MICHEL DE SAINT PIERRE

ACUZATA

Traducere de *Antoaneta Gelep*

Prefață de *Dolores Toma*

Michel de Saint Pierre
L'Accusee
Editions Bernard Grasset, 1972

PREFAȚĂ

Născut în 1916 la Blois, Michel de Saint Pierre debutează în literatură după ce a acumulat o sumă de experiențe existențiale dintre cele mai variate: a părăsit la optsprezece ani o familie aristocrată şi studii în colegii religioase ori la Sorbona pentru a se angaja ca muncitor necalificat la şantierele navale din Saint-Nazaire, apoi ca marinar, a luptat în război şi, în 1942, în Rezistență, primind pentru aceasta diverse ordine şi medalii. După debutul în 1948 cu *Ce monde ancien,* oâştigă curând notorietatea (Marele Premiu al Societății Oamenilor de Litere în 1954, Marele Premiu pentru roman al Academiei franceze în 1955, Marele Premiu pentru nuvelă în 1956). Scrierile sale, care însumează la ora actuală peste treizeci de titluri, se înscriu în direcția unui nou tip de realism, caracterizat, după cum afirmă R.-M. Alberes, de faptul că „nu mai porneşte de la «mediu», ci, paradoxal, de la individ", constituind „expresia romanțată a unei experiențe" 1; la Michel de Saint Pierre, Herve Bazin, Jean Hougron şi alții, arată celebrul critic, „realitatea socială şi umană nu mai este privită ca un tablou obiectiv", ci prin prisma experienței unui personaj.

Această definiție se verifică întru totul în *Acuzata,* unde este relatată experiența traumatizantă a unei tinere femei ce se vede adusă în fața justiției, prima dată complet pe nedrept, pentru o părăsire justificată a domiciliului conjugal şi un adulter pe care nu-l comisese, a doua oară, după ce nedreptatea de a i se fi luat copiii o împinsese la crimă, ca vinovată de fapt şi nevinovată în intenție. Fără să neglijeze dimensiunea personală, subiectivă, a unei asemenea experiențe, romanul o aduce în prim plan pe cea socială; mai mult decât de psihologia persoanei care o suferă, el se arată interesat de aceea a grupului uman care ia parte la ea şi de instituția în cadrul căreia se desfăşoară. Nu etalează, ci relatează cu discreție uimirea şi spaima eroinei, prinsă într-un angrenaj oprimant, umilințele şi suferința îndurate în postura, de acuzată, punând sub semnul criticii mentalitatea şi instituția care fac posibilă o situație cum este cea

prezentată în carte.

Mentalitatea apare ca o cauză efectivă prin anatema pe care o aruncă *a priori* asupra eroinei, pentru că este femeie. În calitate de reprezentantă a acestei categorii bio-sociale interesează ea romanul şi nu ca persoană particulară. Ceea ce i se întâmplă are o semnificaţie care o depăşeşte, de caz care dovedeşte cât de dispreţuită şi de persecutată continuă să fie într-o anumită mentalitate femeia (nu întâmplător cuvântul apare în carte de cele mai multe ori subliniat). Asupra ei se defulează nu numai tendinţa de a judeca şi condamna, pe care autorul o consideră generală şi care rămâne de obicei latentă sau care ia forma uşoară a bârfelii, dar şi violenţa sau cruzimea. În loc să reprime aceste porniri, cadrul instituţional care este acela al sistemului judiciar prezentat în roman le consfinţeşte sau chiar favorizează. Dacă se ajunge la ceea ce ne apare ca o replică modernă a vânătorii de vrăjitoare e din cauză că „femeia nu şi-a găsit adevăratul ei loc nici în faţa legii…
nici în faţa cetăţenilor” şi „pentru ei femeia nu are drepturi”.

în ultimă analiză conflictul angajează două concepţii asupra drepturilor şi obligaţiilor acestei categorii bio-sociale, asupra *rolului* său, în sensul pe care-l are cuvântul în *psihologia socială,* de model de comportament legat de un anumit statut (familial, de sex, de vârstă, profesional etc.). Se poate spune dealtfel că aceasta este problematica generală a tuturor romanelor lui Michel de Saint
Pierre. Centrul de interes îl constituie într-adevăr în de, după cum afirma R.-M. Alberes, indivizi prin prisma experienţei cărora transpare o anumită imagine a realităţii, dar trebuie precizat că aceştia nu apar niciodată cu titlu personal, ca să spunem aşa, ci în calitate de reprezentanţi ai unor roluri. Aşa sunt de exemplu numeroşii tineri cu care Michel de Saint Pierre îşi populează romanele, supunând rolul lor unei multiple focalizări: îl redă printr-o viziune din interior, omogenă dar nuanţată în funcţie de personalitatea diferită a membrilor săi, şi printr-o viziune din exterior, atribuită de obicei părinţilor şi profesorilor; îl expune în conţinutul său

specific de idei, credințe, sentimente, aspirații, atitudini, valori, refuzuri etc.; îl diversifică după ipostaza sa biologică, familială, de clasă socială, de grup etc. (*Les Nouveaux Aristocrates, Laurent, La Mer a boâre, Le Milliardaire, Les Aristocrates* etc.). Personajele adulte nu formează în romanele lui Michel de Saint Pierre o categorie omogenă în funcție de rolul de vârstă, similară aceleia a tinerilor, ci se diferențiază în funcție de rolul profesional: judecători și avocați în *L'Accusee,* patroni în *Le Milliardaire,* profesori în *Les Nouveaux Aristocrates* și *Laurent,* preoți în *Les Nouveaux Pretres,* scriitori în *Les Ecrivains* (după cum se vede, titlul este de multe ori semnificativ în această privință). Aceştia sunt reprezentați conform cu *imaginile* pe care şi le formează în privința lor mentalitatea comună, de la care porneşte şi căreia i se adresează scriitorul. Ilustrând-o, precizând-o, îmbogățind-o, el o confirmă în general, dar îi şi revelă uneori pre-judecățile, figurând chiar, ca în *Acuzata,* o *judecată* – în ambele sensuri ale cuvântului – care să ducă la schimbarea ei.

Dar în *Acuzata* personajele sunt descrise nu numai în funcție de rolul bio-social pe care-l reprezintă, dar şi, la un palier superior de generalizare, de *genul* căruia aparțin, din cele două – al celor buni şi al celor răi – existente în carte. Criteriul de departajare îl constituie atitudinea față de cei acuzați, față de Carol Mansigny în special: unii le arată înțelegere, milă şi iertare, ceilalți îi fac să sufere, îi disprețuiesc, îi condamnă. În cea mai pură manieră dickensiană sau hugoliană, romanul reprezintă un univers uman polarizat dar şi definitiv, precum sarcinile electrice pozitivă şi negativă, în inocenți şi persecutori. Primii sunt, la propriu şi la figurat, copii ataşanți şi angelici, a căror situare în postura de victime a obținut totdeauna un efect puternic şi imediat asupra cititorului. Acuzata Carol Mansigny, senină şi nevinovată ca un copil (toți îi spun dealtfel „micuța mea”), îl ucide pe „machiavelicul” ei soț, Laurent, nu pentru că o umilea şi chinuia de multă vreme, cu o adevărată „cruzime mentală”, ci pentru a-şi apăra copiii de influența lui nefastă,

imposibil de înlăturat altfel, căci îi fuseseră daţi în tutelă printr-o evidentă nedreptate. Crima apare astfel ca necesară şi justificată, adică tragică: eroina face într-adevăr o faptă interzisă, dar o face obligată de un imperativ – care, în plus, este *bun* şi din punctul nostru de vedere – dar tragicul se resoarbe aici în dramă, pe de o parte pentru că imperativul este ignorat sau neacceptat de cei mai mulţi, fapta eroinei ajungând astfel să fie redusă la latura ei infracţională, pe de altă parte pentru că fapta aceasta este judecată într-un proces, adică adusă la un nivel de înţelegere şi apreciere comună.

Cum „răii" nu înţeleg, deci, necesitatea uciderii lui Laurent şi cum Carol, dintr-o nobilă „generozitate",1 refuză să dezvăluie în faţa tribunalului adevărul despre caracterul şi comportamentul lui, condamnarea o va ameninţa până la ultima pagină a cărţii. Desigur, are de partea ei iubirea curată şi devotamentul prietenului Rene Damiens şi pe acelea ale avocatului stagiar Michel Le Hucheur, *ie* fac figură de copii mai mari, de cavaleri servanţi. Poliţiştii şi judecătorii o simpatizează spontan şi o compătimesc aproape fără voia lor (cu condiţia expresă să facă parte din tabăra celor buni).

Ca în imaginile cu Cenuşăreasa sau Albă ca Zăpada, păsărelele se adună în preajma ei, căci „nici unei fiinţe vii nu-i fusese vreodată teamă de Carol". Dar forţele adverse par până în ultima clipă m

numeroase şi mai puternice, în demonismul şi monstruozitatea lor absolute. „Suflete reptile", cum ne amintim că metaforiza Hugo, se îngroaşă aici în comparaţie-refren sau chiar se literalizează. Un martor al acuzării este „veninos şi umflat ca o cobră iar după ce vorbeşte „îşi bagă limba în gură şi se retrage ca o reptilă după ce a muşcataltul „îşi împroaşcă veninul", iar un al treilea „scuipă foc, flăcări şi fum"; gardiana şefă are părul „încolăcit în şerpişori", iar o psihiatră „veninoasă" apare ca o „sinteză a Eriniilor" sau ca o

---

[1] *Istoria romanului modern,* Bucureşti, Editura pentru literatură universală, 1968, p. 286.

„zgripțuroaică”.

Maniheismul acesta, nu lipsit de farmecul pe care-l are regăsirea unei mitologii şi a unei imagistici fixate în istoria literaturii şi în aceea a lecturilor fiecăruia dintre noi, se manifestă şi în caracterizarea personajelor care ilustrează rolul profesional de judecător-avocat. Cele incluse în genul *bonus,* cum sunt judecătorii Thirel şi Saint-Galaix, avocații Senard-Baliviere şi Le Hucheur, au suflet, sunt drepte, integre, non-conformiste, reformatoare; le place „să se hrănească cu viață şi cu fapte”, şi nu cu dosare, dovedesc „independență de caracter, spirit critic, mândrie”... Despre toate aceste caracteristici, cu excepția primeia, ni se sugerează numai că ar fi absente sau chiar negativizate – conform opoziției simple în termenii căreia ne obişnuieşte romanul să gândim – la *contratipul* care' este Rennenski, avocatul acuzării. *Explicit* valorizată ca trăsătură distinctivă apare doar prima: lipsa de suflet ia la acest personaj formele monstruoase specifice congenerilor săi. „îi place să pedepsească”, „răutatea lui naturală”, jubilând ori de câte ori „ştie că încă o femeie în lume va fi definitiv distrusă, pângărită, marcată”; este un „sadic”, un „agent al Inchiziției”, o „fiară”, 'uti „simbol al pedepsirii” sau chiar „Diavolul” în persoană (o astfel de lectură acumulativă concordă, credem, cu spiritul cărții, punând în relief punctele deja îngroşate şi rețeaua lor de ansamblu). Aşa încât, dacă Thirel şi Saint-Galaix erau reprezentativi pentru un anumit tip de judecător în special şi pentru oamenii buni în general, comportamentul lm Rennenski, explicat exclusiv prin răutate, nu poate fi semnificativ pentru tipul opus, ci numai pentru genul malefic în care e încadrat personajul. El este dedus din acest gen şi induce direct de la particularitatea sa la generalitatea lui, conform echivalenței tautologice instituite: Rennenski e rău, prin natură, deci va condamna şi va pedepsi; Rennenski condamnă şi pedepseşte, deci este rău. Această calificare, ca şi cele citate mai sus, stimulează desigur puțin interpretarea, dar creează certitudini, impresii pregnante prin care se obține o participare sentimentală intensă.

Romanul ridică o serie de probleme importante, referitoare la starea puterii judiciare în Franța. Saint-Galaix proiectează chiar o reformă, care urmăreşte consolidarea acestei puteri, în raport cu altele ce tind s-o subordoneze. Pentru a intra într-o „eră legală”, de natură să asigure libertatea şi demnitatea cetățeanului, ar fi necesară şi suficientă, în concepția lui Saint-Galaix ca şi a lui Thirel, o ameliorare a procedurii şi a condițiilor în care se exercită justiția: scurtare a perioadei de detenție anterioară judecării, sprijinire a apărării, studiere mai atentă a cazurilor, mărire a numărului de magistrați, renovare a penitenciarelor, schimbare a mentalității supraveghetorilor etc. Ultimele două aspecte îşi au desigur importanța lor, dar dacă Michel de Saint Pierre le aduce în prim plan e poate pentru că îi par mai capabile decât altele să-l sensibilizeze pe cititor la situația acuzaților. Neajunsurile acestor aspecte sunt mai vizibile, efectele mai directe: descrierea inumanității supraveghetoarelor şi a mizeriei din puşcărie, cu hrana stricată şi mirosurile insuportabile, cu hainele care zgârie şi promiscuitatea celulelor, a efectului lor degradant şi traumatizant este făcută să-l impresioneze puternic pe cititor şi, mai mult, să-i trezească o reacție imediată de milă şi spaimă şi o atitudine de refuz. Scriitorul nu neglijează niciunul din procedeele ce puteau fi eficiente în sensul acesta. În primul rând face descrierea din punctul de vedere al eroinei, pe care groaza şi dezgustul o fac să hiperbolizeze. Foloseşte apoi, în această descriere impresionistă şi hiperbolică, *figuri* capabile să-i dea caracterul frapant al unui *tablou literar:* „Zilele de puşcărie treceau ca valurile unei furtuni înspumate şi dezgustătoare, încărcată de suferință şi de umilință. O deținută începea într-o bună seară să urle – zgâriind cu unghiile, însângerându-şi mâinile, în uşa celulii sale. Alte captive începeau brusc o luptă primejdioasă, în care toate loviturile erau permise. … Şi pe fiecare scenă a acestui teatru prăpădit şi amar domnea suveran mirosul de varză, de sudoare, de urină şi de şobolan mort”.

Reacția pe care Michel de Saint Pierre urmăreşte să o

provoace la cititorul său este de natură afectivă. Considerând că în structura omului modern s-a creat un dezechilibru „între o inteligență solicitată până la absurd şi o afectivitate subdezvoltată” *(Laurent),* el pune în evidență prin toate romanele sale importanța celei din urmă şi încearcă să o activeze la cititorul său. Aduce în scenă personaje – tinere, mai ales – care nu ştiu ce să iubească şi în ce să creadă şi care ajung din cauza acestei estompări sau chiar dispariții a valorilor angajante, la care individul să adere cu toată ființa şi cărora să se consacre, la o adevărată derută sufletească.
Elementul dezvoltat – inteligența – nu numai că nu o poate atenua sau remedia, dar chiar o agravează, pentru că provoacă îndoieli şi contestări, blazare şi scepticism. E vizibil în *Acuzata* că, după părerea lui Michel de Saint Pierre, exacerbarea şi extinderea acestui element în detrimentul afectivității, care dispare, are consecințe pernicioase. O inteligență deosebită, dar diabolică în lipsa oricăror sentimente, îl transformă pe Laurent într-un monstru ce se delectează practicând „martirajul mental”.

Afectivitatea ar avea în schimb puterea să găsească de lucru unei „generozități şomere” *(Laurent),* să-i dea un obiect demn, transformând vidul sufletesc în „vocație”, în „chemare” şi conducând la acea fericită stare de „blindaj interior şi exterior”, specifică sufletelor puternice din scrierile lui Michel de Saint Pierre. Afectiva Carol Mansigny este unui dintre acestea şi cunoaşte o asemenea stare împotriva căreia se îndrepta de fapt sadismul lui Laurent. El vrea să tulbure un echilibru sufletesc, să provoace *o* derută sentimentală şi reuşeşte după cincisprezece ani de eforturi zadarnice: Carol nu mai ştie bine ce sentimente are pentru soțul ei („împărțită între dorința de a-l blestema şi nevoia pe care o avea de el”), ce sentimente au copiii pentru ea după gestul făcut. Acordul ei sentimental cu lumea pare iremediabil rupt. Se vede detestată, nedreptățită, acuzată, iar ea, la rândul ei, se simte cuprinsă de „dezgust”, văzând „alianța dintre un escroc şi o societate făcută pentru el”.

Dar după eliminarea elementului perturbator („însuşi

echilibrul ei impunea moartea lui Laurent”) şi după consumarea crizei pe care acesta o provocase, acordul revine la plenitudinea anterioară. El şi-a eâştigat chiar un sprijinitor sigur în persoana cititorului, întru atragerea căruia pare a se desfăşura, dealtfel, procesul din carte. De fapt, cum calificarea personajelor precede înfruntarea lor, cititorul se situează de la început de partea celor buni şi nevinovați. Pe parcurs însă, când aceştia sunt persecutați da „sufletele reptile”, el nu numai că este solidar cu ei, dar ar vrea chiar să-i ajute; i se trezeşte un reflex de protecție față de victimele neajutorate, devine adjuvant, asumând deci o funcție narativă alături de personajele care d îndeplinesc în carte. El „ține” cu Carol Mansigny şi face apel pentru apărarea ei la o adevărată logică a sentimentelor: acceptă imediat circumstanțele atenuante aduse în favoarea ei, o justifică şi o dezvinovățeşte întru totul, în timp ce pe opozanți îi denigrează şi îi consideră detestabili, aşa cum se spune că sunt. Participă cu emoție, aşa cum este sugestionat să o facă prin explicitarea reacțiilor analogonului său din carte care este mulțimea ce asistă la proces: tensiunea creşte de la „foşnetul surd” şi „oprirea respirației” până la formele paroxistice ale „disperării”, „insuportabilului” şi „încremenirii”, depăşind „limitele permise” ¥i trecând în „imposibil şi absurd”. Mulțimea compătimeşte cu acuzata, o îndrăgeşte şi o iartă, având lacrimi în ochi la sfârşitul procesului, precum la acela celebru al lui Julien Sorel. Michel de Saint Pierre descrie la ea reacția pe care vrea să o obțină şi de la cititorul său, dar trebuie spus că aceasta nu este decât de natură instinctuală. El nu îşi propune decât să-l cultive pe ultimul din „cele două instincte care îşi împart mulțimea: sadismul şi mila”.

Autorul uzează în *Acuzata* de o retorică evidentă, adecvată *persuasiunii,* în sensul consacrat, care o defineşte pe aceasta ca tehnică de a obține adeziunea sufletească, față de *convingere,* care se adresează rațiunii, folosind dovezi. Apar frecvent în roman acumulări sinonimice, care vin să îngroaşe liniile, să insiste asupra împărțirilor şi calificărilor tranşante,

şi hiperbole, figuri de insistenţă prin care se face o prezentare în funcţie de sentimente a persoanelor şi obiectivelor, ca atare exagerată într-un sens sau altul, potrivit valorizărilor acestora. Căminul conjugal devine „vizuina conjugală”, soţia „sclavă”, soţul „duşmanul”, palatul de justiţie „un fabulos animal de piatră”, închisoarea „cavernă de putreziciune” unde „şobolanii, de cu zori, începeau aprige şi stridente bătălii cu corbii”.

Hiperbola se bazează adesea pe o comparaţie, figură în care autorul excelează: „intră ca o săgeată”, „tăcut ca un mormânt” etc.

Se poate remarca în legătură cu ultimele exemple c-ă hiperbolele şi comparaţiile au de cele mai multe ori la Michel de Saint Pierre o *structură idiomatică,* referindu-ne prin aceasta atât la idiomul francez în general, cât şi la cel literar în special. Scriitorul preia frecvent imagini intrate în uzajul comun: Carol se pierde într-un birou „ca o copilă în pădurea sălbatică şi fără margini”, o tentaţie îi luminează spiritul „ca un fulger într-un peisaj de noapte”, curiozitatea i se trezeşte „precum flacăra tremurătoare a unui chibrit”. Uneori comparaţiile acestea sunt dezvoltate sau multiple („Carol se alia în secretul ei ca soldatul în tranşee, ca vulpea în vizuină, ca mortul în mormânt”), semnificând astfel cu evidenţă şi intensitate, moduri pe care Michel de Saint Pierre le cultivă cu predilecţie.

Raţiunea femeii este iubirea ei.

SCHILLER

PARTEA ÎNTÂI

Această literatură, făcută cu cuvinte şi imagini de toate zilele, pentru o lectură de toate zilele şi cititori de toate tipurile, impune la ora actuală, fie şi numai pentru audienţa de care se bucură, să fie luată în consideraţie.

DOLORES TOMA

CAPITOLUL I

Vechiul cartier Câte Montespan era năpădit de frunzişuri şi de flori iar păsările stârneau obişnuita zarvă a lunii aprilie. Una dintre de intră ca o săgeată pe fereastra bucătăriei în care Caroline, căreia i se spunea Carol, îmbrăcată într-o rochie azurie cu guler răsfrânt, îşi prăjea tartinele. Vrabia se cocoţă pe frigider, fremătând din pricina minusculelor sale mişcări mecanice şi sfredelind. Lumea înconjurătoare cu mărgelele negre ale ochilor. Nu-i era teamă. Niciodată vreunei vieţuitoare nu-i fusese teamă de Carol.

Ea o trata ca pe o prietenă, ca pe obişnuiţii casei; continua adică să-şi prăjească feliile de pâine pentru sandvişuri al căror miros o învăluia ca un şal. Pe masa dintr-un colţ al bucătăriei, care avea pereţii acoperiţi cu un strat de lac alb, erau presărate întotdeauna diferite grăunţe; şi păsările lacome, cu pântece rotofeie, cu căutătura vioaie, intrau şi ieşeau ţopăind, ciugulind, trăindu-şi vieţile mărunte în care imagini fugare alternau cu mişcări sacadate, atât de iuţi încât nu-i era cu putinţă ochiului omenesc să le perceapă.

— Bună, tinere! îi spuse Carol vrabiei.

Îşi savura tartinele, cu buzele spoite de unt, receptivă la micile bucurii ale vieţii, rememorând cu meticulozitate programul zilei:

„Ora nouă. În continuare o să mai zăbovesc puţin, voi mai mânca una sau două tartine, o să citesc niţel, o să fac târguieli…

Dar unde să fi pus oare lista? E sâcâitor, notasem acolo totul… A! Oi fi lăsat-o în baie… Copiii se dau în vuit după pepene galben şi şuncă afumată. Mai trebuie să prepar haşe Parmentier cu carne de vacă rămasă de ieri şi o să cumpăr

salată. Lui Dominique nu-i place să mănânce haşe Parmentier, asta-i acum! N-are decât! La vârstă lor mâncam orice… Lui Geoffroy nu-i place peştele… Barem dacă tatăl lor n-ar mai fi scornit şi această supralicitare demagogică, prefăcându-se că nu le-ar refuza niciodată nimic.
Acum n-o mai pot scoate la capăt cu ei. Barem dacă…”

Regăsi astfel gândul profund pe care voia să-l înlăture, căci suferința pe care o înfrânase era gata să sară şi să muşte.

— Laurent!

Îi rosti numele iar vrabia zbură. Sfâşiată între pornirea de a-l blestema şi dorința de-a fi cu el, pronunța în van numele soțului său. Dar nicio schimbare nu se făcea observată în acest timp pe chipul ei, pe acest chip de „fetiță exemplară”, cum zicea Laurent. Fața ovală, fără cusur, tenul proaspăt, părul blond tuns scurt, cu breton pe frunte, gura cu buzele uşor împlinite, toată această alcătuire ce părea de neschimbat disimula, sub o mască de frumusețe ingenuă, sentimentele foarte vii, pasiunile, mâniile pe care
Carol şi le stăpânea până la urmă în mod desăvârşit, păstrându-şi cumpătul, înfrânându-se până peste poate, pentru ca Laurent să nu se mai desfete de fiecare dată văzându-i descurajarea şi amărăciunea. Starea ei de spirit nu-i era trădată decât de nasul mic ale cărui nări se dilatau fremătând de emoție, ceea ce nu puteau remarca însă decât cei care o cunoşteau foarte bine. Ochii Carolei erau mari, puțin alungiți spre tâmple, ochi limpezi având acea culoare albastră-verzuie care pare să îmbine două fluiduri, exprimând un fel de austeritate pură şi liniştită, ochi care nu se ascundeau sub pleoape şi pe care nimic nu-i adumbrise.

Carol se întoarse la preocupările ei gospodăreşti, la tartine, la păsări. Afară soarele isca un murmur şi, darnic, pătrundea în bucătărie răspândind prodigioase lumini, străpungând cu tăişul razelor sale umbrele şi împrăştiind aromele frunzelor călduțe şi piuitul nesfârşit al păsărilor. În ciuda amărăciunii sale, Carol, care avea o fire predispusă la voioşie, se «lăsă asaltată de această dărnicie pariziană a lunii lui Prier. O muscă imensă cu pântece de un albastru abject, însemnând

o adevărată înjosire pentru toate nuanțele acestei culori, rătăci în jurul ei mai înainte de a se aşeza pe unt, ca un diavol pe sufletul cuiva. Fără să o vatăme, cu mişcări uşoare, măsurate şi precise, Carol o izgoni afară, unde această muscă ar fi putut găsi până la urmă un stârv sau un gunoi din cele care sunt răspândite chiar şi prin umbrele lunii aprilie.

„După-amiază (Carol vorbea în sinea ei silențios, aşa cum obişnuiesc toți cei care sunt părăsiți) voi spăla câte ceva, voi călca. De n-ar mai fi şi şosetele astea! Aş merge să mă plimb, să simt miresmele, să privesc copiii jucându-se în scuar... Aş fi vrut să mai am şi alți copii, prunci, simt nevoia să am un prunc... De ce Laurent n-a fost de acord? Dominique are acum unsprezece ani şi jumătate. Este o fetiță aproape formată, cu sânii ei micuți... ;

În curând Geoffroy va fi băiat mare. La treisprezece ani nu-i mai place să-i spun «copilaşul meu». Nu mai am copilaşi. N-o să mai am niciodată...”

O clipă se lăsă în voia visurilor.

„Când mă gândesc că multe femei detestă perioada de aşteptare! Pe mine mă încântă să fiu însărcinată! prezența, căldura lăuntrică, toropeala aceea minunată... Să mai am certitudinea că-mi îndeplinesc menirea de femeie, că realizez acel ceva pentru care am fost, la drept vorbind, adusă pe lume... Femeia este născută pentru a procrea la rândul ei, şi toate vorbele, toate manifestațiile sufragetelor, cele mai frumoase teorii despre «emanciparea femeii»

sau «egalitatea între sexe» nu pot duce la nimic. Egalitatea între sexe nu există. Eu sunt aceea care şi-a purtat cei doi copii în pântece, *numai eu”.*

Gândurile i se schimbau după soare, pendulând alternativ în direcții opuse, când spre vocația sa feminină către contemplare, când spre detaliile practice ale vieții.

Două vrăbii zburând înăuntru aruncară o scurtă privire protestatară: nu se mai aflau grăunțe în locul obişnuit, aşa că făcură o larmă de pomină! Grijulie, cu toată seriozitatea, Carol căută punga şi o goli în adâncitura vasului de porțelan

galben, care le era păsărilor prea bine cunoscut. Lacome, obraznice, cele două vrăbii se îndopară cu frenezie mai înainte de a se cocoța pe frigider, netezindu-şi aripile şi umflându-şi satisfăcute micuțele lor pântece de burghezi cu fulgi.

2

„După ce voi facetârguieli şi voi hoinări, îmi vor mai rămâne două ceasuri bune pentru a lucra, înainte de întoarcerea copiilor".

A lucra, în sensul atribuit de Carol, însemna să sculpteze. Deprinsese de foarte tânără secretele acestei meserii care este o artă – ale acestei arte care este o meserie —
de la unchiul ei, din partea mamei, un om de treabă, original şi total ignorat. Lipsit de ambiție, mistuit de pasiunea sa pentru formele robuste, bătrânul murise fără să atragă atenția asupra sa. Tăcerea criticii şi a publicului l-a afundat într-o uitare mai adâncă decât pământul. Dar scânteia vocației a lăsat-o aprinsă în sufletul nepoatei sale.
La vârstă de optsprezece ani, Carol ajunsese să-şi însuşească tainele artei lui. Ea sculpta forme primitive, corpuri simple şi muşchiuloase, chipuri austere cu trăsături accentuate, riduri în care se puteau citi durerile omeneşti ca într-o carte deschisă şi mâini impresionante, fibroase, cu vene răsucite. „Cum ne-am putea închipui atâta forță de exprimare la o femeie de-o şchioapă, care abia de cântăreşte cincizeci de kilograme?" Scrisese despre ea Martin
Hasard, critic de artă renumit, prezicându-i o carieră extraordinară. Apoi Carol se îndrăgostise de Laurent Mansigny, dragoste pătimaşă împinsă până la stupiditate. Şi
Mansigny o luă în căsătorie cu toate că ea nu i-o ceruse, aşa cum dealtfel nu-i ceruse niciodată nimic. „Căsătorie de legalizare a relației amoroase'1, spuseseră gurile rele.
Dar chiar din vremea aceea Carol nu mai credea în nimic mai presus de iubirea ei, uitând pentru Laurent de întreg universul. Nu mai privea decât prin ochii lui, aşteptându-i sărutările, îmbrățişarea, mângâierile, ca pe singurele izvoare de care era însetată.

Foarte curând, soțul ei încercase s-o îndepărteze de sculptură. În ceea ce-l privea, el făcea parte din colectivul de conducere al unei bănci. Dar gustul său fantast, cunoştințele artistice uimitoare pentru un om al cifrelor, mintea sa ascuțită, facultatea de a critica în mod implacabil şi verva sa o nimiceau pe Carol, uluită, subjugată, sleită, docilă ca o sclavă. Avea dealtfel unsprezece ani mai mult decât ea – treizeci de ani față de nouăsprezece în momentul căsătoriei lor – şi, chiar de la începutul căsniciei,
Carol nu-i opusese nici cea mai mică rezistență. Se plecase în fața maturității acestui om, se supusese capriciilor sale sexuale, aplombului datorit unui farmec înnăscut, unei sălbatice experiențe de viață şi în privința femeilor, îi

acceptase minciunile cu aparență de autenticitate cuprinse în multiplele sale proiecte, unul mai irealizabil şi mai seducător decât altul, cucerind prin acest fel de a fi *aura* de admirație a persoanelor de care îi plăcea să se înconjoare, bărbați şi femei, îndurase neruşinatele lui trădări, ba chiar şi. Incomensurabila sa capacitate de a dispreţui.

— Oh! Poți continua să „sculptezi”, dacă tu numeşti asta sculptură, căprioara mea! spunea Laurent. Ne vei face drăgălaşe lucrări de factură sub-Maillol, câteodată sub-Bourdelle, mai adesea chiar sub-sub-Rodin… De ce nu?
Cât despre venerabilul şi veneratul tău unchi, în ceea ce mă priveşte, nu văd nimic rău în bucățile sale de marmură şi nici în bucățile sale de lemn. Dar era un executant lipsit de har, de rafinament, un artizan al secolului al XIX-lea în declin… Lipschitz, Arp, Knoll, Giacometti, Czaky,
Henry Laurens, ai auzit de ei? Iată creatori pasionați de forme noi şi care de multă vreme au aruncat cât colo şabloanele! îți mai aminteşti ce spunea, Andre Breton: *„Âm luat hotărârea eroică să lăsăm, în mod sistematic, să ne scape prada urmărind umbra”?* în fine, vei face ce vei dori. Îți voi cere doar să ne scuteşti puțin acasă de zgomotele pe care le faci cu ciocanul, raşpelul şi cu rindeaua.
De acord?

încercase atunci pentru prima dată o mare amărăciune solitară, dar de unelte nu s-a mai atins. Le păstrase însă cu grijă, ca pe o rezervă tainică, însufleţită de speranţa că le va regăsi când va.

„E rău şi nici n-o ştie. Dar e atât de inteligent în comparaţie cu mine! Poate că are ceva mai puţin gust. Sunt stupidă cu veleităţile mele artistice.

La ora actuală, după trecerea a cincisprezece ani, singură în clădirea mică din Câte Montespan – această casă pariziană pe care una dintre prietenele sale îi îngăduise s-o ocupe, împreună cu cei doi copii, pe o perioadă nelimitată – Carol îşi regăsise definitiv uneltele de sculptat.

Dar folosindu-se de de o mai încerca o urmă din acea stinghereală ascunsă şi din neliniştea înjosirii cu care Laurent îi infestase conştiinţa, aşa cum o muscă şi-ar fi depus ouăle pe o rană.

„Laurent...”

Gândurile i se întorceau mereu la el, în ciuda unei hotărâri irevocabile. Îşi închipuia trupul, vocea lui, mirosul, tenul bronzat, privirea ageră, poruncitoare; şi asociaţiile lui de idei care-l determinau să abordeze teme dintre cele mai diverse, acel amestec de simţ practic în afaceri şi de necontenită fabulaţie, inteligenţa sa cu atâtea faţete şi sclipiri. Laurent, care o copleşise pe de-a întregul, care o acaparase timp de unsprezece ani şi care perseverase în a o distruge în aşa fel încât se simţea nimicită pentru totdeauna, căci nu mai credea într-un paşte al reînvierii.

Laurent, care se pricepea atât de bine, în sensul opus lui
Pygmalion, să prefacă în praf şi pulbere statuile plămădite din came şi din sânge.

După câteva luni de amăgire pe care abia de şi le mai amintea, mult prea repede, chiar de la începutul căsniciei lor, a trebuit să cerşească firimiturile iubirii, ale unei iubiri pe care chiar de pe atunci el începuse să şi-o drămuiască meschin, cu cea mai calculată, mai profundă cruzime bărbătească. Şi acolo, în acea bucătărie de lac alb pe unde treceau păsări înfierbântate de soare, ea tot se mai gândea la

Laurent, la trupul său suplu, subţire, neliniştit, pe care-l iubea, la servitutea sexuală pe care o îndurase cu desfătare şi care-i dubla, agravându-i, lungul martiraj al spiritului. Dar se mai gândea şi la acel surâs pe care nu-l
iubea.

Judecătorul de instrucţie Thirel închise dosarul pe care-l studiase, oftă şi se întoarse către grefier:

— Ei bine, Honore, iată o afacere urâtă!

Honore Ponthieux ridică nasul, lăsând la o parte maşina de scris al cărei zdrăngănit continuu făcea parte din tăcere. Observă figura aprigă a şefului său, părul cărunt tuns scurt şi drept ca o perie, ochii mici, negri, a căror căutătură îi făcea pe cei vinovaţi ca şi pe cei nevinovaţi să nu, se simtă în largul lor.

— Vă referiţi, fără îndoială, la scandalul de la „Societatea franceză de investiţii41.

— Întocmai. Dar de unde-ai ştiut că-i vorba despre afacerea asta? întrebă judecătorul arătând cu mâna do-

2*

sarele care se îngrămădeau pe biroul lui în teancuri ameninţătoare.

— Aşa...

Judecătorul şi grefierul se înţelegeau de minune. Comunicau între ei printr-un semn, printr-un freamăt al pleoapelor, prin tăceri mai mult sau mai puţin prelungite.
Magistratul, care se destăinuia arareori, făcea uneori confidenţe dar numai adresându-i-se lui Honore.

Oftă din nou.

— Da, spuse judecătorul, e o afacere urâtă, bietul meu prieten! Membrii numitei societăţi tocmai s-au constituit fiecare parte civilă. Adunarea lor l-a ales pe avocatul Senard-Baliviere pentru a-i reprezenta. Chiar el va veni să ne vadă, în această după-amiază, însoţit de un consilier financiar. Mi-a spus ieri procurorul. Acest dosar se ramifică, se complică, se deşiră, un adevărat labirint şi în plus, doar o ştii, toate

astea m-au extenuat până la urmă. Cu toate că sunt şi eu însumi de specialitate, mă simt, orice s-ar spune, în stare de inferioritate când dezbat cu experţi probleme de „verificare a societăţilor" şi de „complicitate la abuzurile comise contra bunurilor sociale". Fără să mai vorbesc de rapoartele întocmite de experţii contabili cu privire la conturi... O adevărată tortură! Honore, ştii mai bine decât mine cât de diferite au fost cazurile care ne-au căzut pe cap, în ultimul timp. Şi pe urmă, vezi şi dumneata, pentru cel „în cauză" mă aştept acuma la discrete presiuni...

— Uitasem tocmai să vă spun, domnule judecător...

— Cum? Ministerul de Justiţie?

— Da... În fine, un membru al cabinetului s-a anunţat pentru după-amiază împreună cu un substitut. Nu-l cunoaştem. I-am. Notat undeva numele...

— Încă un oaspete de seară, observ!

Judecătorul clătină uşor din capul său colţuros.

— Observ, repetă privind pe deasupra grefierului peretele de un cenuşiu tern. Sunt amestecaţi în această afacere membri ai parlamentului. Rechizitoriul Parchetului ordonând deschiderea acţiunii penale îi va implica, mai mult sau mai puţin.Fără să fi devenit foarte limpede, situaţia mi se pare îndeajuns de conturată. Dar nu va fi uşor. Îmi închipui că voi fi invitat în sfere înalte pentru a
„informa cu prudenţă". Şi sunt foarte sigur că în faţa completului de judecată – Dumnezeu ştie când vom ajunge acolo, Dumnezeu ştie când – Procuratura nu va avea mână liberă. În timp ce lipseai, am şi refuzat eliberarea provizorie a mai multora, inculpaţi în această afacere, pe care îi protejează însă „personalităţi", cum se spune prin ziare. *Şi omnes, ego non.*2 Avocaţii lor m-au avertizat că vor face imediat recurs, atacând decizia mea în faţa Camerei de punere sub acuzaţie. Era de aşteptat... în definitiv, noi judecătorii ne găsim aproape dezarmaţi în faţa delineveţei

---

[2] Chiar dacă toţi vor ceda, eu nu voi fi de acord (lat.).

financiare, adevăratul flagel al societății contemporane! Şi când ni se pomeneşte de „reforma judiciară” despre ce este vorba? Nu de a se îngădui magistraților libertatea exercitării meseriei lor, ci pur şi simplu de a prejudicia întrueâtva profesiunea de avocat...

Judecătorul, vădit iritat, vorbea ca de obicei în fraze scurte, trunchiate. Ochii săi mici ca de mangustă străluceau în penumbra cabinetului. Tot vorbind, izbea uşor pielea de pe vechiul birou de mahon cu un cuțit de tăiat hârtie, din imitație de baga, pe care era imprimată o reclamă. Îşi aprinsese o țigară, reuşind să înalțe un remarcabil rotocol de fum.

— Când mă gândesc, Honore, că tinerilor pletoşi şi nepăsători li se predă, în continuare, formula de bază: *„Există trei puteri: executivă, legislativă şi judecătorească”*... Ei? Cunoşti cumva *„puterea judecătorească”?*
E o minciună sfruntată să vorbeşti despre existența acesteia. Dealtfel, opinia publică nici n-o crede. Bravii cetățeni au văzut guvernul acționând fățiş în procesele privitoare la epurările anilor 1944—5, apoi în afacerea algeriană. Ceea ce, desigur, n-a fost de natură să mențină prestigiul magistraturii noastre. Haide zău! Chiar lăsând la o parte aceste proceduri excepționale, fiecare ştie că în nicio privință magistratura nu este liberă, autoritatea politică putând interveni în numirea şi avansarea magistratului, într-un cuvânt, în toate etapele carierei sale! Şi fapt este că intervine. Un judecător a fost acela care a scris:
„Guvernul tinde mult prea mult să ne considere simpli

funcționari!” Desigur că este onorabil să fii funcționar. Dar nu este deloc rolul nostru.

Thirel oftă:

— Dragul meu Honore, îți voi spune îndată ceva ce poate că nu ştii: protocolul francez ilustrează destul de bine disprețul care planează la noi asupra magistraturii.
Ai idee care este, după însuşi conducătorul țării, cea de-a doua personalitate în Statele Unite ale Americii? Preşedintele

Curții Supreme! În Franța, magistratul numărul unu, care este primul preşedinte al Curții de Casație, trece în mod oficial după şeful guvernului, miniştri, parlamentari şi nu mai ştiu câte alte persoane. Nu găseşti că este edificator?

Suspină iar. Apoi Thirel reveni, parcă în silă, la dosarul care-l sâcâia:

— În ceea ce mă priveşte, nu cer decât să fiu lăsat să-mi exercit profesiunea în conformitate cu propriile mele convingeri. Dacă voi găsi pe cineva cu o poziție importantă vârât în această afacere dubioasă care este „Societatea franceză de investiții”, n-am să-l las să scape, şi ordinul meu de trimitere în judecată va fi dar. Nu am calitatea să consemnez temeiurile, nici să formulez concluzii de fond, sunt de acord, iar uneori în fața unor evidențe neluate în seamă o regret. În tot cazul, investigația pe care o voi face va fi prea riguroasă pentru a nu fi luată în seamă.
Ei o ştiu. Şi mi-e tare teamă, desigur…

La rândul său, grefierul dădu din cap. Înțelegea. Judecătorul Thirel voia să spună: „în ciuda părului meu cărunt şi a statelor de serviciu, mi-e tare teamă c-o să mai aştept multă vreme până să fiu înscris pe tabel”1. Dar pentru nimic în lume n-ar fi acceptat să-şi formuleze temerea prin viu grai.

Câte Montespan, reunind vile agreabile şi grădini împrejmuite, străbătută de alei smălțuite cu flori, umbrită de arbori seculari şi cu o piațetă în spațiul verde, reprezenta una dintre acele oaze care se mai găsesc încă la Paris. Dar unele năravuri provinciale se manifestau aici din plin, mai ales calomnia şi cleveteala. Numeroase matroane, mai mult sau mai puțin ghiftuite, îşi ofereau plăcerea de a sta la pândă în aşteptarea desfătării de a trăncăni. Cât despre bărbații din cartier, cei mai mulți erau oameni în puterea vârstei, care se întorceau de la serviciu între şase şi şapte seara, şefi de importanță minoră, merituoşi, de nădejde, prevăzuți cu trupuri şi suflete prea puțin vulnerabile, siguri de conduita

lor, supuşi legii sau nevestei, iar câteodată şi uneia şi alteia, mari amatori de situații scandaloase petrecute îndărătul uşilor închise, pe care în mod inevitabil le descopereau prin vecini. Aceşti burghezi, aceste mobile ale ordinii sociale, aveau convingerea că reprezintă elementele de bază ale unei societăți armonioase şi că în calitatea lor de mobile gânditoare nu trebuie, în niciun caz, să fie subestimați. În fiecare om, la orice vârstă, dormitează un judecător. Acesta, la douăzeci de ani judecă idei, pe care le achită sau pe care le condamnă fără drept de apel; între patruzeci şi cincizeci de ani el îşi judecă semenii, cu băgare de seamă şi cu prejudecăți, înverşunându-se cu precădere contra greşelilor care-i sunt prea bine cunoscute şi pe care n-ar mai îndrăzni să le comită, mândrindu-se că lasă apărarea să vorbească dar ascultând cu o plăcere morbidă rechizitoriul procurorului. Aici, în ambianța din Câte Montespan, procuror era nevasta şi pedeapsa cerută cel mai adesea, cu străşnicie, era țintuirea la străvechiul stâlp al infamiei.

Carol resimțea confuz toate acestea, dar nu cunoştea pe nimeni în Montespan. Retrasă de mai multe săptămâni în cocheta casă a prietenei sale, înlănțuită cum era de propria sa discreție şi hrănită cu propria sa amărăciune, nu intra în vorbă nici cu vecinii, nici cu vecinele sale ci doar le adresa, când se întâlneau din întâmplare, cu vocea sa limpede, fără măcar să surâdă, câte un salut: „bună ziua, doamnă” şi „bună ziua, domnule”. O asemenea reținere părea, în ochii locuitorilor din Câte, cea mai insuportabilă jignire.
Şi n-au întârziat să-şi spună: „Mititica asta are cu siguranță ceva de ascuns”.

în ziua aceea către sfârşitul după-amiezii, puțin mai înainte de întoarcerea copiilor, ultima corespondență adusă conținea o „recomandată3 pentru Carol. Păli văzând scrisul de pe plic şi murmură.

(1622—1673).

— Din nou Laurent!

Desfăcu plicul cu o mână tremurătoare şi descifră „dintr-o ochire, rândurile în care se înşiruia scrierea ascuţită şi dificilă a lui Laurent, grafia trufaşă de o închistare feroce, eu semne încolăcite în jurul lor însele, încrâncenându-se în a nu oferi nimic.

„Carol dragă,

Iată cea de-a doua scrisoare pe care ţi-o adresez de la inexplicabila ta fugă: de ce nu mi-ai răspuns până acum?
Ştii prea bine că sufăr departe de tine şi de copii. De ce,
Carol scumpă, m-ai lipsit de copiii mei, de Dominique şi de Geoffroy? Nu pricep şi persist în a dori să pun plecarea ta bizară pe seama unei aberaţii trecătoare, datorită poate obsesiilor, mizantropiei şi geloziei tale morbide, care nu are nici cel mai mic temei.

Pentru nimic în lume, draga mea Carol, n-aş vrea să te judec şi nici să mă las târât de ură împotriva ta. Am îndurat destule de când ne-am căsătorit pentru că te iubesc. Dar de data asta sufăr prea mult. Nu mai pot continua să trăiesc fără tine, nici să fiu lipsit de copiii mei…

Revino acasă, Carol, te rog! Te iert din toată inima şi fără niciun gând ascuns. Chiar dacă mă înşel, chiar dacă ar trebui să caut motivele absenţei tale în sentimentele pe care le nutreşti faţă de un alt bărbat, nu-ţi port duşmănie. Dacă mi te întorci, n-o să-ţi pun întrebări şi n-o să mai vorbim despre ce a fost. Dar îţi scriu în această dimineaţă pentru că îmi este prea greu, pentru că am ajuns să nu mai suport şi pentru că departe de familia mea mă simt profund descumpănit…

Crede, iubito, în dragostea foarte tristă şi solitară a celui care este al tău

Laurent.

P.S.: îmi permit să-ţi expediez recomandat această scrisoare ţinând seama de actualele dezordini care există în sectorul poştelor.”

Carol lăsă scrisoarea din mână. Nările îi fremătau. O
lacrimă i se rostogoli pe obraz.

— Cum poate fi cineva atât de mincinos? „Carol scumpă!" „Am îndurat destule de când ne-am căsătorit! „
„Pentru că te iubesc!" „Te iert din toată inima..."

Reflectă o clipă.

— Pariez că Laetitia aceea se mai află şi acum acasă! Cu minijupele ei şi cu ochii încercănaţi. Avea un fel de a-şi risipi firele de păr negru pe toate hainele lui Laurent! „Gelozia ta morbidă..." Cum spune el, mai exact?

Parcurse scrisoarea din priviri:

— *"Gelozia ta morbidă care nu are nici cel mai mic temei.* Te cunosc, Laurent. Şi totuşi nu mi-aş fi imaginat acest... tartufism4 în stare pură! De ce ţi-ai mai dat osteneala să-mi scrii? Doar nu gândeai că o să muşc imediat dintr-o astfel de nadă prinsă grosolan de un cârlig ca de măcelărie. *Ce altceva urmăreşti, decât să mă mai chinuieşti încă o dată!*

Mototoli încet foile între degete mai înainte de-a forma un ghemotoc pe care-l aruncă în căldarea de gunoi din bucătărie.

„Ticălosul! Mizerabil ticălos..."

Pe urmă, rosti pentru sine însăşi încordată, cu vocea înăbuşită, numele care concentra în conştiinţa ei toată dragostea şi toată amărăciunea din lume:

— *Laurent.*

Geoffroy şi Dominique intrară în vilă făcând multă hărmălaie. Purtau ghiozdane peste măsură de încărcate, umplute cu cărţi, truse şi diverse caiete, indispensabile îndeplinirii supraîncărcatului program de învăţământ. Se certau în gura mare şi strigătele lor răzbătură dincolo de uşile închise ale atelierului de la primul etaj în care Carol, cu fruntea asudată şi cu sprâncenele încruntate, sculpta şi modela chipul unui bărbat, figură încă imprecisă dar

---

[4] Numele propriu, Tartuffe a devenit comun pentru a exprima ipocrizia. Provine din galeria de personaje create de Moliere

care sugera, în mod indubitabil, fizionomia sardonică a lui Laurent.

Dominique era o fetiță de unsprezece ani, cu membre lungi şi subțiri, grațioasă, cârnă, eu ochi negri, păr lung, plină de viață şi de melancolie, de inocență şi de feminitate.

Dar având, ca majoritatea copiilor de aceeaşi vârştă, un simț al umorului foarte limitat, nu prea făcea față ironiilor fratelui ei Geoffroy, mai evoluat, mai abil şi, cu diferența a doi ani, mai năstruşnic. În lipsă de argumente, Dominique strigă de pe scară:

— Scârnăvie, până la urmă, eşti un soi de...

— Sunt ce?... întrebă Geoffroy cu o voce provocatoare.

— Un soi de imbecil, poftim!

— Scârnăvie eşti tu, spuse încetişor Geoffroy.

Mama lor se ivi în uşa atelierului, care se întredeschise pe neaşteptate.

— Crezi că nu te-am auzit, Dominique?

Surprinsă asupra faptului, mititica protestă:

— Bine, dar acest soi de... în fine, Geoffroy nu încetează să mă sicti... în fine să mă sâcâie, de când am ieşit de la şcoală!

— El cel puțin n-a spus cuvinte grosolane! răspunse Carol. Vei fi pedepsită, Dominique.

Fetița îşi încrucişă brațele iar privirea i se posomori din cauza nedreptăților vieții.

— N-a spus... Asta chiar că-i cea mai grozavă ştire a anului!

Carol se uită fix la Geoffroy, care se îmbujoră şi-şi întoarse privirile. Înțelese că-şi ascundea astfel fățărnicia.

— Bine. Veți fi amândoi pedepsiți. Geoffroy aruncă surorii sale o privire insistentă mai înainte de a-i azvârli, cu un strivitor dispreț.

— Pârâcioaso!

Adăugând cu o voce pe care şi-o dorea încărcată de cele mai grave amenințări:

— O să vezi tu „o să vezi ce-o să pățeşti...

După cinci minute, în picioarele goale, ghemuiți pe covorul din atelier, se înfruntau într-o bătălie navală râzând în

hohote. Şi Carol, care renunţase le gândul oricărei pedepse, tânjea nostalgic după vremurile copilăriei.

Cam pe la aceeaşi oră, consilierul Saint-Galaix, preşedinte al Curţii cu juri din Paris, instalat cu ţigara între buze în micul său birou din Palatul ornamentat cu muluri, stil „Banca Franţei”, deschidea cu osteneală şi curiozitate dosarul pe care Camera de punere sub acuzare i-l trimisese recent... Din faptele expuse rezulta că o prostituată bolnavă a fost ucisă de către amantul ei cu lovituri de cuţit, într-un hotel deocheat, cu un an jumătate în urmă. Omorul era calificat drept „crimă cu premeditare”.

După ce aruncă o privire de ansamblu, preşedintele îşi concentră atenţia asupra rapoartelor poliţiei, redactate cu ocazia numeroaselor comisii rogatorii. „Într-adevăr, poliţia este aceea care anchetează, în prezent, majoritatea cazurilor”, îşi spuse încet Saint-Galaix. Citi scurtul rechizitoriu introductiv al procurorului şi parcurse, pe nerăsuflate, rechizitoriul final. Surâse. „Procuratura are colţii ascuţiţi anul ăsta.” Procedând în mod deliberat fără respectarea unei ordini stricte, studie problemele de fond ale mai multor interogatorii luate de judecător. „Ia te uită, cazul i-a fost repartizat lui Thirel!” murmură dând aprobator din cap. „Dosarul este, fără nicio îndoială, bine întocmit. Oricum afacerea, în sine, pare ciudată!”

De la bun început, împrejurările asasinatului stârniră imaginaţia fecundă a magistratului, imaginaţie temperată de o vastă experienţă. La cincizeci şi cinci de ani preşedintele Saint-Galaix avea în urma sa o activitate îndelungată;
cu precădere ca judecător de instrucţie, timp de şaptesprezece ani în cadrul mai multor sectoare şi alţi cinci ani încheiaţi în completele pariziene ale Curţii cu juri pe care le prezidase. Da, acest asasinat neobişnuit îl intriga. Era vorba de un anume Le Beignet Ludovic, zis Lulu, pe care dosarul îl caracteriza ca fiind pe jumătate proxenet, pe jumătate gentilom, puţin idealist, puţin escroc, abil în

apărare, apoi tulburat brusc de o întrebare ce părea lipsită de importanță, tăcând câteodată ca mormântul iar alteori cuprins de o irezistibilă diaree verbală, când plângăreț, când

scorțos. Practicase toate meseriile posibile și imposibile și trăia de pe urma femeilor, după ce se ruinase din pricina lor. Și ce fel de femei! Numai prostituate. „Nu-mi place să fac dragoste cu individe lipsite de experiență, mărturisise cu ingenuitate Lulu la unul dintre interogatorii. Aș fi dealtfel incapabil. Doar târfele știu să mă facă...” Spus pe șleau, cuvântul figura în procesul verbal. Lulu își ucisese victima pentru a o smulge influenței unui alt amant care o domina. „Mie îmi aparținea! Celălalt a fost un adevărat pește, un nemernic care era pe punctul s-o facă nefericită.
N-am vrut s-ajungă o amărâtă, mă înțelegeți... 5* În privința acestui om – dacă președintele Saint-Galaix da crezare dosarului – judecătorul de instrucție Thirel dovedise o mare tenacitate, care constituia poate chiar caracteristica sa.
Se înnoptase. „S-a și făcut ora șapte și jumătate!” murmură Saint-Galaix. Și suspină:
— Cu astfel de pricini mi-am mâncat zilele...
Ar fi trebuit ca vechiul Palat să fi fost cufundat în somn; umbrele invadaseră demult sala pașilor pierduți „ca și coridoarele imense, atenuând auriul grilajelor și estompând culoarea albă a locului denumit „la cour du Mai1’1
— Optsprezece luni! Nenorocitul ăsta e de optsprezece luni în închisoare preventivă. A avut de așteptat deci un an și jumătate favoarea de a fi judecat. Câte hârțoage, ce tărăgăneli, ce sistem care scârțâie, ce mașinărie depășită...
Președintele ridică din umeri, chipul său, cu ochi arzători sub sprâncenele bine conturate, se destinse. Din nou clătină din cap.
— Și-apoi, ce idee să-ți ucizi amanta când te numești

---

5 Curte aparținînd tribunalului și în care se obișnuiește ca anual juriștii să planteze un arbore denumit tot „mai“.

clătită[6]!

CAPITOLUL II

Carol coborî fredonând în obscuritatea grădinii, pentru a-l întâmpina pe vizitator. Îi deschise poarta.

— Aşadar, nu poţi intra şi singur?

— Ba da, dar…

— Dar ţi-a fost teamă să nu fii indiscret. Suni ca să mă deranjezi de fiecare dată!

Tânărul, un ins înalt, deşirat, cu par lung şi blond, pomeţii obrajilor proeminenţi, şi la care mărul lui Adam se mişca întocmai ca un ludion, o învăluia pe Carol cu o privire posesivă şi supusă în acelaşi timp. Purta o mustaţă stufoasă şi lăsată în jos, îngrozitor de pleoştită. Aşa cum era îmbrăcat, în pantaloni de catifea maro şi cămaşă în carouri roşii, avea aerul unui vagabond melancolic.

— Te pot ajuta?

— În niciun fel, declară Carol fără să surâdă.

îi era imposibil să nu-l găsească puţin enervant, cu felul lui de a o adora. „La douăzeci1 şi opt de ani n-ar trebui să se mai joace de-a puştiul dojenit. S-ar zice că-l anihilez!
Aşa cum mă anihila pe mine Laurent!"

— Du-te în salon să te serveşti cu puţin whisky sau cu o votcă, îl îndemnă ea. Vin şi eu îndată. Astă-seară n-avem decât o cină rece. Rămâi peste noapte?

— Aş… aş putea fără să te deranjez?

— Locuieşti la dracu-n praznic, aşa că n-o să te expediez totuşi în plină noapte! Şi dealtfel, o ştii prea bine, îmi face plăcere, spuse ea.

Câteva minute mai târziu, după ce rânduise cina pe masă, veni şi ea, îşi turnă în pahar şi, relaxată, întinse picioarele mici, desculţe, în formă de volută.

— Nimic nou, Rene?

O sorbea din ochi.

---

[6] Substantivul comun din care provine numele propriu. Le Beignet, înseamnă clătită.

— Nu... în afară de faptul că am făcut o oră şi jumătate pe drum! Mi-am pus la adăpost maşinuța, D.C.-ul meu, în curte, lângă zidul de alături.

— La adăpost de ce?

Surâse şi mărul lui Adam îi zvâcni.

— De priviri indiscrete, ce mai! Cum se numeşte cumătră cea mai apropiată de tine – cea din vila de pe stânga, cum ieşi – o blondă masivă, destul de bine făcută, sulemenită de parcă ar avea o mască?

Carol izbucni în râs.

— Aceea? O, să ştii că habar n-am cum o cheamă!
Cred că nu mă place din cale-afară. Nu prea are cu ce-şi pierde timpul şi când îi spun în treacăt „bună ziua”, îmi zâmbeşte cam fără tragere de inimă. E soția unui funcționar superior care lucrează la nu ştiu ce compânie de asigurări. Chiar ea mi-a spus-o. Într-o dimineață m-a poftit să stăm la o şuetă bând cafele reci. Ar fi fost plăcut, o dată, treacă-meargă, dar i-am răspuns că mă grăbesc.

— Rău ai făcut.

— A, da? De ce, micul meu Rene?

— Pentru că femeiuştile de acest fel sunt susceptibile şi primejdioase!

Carol îşi scutură şuvițele blonde.

— Şi-atunci? Ce-ai vrea tu să fac? Am atâta nevoie să fiu singură. Cu totul singură împreună cu copiii de care să mă pot în sfârşit bucura...

Surprinse o expresie de întristare pe chipul oaspetelui ei şi, îmbujorându-se, încercă să-şi retragă cuvintele.

— N-o spun pentru tine, Rene! Cu tine...

— Cu mine, spuse el cu gravitate, păstrezi în continuare sentimentul că eşti singură.

Carol nu ştia să se prefacă. Nu răspunse nimic. Dar întrerupse tăcerea, cam apăsătoare, trecându-şi uşor mâna peste fruntea băiatului.

— Nu-ți face sânge rău pentru nimica toată, Rene!
Nu te pot suporta decât pe tine. Ca dovadă...

— Dovada este că mă inviți să-mi petrec sfârşitul de

săptămână aici! Sunt fericit. Dar, Carol, numai dacă...

Băiețandrul slăbuț își scutură buclele de un blond spălăcit. Semăna cu un sfânt Sebastian bizar și mustăcios, alungit de o oglindă deformantă. Chipul său prelung, osos, cu gura sensibilă și ochii negri, gravi, nu era lipsit de frumusețe. Părea de-o excesivă tinerețe de care Carol nu se lăsa impresionată. Îi era doar milă de el, însă Rene, cu stânjenitoarea lui luciditate, îi declarase cândva: „între un bărbat și o femeie, mila e ceva ce nu iartă”.

— Cum îți merg treburile? întrebă Carol.

— Destul de bine... mi-e însă la fel de lehamite. Dacă ai putea să-mi spui și mie de ce am urmat științele economice! Și cum de-am ajuns agent de asigurări! Dar ce-ai vrea să i se propună unui băiat de felul meu care vine fluturând o biată diplomă, relativ depreciată, fără relații, fără entuziasm, fără vreo vocație specială? Eu nu iubesc pe lume decât trei lucruri: călătoriile, instrumentele de percuție și pe tine.

N-avu curajul să-l ia în râs. Fixându-l cu privirea pură și sobră a ochilor ei limpezi spuse:

— Nu te lăsa, Rene! Vreau să nu te lași.

Și Carol știu că i-a făcut un bine. „Barem o dată, gândi ea, să-i pot fi cuiva folositoare...”

Mulțumită într-un fel nedeslușit, prelungea această întrevedere, între patru ochi, mai înainte de a-și chema copiii la masă.

— Știi, chiar acum am primit o altă scrisoare de la Laurent.

Rene Damiens tresări:

— Carol, dacă poți, arată-mi scrisoarea.

Ea ezită:

— Desigur, puteam să ți-o arăt, doar ți-am arătat-o și pe cealaltă. Dar uite ce-i: probabil că am aruncat-o...

— Ești nebună! în momentul de față trebuie să păstrezi totul.

— De ce?

Nu mai era femeia gânditoare, maturizată în profunzimile frământărilor și singurătății ei. Dintr-o dată devenea

altcineva, un fel de puştancă aiurită – de-o incorigibilă naivitate – şi asta ca întotdeauna când căsătoria ei şi personalitatea ciudată a lui Laurent erau puse în discuţie. Damiens vedea însă prefigurându-se o dramă, iscându-se la orizont furtuna, urzindu-se o acţiune nefastă şi, în acest timp, Carol nu părea să aibă nici urmă de presimţire.

— Mi-ai spus că ai. Primit scrisoarea „chiar acum”. Dacă ai arunoat-o undeva, n-ar putea fi decât în căldarea de gunoi din bucătărie. O caut imediat.

Reveni după o clipă, aducând cele două foi de hârtie murdărite cu pete de grăsime:

— Iată-ţi scrisoarea! Miroase a sos sleit. Tocmai am citit-o. S-o păstrezi. Şi du-te fără întârziere să consulţi un avocat. Nu ştiu ce unelteşte Laurent dar, vezi bine, ai remarcat şi tu, scrisorile au fost recomandate. Asta spune ceva. Prima scrisoare…

— Tot recomandată era. Doar ştii că mereti sunt greve la oficiile poştale…

— Te rog nu face pe naiva! La treizeci şi patru de ani ai tăi, ai putea să şi gândeşti puţin. Măcar pentru copii, dacă-i iubeşti.

— Pleacă, Rene!

Carol se ridicase în picioare. Chipul îi rămăsese însă calm şi neted ca o mască. Ochii ei măriţi erau atât de limpezi încât păreau ai unei oarbe. Dar glasul îi tremura.

— Te rog, pleacă!

Atunci băiatul sfios se înfurie. Foarte palid, îşi scutură pletele, o prinse pe Carol de umeri şi scuturând-o îi strigă în plin obraz:

— Dar nu înţelegi odată că între tine şi Laurent, între voi doi, s-a sfârşit? O să dureze încă multă vreme acest romantism prostesc? Nu-ţi dai seama că e încântat de plecarea ta, biată neghioabă ce eşti? Că a cântărit, a calculat totul? Că tu te laşi dusă cu preşul ca o idioată şi că până la urmă îţi va lua copiii? Mă-nţelegi: copiii-tăi!

Uimită, dând înapoi din pricina acestei dezlănţuiri, privea un nou Rene pe care nu-l ştia. Revenindu-şi, Carol se

nelinişti. Vocea îi era schimbată:

— Ce vrei să spui mai precis, Rene?

El se calmă. O privea în tăcere. Apoi căută într-unul din buzunare câteva foi de hârtie pe care le despături. Citi cu voce fermă:

— ”*Articolul 357 din Codul penal:* se va condamna la închisoare de la trei luni la un an şi cu amendă de trei sute până la şase sute de mii de franci tatăl de familie sau mama care abandonează, timp de peste două luni, fără să existe un motiv grav, domiciliul familial, sustrăgându-se parţial sau în totalitate de la obligaţiile de ordin moral sau material ce decurg din autoritatea părintească sau din tutela legală. Termenul de două luni nu se va considera întrerupt decât printr-o revenire în cămin, implicând hotărârea de a relua în mod definitiv viaţa de familie...” Carol, cât timp a trecut de când ţi-ai părăsit soţul şi ai venit aici împreună cu copiii?

Răspunse fără ezitare:

— Se vor împlini şaizeci de zile, luni. Peste trei zile...
Dar n-are nicio legătură.

— Adevărat?

Despături o altă hârtie:

— ”*Articolul 213 din Codul civil:* Soţii asigură deopotrivă condiţia morală şi materială a familiei. Ei răspund de educaţia copiilor şi le asigură viitorul. *Articolul 215:*
Soţii se obligă mutual la coabitare. Domiciliul conjugal este ales de comun acord; în lipsa unui astfel de acord, domiciliul va fi ales de soţ. Totuşi, dacă domiciliul ales de soţ prezintă inconveniente grave, femeia poate fi autorizată de tribunal...” Ei bine, Carol, de data asta ai înţeles? Vrei să-mi spui ce „inconveniente grave” o să poţi invoca împotriva lui Laurent?

Din cauza furiei, vocea băiatului redeveni stridentă.
Carol îşi muşca buzele. El remarcă, lângă buza de sus, mai proeminentă, aluniţa pe care ea şi-o detesta şi pe care el ar fi vrut să i-o sărute. Mai zări un mic strop de sudoare care i se ivise deasupra buzei.

— Rene, nu pricep nimic din şurubăriile astea.
Arată-mi...

Apucă hârtiile, le reciti cu atenție, își încruntă sprâncenele.

— De acord, bietul meu băiat! Codurile tale au prevăzut unele situații, desigur. Dar e vorba de cu totul altceva.

Îi luă hârtiile din mâini și se înfurie din nou dar, stăpînindu-se, îi spuse în surdină, cu dinții încleștați:

— E vorba de cu totul altceva! Nu știi să spui decât asta... Să fie vorba într-adevăr de cu totul altceva? Nu-ți dai seama că este prevăzut exact cazul tău, nu? Prea priceput nu sunt în probleme juridice dar am prieteni care sunt încă la facultate. M-au lămurit în doi timpi și trei

mișcări. Fără îndoială, toanta mea: dacă o s-o tot ții așa în continuare, te dai prinsă ca un șobolan. Bărbatul tău a avut grijă să trimită două scrisori revendicând copiii și pretinzându-ți să revii. Scrisori bine ticluite, profund îndurerate, pline de drăgălășenii. Scrisori recomandate ale căror mici recipise le-a atașat cu atenție, la fotocopii... Tu ai încălcat atât legile codului penal cât și pe cele ale codului civil. Nu rezolvi nimic numindu-le „șurubării". Bărbatului tău nu-i mai rămâne decât să-ți trimită somație prin portărel, pe urmă să depună o plângere pentru abandonarea familiei și nerespectarea intereselor copiilor... în cazul unei anchete suplimentare, blondina de alături va reuși, pe deplin, să te înfunde. Tocmai am văzut-o: vorbea de la fereastră la fereastră cu vecina ei, o cumătră grasă, care probabil se vopsește și căreia nu-i scapă nimic. Poate crezi că nu m-au zărit intrând la tine?

Carol îl privea cu gravitate.

— Din punct de vedere teoretic, tu trebuie să ai dreptate, Rene. N-am studiat niciodată nici pe departe aceste probleme juridice. Numai că în afara codurilor există cazuri deosebite. Ți-am povestit din ce motive am „abandonat domiciliul conjugal", cum îl numesc ei. Nu mi-ar rămâne decât să relatez toate astea judecătorului sau celor de la poliție...

— Poți dovedi ceea ce declari?

Se uita la Carol admirându-i frumusețea pură, ochii

albaştri-verzui care priveau fără să clipească, expresia de-o gravitate copilărească:

— Poţi dovedi că bărbatul tău întreţinea „o amantă la domiciliul conjugal”?

— N-o pot dovedi, dar pot să le spun…

Se gândi:

— Dealtfel, *nici nu vreau să declar nimic.* Nu vreau să târăsc nefericita noastră poveste în faţa unui judecător sau a unui poliţist. Mama zicea întotdeauna: „Nu trebuie niciodată să-l învinuieşti pe tatăl copiilor tăi”. Ştii, în fond

Laurent este mai puţin calculat decât ai crede. Era sătul de mine până peste cap, m-a înşelat cu fata aceea, cu multe altele… Dar o făcea din cauza năravului lui înnăscut. Laurent simte nevoia să seducă. Cât despre copii…

îşi prinse bărbia în mâini observându-l pe Rene printre gene, cu ochii întredeschişi.

— Laurent vrea să-i vadă pe micuţi şi e firesc, din moment ce-i iubeşte. Vrea să mă recâştige pentru că şi-a pierdut calul de bătaie, iar asta îi răneşte amorul propriu, în plus, e gelos fără s-o arate, grozav de gelos. Dar niciodată n-o să caute să-mi ia copiii!

Visătoare, repeta cu glasul ei limpede, privindu-şi interlocutorul drept în ochi:

— Niciodată.

Rene împături hârtiile şi le băgă din nou în buzunar.

După aceea îşi ridică braţele într-un gest bizar, un gest de invocaţie, prin care parcă ar fi adresat o rugă stăruitoare destinului.

— Eşti totuşi o fată inteligentă, o fată dotată, Carol.

Sincer vorbind, din seara asta nu mai există nicio îndoială: nu vrei să vezi nimic rău, deşi răul îţi sare în ochi.

Laurent a pregătit totul, a combinat totul pentru a te aduce la cheremul lui, iar tu, tu continui să-i găseşti scuze… Cum poate fi cineva atât de stupid?

Acest copil mare avea aerul că imploră pe cineva. Faţa sa slabă şi prelungă, încadrată de bucle gălbui, amintea chipul unui Hrist, un Hrist căruia, datorită unei glume proaste, i s-

ar fi adăugat mustățile lui Vercingetorix. Şi
Carol, de astă dată, izbucni în râs:

— Eşti foarte nostim, Rene, când te laşi cuprins de furie.

Apoi, brusc, redeveni gravă:

— Acum, dacă ții să-ți petreci sfârşitul de săptămână aici. Vom vorbi despre altceva. Dealtfel e timpul să chem copiii la masă. Privirea Carolei, al cărei chip era pur şi plin de prospețime, exprima o neclintită blândețe. Rene ştiu atunci că nimic – nimic în afara faptului în sine – n-ar zdruncina această naivă încredere. Exista în Carol ceva tainic, ceva ascuns care acum ieşea la iveală: o voință şlefuită ca un diamant, pe care nici chiar Laurent n-o putea ştirbi. „Este mai pură şi mai îndărătnică decât o mie de îngeri şi o sută de mii de catâri! O iubesc şi n-o cunosc.
Şi pot spune că nimeni n-o cunoaşte pe Carol. Nimeni, şi cu atât mai puțin mârşavul de Laurent care se laudă că înțelege psihologia feminină şi care se înşală în privința femeilor în mod grosolan, ca toți seducătorii."

îşi reamintea de Laurent Mansigny, pe care-l întâlnise adesea. Evoca acel spirit pervers şi fascinant; glasul lui de neobosit povestitor; silueta care sugera aşteptarea şi pânda; figura mată şi ciudat de asimetrică: nasul deformai, obrajii scobiți, maxilarele uscățive, figura lui în reliefuri osoase dar de-o osatură delicată, fruntea marcată de riduri profunde, caracteristică amatorilor de plăceri, ochii puțin prea apropiați, rotunzi şi sălbatici ca ochii de şoim.
O privire rapace într-un chip rapace.

Seara care a urmat cinei a fost veselă. Copiii spuneau vrute şi nevrute. Geoffroy îi semăna mamei sale la ten, la părul bălai şi la ochi. Chipul îi era fraged şi rotund, încadrat de şuvițe rebele. Micuța Dominique avea ochi de felină, malițioşi, ten mai, figura ovală şi păr foarte lung, închis la culoare. Era înzestrată cu însuşirea de a plăcea, ceea ce de pe acum constituia pentru ea o preocupare constantă, instinctivă şi profundă.

Pentru aceşti copii Rene era un fel de idol şi, în acelaşi timp, o victimă de care voiau să profite din plin.

El nu se da în lături. Dar, în ciuda bunei dispoziții afişate, mâhnirea i se accentuase în cursul serii. Fiind acolo, atât de aproape de el, Carol era mai inaccesibilă decât o moartă. Şi totuşi miresmele feminității ei îl tulburau prin emanații atât de vii, încât stârneau în sinea lui freamătul unor emoții cât se poate de intime. Suferea fără nicio urmă de speranță. „O iubesc şi nu sunt în stare nici s-o cuceresc, nici s-o apăr…”

Puțin mai târziu, după culcarea copiilor, Carol şi Rene rămaseră singuri față-n față, singuri în plină noapte. Vag, băiatul îi intuia pornirea de a i se destăinui. Se mulțumi să se aşeze în imediata ei apropiere şi aşteptă. Aplecându-şi într-o parte capul bălai, Carol îl privea cu tandrețe:

— Ştii, dragul meu, nu sunt atât de proastă pe cât îți închipui. Dar mi-e îngrozitor de greu să fac vreo deosebire între viață şi dragoste. Mama spunea că ar trebui să dai totul celorlalți şi în primul rând să le acorzi încredere. Nu reuşim niciodată să dăruim totul; eu însă mai încerc.
Poate că aş fi suportat chiar şi prezența acestei Laetitia la mine acasă dacă n-ar fi fost copiii, extrem de lucizi față de problemele noastre, ale adulților. Fetița şi-a dat seama foarte repede care-i situația aşa-zisei secretare; a ştiut-o înaintea lui Geoffroy care, deşi observă şi el, e doar un băiețaş. Vezi şi tu, am stat în umbra lui Laurent timp de cinsprezece ani, am pus cruce sculpturii – şi credeam că pentru totdeauna – dar când la mijloc sunt copiii devin cu totul altă femeie. Am plecat, l-am lăsat pe Laurent din pricina copiilor. Mai întâi şi mai presus de orice pentru că atmosfera din casă le era dăunătoare. Îmi dau seama că va trebui să găsesc o soluție şi m-am hotărât să-l văd pe Laurent pentru a-i vorbi.

Atinse uşor mâna amicului ei. Vocea sa clară deveni mai tristă.

— Ascultă, Rene! Sunt sigură că influența lui Laurent a devenit dăunătoare pentru micuți. Dar n-am spus-o până acum nimănui, pentru că este tatăl copiilor mei. Ți-o spun numai ție.

Prin fereastra deschisă rumoarea Parisului nocturn pătrundea în acelaşi timp cu miresmele grădinii.

— Carol, răspunse după un anumit timp Rene, nu mi-au plăcut niciodată şi nu ți-am înțeles modestia nici înjosirea la care te-ai supus de bunăvoie şi care nu ți se potrivesc. Dar Dumnezeu mi-e martor că totuşi te admir…

îşi clătină cu violență capul.

— Nu vreau să mă admiri! Ar fi prea convenabil…
Vreau să spun: prea convenabil pentru mine. Ştii, nu sunt tocmai mândră de rolul pe care l-am jucat până acum în viață. Ceea ce iubeam la Laurent nu era latura cea mai bună a ființei lui, oh nu!

— Te-a subjugat întrucâtva, aşa-i?

Respiră profund, ca mai înainte de-a plonja.

— Da. Fizic. Cum să-ți spun? Mă simțeam în acelaşi timp nesățioasă şi nefericită. Nu trăiam decât în aşteptarea… a ceea ce binevoia să-mi ofere. Nu vorbeam cu nimeni de sentimentele mele profunde, şi în niciun caz cu el.
Mi -era prea teamă de expresia lui sarcastică; sprâncenele în formă de accent circumflex, vocea mieroasă şi ochii scrutători, ridiculizând întotdeauna cea mai măruntă mărturisire, cea mai mică emoție. Ştii tu că, după puțin timp, n-am îndrăznit nici măcar să-i mai spun că-l iubesc?

Rene preferă să tacă. După o clipă, Carol reluă firul destăinuirilor:

— Cred că Laurent se desfată atunci când cucereşte, posedă, distruge şi când vede că a întinat. Cu toate acestea, el însuşi n-a înțeles niciodată cât de total se poate dărui trupeşte o femeie. Niciun bărbat nu va înțelege asta vreodată. M-am convins de multă vreme că pentru bărbați nu-i decât o problemă de vanitate, ca orice dealtminteri.
Pentru femeie însă, există în voluptate ceva care ucide, şi eu am acceptat totul, totul până la degradare. Câteodată, atunci când mă gândesc, mă simt scârbită de mine însămi,
Rene. Iată! Taci la nesfârşit şi apoi, într-o seară, mărturiseşti mult prea mult. Ajungi odată şi odată să te destăinui cuiva. Eu, doar mă ştii, nu sunt de felul celor gare fac confidențe

altor femei. Îmi pare rău că au picat sorții tocmai pe tine.

Rene, ceva mai palid decât de obicei, fixa peretele peste capul tinerei femei. Îl cutremură un scurt hohot de râs amar:

— Desigur, Carol! Preferam să fi tăcut. Dar ce ai spus nu corespunde pe deplin realității. Dacă Laurent te-a subjugat şi te-a stăpânit n-ai pentru ce să te simți umilită, fiindcă ai rămas cu mult mai integră decât îți închipui.

Chiar dacă n-ar fi fost copiii, chiar fără spectacolul oferit de secretara instalată în propria ta casă, tot l-ai fi părăsit până la urmă pe dementul ăsta. Laurent este un călău, un depravat. L-am văzut cum procedează. Dacă n-ar fi existat în firea ta această onestitate bizară, care-ți impune nu ştiu ce sacrificii, nu ştiu ce obligații față de „tatăl copiilor tăi", ai fi cumpănit lucrurile după valoarea lor reală, mult mai devreme şi cu mult mai bine. Numai că iată: eşti o romantică întârziată, fidelă ca o gâscă sălbatică şi prea onestă.

Aşa că montezi un adevărat film... De-ai şti cât mă agasează această onestitate a ta! Eu n-am avut niciodată încredere în tipii prea oneşti, despre care nu mai ştiu cine spunea că situația lor nu-i prea limpede.

Carol nu-i răspunse şi tăcerea se prelungi. Rene o asculta cum răsuflă închipuindu-şi aroma pe care o răspândea respirația ei.

Apoi, înclinându-se către el, Carol îl sărută pe ochi.

— E timpul să mergem la culcare, Rene. Du-te mai întâi tu la baie. Va mai trebui să fac puțină ordine. Pe mâine dimineață, dragul meu...

Odaia Carolei era lângă camera de oaspeți, în care Rene urma să se culce pentru a doua oară. „Bietul băiat!" murmură Carol cuibărindu-se, puțin mai târziu, în patul în care dormea singură. „Cu el nu simt nicio ispită!"

Se ridică apatică şi-şi alese una dintre cărțile aşezate într-un mic teanc la căpătâi. Cultura ei literar-artistică era bogată şi variată. De mult timp aprofunda operele maeştrilor gustând bucuria de a cunoaşte şi de a admira, care-i compensa anumite neîmpliniri. Fantome sprintene, fluturii de noapte îşi proiectau umbrele pe pereți. Carol începu să

citească poeme în proză, fără vârstă, fără forme fixe, libere şi rătăcitoare prin întuneric, api'opiindu-se întrucâtva de starea ei psihică.

„Tenebrele mi se par mai luminoase decât revărsarea soarelui din miezul zilelor obişnuite. De-acolo aud chemări care trec ziua neobservate, chiar atunci când le caut. Văd zâne, văd îngeri, văd suflete care se dezvăluie privirii neliniştite doar câteodată, într-o frântură de secundă, văd ființe care se roagă, îi văd pe cei deznădăjduiți, urând sau nbandonându-se beției iubirii… Şi atunci trăiesc la limita unei vieți pe care abia de-o ating, în trecere, îngerii şi făpturile simple, singura care merită să fie trăită…"

Noaptea de aprilie aducea necontenit, celor ce viețuiau, şopote străvechi şi Carol îşi regăsi, încetul cu încetul, sentimentul eliberării. Pe urmă lămpile se stinseră iar casa se cufundă în somn.

— Carol, bate la uşă, n-auzi?

Deschizând cu greutate ochii, pentru că dormea profund, Carol îl văzu pe Rene, în pijama bleu cu dungi albe, stând în picioare lângă patul ei.

— Haide, vezi cine este, spuse automat.

— Dar nu-i decât şase dimineața!

Căscând ea repetă:

— Du-te să vezi, te rog.

Pe urmă se întoarse pe cealaltă parte, oftând.

Îi dădu ascultare toropit de somn, fără să se gândească deloc. Traversă scurtul culoar şi deschise uşa de la intrare.

Împingând uşa batantă şi înghesuindu-l puțin pe Rene, doi oameni năvăliră în casă. Unul dintre ei era îmbrăcat în gri-deschis şi avea un papion roşu, celălalt purta o hainăsport de culoare maro. Se scuzară şi făcură cuviincios prezentările.

— Ferronnet, Pernelle, ofițeri ai poliției judiciare.
Avem un mandat.

Arătând o hârtie, pe care Rene nici măcar n-o privi, bătură la uşa Carolei şi intrară în cameră. Dându-se jos din pat, ea

își îmbrăcase un halat de baie.

— Actele dumneavoastră de identitate, domnule și doamnă, vă rog.

Făcură însemnări, cercetară locurile, se aplecară peste sulul de la căpătâi (Carol nu suporta pernele).

— Sunteți deci doamna Mansigny, soția legitimă a domnului Mansigny Laurent, locuind în...

Uluită, Carol răspundea întrebărilor cum putea mai bine, în timp ce Rene se simțea foarte stingherit în pijamaua sa alb-albastră, se înroșea și se bâlbâia.

— M-am culcat în camera de oaspeți, alături, spuse el în sfârșit cu o voce oare devenise mai fermă. Sper că nu vă îndoiți!

Inspectorul îmbrăcat în gri, cam rotofei, cu fața albicioasă ca a unui cofetar, nici nu-și dădu măcar osteneala să zâmbească.

— Desigur, desigur, spuse cu o falsă bunăvoință.

Celălalt ofițer de poliție, bronzat ca un yachtman ', arătând robust în vestonul său maro, inspectă camera de oaspeți, descoperi în baie lenjeria de corp a Carolei alături de cea a lui Rene, reveni în odaia ei, pipăi cu vârful degetelor sulul de la căpătâi, adulmecă, dezveli pe jumătate așternutul din care se ridica o caldă mireasmă nocturnă, îi cuprinse cu o privire profesională, înghețată, pe cei doi tineri, se înclină și spuse la rândul său:

— Bine. Ne-am îndeplinit misiunea. Vom raporta cele constatate și faptul că a trecut timp până să ni se deschidă.
Mult timp. Scuzați-ne, doamnă.

CAPITOLUL III

Așezată pe banca din „sala de 'așteptare rezervată femeilor”, Carol aștepta așadar să-i vină rândul. Un fel de tăcere încărcată de murmure confuze stăpânea la acea oră vechiul Palat de Justiție, în care ea parcursese interminabile coridoare și suise anevoie scările pentru a ajunge aici, în această încăpere prin care se pătrundea în „culoarul divorțurilor”. Vreo douăzeci de femei, cu chipuri neliniștite și încordate, se aflau împreună cu Carol la începutul acestei

după-amiezi. Căldura lunii iunie se aşternea apăsătoare peste starea lor de nelinişte. Un uşor curent de aer făcea să se vânture, din când în când, un amestec de miasme şi de parfumuri, de calitate mai bună sau mai proastă, care se îmbina cu mirosul trupurilor. Carol aruncă o scurtă privire asupra citației, o hârtie albăstruie, prin care era somată să se prezinte *la ora 14, la Palatul de Justiție, sala de concilieri...*

Neavând nimic de făcut, nervoasă, îşi amintea cum decursese, cu mai mult timp în urmă, prima sa vizită la domnul Hesbert, un avocat însărcinat cu întocmirea procedurilor, pe care îl cunoştea Rene Damiens. Carol îi expusese situația: Da, plecase de bunăvoie, fără să-şi anunțe soțul, luându-i cu ea pe cei doi copii... Da, lipsea încă din luna februarie... Nu, nu răspunsese celor două scrisori recomandate trimise de Laurent... Bineînțeles că nu, nu-şi angajase un avocat pledant, ce rost ar fi avut?

Era însă hotărâtă să divorțeze. Da, refuzase cu înverşunare să-şi întâlnească soțul. În niciun caz nu va relua viața în comun, orice s-ar întâmpla. Nu credea nicio clipă că i s-ar putea lua copiii.

Carol nu acceptase ca Rene s-o însoțească la avocat. Se ferise să-i vorbească domnului Hesbert despre vizita matinală a polițiştilor, rămânând ca ea însăşi să-l lămurească pe judecător în privința propriei sale nevinovății, în cazul în care va fi pus în discuție acest incident. În rest, aruncase dintr-odată cărțile pe față:

— Nu mi-am înşelat niciodată soțul. El m-a înşelat de la... de la începutul căsătoriei noastre. Dealtfel, nu vreau să se vorbească despre asta. Ceea ce doresc este divorțul...

— Am înțeles prea bine, răspunsese avocatul. Dar copiii?

— Rămân la mine, bineînțeles.

— Conform legislației actuale, doamnă, foarte rar este despărțită o femeie de copiii ei, dacă aceştia sunt foarte mici. Dar ai dumneavoastră au în prezent unsprezece şi treisprezece ani. Şi în plus ar trebui să invocăm unele argumente! O expresie de îngrijorare apăruse pe chipul avocatului atunci când Carol îl informase că n-avea nici

dovezi, nici martori.

— De fapt nu posedați nici cea mai mică dovadă, doamnă?

— Nu, maestre. O femeie nu se mărită pentru a alcătui, în decursul timpului, un dosar contra soțului ei. Vă repet că nu-i cer nimic, nimic altceva decât să plec…

— Cu copiii!

— Da, maestre. Cu copiii.

La cererea stăruitoare a Carolei, juristul luă direct legătura cu Laurent, care era asistat de avocatul lui. Reveni mai optimist după această scurtă întrevedere.

— Soțul dumneavoastră, doamnă, se arată animat de cele mai bune intenții. Declară că vă iartă, că acceptă să reia viața în comun, neluând în seamă faptul că ați fugit de-acasă. Pare-se chiar că ar dori din toată inima să reveniți. Şi-apoi, vrea să-şi recapete copiii.

Mai întâi tăcuse gâtuită de indignare: „Laurent animat de cele mai bune intenții!" – „Laurent care mă iartă!"
Pudoarea o împiedica să facă mărturisiri complete acestui om al legii, binevoitor, pe care însă nu-l cunoştea. „Nu-i voi spune nimic în plus. Ştie tot ceea ce era necesar să ştie. Iar Laurent nu poate totuşi să se opună divorțului dacă accept de la început tot ce-mi va pretinde, cu excepția copiilor…"

— Maestre, vă repet, s-a sfârşit! Nu voi reveni niciodată la Laurent. Şi nu vreau cu niciun preț ca el să se ocupe de Dominique şi de Geoffroy. El vatămă tot ceea ce atinge. Cer divorțul, să mi se încredințeze copiii, bineînțeles fără să mă opun vreodată să-i vadă. Laurent va rămâne întotdeauna, pentru mine, *tatăl lor.*

Domnul Hesbert îşi dădu silința să-i explice Carolei, cu cea mai prietenească răbdare, că ar putea „să existe obstacole serioase între dorințele sale şi realitate"; că din punct de vedere legal era dezarmată în fața soțului ei; că
Laurent afirma c-ar deține dovezi zdrobitoare.

— Încă o dată caută să arunce praf în ochi! strigase
Carol. Sigură de dreptatea ei, îndârjită aşa cum pot fi femeile, ostilă perspectivei de a continua să-şi etaleze nefericirile, se opusese, în mod deliberat, aprofundării situației sale.

Atitudinea avocatului, îndemnul său la moderație, o surprinseseră. „Nu stă deloc în atribuțiile lui să-mi explice ce trebuie să fac în viață!” Lui Rene nu-i spusese mai nimic despre necazurile ei, pentru a nu fi nevoită să-i suporte pesimismul. Şi avocatul, fără a continua să se mai zbată, întocmi procedura de divorț invocând pentru Carol o „gravă izolare morală” şi „divergențe esențiale de principii, în privința educării copiilor”. Noi hârțoage, noi semnături care avuseseră ca rezultat prezenta convocare în fața judecătorului.

Carol se plictisea. Căldura devenea din ce în ce mai înăbuşitoare şi, puțin câte puțin, o somnolență uşoară se aşternu peste îngrijorările şi tristețea sufletelor. Avocații plecau şi veneau, ca nişte dominouri însuflețite, într-o mişcare furişă de robe negre şi plastroane albe; vorbeau între ei sau se întrețineau cu clienții. Din când în când aprodul în costumul său uzat, cu riduri la ochi şi figura îmbătrânită, simpatică, deziluzionată, striga un nume. Şi una dintre femeile prezente încremenea pentru o scurtă clipă mai înainte de a-l urma, mai înainte de a se îndrepta către judecător şi către destin. Iritată de rotirea în cercul aceloraşi gânduri, Carol îşi propuse să calculeze, privindu-şi din rând în când ceasul, intervalul dintre două strigări: în medie de la opt la unsprezece minute. Una dintre femei a trebuit să zăbovească la magistrat peste o jumătate de ceas. Şi a fost de ajuns pentru a stârni, în sala de aşteptare, un torent de nelinişti.

„Audierea noastră a şi întârziat până acum trei sferturi de ceas, gândea Carol puțin enervată. Dacă cel puțin m-aş

lecui de obiceiul de a veni întotdeauna mai devreme! Şi Laurent, care n-a sosit încă...”

Un avocat cu ochi ageri, cu tâmple argintii şi păr brun pieptănat cu eleganță spre spate îşi făcu apariția în sală, căută din ochi pe cineva, şi Carol nu se putu împiedica să nu-i observe, frumusețea, distincția, romantismul palorii care apărea mai evidentă în contrast cu roba de culoare neagră. O

fixă pe Carol cu privirea sa întunecată, apoi veni la ea fără să mai ezite.

— Doamna Mansigny, nu-i aşa? Omagiile mele, doamnă. Sunt maestrul Rennenski, avocatul soțului dumneavoastră… Nu vă deranjați! Domnul Mansigny avea de rezolvat o treabă urgentă, înaintea audierii şi eu l-am asigurat că numărul proceselor este foarte mare în această perioadă. După informațiile mele, va mai dura cel puțin o jumătate de ceas până să ne vină rândul. Soțul dumneavoastră nu va zăbovi, desigur, mai mult. M-a însărcinat să vă prezint scuzele sale pentru întârziere.

Intimidată, Carol nu spusese nimic. Surâse avocatului care-i zâmbi la rândul său luând loc alături, pe bancă.

îmi permiteți, doamnă? Numai pentru o clipă.

Mulțumesc… Ştiu chiar de la domnul Hesbert că i-ați cerut să nu vă însoțească. Mi-a îngăduit să vă spun câteva cuvinte…

Carol îşi rugase într-adevăr avocatul să n-o asiste la audiere. Îl suspecta că ar fi vrut cu orice preț să aranjeze lucrurile, că ar fi pus sub semnul îndoielii puținul pe care i-l destăinuise în privința decepțiilor ei conjugale, că ar bănui-o stăpânită, mai mult sau mai puțin, de rea-credință dacă nu chiar de mania persecuției. „Nu l-a văzut pe Laurent decât un singur ceas şi l-a şi făcut să creadă tot ce-a vrut el. Prefer să mă adresez singură judecătorului. Domnul Hesbert s-ar arăta nehotărât, ar oscila, ar tergiversa, mi-ar arunca poate priviri rugătoare. Ce i-a apucat pe toți de se înverşunează în dorința de-a mă vedea redevenind soția lui Laurent? Sunt sătulă până peste cap de învinuirile lor tacite, de mutrele lor indulgente, de sfaturile lor popeşti.”

în timp ce tăcerea se prelungea, ea se gândea la vizitele pe care le primise de câteva zile încoace. Veniseră unchi şi mătuşi, rude pe care nu le vedea mai niciodată, membri mai îndepărtați ai familiei lui şi trei dintre cele mai bune foste prietene, care nici nu încercaseră s-o mai întâlnească după ce se căsătorise. Toată această lume măruntă, ignorând cu desăvârşire ceea ce o determinase să se îndârjească

împotriva soțului ei, i-a vorbit despre „marea responsabilitate pe care și-o asumase”. Bărbații, ca și femeile, se străduiseră să trezească în sufletul Carolei simțul matern, arătând „Ce va însemna viața copiilor împărțiți între un tată și o mamă care s-au despărțit”. Ce va deveni ea însăși „fără nicio meserie, fără avere, fără experiență?”
Au uzat de un întreg arsenal de considerente, cuprinzând bineînțeles și argumente de ordin sentimental, pentru a o readuce pe Carol în bârlogul conjugal. Dintre ei nu numai unul singur, nu numai una, au scos în evidență însemnătatea socială a familiei, obiceiurile statornicite, ca și „ce-o să zică lumea”. Nimeni dintre povățuitori nu și-a dat osteneala s-o întrebe pe Carol ce motive avea și nici să reconstituie din fragmente situația la care s-a ajuns. Iar
Carol n-a făcut nimic pentru a-i lămuri. „Nu mai pot suporta aceste intervenții stupide, nici aceste ființe care judecă fără a ști nimic, amestecând conveniențele cu smerenia, răsucind zeloși fierul în rană, aceste suflete binevoitoare!”

Carol se trezi brusc din meditațiile sale. Avocatul lui
Laurent, care stătea alături pe bancă, tocmai i se adresase, dar ea nu-i percepea decât cuvintele fără să le poată pătrunde înțelesul.

— Îmi permit să vă întreb, doamnă, dacă aveți intenția să persistați în… în actuala dumneavoastră atitudine?

Se afla atât de aproape de ea încât îi simțea răsuflarea de bărbat sănătos, care răspândea o ușoară aromă de tutun. Carol îl fixă cu privirea ochilor mari, puri și austeri.

— Mă întrebați, maestre, dacă vreau să divorțez?
Răspunsul este: Da.

— Hotărârea dumneavoastră este irevocabilă?

— Da, maestre.

Oftă, se ridică în picioare, o învălui cu plăcuta sa privire întunecată, în care Carol putu să deslușească un fel de mâhnire.

— Aș vrea să vă spun că soțul dumneavoastră încearcă o mare amărăciune la gândul despărțirii definitive.

Locul meu nu este desigur, alături de dumneavoastră, cu

toate acestea... Aş vrea să vă mai spun, doamnă, că domnul Mansigny nu înțelege, pare-se, motivele care vă determină să-l părăsiți.

— Ba da, maestre! (vocea Carolei tremura de indignare.) Laurent ştie foarte, foarte bine despre ce este vorba.
Dar n-o să v-o spună dumneavoastră. N-o s-o spună nimănui. Prefer să nu mai adaug nimic, sunteți de acord?
Ar trebui răscolite atâtea şi atâtea iar eu nu cer altceva decât să fiu lăsată să plec.

Maestrul Rennenski îşi înclină statura înaltă, pentru a o saluta, apoi părăsi sala, nu mai înainte de a-i arunca, peste umăr, o ultimă privire. Şi în ochii omului în negru
Carol nu mai regăsi simpatia pe care o căuta.

Câteva minute mai târziu Laurent intră în „sala de aşteptare a femeilor".

— Bună ziua, draga mea! spuse fremătând de simpatie, suferință şi afecțiune.

Sărută mâna soției sale.

— Bună ziua, Laurent, răspunse Carol cu vocea înăbuşită.

El îi făcu semn să se ridice.

— Nu arăți prea bine, iubito... Haide! Aici e un harem şi eu n-am voie să stau în sala rezervată femeilor!

Ieşiră de acolo şi se întâlniră cu avocatul lui Laurent pe culoar. Carol observa chipul bronzat al lui Laurent, asimetric, privirea fixă a ochilor de fiară, puțin cam adânciți, extrem de inteligenți, fruntea lată şi părul negru destul de lung, care se rărise în creştetul capului. Până acum nu-şi putuse înfrâna emoția pe care o resimțea de fiecare dată când îşi fixa asupra ei ochii de pradă sau când surâsul cald, prea binecunoscut, îi lumina chipul tulburător. Dar de astă dată, nimic asemănător n-o mai nelinişti. Deşi nu-l
văzuse pe Laurent decât într-o singură împrejurare de când îl părăsise, era în stare să-i înfrunte cu dezinvoltură privirea, să-i asculte glasul, să-i observe cel mai însuflețit surâs, fără să se simtă impresionată. „într-o zi voi fi complet eliberată, *eliberată!*" îl cerceta pe Laurent cu privirea ei limpede, pură – ca recea limpezime a izvoarelor – aşteptând să vorbească în

continuare, să-şi compună sceneta.

— Vrei să iei masa cu mine astă seară, Carol? Te-aş putea duce la…

Ea clătină uşor din cap.

— Nu, mulţumesc. Voi lua masa în Câte Montespan. Am şi pregătit totul.

Zâmbind îşi aşeză mâna caldă pe braţul soţiei sale.

— Nu fi copil. Va trebui să stăm neîntârziat de vorbă în privinţa viitorului.

Mâna deveni mai apăsătoare.

— Carol, eu n-am distrus nicio punte. Nu ştiu nici măcar cum voi proceda în actuala situaţie! Trebuie să te întorci acasă. În acest caz nu vor mai exista urmări, se-nţelege…

Ea i se adresă cu o voce care nu mai era sugrumată de sfială.

— Ia mâna, te rog! Nu se poate discuta aici. Nu-ţi voi mai vorbi în lipsa domnului Hesbert. Pot să-ţi spun însă că în niciun caz nu voi reveni asupra hotărârii mele, orice s-ar întâmpla. Dealtfel, nu vreau să-ţi mai stânjenesc obiceiurile şi cred că secretara n-ar fi prea încântată de întoarcerea mea.

Laurent îşi retrase mâna. De pe buzele sale expresive, puţin cam subţiri, surâsul îi dispăru brusc.

— Laetitia Matelli, dacă la ea te referi, a părăsit casa, draga mea, a doua zi după ce ai plecat. A considerat, ca şi mine, că ar fi comis o incorectitudine continuând să stea în apartamentul unui bărbat… unui bărbat care a rămas singur.

— Îmi dau seama, spuse cu gravitate Carol, ţi-ai luat toate măsurile de precauţie.. Ei bine, în ceea ce mă priveşte ştii că nu mi-am luat niciuna. Presupun că ai pus un detectiv particular să mă supravegheze, mai înainte de a provoca descinderea, de acum două luni, în Câte Montespan. Vream să-ţi vorbesc despre copii. Vei înţelege că după mica vizită la domiciliu a acelor domni n-am prea multe de spus.

O străfulgerare străbătu ochii sălbatici ai lui Laurent.

— Cred că nu vezi situaţia aşa cum se prezintă, Carol. Dacă n-ar fi vorba decât de noi doi, n-aş acţiona în acelaşi

fel. Dar datoria mea cea mai elementară, după ce-ai

fugit, a fost să mă lămuresc. Aşadar, acest concubinaj cu Rene Damiens – o spun deşi n-aş vrea să te ofensez — putea să le provoace copiilor cel mai mare rău, să-i traumatizeze…

Carol păli.

— Concubinaj? Tu eşti acela care vorbeşti de concubinaj… Tu!

Mâna fermă a lui Laurent îi prinse braţul, cu toată vigoarea.

— Carol, te rog! Stăpâneşte-te! Să nu ne dăm în spectacol.

Carol îşi scutură braţul pentru a se elibera din strânsoarea bărbatului ei.

— Nu vreau să mă atingi! spuse printre dinţi.

îi dădu drumul aproape imediat. O expresie bizară trecu peste chipul lui de brun rasat. În sfârşit, Carol resimţi emoţia care o năpădea întotdeauna când Laurent lua asemenea înfăţişare, emoţie de care se crezuse descătuşată.

— Iartă-mă, spuse foarte încet. Sunt atât de nefericită…

Ridicând ochii spre el, surprinse deodată flacăra unei crude izbânzi care-i lumina faţa, aşa cum licărirea unui chibrit, imediat stinsă de vânt, dezvăluie un chip în noapte. Ştiu, odată pentru totdeauna, că el era *duşmanul,* şi se simţi ca şi cum ar fi fost străpunsă de o nouă lovitură de pumnal.

Avocatul lui Laurent, care se îndepărtase cu discreţie, reveni. Tuşi uşor.

— Vreţi să discutăm puţin toţi trei? O să ne vină rândul în curând şi aş vrea să profit de timpul care ne-a mai rămas pentru a pune lucrurile la punct.

Laurent făcu un semn de încuviinţare şi Carol de asemenea. Alături de ei maestrul Rennenski îşi sprijinea de perete umerii săi largi. Vorbea în şoaptă, dar într-un fel perfect inteligibil:

— Aşadar, doamnă Mansigny, presupun că dumneavoastră ştiţi cum se prezintă situaţia, cel puţin în linii mari. Audierea de azi va fi scurtă şi n-aş vrea să fiţi luată prin surprindere,

cu atât mai mult cu cât n-ați crezut de cuviință să fiți asistată de un avocat. Ne vom prezenta în fața judecătorului Ferron, un bun magistrat dar un magistrat grăbit, hărțuit de un număr inimaginabil de cazuri care aşteaptă să fie soluționate. Dar, s-o spunem pe şleau, argumentele pe care domnul Hesbert mi le-a putut comunica sunt mult prea vagi, în timp ce ale noastre sunt concludente. Să rezumăm. Soțul dumneavoastră vi s-a adresat de mai multe ori, recurgând în cele din urmă chiar şi la sprijinul autorităților, pentru a vă determina să reluați viața în comun şi deci pentru a-şi redobândi copiii.
N-ați acceptat să-l vedeți nici' măcar o singură dată! în ceea ce mă priveşte am luat legătura cu avocatul dumneavoastră. El v-a expus, desigur, aspectul juridic al situației, pentru care se pare că aveți – dați-mi voie să v-o spun – un dispreț nespus. V-a prevenit. Ştiți că dacă persistați…

Avocatul contempla privirea pură a Carolei şi tonul său deveni, împotriva voinței sale, mai blând.

— Nu trăim într-o lume ideală, doamnă. Trăim într-o societate dirijată de legi care se dovedesc uneori complexe dar care au, în speță, meritul de a fi foarte clare, bazate pe experiențe trainice.

Ea îşi ridică mâna.

— Nu văd ce crimă am putut comite împotriva unei societăți, ideale sau nu! Laurent ştie: vreau să divorțez, să-mi asum responsabilitatea copiilor mei, să las tatălui lor toată libertatea de a-i revedea, obligându-mă să nu pun niciun obstacol între el şi ei, niciodată… să-i redau o libertate pe care şi-o doreşte mai mult ca orice!

îşi muşca buzele şi îi scruta cu privirea să clară, când pe Laurent, când pe Rennenski.

— Poate că nu v-a spus-o, maestre. Mie în schimb mi-a spus-o de sute de ori. Dealtfel, a făcut exact ceea ce trebuia pentru a se descotorosi de mine…

Avocatul nu se putu stăpâni să nu ridice din umeri.

— Doamnă, sunt dezolat, dar soțul dumneavoastră şi-a manifestat neîncetat intenția de a relua viața în comun,

înțelegeți-ne odată! Vă cred desigur sinceră, mimai că în sinea dumneavoastră există ceva ce-mi scapă. Ieri, la mine în cabinet, domnul Mansigny şi-a exprimat dorința de a vă adresa câteva cuvinte, de a vă sfătui înaintea audierii de astăzi. Deoarece domnul Hesbert mi-a dat

la rândul său încuviințarea, îmi iau această permisiune, în Franța, justiția cere să existe un motiv întemeiat pentru a se acorda imediat divorțul, chiar interpretând cu toată largheţea articolul 232 din Codul Civil. Soțul dumneavoastră este însă acela care se pare că ar avea toate motivele, iar în ceea ce vă priveşte nu văd niciunul. În aceste condițiuni nu pot decât să vă sfătuiesc, cu toată fermitatea, să reveniți la domiciliul conjugal. *În caz contrar vă asumați marele risc de a vă pierde drepturile asupra copiilor dumneavoastră.*

Urmă o tăcere penibilă. Carol respira anevoie. Laurent îşi clătina capul, arătând în acest fel ce mult aprecia scurta expunere făcută de avocatul său. O privea pe Carol zâmbind.

— Haide, draga mea! Calmează-te! Va trebui să părăsim acest loc – puțin sinistru, sunt de acord – braț la braț, ca doi prieteni care s-au regăsit. N-am o dorință mai arzătoare…

Atunci îşi făcu apariția aprodul, mai solemn ca niciodată, anunțând cu vocea sa bătrânească, înăbuşită:

— Domnul şi doamna Mansigny, vă rog!

Carol, care avea un foarte dezvoltat simț al punctualității, nu se putu stăpâni să nu-şi consulte ceasul, nici să nu spună cu glas scăzut:

— O oră şi douăzeci de minute întârziere!

— Ei da! răspunse aprodul care o auzise foarte dar.
Vine din ce în ce mai multă lume şi nu prididim…

Deschise o uşă prin care se ajungea într-o încăpere caldă şi întunecoasă. Cu inima strânsă, însoțită numai de Laurent, Carol intră în cabinetul judecătorului. Remarcă un birou modest cu ornamente foarte vechi şi cu un uşor miros de mucegai. Două mese formau un unghi obtuz. În spatele uneia dintre de se afla un grefier cu fața roşie, care părea conservat într-un borcan; la cealaltă, un personaj slab, cu

părul rar, cu ochi cenuşii, obosiţi, îmbrăcat într-un costum sobru. El îi salută pe noii veniţi, care mai ezitau lângă uşă.

— Intraţi vă rog! Luaţi loc.

Grefierul le ceru. Să-şi declare identitatea, consemnând toate datele. Dăinuia o anumită plictiseală, în timp ce maşina de scris a omului legii înregistra răspunsurile. Carol întâlni privirea magistratului care părea iritabil, competent şi extenuat.

— Doamnă, spuse el, deci dumneavoastră intentaţi divorţul. Care sunt motivele?

Carol se simţea supusă unui supliciu. „Din nou această oribilă exhibiţie, gândi. Luând o înfăţişare pe jumătate tristă, pe jumătate compătimitoare, Laurent o observa.

— M-am măritat acum cincisprezece ani, declară Carol cu voce calmă. La nouăsprezece ani. N-aş vrea să mă transform în acuzatoare dar este imposibil de trăit cu un om ca Laurent.

— Nu exprimaţi astfel decât un sentiment subiectiv, doamnă. Aici contează numai faptele. Căsătoria nu este o bagatelă de care să te lepezi ridicând din umeri, într-un impuls necugetat. Pentru a divorţa trebuie să existe motive grave… Poftim, vă ascult.

Judecătorul îşi privi maşinal, ceasul. Carol roşi.

— Cum vreţi să rezum cincisprezece ani de viaţă în aşa de puţin timp?

— Eu nu vreau nimic, doamnă. Văd, din dosarul dumneavoastră că vă plângeţi „de-o izolare morală” şi de „divergenţe de păreri cu privire la educaţia copiilor1*. Vă ascult.

Supliciul Carolei lua proporţii. O discreţie de neînvins o oprea să-şi dezvăluie suferinţele în faţa unor oameni pe care nu-i cunoştea. Spuse, ezitând în vreme ce-şi alegea cuvintele:

— Ştiţi, domnule judecător, nu se poate explica lesne, ceea ce se întâmplă în viaţă. Eu, cel puţin nu pot. Iertaţi-mă dacă sunt lipsită de abilitate. Să zicem că Laurent se comportă cu mine tiranic şi crud… şi că el… mă desconsideră făţiş în prezenţa copiilor. Nu cer decât un singur lucru:

să divorțez şi să plec împreună cu Geoffroy şi Dominique.

La un semn al magistratului, grefierul bătu câteva cuvinte la maşina de scris. Apoi acesta îşi îndreptă spre Carol chipul stacojiu. Bătrânicioasa lui gură lacomă era împodobită de-o mustață cenuşie, zburlită.

Laurent, demn şi trist, tăcea. Judecătorul izbi cu latul palmei vechea piele verde a biroului său.

— Justiția este în măsură să hotărşscă, doamnă, nu dumneavoastră. Punem carul înaintea boilor. Vreau să în-

cerc să vă ajut. Soțul dumneavoastră v-a bătut? Se manifesta uneori violent?

— Nu, niciodată, domnule judecător. Dar el…

— Răspundeți la întrebările mele, doamnă. Altfel vom rămâne aici până mâine. Îşi neglija îndatoririle părinteşti?

Carol roşi.

— Laurent îşi iubeşte copiii şi copiii îl iubesc. Ceea ce nu înseamnă că…

Mâna judecătorului se ridică:

— Bine. Vom mai vorbi despre copii şi despre divergențele de păreri în privința lor. Să continuăm, doamnă.
Vreți să părăsiți, după cincisprezece ani de conviețuire, un soț care nu este nici brutal, nici rău ca părinte… dar care s-ar fi arătat „tiranic şi crud”. Sunt propriile dumneavoastră cuvinte, cred? Pot să vă întreb în ce constă această
„tiranie” şi această „cruzime”?

Treptat, o iritare stăpânită se insinua în tonul magistratului, ceea ce nu scăpă Carolei. „Nu ştie nimic despre mine, despre noi; nu e rău dar ce amestec poate avea
«justiția» în miezul unor astfel de probleme? Acest om a
«judecat» poate o duzină de cazuri înaintea cazului nostru luând, în câteva minute, decizii dintre cele mai grave, care vor angaja de acum înainte, pentru ani întregi, viața unor oameni şi care ar putea să-i arunce pe unii dintre ei într-o stare de disperare de neuitat. După noi va continua să judece, în serie, până la ora opt seara şi chiar până mai târziu! De pe acum se arată zdrobit de oboseală, cu chipul

ăsta de om hărțuit...”

O uşoară lovitură, dată cu latul palmei de judecător, răsună din nou pe pielea care acoperea biroul, şi Carel tresări.

— Deci, doamnă?

Se simți tulburată. „Se joacă aici o comedie, gândi descumpănită. O sinistră comedie. Nu-i pot depăna cincisprezece ani de profundă suferință acestui tip, acestui om istovit care se grăbeşte, judecând contra cronometru.”

Carol rămase tăcută. Magistratul, care se străduia vădit să-şi păstreze cumpătul, făcu un ultim efort:

— Ei bine, spuse el, voi lua contact cu avocații pentru a revedea împreună dosarul.

Carol mărturisi, şi expresia ei semăna cu a unei fetițe vinovate:

— Am venit de una singură, domnule judecător.

— Credeți-mă că-mi pare rău pentru dumneavoastră, doamnă.

Atunci Laurent declară că rămâne la dispoziția judecătorului pentru orice lămurire ar dori, declarând că, din moment ce soția sa nu are apărător, în ceea ce îl priveşte renunță să fie asistat de al său.

Judecătorul profită de această ocazie:

— Vă mulțumesc, domnule. Vom merge deci direct la țintă.

îşi fixă privirea obosită în ochii clari al Carolei.

— Doamnă, pretindeți că soțul dumneavoastră vă înşală? Deşi discretă, declarația dumneavoastră scrisă privind acest „abandon moral” ar putea fi astfel interpretată.

întrebarea izbise ca un şfichi de bici. Carol văzu cum grefierul se întrerupe, rămânând cu degetele suspendate deasupra maşinii de scris; apoi cu o mână strecurată între guler şi vechea sa vestă neagră îşi scărpină cu violență spatele. Privirea ei fugară îi mai dezvălui un Laurent care-şi uitase rolul, în fine pe măsura lui, închis în sine, cu ochii strălucitori: un erete la pândă. Îşi recăpătă stăpânirea de sine şi, cu voce stranie, lipsită de timbru, spuse:

— Aş vrea mai întâi să vă explic ceva, domnule judecător.

Dacă n-ar fi fost copiii n-aş fi venit aici… Poți muri în sclavie, la urma urmei. Dar situația creată de soțul meu, zi după zi, cu… cu o artă perfectă, dacă vreți, căci este… în fine, această situație face ca însăşi atmosfera din cămin să devină de nerespirat pentru copii! Iată de ce mi-am dat, până la urmă, seama. Pentru acest motiv am plecat şi i-am luat cu mine. Niciodată Laurent nu va fi capabil să-i crească singur, imprimând educației lor un minimum de perseverență în efort. Viața lui va continua să fie dezordonată, nesăbuită. Aventurile erotice ale lui
Laurent nu reprezintă decât un aspect al problemei. Din această cauză prefer să mă rezum la ceea ce este esențial:
copiii au nevoie de ordine şi de linişte. Ceea ce reluarea vieții noastre în comun n-o să le poată oferi niciodată.
Ştiu ce mă aşteaptă dacă revin acasă! Laurent se va răzbuna pe mine în fel şi chip, cu rafinamentul care-l carac-

terizează. Din cauza acestui climat de răzbunare şi de ură vor avea de suferit în primul rând copiii noştri. Au suferit şi aşa prea mult…

Judecătorul nu mai izbutea să-şi ascundă enervarea.

— Fac tot ce-mi stă în putere pentru a vă da posibilitatea să vorbiți, să vă justificați, doamnă, şi dumneavoastră nu-mi răspundeți la întrebări. Vă cerusem să mă lămuriți în privința eventualelor infidelități ale…

Carol îl întrerupse clătindu-şi capul bălai.

— Asta n-are de fapt importanță! Nu contează decât copiii. V-am expus tocmai esența gândurilor mele, a certitudinilor mele absolute. Cât despre întrebarea pe care mi-ați pus-o…

„Cât timp vor mai dura aceste exhibiții? Nu pot. Nu mai pot”.

încetă să mai vorbească de parcă s-ar fi izbit de un obstacol invizibil. Broboane de sudoare îi apărură pe frunte, o picătură coborându-i cu încetineala unei lacrimi de-a lungul obrazului îmbujorat. O prinse în mod reflex cu vârful limbii şi nu-şi putu stăpâni o strâmbătură copilărească. Privirea cenuşie a judecătorului, pătrunzătoare în ciuda

vizibilei sale plictiseli, se cufunda în ochii Carolei de un albastru-verzui, în limpezimea lor austeră.

— Ascultați-mă, îi spuse atunci judecătorul cu o voce care trăda nerăbdarea sa crescândă. Mă aflu aici pentru a discerne ceea ce este important de ceea ce nu este! Dar dumneavoastră ați spus puțin mai înainte: *din această cauză am plecat…*

Aplecându-se asupra câtorva hârtii răspândite în fața lui, își mișcă buzele în tăcere și făcu o pauză. Tuşi uşor pentru a imprima vocii sale mai multă fermitate şi reluă, pe un ton nou, de asprime părintească.

— Ați părăsit deci domiciliul conjugal?

Simțindu-se năucită de parcă ar fi fost lovită cu leuca, ea îl privea pe judecător fără să găsească un singur cuvânt de răspuns. „Cum? Descoperă faptul abia în momentul de față? N-a avut nici măcar timp să citească în întregime declarația pe care domnul Hesbert mi-a dat-o s-o semnez pentru a fi înaintată tribunalului? Şi el este acela care pretinde să ne *judece?*”

— Răspundeți-mi, doamnă, vă rog!

Carol mai găsi o dată forța să răspundă:

— Dar… am declarat toate acestea în actul pe care avocatul meu…

Apoi tăcu, incapabilă să-şi adune gândurile, cerând în mintea ei ajutor domnului Hesbert, pierdută în acel birou strâmt, ca un copil într-o pădure sălbatică şi fără sfârşit.

Atunci luă cuvântul Laurent. Îşi aşteptase răbdător rândul. Gravitatea competentă a expresiei sale, viclenia disimulată a chipului serios, acea privire încărcată de o ardoare ascunsă sub lungile-i gene pe jumătate lăsate în jos, toate acestea erau pentru Carol uşor de descifrat. Dar mai ştia de asemenea că Laurent îi făcea o impresie bună judecătorului prin amabilitatea, prin simplitatea atitudinii, melancolia şi stăpânirea de sine, ca şi prin vocea lui caldă, uşor vibrantă, sau care lăsa impresia că se stinge potopită de emoție.

— Domnule judecător, îngăduiți-mi s-o scuz pe soția mea.

N-aş vrea să pară că o apăr dar… nu poate fi făcut cineva răspunzător de o incontestabilă instabilitate, de o emotivitate aproape bolnăvicioasă, care ar ajunge să explice… Cu puţin timp înaintea acestei audieri i-am cerut
Carolei (vocea lui Laurent se schimbă când îi pronunţă numele) să reluăm viaţa în comun. Pentru mine ea rămâne tot soţia mea, până la o ireparabilă hotărâre… îmi repugnă s-o învinuiesc, domnule judecător, şi rolul de acuzator nu mi s-ar potrivi deloc. Am lăsat-o să vorbească în speranţa că,*în extremis,* va reveni în faţa dumneavoastră la sentimente mai bune. Ah! Acum trebuie să vă spun că nu mai cred. Dumnezeu mi-e martor că socot să fi făcut tot ce era omeneşte posibil…

— Continuaţi domnule, spuse judecătorul, cu blândeţe.

Laurent suspină, ca un om ajuns la capătul puterilor.

— Da… voi încerca să fiu scurt. Mă gândesc, în primul rând, la copiii mei. Soţia a părăsit domiciliul ţonjugal din luna februarie. Dosarul întocmit de avocatul, meu, domnul
Rennenski, cuprinde fotocopiile şi recipisele a două scrisori pe care i le-am adresat Carolei pentru a-i cere să revină acasă şi să-mi aducă înapoi copiii. Se află acolo şi somaţia, făcută prin portărel, din care reiese că soţia mea

se află în Câte Montespan nr. 12. Încă mai pot să-mi retrag plângerea contra Carolei sperând până în ultimul moment…
Păcat! Posed şi un alt document, pe care îmi este atât de penibil să-l prezint încât nu l-am adăugat la dosar. Dar având în vedere că am încercat totul, cred că este de datoria mea să vi-l aduc la cunoştinţă.

Luând o înfăţişare gravă şi tristă, Laurent se ridică. Îi întinse judecătorului o hârtie pe care acesta începu s-o citească deîndată. Nu-i fu greu Carolei să-şi închipuie despre ce era vorba. Îl văzu pe magistrat ridicându-şi sprâncenele, lăsând în jos hârtia, luând-o iar în mână. Pe urmă îi întâlni privirea care nu mai exprima decât o duritate rece.

— Ei bine, doamnă, nu mi-aţi vorbit despre acest fapt.

îşi privi grefierul, împinse hârtiile, mormăi:

— Este, ca să spunem aşa, o constatare de adulter, doamnă. Ofiţerii de poliţie v-au găsit în Câte Montespan, nr. 12, la ora 6 dimineaţa, în halat de baie, împreună cu un tânăr numit Damiens Rene, care era el însuşi în pijama.
Este adevărat că paturile erau desfăcute atât în camera dumneavoastră cât şi în camera vecină. Dar nu este mai puţin adevărat că lenjeria dumneavoastră de corp se afla alături de a sa, în sala de baie şi că acest domn… hm…
Damiens, care s-a dus să deschidă poliţiştilor, trebuia, teoretic vorbind, să treacă prin camera dumneavoastră pentru a ajunge în vestibul.

— N-am auzit. Dorm foarte adânc, domnule judecător…

— Fără îndoială, fără îndoială. Este de asemenea consemnat, în raportul poliţiei, că dumneavoastră… în fine, acest domn Damiens… a lăsat să treacă foarte mult timp înainte de a răspunde, vreau să spun până să deschidă uşa.

Carol, cu obrajii aprinşi, sări de pe scaun:

— Deci, asta este! spuse cu o voce întretăiată. Prin urmare aici a vrut să ajungă Laurent! Iar eu nu l-am înşelat niciodată, în toată viaţa mea…

Laurent ridică degetul ca un şcolar care cere să fie ascultat. Şi din nou mâna judecătorului izbi pielea care acoperea biroul.

— Tăceţi, doamnă! Aşezaţi-vă. V-am oferit toate şansele pentru a vă explica purtarea. Această audiere a durat şi aşa prea mult. Încep să mă lămuresc.

Dar Carol avea curajul timidului, cutezanţa fiinţelor pure şi – de astă dată – fu cu neputinţă de oprit. Rămase în picioare.

— Începeţi să vă lămuriţi? Chiar dacă această poveste poliţienească nici nu figura măcar la dosar? Nu e prea voluminos bietul nostru dosar! Cincisprezece ani de viaţă pe câteva file redactate de un conţopist? Şi îndrăzniţi să spuneţi că audierea a durat prea mult? Mă somaţi să tac, pe mine, când nici nu ştiu exact ce este scris pe acel mizerabil petec de hârtie pe care acum vi l-a înmânat Laurent! Mergeţi până acolo încât să-mi interziceţi să vă răspund după ce aţi

insinuat infamii pe seama mea! Şi asta înseamnă „să faceţi dreptate”?

Întrerupându-se, grefierul asculta, cu gura căscată, acest glas al acuzării. Nici urechile sale şi nici cei patru pereţi ai biroului nu mai avuseseră ocazia să audă ceva asemănător. Pe chipul judecătorului se citea aceeaşi uimire, dar ea fu repede înlocuită cu furia venerabilă a funcţiei sale.

— Doamnă, vă somez pentru ultima oară să tăceţi.
Un singur cuvânt în plus şi voi face să vi se aplice pedeapsa pe care o meritaţi, în orice caz pentru ultrajul adus justiţiei. Aşezaţi-vă.

Vocea judecătorului era atât de glacială încât indignarea Carolei cedă. Deschise gura dar nu articulă niciun sunet.
Cu dosul mâinii îşi şterse sudoarea care îi brobonea fruntea. Se aşeză muşcându-şi buzele pentru a nu izbucni în plâns.

Atunci Laurent vorbi din nou, fără a omite să arunce o privire mâhnită spre soţia sa şi să se uite apoi, dezolat şi plin de condescendenţă, la judecător. Vocea lui radia de bunătate omenească, de inteligenţă şi de superioritate spirituală. Un moment păru că pledează în favoarea Carolei, şi aceasta pentru a ajunge la „instabilitatea firii ei”, la
„capriciile de' copil răsfăţat”, la „evadările sale căci, vai, domnule judecător, vă închipuiţi că nu este pentru prima dată când Carol părăseşte căminul nostru!” Afirma că nu s-a decis decât foarte târziu să alcătuiască „un mic dosar care a devenit repede împovărător, şi aceasta numai în

interesul copiilor, vă dau cuvântul meu!” Laurent îşi compuse înfăţişarea cea mai gravă: „Trebuie oare să mai adaug că nesiguranţa materială a vieţii pe care o duce
Carol dă măsura puerilităţii ei? Din ce resurse îşi va întreţine copiii? în afara domiciliului ei actual şi provizoriu la o prietenă, în Câte Montespan, mai are un loc stabil unde să aterizeze?” Toate acestea erau, după Laurent, „dezolante” şi „neserioase”. Cât despre Rene, el era descris ca
„un obişnuit al casei, căruia făcusem imprudenţa să-i acord încredere”. Apoi Laurent, după ce alcătui o sumară schiţă a

nefericirilor sale conjugale, reveni la „caracterul instabil” al Carolei, la „irascibilitatea ei, pe care chiar acum şi-a manifestat-o, domnule judecător, şi care ajunge pentru a otrăvi atmosfera familială până într-atât încât chiar şi copiii...”

Carol care, încetul cu încetul, îşi depăşise descurajarea, vru să-l întrerupă de mai multe ori. În două rânduri afirmă cu voce clară:

— Este inexact!

— Tăceţi! strigă judecătorul cu glas răsunător.

După ce Laurent îşi încheie expunerea, Carol îi observă chipul prefăcut care era ca o mască, masca unui om care tocmai îşi impusese să acuze fiinţa iubită în interesul major al copiilor şi al căminului. „Trebuie să se simtă în al nouălea cer, gândi ea cu infinită amărăciune. El care-şi petrece viaţa jucând teatru, tocmai a reuşit să-şi realizeze cel mai bun rol. Ce groaznic ticălos!”

Vru să vorbească din nou şi, de astă dată, procedă mai puţin stângaci, îndreptând spre judecător o privire sfioasă.

— Spuneţi ce-aveţi de spus, doamnă, zise judecătorul clipind din ochi. Dar vă rog, fiţi concisă.

— Vă mulţumesc, domnule judecător. Acum ştiu unde vrea s-ajungă Laurent...

Vocea ei şovăia căutând cuvintele potrivite:

— Este vorba de. Viaţa mea, de copiii mei, pe care

Laurent încearcă să mi-i ia. Se simte jignit de moarte văzând că îi scap după cincisprezece ani de sclavaj, şi şantajul pe care-1’ face mi se. Pare cât se poate de evident: sau accept să-i redevin soţie – şi vă repet că va şti, fără nicio îndoială, să se răzbune în toate chipurile pentru tentativa pe care-am făcut-o de a mă elibera – sau refuz şi, atunci mă privează de tot ceea ce mi-a mai rămas pe lume:

copiii. Pentru mine aşa se pune problema... Laurent îşi dă seama că eu n-am dovezi, n-am martori, n-am nimic. El este acela care posedă probe, fotocopiile scrisorilor, hârtiile, constatările. A fost întotdeauna mult mai* abil decât mine... Dar am încredere în dumneavoastră, domnule judecător. *Nu*

se poate să-mi fie luați copiii.

O expresie bizară, se reflectă pe chipul încordat al judecătorului. Un fel de ezitare patetică şi, ochii săi, pentru o clipă, arătară ca ai unui om ajuns într-o situație dificilă.
Nici trăsăturile lui, nici vocea nu mai păstrau vreo urmă de furie atunci când spuse:

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, doamnă.

Pe urmă îşi trecu mâna peste frunte.

Laurent, care-l pândea, rupse imediat tăcerea:

— Domnule judecător, cu toate cele care vă sunt cunoscute, vă repet din toată inima: dacă soția mea vrea să revină, o iert. Da, sunt gata să-i iert ceea ce a spus mai înainte, sunt gata să şterg cu buretele pentru a-mi redobândi căminul... distrus...

Cuvântul „distrus" a fost spus cu atâta simplitate, cu atât tristețe, încât însăşi Carol îl privi pe Laurent surprinsă, neputând înăbuşi ivirea unei întrebări care-şi făcuse loc în sinea ei: *„Nu cumva, în felul lui, mă mai iubeşte încă?"*

Dar când judecătorul a răspuns, schițând spre Laurent un gest binevoitor: „Sentimentele dumneavoastră vă onorează, domnule", descoperi pe chipul soțului ei lumina unei crude izbânzi.

Atunci îl văzu pe grefier lăsând în fața magistratului câteva foi de hârtie. După ce-şi privi, din nou ceasul, judecătorul suspină, citi însemnările, reciti câteva din actele aflate la dosar şi, pe o hârtie pregătită în mod special, consemnă cu propria-i mână elementele deciziei. Ridică apoi capul, o privi în ochi pe Carol şi-l învălui pe Laurent cu o expresie de simpatie bărbătească.

— Doamnă, vă mai ofer o ultimă şansă: acceptați să reveniți la domiciliul conjugal?

Nu ezită nicio clipă dar vocea îi era gâtuită:

— Nu, domnule judecător. V-am spus-o, este cu neputință!

Tuşi, îşi drese vocea şi îşi compuse o mână adecvată.

— Ei bine, ținând seama de piesele care se află în posesia noastră şi de declarațiile pe care le-am ascultat mai înainte,

decizia noastră este următoarea: copiii Geoffroy şi Dominique Mansigny vor fi încredințați – este vorba, subliniem, de o măsură provizorie – tatălui lor, locuind…

Carol nu-şi putu stăpâni un strigăt, şi grefierul tresări.

— Nu se poate! Nu aveți dreptul! Sunt copiii mei, *copiii sunt ai mei!*

Privi fix cu ochii măriți de groază şi de uimire spre magistratul care se simțea afectat, în mod vădit, de acest strigăt visceral. Îşi întoarse privirea, mărginindu-se să spună cu voce gravă:

— Doamnă, vă rog să vă liniştiți. Chiar acum v-am spus că este vorba de o măsură provizorie.

Carol se ghemui în scaunul ei neîncercând nici măcar să-şi mai şteargă picăturile de sudoare de pe față care se amestecau, de astă dată, cu lacrimile. Abia dacă auzi vocea judecătorului, glasul justiției, declarând în continuare:

— În scopul edificării Tribunalului, cu privire la interesele copiilor, deoarece cazul va fi înaintat instanței, dispun să se întreprindă în cel mai scurt timp o anchetă socială…

Ce-a mai urmat, s-a pierdut pentru Carol în negura unei teribile dureri, atât de nelimitată încât chiar indignarea şi revolta se estompau.

Afară, soarele lunii iunie invada Parisul. Carol nu mai ştia cum a părăsit Palatul. Percepea, în mod vag, că mersese de-a lungul interminabilelor scări, galerii şi coridoare, cu Laurent şi maestrul Rennenski alături de ea.' Interceptă, o clipă, imaginea frumosului chip romantic al avocatului, ai cărui ochi îi ocoleau privirea.

De soțul ei se despărți după ce depăşiră grilajul care împrejmuieşte „la cour du Mai”, lăsându-l să-i sărute mâna şi aruncându-i, pe urmă, o scurtă privire indiferentă şi împietrită. În sinea ei se cuibărea nefericirea, o nefericire căreia putea doar să-i presimtă intensitatea. Şi iată că de pe-acum suferința o sufoca într-atât încât ar fi vrut cu disperare să fugă, să se ascundă, să intre sub pământ.

înainte de a se îndepărta, mai privi o dată cu stupoare şi teamă vechiul Palat care continua să-şi mistuie victimele, în

zăpuşeala lunii iunie, sugerând nu ştiu ce fabulos animal de piatră, culcat pe labe.

CAPITOLUL IV

De trei zile Carol căuta zadarnic să-l prindă pe Laurent la telefon până când, în sfârşit, *vocea* prea bine cunoscută îi răspunse, vocea gravă şi melodioasă a lui Laurent care o mai tulbura şi acum.

— Bună ziua, draga mea. Iartă-mă că te-am lăsat să aştepți. Am într-adevăr o groază de treburi. Bănuiesc că vrei să-mi vorbeşti despre copii.

— Da.

— Ei bine, te vor neapărat. O să-i iei, deci, de vineri seara până luni?

— Da.

— Pot să ți-i aduc în Câte Montespan?

— Nu, mulțumesc... Laurent, aş vrea să te văd mâine „vorbi Carol nu mai înainte de-aş umezi buzele.

— Stai aşa, aşteaptă... Mâine... Dă-mi agenda Mireille, te rog... Mireille este noua mea secretară... Mulțumesc! Mă tem că mâine va fi imposibil.

Carol insista, silindu-se să-şi păstreze cumpătul:

— De trei zile te chem în zadar, Laurent! Nu-mi poți refuza o întrevedere de câteva minute.

Tăcere de scurtă durată. Şi vocea lui Laurent întrebă ironic:

— E deci adevărat? Mă cauți de trei zile! Dar asta înseamnă marea dragoste, iubito. Pot să te întreb totuşi despre ce-ai vrea să discutăm?

Carol se străduia ca glasul să-i rămână firesc.

— Despre copii, se înțelege. Şi despre viitor.

— Ia te uită! Viitorul? Ei bine, ai dreptate: este un excelent subiect de discuție. Cât despre copii, nu-mi doresc nimic mai mult pe lume decât să pot vorbi cu tine despre ei, numai că nu prea am ce noutăți să-ți dau. În definitiv, nu sunt la mine decât de zece zile!

— De douăsprezece zile, răspunse Carol cu vocea schimbată.

Din nou răspunsul întârzie puțin.

— Sigur că da, întocmai, dragă. Douăsprezece zile. Şi vinerea viitoare, seara, adică peste trei zile, va fi primul tău week-end petrecut cu ei... Dar de ce n-ai beneficiat joia trecută de dreptul de a-i vizita? Dădusem dispoziții în acest sens... Şi fiindcă veni vorba, nu m-am răzgândit:
dacă vrei să te reîntorci aici, *lângă noi...*

— Vom vorbi. Despre asta mâine, Laurent... La ce oră?

— Bine! Cred că eşti pe punctul să revii la sentimente mai bune. Ai vrea... ascultă, dacă ai veni să iei masa acasă, mâine pe la ora unu. Desigur, copiii nu vor fi acolo din moment ce am hotărât să fie semiinterni. Dar vom putea vorbi în linişte.

— De acord, Laurent. Pe mâine.

Mâna îi tremura când închise telefonul. „Nu sunt *la mine* decât de..." „*am hotărât* să fie semiinterni..." „De ce n-ai beneficiat joia trecută *de dreptul de a-i vizita?"*

Dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita, dreptul de a-i vizita!

„Unei mame i se spune asta! în zilele noastre i se poate spune aşa ceva celei care şi-a purtat copiii în pântece? După cincisprezece ani de conviețuire infernală? Celei care a fost înşelată, batjocorită dincolo de orice închipuire! Mie care mi-am crescut singură copiii, Laurent, pentru că tu până acum nu te-ai ocupat de ei niciodată! Şi această îngrozitoare voce mieroasă..."

într-adevăr „joia trecută", Carol nu beneficiase de
„dreptul de a-i vizita". Cu toate acestea fusese hotărâță.
Dar abia urcată într-un taxi, nu mai avusese curajul să dea şoferului vechea şi blestemata ei adresă. Căci fiecare fibră îi era răscolită numai la gândul de a-i aduce în aceeaşi seară, pe Geoffroy şi pe Dominique, înapoi „acasă", în casa lui Laurent, care nu mai era şi casa ei. „Copiii au nevoie de mama lor", murmurase. Pe urmă s-a lăsat dusă undeva pe malul Senei, a cărei apă cenuşie şi ale cărei mărunte viitori o atrăgeau.

Carol îl pofti pe Rene la cină pentru a-i reda convorbirea

telefonică pe care o avusese cu Laurent şi poate, deşi nu era foarte hotărâtă, pentru a-i cere sfatul. Mâncară în doi, la bucătărie, o ciorbă fără aromă şi o friptură de vacă fără gust. Bustul înalt şi subțire al băiatului se contura în lumina lămpii iar pe chipul lui bărbos, cu ochi încercănați, mâhnirea lăsase urme. Ridicându-se pentru a strânge masa, Carol îşi împinse farfuria.

— Ce ai, Rene?

— Nimic.

Ochii de Hrist se întristară.

— În orice caz nimic din ceea ce te-ar putea interesa, biata mea Carol!

Se uita la el neliniştită.

— Vrei să mă scoți în oraş, astă-seară? Ți-ar face plăcere?

— Nu, mulțumesc.

— Nu găseşti că este de-o pustietate înspăimântătoare, casa?

— Nu, Carol. Eşti tu aici.

Nu ştiu ce să-i răspundă, ezita, se agita, făcea ordine.

— Aş vrea să rămânem acasă, spuse Rene netezindu-şi gânditor mustața blondă, spălăcită. Mi se pare că eşti mai aproape de mine. E stupid, nu?

— Nu, Rene. Nu-i stupid.

Veni să se aşeze din nou în fața lui şi capul ei, aureolat de lumina lămpii, emana mireasma proaspetei sale maturități. Băiatul nu contenea să-şi scalde privirile îrl ochii ei limpezi, cu senzația de înviorare a celui care se afundă într-o apă adâncă.

5 – Acuzata

— Ascultă-mă, dragul meu. Convorbirea telefonică avută cu Laurent mi-a arătat că totul ar fi fost inutil. N-are importanță că jubilează în mod fățiş, ceea ce se observă cu fiecare intonație a glasului. Sunt mai mult decât obişnuită cu asta. Orgoliul meu nu s-a lansat într-o luptă cu Laurent, înțelegi? Dar nu pot trăi aşa, fără copii, şi ştiu prea bine că nici ei nu pot să trăiască fără mine! Deci voi merge să iau masa cu *el,* mâine. Şi totul se va decide deîndată,

Rene… Ştii, mi-am făcut ucenicia de femeie singură şi am devenit mult mai cunoscătoare în probleme juridice. Am vorbit pe îndelete cu domnul Hesbert despre audierea care a avut loc. Regretă că n-a fost acolo. Fără îndoială că am făcut o nerozie, prezentându-mă fără el în fața judecătorului, dar cred că participarea lui n-ar fi schimbat situația.
Prin lege, femeia e pusă într-o stare de inferioritate. În caz de adulter, de exemplu, numai ea este pasibilă de închisoare, chiar dacă această măsură nu se aplică prea des!
Pare-se că Napoleon şi Codul său poartă într-adevăr răspunderea. Şi, slavă Domnului, a curs destulă apă pe gârlă de la Napoleon încoace! Dar concepțiile nu s-au modificat deloc în bine. Bărbații se cramponează de vechile lor privilegii şi, dealtfel, moravurile sunt şi mai învechite decât legile. Noi însene suntem prosteşte supuse condiției noastre.
Femeile-judecător se arată în general mai aspre când e vorba de femei decât atunci când este vorba de bărbați.
Cel puțin aşa spune domnul Hesbert şi vezi cât de bine am învățat lecția!

îşi aplecă într-o parte capul bălai şi vocea ei deveni foarte tristă.

— Am pornit-o prost, Rene. Pot dura foarte mult timp măsurile, aşa-zis provizorii, hotărâte de judecător împotriva mea. Divorțul poate să tréneze. Ajung câteva chițibuşuri avocățeşti pentru ca viața să-mi rămână agățată de capriciile lui Laurent, timp de ani şi ani. Îți imaginezi că-şi va face o plăcere din a mă pune sub observația unui detectiv particular pentru a provoca, eventual, o nouă descindere polițienească la mine. De exemplu, dacă într-o seară ai rămâne să dormi aici… Sunt încolțită, Rene.
Nu mai sunt liberă!

Peste capul amicului ei, Carol privea insula strălucitoare, de-o rotunjime perfectă, proiectată pe perete de lumina lămpii. Îşi scutură capul.

— În fond, eu n-am fost niciodată o ființă liberă! Femeile nu sunt niciodată libere! mai vrei un exemplu? La
Paris, poliția acceptă să facă descindere şi constatare când

este vorba de o femeie bănuită că şi-ar înşela bărbatul, oriunde s-ar afla ea. Dar aceeaşi poliţie trebuie să refuze să se deplaseze atunci când cel suspectat este soţul, dacă adulterul este comis în afara domiciliului conjugal! Iată

ce se cheamă justiţie, într-o ţară care se pretinde evoluată. Dacă aveau neapărată nevoie de o inegalitate, cred că trebuia să fie în favoarea mamelor!

Vocea Carolei deveni şoaptă:

— *Şi mie mi-au luat copiii.*

îşi frângea mâinile, mâini patetice de femeie-sculptor, cu degetele uşor spatulate.

— Mi-au luat copiii. Nici chiar un om al legii nu este în stare să-mi spună când îi voi putea redobândi. Aşa-zisele drepturi materne! Vezi, a fost de ajuns un oarecare dosar…

Carol începu să plângă, neîncercând să-şi mai stăpînească lacrimile care-i curgeau pe obraji. Scâncea. Fără să spună nimic, Rene îi întinse o batistă.

— Există ceva de care sunt sigură, din ce în ce mai sigură: *nimeni n-are moralmente dreptul să smulgă unei mame copiii.* Nimeni.

Din acest moment, reveni la surprinzătoarea ei demnitate juvenilă care-i plăcea lui Rene mai mult ca orice pe lume. Îi privea aluniţa din colţul gurii şi gura, şi acel abia perceptibil puf blond de sub nasul mic, drept. Se înclină spre ea, aproape de tot, fără să invoce un cât de neînsemnat pretext, fără niciun alt motiv în afara simplei încântări de a se simţi invadat de parfumul ei.

*

Pe când se conturau primele umbre înaintea căderii acelei nopţi de Cireşar, Palatul se cufunda în somn, încetul cu încetul.

Preşedintele Saint-Galaix, singur în mica încăpere cu ornamente arhitecturale, în care îşi amenajase biroul, rememora peripeţiile audierii care tocmai se încheiase.

Aceste evocări ţineau de drama omenească la care luase parte în calitate de martor, actor principal şi zeu tutelar.

Din cauza numeroşilor martori citaţi de apărare, cărora partea civilă le opusese alţi martori, nu mai puţin numeroşi, dezbaterile de la Curtea cu juri s-au desfăşurat de-a lungul a trei şedinţe întregi. Timp de trei zile le-au fost consacrate în fiecare ’după-amiază câte şase-şapte ore, în sala imensă şi sobră în care acuzatul se găsea dezvelit moralmente în faţa instanţei, jurnaliştilor şi a gloatei, mai gol decât un pui la frigare, despuiat de tainele sale fizice şi psihice, învârtit şi răsucit la focul întrebărilor, constrâns să-şi dea în vileag amărâtele lui întâmplări şi intenţiile cele mai grave, mizeria vieţii sexuale odată cu misterele sufletului.

Era vorba de numitul Le Beignet Ludovic, de profesie peşte smiorcăit, Lulu pentru femeile sale, ruinat din pricina lor, apoi exploatându-le rând pe rând, necunoscând niciodată dragostea decât cu prostituate, jalnic, gălbejit şi consumat ca o lumânare arsă până la sfeşnic de-o viaţă agitată care nu era de el, mic-burghez cu pântece flasc, cu un cap de conţopist găinar. Ochii, încercuiţi cu roşu, clipeau îndărătul unor ochelari enormi pe care nu înceta să şi-i scoată şi să şi-i pună.

Aruncat în nemilosul mediu al proxeneţilor unde într-adevăr nu-şi avea locul, în stare să înduioşeze prin nevolnicia lui chiar şi ochii de piatră ai prostituatelor care-l întreţineau din când în când, îşi sălta deasupra boxei acuzaţilor craniul asudat, cu păr rar lăsat pedant spre spate şi faţa lividă, învineţită, în care se căsca o gură feminină, ce părea să plutească acolo trăindu-şi independent viaţa, ca o mică meduză roz între două ape.

— Şi aşa ceva a trebuit să fie judecat, spuse cu glas scăzut preşedintele Saint-Galaix.

„Fata de moravuri uşoare”, pe care Lulu se înverşunase s-o urmărească până în holul hotelului rău famat pentru a o ucide, avea o soră mai mare, două mătuşi şi un frate mai mic care se constituiseră parte civilă. Dumnezeu ştie de ce atâta lume şi atâtea ziare urmăriseră această afacere extrem de sordidă, în care nenorocitul de Lulu îşi dezvăluia deficienţele fizice şi mintale.

O reprezentantă a Asistenței sociale, dintre cele care întreprind anchete în privința condițiilor din închisori, înaintase la bară luând apărarea acuzatului cu glasul vibrând de emoție: niciodată nu întâlnise un suflet mai bun, nici mai pur, ca al lui Le Beignet; resemnarea sa de „deținut model” o determinase să-l admire din tot sufletul;
implora Curtea, pe Doamnele şi Domnii Jurați să-l înțeleagă, să-l ierte, să-l aprecieze, să-l iubească. Nu'omorâse

decât „din dragoste”, pentru a împiedica decăderea prietenei sale, şi dragostea continua să sălăşluiască în inima lui inspirându-i „cuvinte de-o înaltă moralitate”.

Pe urmă, printr-unul dintre acele surprinzătoare contraste pe care uimitorul teatru al Curții cu juri îl rezervă juraților uluiți, o psihiatră agresivă, cu părul încărunțit, tras şi adunat în vârful capului într-un conci dezgustător, a urmat celei care-l lăudase pe Lulu, fără nicio rezervă.

„în două rânduri, spunea ea, am procedat la examinarea atentă a inculpatului... căuta să-şi compenseze complexele sexuale... ar fi simulat altădată o reacție parkinsoniană... de mult timp acest om se ducea să-şi caute legăturile amoroase cu femei care fac trotuarul! Lipsit de orice simț moral...”

Saint-Galaix nu-şi amintea decât frânturile de frază care i se imprimaseră, mai mult sau mai puțin, în minte...
în schimb, își reamintea dar silueta pipernicită, tasată parcă, e lui Le Beignet, copleşit de ruşine. Revedea mai ales, în cele mai mici amănunte, chipul bătrânei psihiatre, sinteză vie a Eriniilor, agitându-şi conciul cenuşiu, insistând cu un fel de oroare fascinată asupra „prostituatelor pe care acuzatul şi le făcea partenere de plăceri” şi formulându-şi cu neostoită ură, în limbaj profesional, expunerea ciudată şi tăioasă. „Dezechilibrat cerebral... gest fatal în legătură cu deficiențele acuzatului dar nu într-o adevărată stare de delir...” Toate acestea pentru a conchide, în cele din urmă, cu un glas care vibra de triumf veninos: *„Acest om este pe deplin responsabil de faptele sale!”*

Atunci tânărul avocat al lui Lulu, un anume Michel Le

Hucheur, stagiar, apărător din oficiu, cu un chip copilăresc peste care se zbârlea o şuviţă de păr rebelă, se îndreptă prompt spre acuzatoare. Şi preşedinţele Saint-Galaix, în singurătatea şi liniştea Palatului care dormita, se străduia acum să reconstituie scena; îl vedea, îl auzea pe
Le Hucheur care, stând drept în picioare, striga cu vocea sa juvenilă:

— Ceea ce aţi făcut dumneavoastră nu este raportul unui expert, doamnă,ci un rechizitoriu. Nu cred să mă înşel însă afirmând aici că nu dumneavoastră vă revine rolul de acuzatoare. Vorbiţi de responsabilitatea clientului meu: ştiaţi că a mai suferit de depresiuni nervoase? Dacă ştiaţi, de ce n-aţi spus-o?

Explicaţia confuză a psihiatrei nu reprezentase un răspuns. Fără să mai insiste, tânărul avocat îşi ridicase braţele ca o pasăre neagră ce se pregăteşte să-şi ia zborul.
Pe urmă se mai aplecă încă o dată spre femeia cu păr cenuşiu, care acum se sprijinea de bară pentru a căuta un reazem.

— Şi-mi puteţi spune, doamnă, sau mai bine zis *doctore,* cum a decurs expertiza dumneavoastră? Domnule preşedinte, aş dori să-mi interoghez clientul în această privinţă!

— Se admite, maestre, răspunsese Saint-Galaix, nu fără a arunca o privire spre procurorul care se sufoca, încet-încet, în harnaşamentul său roşu împodobit cu hermână.

Şi Le Hucheur, cu o voce neaşteptat de blândă care trebuie să fi fost pe placul celor două femei din juriu, se adresă acuzatului.

— Aţi mai văzut-o pe această doamnă care este expert-psihiatru şi v-a supus unor examene medicale?

— Da, maestre.

— Sculaţi-vă şi relataţi în ce fel, întorcându-vă spre doamnele şi domnii juraţi, vă rog.

Lulu ascultase, clipind din ochi, scoţându-şi ochelarii şi reaşezându-i pe nas, înfăţişând tribunalului chipul său livid, cu vinişoare roşii.

— Ei bine, am întins mâinile în fața acestei doamne... Ea mi-a dat o uşoară lovitură de ciocan, nu mai ştiu unde... Mi-a pus în fața ochilor o lumină. Iacă.

— Cum aşa? Gândiți-vă bine! Această doamnă v-a adresat cu siguranță, întrebări.

— Nu.

Şi acuzatul, fără niciun motiv vădit, izbucnise în plâns, smiorcăindu-se ca un copil pedepsit.

Psihiatra cu părul cenuşiu încasase lovitura cu mâinile încleştate pe bară.

— E inexact!

— Adevărat? întrebase tânărul avocat (a cărui înfățişare fermă ca şi agerimea sa se armonizau cu glasul care de timpuriu se vădea nuanțat). În acest caz, doctore, veți putea da citire rapoartelor întocmite la cele două şedințe în care ați interogat inculpatul...

— Adică... n-am notat totul, se înțelege!

Mişcări de mâneci negre în rândurile apărării.

— Aveți oricum un dosar, doctore, dumneavoastră care vorbiți atât de categoric despre acuzat? Ce întrebări i-ați pus? în ce privință? Ce v-a răspuns?

— Nu-mi mai amintesc.

De data aceasta veninoasa psihiatră, lăsând capul în jos, nu scoase decât nişte sunete foarte slabe.

— Nu vă amintiți? Şi pretindeți să ne țineți o disertație cu privire la mentalitatea clientului meu? Dar nu e vorba de un caz pe care-l disecăm, doamnă. Ci de un om pe care-l apăr.

Saint-Galaix surâse în singurătatea biroului său: „S-a ferit să stăruie, băiețandrul. Al naibii Le Hucheur, va ajunge departe. A rezistat tentației de a-şi depune concluziile cerând un supliment de anchetă. Şi sunt sigur că a procedat bine pentru că ar fi trebuit să reluăm totul de la capăt, într-o audiere ulterioară, ceea ce ne-ar fi otrăvit.
Nu trebuie să plictiseşti Curtea şi nici pe jurați... Nu, el a desființat-o pe bătrâna harpie, lăsând juriului impresia că ar fi fost un soi de victimă clientul său. Rezultatul: cinci ani. Ceea ce nu înseamnă într-adevăr prea mult! Lulu a scăpat de

închisoarea centrală. Îşi va relua deîndată măruntele sale obiceiuri de deţinut model, o să-şi revadă vizitatoarea care-l admira şi, foarte curând, va fi regăsit îndărătul unui birou din biblioteca închisorii.

Preşedintele suspină:

— Ei bine, dacă într-o bună zi aş ucide-o pe portăreasă sau pe unul dintre superiorii mei ierarhici, eu unul l-aş alege pe micul Le Hucheur ca avocat. Trebuie recunoscut că pentru un stagiar...

Cu pasul suplu şi vioi, ieşi din biroul său, urmă un itinerar complicat de-a lungul imensei cochilii a palatului amorţit şi intră în cele din urmă într-o lungă galerie obscură, cu pereţii murdari, în care câteva lumini dezvăluiau cu neîndurare o mizerie crasă. Se opri în faţa unei uşi, pe care se afla o pancartă cu litere tipărite: „Cabinetul nr. 4,
Thirel, judecător de instrucţie”. Bătu.

Aproape imediat îi deschise chiar Thirel, vârându-şi prin crăpătura uşii capul cărunt.

— Intră, dragul meu Saint-Galaix! începusem să-mi pierd speranţa c-o să te mai văd.

— Vorba-i vorbă! De vreme ce suntem şi unul şi celălalt văduvi, astă-seară, o mică cină la „Quatre Moutardiers” ne va reda buna dispoziţie. De acord să mergem la „Les Moutardiers”? Ce căldură! Gustarea de azi-dimineaţă, la Palat, a fost mai degrabă o pedeapsă. Da, dragul meu, am întârziat, însă treburile m-au reţinut peste aşteptări.

— A mers bine?

— O, nimic de zis în privinţa tânărului Le Hucheur!
Este un stagiar care promite! A fost concis şi a apărat bine dar avocatul părţii civile, un anume Castel, a pledat la nesfârşit. Şi asta după trei zile, deşi noi la început speram să încheiem cazul în două şedinţe! Nenorocitul de
Castel este atins de o adevărată logoree! Avea un fel de a-şi pipăi hermina de pe robă de parcă ar fi vrut să se asigure că mai este acolo sau de parcă şi-ar fi scărpinat spinarea. Eram sătul până peste cap, şi juraţii mei se topeau pe locurile lor ca zăpada la soare. Ar fi trebuit să se asigure climatizarea

acestui Palat afurisit. Sper că se vor gândi într-o zi…

— Peste un secol sau două, dacă circumstanțele vor fi foarte favorabile, spuse Thirel.

Preşedintele Saint-Galaix se instalase pe un scaun.
Aruncă interlocutorului o privire ironică.

— Ar trebui de asemenea să se pună botniță unor avocați, după câte îmi dau seama, bineînțeles în interesul propriilor clienți. Cât despre prietenul nostru Lulu, al cărui caz l-ai anchetat atât de bine, n-a luat decât cinci ani. A
fost deci nevoie de optsprezece luni de cercetări şi de trei după-amiezi întregi de audiere pentru a judeca această zdreanță -omenească. Nu s-ar putea spune că nu ne facem datoria!

— Fireşte că nu!

Judecătorul Thirel, în cămaşă, îşi aranja dosarele răvăşite.

— Vezi, spuse el, am eu însumi hârțoage de pus la punct. Priveşte vraful ăsta. Bietul meu Honore îşi smulge

părul… Pe mine faimoasa afacere a Societății franceze de investiții mă blochează cu desăvârşire. Ca şi cum n-aş mai avea pe cap şi alte treburi!

Ochii săi mici, negri, scinteiară.

— Dar cu cât aflu noi amănunte, cu atât îmi dau mai bine seama că scandalul trebuia să izbucnească încă de multă vreme. Miniştrii de resort au fost sesizați, de-o bucată de vreme, în privința unor uneltiri suspecte, demult rechinii de la investițiile funciare sfidau legea, demult unii dintre ei violau Codul penal şi Codul electoral, afişându-şi printr-o publicitate zgomotoasă apartenența la organizații de notorietate publică – şi s-au închis ochii…
Care sunt acei ce s-au făcut că nu văd? Ei bine: guvernul, pomenitele organizații, persoanele cu posturi de răspundere. N-o să mă faci să cred că n-a observat nimeni nimic! Până la urmă cei care au descoperit dedesubturile afacerii au fost nenorociții de depunători. În orice caz, eu am prins definitiv în gheare câțiva preşedinți-directori generali şi mai multe personalități sus-puse, vinovați de escrocherie, de

complicitate la abuzuri față de interesele sociale sau de infracțiuni prevăzute în articolul 262.

Judecătorul își căută haina în micul dulap din perete.

Saint-Galaix se mulțumea să-l asculte în tăcere, ținându-și ochii întredeschiși.

— Dragul meu Saint-Galaix, mă simt uimit – și mă vei considera poate prea naiv pentru un judecător de instrucție care profesează de peste douăzeci de ani – uimit de infinitele ramificații pe care le presupune un astfel de scandal. O să mai dureze până s-apuc să văd deznodământul, și țin să fac lumină în această cloacă. E greu să-ți închipui, de la început, nenumăratele complicități pe care le dă în vileag o asemenea afacere, și prin „complicitate"
înțeleg tăcerea pe care escrocii în cauză și-au asigurat-o uzând, rând pe rând, de cele mai diverse relații. E putredă virtuoasa noastră epocă! Altceva: am primit chiar aici, de două ori, pe un anumit tânăr care reprezintă Cabinetul și care-mi venea direct de la Ministerul de justiție. A, nu încerca, firește, să-mi transmită o oarecare dispoziție…
Nu, se mulțumea doar să-mi explice – tot insistând asupra absolutei mele libertăți de acțiune – că poate s-ar impune o anumită discreție. Reține că, pentru nimic în lume, n-aș avea ceva contra acestui băiat, nici contra șefilor săi. Ministerul de justiții trebuie să fie copleșit de intervenții și de presiuni venind, mai mult sau mai puțin, de sus. Ăsta-i jocul! în ceea ce mă privește, singurul meu joc este să deschid această imensă ladă de gunoi. Dar nu mă voi opri aici: pentru prima dată în viață vreau să urmăresc dosarul întocmit de mine, după ce-mi va scăpa din mâini. Pentru că țin să-și facă loc dreptatea, de-ar fi și numai pentru propria mea demnitate, de vreme ce în coloanele ziarelor îmi apare mereu numele de când cu scandalul ăsta blestemat! Și-ți jur că dreptatea va răzbate nu umblând cu binișorul, ci înfigându-și călcâiele în pântecul vinovaților.

„Bravul Thirel, nu e un blazat, gândea Saint-Galaix ascultându-l. Ne-ar trebui mai mulți magistrați ca el. E un luptător care poate că în acest moment încearcă să-și ia

revanşa pentru decepţiile sale profesionale, atitudinea sa fiind însă a unui om drept, şi asta mai presus de orice.
Dealtfel, cariera sa este sfârşită!”

Glasul aspru al judecătorului Thirel, care se amplificase pe măsură ce se avânta, coborî tonul.

— Ascultă-mă, dragul meu preşedinte, nu vreau să-ţi fac o expunere de deontologie judiciară, dar de trei sau patru ori în cariera mea m-am lăsat „prins”, limitându-mă la obligaţiile mele de consemnare, respectând nu ştiu ce disciplină, prefăcându-mă că ignor înăbuşirea cutăruia sau cutăruia dintre dosarele mele care erau prea explozive.
Acum s-a terminat! Pentru a demobiliza orice nouă tentativă de exercitare a presiunii, care ar putea veni de
„sus” şi pe care dealtfel discretele vizite ale delegatului trimis de Cabinet mi le-a anunţat – la drept vorbind —
i-am spus acestui tânăr: „Dacă se încearcă să mi se ia dosarul înainte de terminarea cercetării sau dacă se escamotează dovezile pe care le-am strâns, eu *le* prezint demisia…”

Un zâmbet lumină chipul obosit al lui Thirel.

— Există precedente. Pe de altă parte ştiu că numeroşi depunători s-au constituit parte civilă, luându-l ca avocat pe însuşi bătrânul Senard-Baliviere. Ce mai! Asta înseamnă că vom face puţin sport…

Thirel şi Saint-Galaix (yrau, de multă vreme, prieteni.
În vârstă de cincizeci şi patru, respectiv de cincizeci şi cinci de ani, aparţineau acelui soi de oameni – pe cale de dispariţie – a căror opinie nu depinde niciodată de funcţia pe care o ocupă. Şi unul şi altul ţineau, după expresia lui Thirel, *să fie tot atât de severi faţă de bogaţi ca şi faţă de săraci, dar nu mai mult.* Şi unuia şi altuia le. Rămăsese treaz în minte, fără măcar să se simtă îndemnaţi să zâmbească din cauza formulei învechite, jurământul depus odată şi, în special, promisiunea solemnă de a se conduce „în toate împrejurările ca un denn şi leal magistrat”.
Fiecare dintre ei avusese dealtfel ocazia să refuze orice participare la completele de judecată ale tribunalelor

excepționale: *„Nu admit excepții în materie de drept!”* spunea Thirel. Cât despre Saint-Galaix, el cutezase să afirme în fața tinerilor auditori de la Centrul național de studii juridice: „Epocile dramatice ale istoriei fac să fie descoperiți buni judecători, e adevărat! Din nenorocire, scot însă la iveală şi alți magistrați pentru care moartea unui om de-abia dacă merită să fie cumpănită, cărora pedeapsa capitală nu le sfâşie măcar inima şi al căror suflet, prins de înghețul nu ştiu cărei supuneri față de rațiuni de Stat, nu se va tulbura decât prea târziu. Dar acest «prea târziu»va fi – luați aminte – înspăimântător, atunci când judecătorul îşi va privi mâinile şi-i vor părea tot atât de roşii ca toga pe care o poartă”.

O altă trăsătură îi apropia pe Thirel şi Saint-Galaix: le plăcea să se afunde în plămada vie, să-şi tragă seva din viață şi din fapte, dincolo de limita înghețată unde sunt aliniate dosarele ca nişte trupuri în nişele de la morgă.

Şi apoi, cei doi magistrați neconformişti care se voiau ireproşabili față de propria lor conştiință erau reformatori convinşi. În taină, Saint-Galaix elabora, pentru a fi publicată după pensionarea sa, chiar o lucrare revoluționară despre „Promovarea şi mutațiile necesare Puterii Juridice, în Franța”. În tot cazul, independența firii lor, spiritul critic, orgoliul uneori zeflemitor, refuzul absolut de a fi instrumente ale puterii politice au ridicat obstacole în calea avansării lor pe treptele ierarhiei judecătoreşti. Thirel, mai îndărătnic şi nu atât de abil, s-a văzut tratat cu mai multă duritate chiar decât Saint-Galaix. „Dacă valoarea profesională ar fi fost singurul criteriu, aceştia doi erau acum preşedinți ai Curții de apel”, se spunea uneori la Palat.

Thirel îşi încheie haina lejeră, destul de prost croită.

— Bine, iată încă o zi de vârf. Întârzierile se îngrămădesc dar atâta pagubă. Mă apăr cât pot de rezolvări pripite. Ceea ce doresc nu sunt reuşitele de ordin statistic şi rapoartele de activitate care trebuie înaintate lunar Camerei de punere sub acuzare mă scot din sărite. Orice mai degrabă decât să dau peste cap douăzeci şi cinci de cazuri într-o după-amiază, ca

atâția dintre colegii noştri de la
Tribunalul corecțional! Eu încerc, din contră, să fiu meticulos. Ni se reproşează întârzierile. Bineînțeles! N-au decât să numească un număr mai mare de magistrați şi vom fi poate cruțați de infarcte. Dar o justiție bună este una operativă, nu o justiție de mântuială.

Preşedintele Saint-Galaix observa pe chipul leal al prietenului său ridurile care-i scrijeleau fruntea încăpățânată, îi brăzdau colțurile buzelor şi-i adânceau cearcănele de sub ochi.

îl trase afară din biroul său, afară din această încăpere mică şi mizeră, care ridiculiza prin chiar aspectul ei imaginea însăşi a justiției.

O oră mai târziu, cei doi magistrați sătui după consumarea unui meniu basc simplu dar satisfăcător, bine instalați în fotolii, cu țigările în gură, se simțeau mulțumiți aşteptând să savureze pe îndelete un pahar de calvados vechi.

Saint-Galaix, începu să râdă pe înfundate, închizându-şi pe jumătate ochii.

— Ce ți-a venit? întrebă Thirel.

— O, nimic. Mă gândeam la tipul acela bizar, afurisitul de Le Beignet, zis Lulu. Şi totuşi, ce individ nemaipomenit… în timpul ultimei mele sesiuni mi-am vârât nasul în mârşăvii: banda hoților de bijuterii; paşnica lăptăreasă care a sfârşit prin a-l ucide în patul ei, lovind cu ciocanul, pe cumplita brută care-i era bărbat; asasinatul unei bătrâne rentiere mai rea chiar decât asasinul ei… Ți-ar veni câteodată să faci o baie bună după ce părăseşti Palatul. Reține că eu nu mă plâng! în jurul a cincizeci de ani,

şi-au trecut câțiva de-atunci, am simțit nevoia să ies puțin din pâcla legilor. Ei bine, Curtea cu juri mi-a îngăduit-o.
Acolo, în mizerabilul teatru al vieții, departe de vârtejul hârtiilor aspirate de maşinăria administrativă, am învățat ceea ce mai vroiam să ştiu… În mod firesc, la capătul unui caz care abia a fost judecat – judecat! – mi se întâmplă de obicei să meditez asupra acțiunilor mele. Şi asta ținând

seama de cât de mult sau de puțin am oscilat în privința deciziei... Lulu este un criminal; poartă un număr, doarme în celulă şi în trei ani şi jumătate – deoarece a făcut optsprezece luni de detențiune preventivă – individul va fi liber. În fond avocatul lui, micul Le Hucheur, a avut dreptate: e nebun acest Lulu. Dar nu vei găsi un psihiatru care să-l declare astfel, niciunul. De aceea, spălăcitul meu asasin smiorcăit se va pomeni singur şi pierdut în jungla acestei vieți dementiale. Pot să pariez pe orice că vom mai auzi vorbindu-se despre el, în ziua în care noua lui târfă, cu inima largă, după ce l-a cules de pe drumuri şi de pe urma căreia a trăit, ca şi alții, îl va părăsi, aşa cum i-a părăsit şi pe alții, pentru un oarecare tip cu pântece fierbinte şi cu fire arzătoare! Atunci va face rost de un cuțit şi o va ucide. Neînsemnatul omuleț liniştit din închisoare va redeveni, pentru un sfert de oră, un criminal feroce... Am cunoscut, în timpul războiului, burghezi onorabili care manifestau instincte şi porniri de ucigaş.
Ce înseamnă pentru noi un crimnal? Nu înseamnă nimic, şi nimeni încă nu l-a definit, n-a reuşit să-l cunoască, să-l caracterizeze. Nu există un prototip de ucigaş. Am citit de curând o lucrare în cuprinsul căreia au scânteiat, rând pe rând, mințile celor mai celebri psihologi ai lumii, aparținând nu ştiu câtor țări. După părerea lor nu există nicio diferență specifică între cel mai îngrozitor criminal şi cel mai nevinovat cetățean. Şi unii şi alții pot fi puternici sau slabi, potenți sau impotenți, răbdători sau nu, frumoşi sau urâți, mincinoşi sau sinceri, spontani sau calculați. Este înnebunitor dar noi, dumneata şi cu mine, ştim prea bine că aşa este: monştrii ne seamănă.

CAPITOLUL V

Sufrageria din apartamentul lui Laurent, situat pe bulevardul Foch, era invadată de soare. În vitrinele din fundul camerei scânteiau argintăriile. Intrând înaintea lui Laurent, Carol nu se putu reține să nu-şi arunce o privire, pentru a inventaria ceea ce reprezentase atât de mult timp o parte din colivia sa aurită. Laurent inversase ordinea a două

tablouri de Brayer care tronau pe pereți. Deasupra consolelor, farfuriile de Rouen „tip Corne" nu mai aveau nevoie de nicio completare, aducând cu de strălucirea faimoasei arte rustice. Laurent dispusese să fie lustruită magnifica piesă de orfevrerie, Ludovic al XV-lea, iar florile erau aranjate pe masă după fantezia unui căutat hazard. Şi această atmosferă festivă, care domnea, îi păru falsă Carolei, atât de falsă încât îi venea să urle.

— Ți s-a pregătit, pentru început, puțin homar. Pe urmă, cred, tournedos. Desertul va fi o surpriză.

Gravă şi plăcută, vocea lui Laurent îşi exercita farmecul, farmecul unui bărbat de patruzeci şi cinci de ani.

Carol îi mulțumi printr-un zâmbet sfios. Noua femeie de serviciu, o roşcată cu bucle ca în pozele cu îngeri, servi homarul preparat cu un apetisant sos de un verde Velâsquez.

— Aşadar, draga mea, ce vrei să-mi spui?

Carol aşteptă să plece femeia care-i servea. Îşi trecu limba peste buze.

— Ascultă, Laurent. Ştii foarte bine că nu mai poate merge aşa.

El surâse cu cordialitate.

— Ce nu mai poate „merge aşa", dragă?

— Înțelegi prea bine… copiii… totul!

Mâinile nervoase, brune, ale lui Laurent dezghiocau cu iscusință unul dintre cleştii homarului. Se prefăcea absorbit şi tăcerea lui sublinia importanța pe care o acorda îndeletnicirii sale.

Carol, care adora homarul, nu se simțea în stare să înghită niciun dumicat. Se uita cu aversiune la admirabila culoare verde a sosului. Până la urmă Laurent spuse, cu nepăsarea omului stăpân pe sine:

— Ei haide, Carol! Nu eu sunt acela care a părăsit domiciliul conjugal, nu-i aşa? Am suportat timp de săptămâni întregi absența ta şi absența copiilor… Oare ştii că faptul se încadrează în respectivul delict?

Carol se stăpânea.

— Da, Laurent, ştiu! Să admitem că, în privinţa asta, aş fi greşit. N-o să-ţi imaginezi însă că voi continua să trăiesc astfel, cerşind ce mi-a mai rămas din copiii mei, cu acel „drept de a-i vizita” şi un „sfârşit de săptămână odată la cincisprezece zile”, eu care le sunt mamă?

Fără să se grăbească, Laurent mai savură o înghiţitură din crustaceul pe care sosul verde îl făcea să fie mai picant, împreună cu o chiflă caldă şi crocantă.

— Ba da, dragă! Ai batjocorit dreptul şi justiţia iar acum eu, eu capul familiei, sunt pe cale să-mi ating scopul. Va trebui, desigur, să joci cum îţi cânt…

O observa. Privirea lui căpătase iarăşi expresia unei păsări de pradă.

— Vreau să te întorci acasă. Dar aici, te previn din moment ce ne găsim într-o încântătoare intimitate, o să cam ai de tras ponoasele, micuţa mea! *N-ai văzut încă nimic…* Haide, mănâncă-ţi homarul, dragă.

Păru surprins de reacţia Carolei, care se mulţumi să-l privească doar câteva secunde, mai înainte de-a apuca un cleşte al crustaceului de care începu să se ocupe cu sârguinţă, fără să lase să se întrevadă nimic din tulburarea ei.

Laurent îşi continuă peroraţia întreruptă doar de rafinate degustări.

— Ştiu că avocatul tău, maestrul Hesbert, a şi cerut o anchetă socială. Ştiu şi că aceasta nu se va face mai înainte de sfârşitul vacanţelor judecătoreşti, ceea ce înseamnă de fapt mai înainte de reluarea activităţii tribunalelor. Dar această faimoasă anchetă poate dura… ia să vedem… patru sau cinci luni, dacă am înţeles bine. Şi nu-mi vor lipsi martorii! apoi avocaţii noştri vor avea nevoie de-o bună bucată de vreme până să cadă de acord! Voi continua să fiu, în ochii ageri ai justiţiei, omul datoriei care iartă totul şi care nu vrea să divorţeze. Cât despre tine, tu râmâi femeia fantezistă şi frivolă care vrea să-şi ia câmpii, să-şi distrugă căminul, să-l facă să sufere pe soţul ei încornorat şi iertător; fără să mai vorbim de bieţii copii pe care îi condamni, cu

bună ştiinţă, să devină un fel de cvasi-orfani... Nu uita, dealtfel, că eşti tot timpul sub stricta supraveghere a detectivilor particulari. Treaba asta mă costă scump, dar face! La cea mai mică abatere din cauza unui oricât de neînsemnat Rene, bărbos or ba, vei fi încolţită, Carol... Niciodată n-o să admit divorţul. Niciodată.
Reflectează la învălmăşeala din tribunale, la uimitoarea încetineală a procedurilor, despre care n-ai în prezent decât o foarte vagă idee. Gândeşte-te că voi face, în mod automat, recurs ori de câte ori o decizie n-o să-mi convină...
Şi consultă-te puţin cu avocatul tău, dacă-i de bună-credinţă, pentru a evalua timpul, hârţoagele şi colbul care se vor aduna în acest răstimp! Vei avea nevoie de un foarte mare număr de ani ca să ieşi din toate astea... Pe scurt, cum s-ar spune, eu sunt călare pe situaţie, şi în aşa fel, încât nu-ţi mai rămâne decât să mi te supui, biata mea puicuţă!

Laurent sfărâma cu îndemânare un picior de homar stacojiu, acoperit de cili. În acelaşi timp îi arunca soţiei sale priviri batjocoritoare. Şi brusc, dincolo de fineţea trăsăturilor, de tonul calm, de stăpânirea de sine, Carol îşi dădu seama că era vulgar în machiavelismul lui. Fără îndoială, mica sa maşinărie de război fusese construită cu desăvârşită grijă. „Dar răutatea ajunge până la urmă să-şi trădeze grosolănia lăuntrică”, gândea ea de parcă s-ar fi dedublat... „Nu există un prinţ al răului”.

Apărură fripturile, învăluite în miresme şi preparate cu mirodenii, deasupra cărora se topea o cochilie de unt.
Carol nu vru nici măcar să guste. „De vreme ce Laurent lasă masca să-i cadă, nu mai merită să-mi dau osteneala!”
îşi spuse. Dar continua să fie serioasă, îndârjită, aşa cum sunt femeile.

— Ascultă-mă, Laurent.

— Te-ascult. Numai că rău faci, refuzând acest tournedos. Abia dacă ai gustat din homar, şi Rieslingul din paharul tău n-a scăzut deloc. Puţin Chambolle-Musigny?
Cârpe diem l, spuneau anticii... Scuză-mă! Uitasem că nu cunoşti limba latină.

El însă se delecta gustând din toate roadele pământului şi vinul bun îi încingea obrajii. Carol, pradă straniei sale dedublări, îi urmărea mişcările observându-l şi judecându-l: „Laurent este un rafinat în materie de mâncăruri şi deopotrivă un cunoscător al vinurilor bune, dar n-a mâncat niciodată cu poftă. Dacă va continua aşa, se va îmbolnăvi... „

— Dă-i drumul, te ascult, spuse din nou Laurent.

Mai ezită puţin înainte de-a începe, apoi se hotărî.

— Ai câştigat Laurent. Într-adevăr am vorbit cu domnul Hesbert. M-a informat el însuşi că situaţia asta poate dura foarte mult timp. E adevărat.

îşi reaminti fragmente din spusele avocatului, căutând să le îmbine: „*Justiţia noastră franceză este o veche maşină complicată şi nu-i carteziană* 2 *nici de două parale.*

Devine năucitoare prin însuşi faptul că este depăşită. Adeseori i se ia încetineala drept înţelepciune sau ca o garanţie a securităţii pe când, de fapt, favorizează în nenumărate situaţii, asemănătoare cu a dumneavoastră, cele mai dubioase şi crude tertipuri.

— Deci de tine depinde, adăugă Carol, viitorul meu şi al copiilor mei. Vreau să-ţi spun, cu toate acestea, că am ajuns să-mi dau seama de iscusitele tale maşinaţii.

— Prea târziu, draga mea, mult prea târziu!

— De acord... Puţin îţi păsa de această secretară prăpădită, de această Laetitia, pe care ai instalat-o sub acoperişul meu, sub acoperişul copiilor mei.

— Copiilor *noştri,* Carol!

— Dacă vrei... Şi cu care-ţi petreceai aproape fiecare seară...

— Când copiii erau culcaţi, Carol!

— Bineînţeles... Pentru a reveni noaptea târziu, să-mi otrăveşti camera cu parfumul ei de paciuli...

Laurent îşi şterse gura şi începu să râdă.

1 „Bucură-te din plin de ziua de astăzi „ – Horaţiu – Oda I, „, 8.

2 în sens de: raţională; de la numele filosofului francez Rene

Descartes (1596—1650).

— Acest paciuli, de care-mi vorbeşti, mă costa foarte scump. Era „Reve d'Or" al Casei Marciaga, dacă-mi mai amintesc.

— Îți dădeai perfect de bine seama că pentru mine însemna tocmai picătura de apă care făcea să se reverse paharul…

— Carol, porumbița mea, *mi-ai spus chiar tu că numai prezența altei femei în căminul conjugal te-ar determina să-ți părăseşti casa.* Ei bine, eu doream să pleci. Nici nu îndrăzneam să sper însă că vei lua cu tine copiii, dar ai făcut-o. Ai intrat în capcana pe care ți-am întins-o şi n-o să mai poți scăpa.

Laurent vorbea liniştit de parcă ar fi evocat nişte agreabile amintiri de familie. Frumosul său chip prelung, împodobit cu un început de chelie, semăna cu o mască strălucitoare de bronz, îndărătul căreia pândeau ochii rotunzi şi sălbatici.

— Apropo, zise deodată, nu ți-am spus că tocmai am fost numit vice-preşedinte? Şi că mi s-a încredințat postul de administrator la trei noi societăți, filiale ale băncii mele?

Carol rămânea impasibilă. Fiind învățată să se domine, reveni la subiectul discuției.

— E adevărat, Laurent. Ți-am servit scopurile în multe feluri. Doar mă ştiai prea naivă pentru a-ți intui toate manevrele, aşa cum au fost: urmărirea de către detectivi particulari, descinderea polițienească, scrisorile recomandate, trimiterea portărelului, alcătuirea dosarului… Şi pentru că veni vorba, vreau să-ți spun că nu m-axn culcat cu Rene. Nu s-a atins de mine decât pentru a-mi strânge mâna sau ca să mă sărute pe obraji.

Laurent ridică din umeri şi, cu glas egal, declară:

— Te cred, Carol. Şi puțin îmi pasă!

Apoi trăsăturile i se înăspriră pe neaşteptate, se împietriră şi o privi fix cu ochii lui sălbatici.

— Numai că uite: ai pierdut! Vreau să te înapoiezi acasă. N-o să-ți fie viața prea uşoară, dar îți dai prea bine seama că am spus adevărul atunci când te-am avertizat c-o să ai de

tras ponoasele! Nu sunt eu omul care să fie părăsit.

Cu dezinvoltura unui mare actor redeveni imediat comeseanul foarte atent, gata să prindă clipa trecătoare.

— Haide, n-o să refuzi acum să mănânci puțin din desertul care-ți place ție! Ei… gustă din tarta asta cu cireşe! Vom avea destul timp să vorbim, ce naiba! Mi-am fixat prima întâlnire la ora patru.

Carol se silea să mănânce. Simți un uşor dezgust şi împinse farfuria.

— Nu te voi reține, fii sigur, până la ora patru, Laurent! Aş vrea să-ți pun însă întrebarea: *Ar putea să-ți fie milă de mine?* Vezi, te implor. Ai câştigat.

De astă dată îi-tremura vocea. El o privi şi obrajii lui de om nervos se colorară. Ridicându-se, ocoli masa, se aplecă, apoi atinse cu buzele obrajii şi bărbia tinerei femei, mai înainte de a-şi apăsa nesățios gura în scobitura umărului, acolo unde începea să i se contureze gâtul. O

simți fremătând. Pe urmă buzele posesive ale bărbatului se îndreptară încet spre gura ei. Se opri o clipă pentru a-i aspira răsuflarea, mirosul reavăn care se răspândea din pielea ei de femeie în miez de vară. Carol se smulse brusc, împinse scaunul, sări în picioare.

— Nu, Laurent!

li cuprinse umerii.

— Ascultă-mă, te-am simțit tremurând atunci când te-am sărutat acolo, unde îți place… Mai sunt multe alte locuri unde-ți place să fii sărutată. Rămâi. Le-am dat liber servitorilor astăzi după-amiază. Urcăm imediat… Să-l ia dracu de birou. Fii sinceră, Carol: te mistuie dorința. Lasă-i-te în voie…

Carol nu resimțea în acest moment decât dezgust față de Laurent. Era aproape sigură. Şi în această stare de ciudată semicertițudine, simțea că prinde puteri. Laurent, obişnuit ca femeile să-i cedeze, îşi evaluă şansele, le găsi favorabile şi se feri să bruscheze lucrurile. Se reaşeză la masă, pentru a mânca ceea ce îi mai rămăsese din tarta de cireşe. În acelaşi timp, o cerceta pe Carol, îmblânzindu-şi strălucirea şi

fixitatea ochilor săi de erete, cufundându-se în privirea ei pură, admirându-i aluniţa din colţul gurii şi stropul de-pe puful vag de deasupra buzei.

— Laurent, aş fi vrut să-ţi spun „da”, să revin. Dar ştiu că nu voi mai putea. Ştiu mai ales că micile întâmplări zilnice, sau cele importante, îi vor traumatiza până la urmă pe copii. Îi iubeşti. Fii puţin înţelegător, aşa cum sunt convinsă că poţi fi, te conjur. Pe mine nu mă mai iubeşti, de mult timp! Şi nu o dorinţă oarecare aţâţată aşa, între homar şi tartă, ar putea schimba situaţia... Atunci?
Te rog, acceptă să plec şi *redă-mi copiii!*

în faţa ei, chipul lui Laurent deveni impenetrabil. Carol se încovoie şi lacrimile începură să i se prelingă de-a lungul obrazului.

— Te implor, Laurent! Voi lucra, voi putea să mă oblig în scris să nu-ţi cer pensie, o să-i vezi pe Geoffroy şi pe Dominique de câte ori vei vrea. Te rog! Dacă vreodată am însemnat ceva pentru tine...

Brusc, el începu să râdă. A fost o izbucnire atât de neaşteptată în acest loc inundat de soare, după cuvintele pe care tocmai i le spusese Carol, încât mai întâi nici nu-i veni să creadă. Nu putea să creadă că el râdea. În fine,
Laurent se ridică şi-şi puse pe masă şervetul.

— Haide, Carol, şterge-ţi ochii şi să trecem în salon...
Vrei cafea, lichior? Nu? Nici eu.

Salonul ultramodern, în alb şi negru, nu mai fusese înzestrat decât cu un singur obiect. Era vorba de o operă non-figurativă, un fel de tirbuşon de bronz curbat în sus, cu un cioc ameninţător. Era susţinut de trei picioare palmate pe un soclu de porfir. Carol îl observă imediat.

— Îmi priveşti acest Klaski? Nostim, nu? îţi oferă, în orice caz, ceva ce se deosebeşte de sculpturile tale academice, unde poţi număra muşchii de pe fese.

Nu-i răspunse. Laurent împinse spre ea un fotoliu şi se aşeză alături.

— Ascultă, Carol. Eşti femeie în toată firea! Hai, te rog, să vorbim serios. Şi fără lacrimi, fără cuvinte mari între noi, ei?

Mă cunoşti totuşi, cât de cât, şi-ţi poţi da seama că n-am împins lucrurile până aici ca să-mi părăsesc azi poziţia. *Nu sunt răbdător de felul meu,* Carol, şi am făcut de data asta un mare efort. Acuma eu sunt stăpânul!

îşi făcea de lucru cu tabachera de aur marcată cu iniţialele lui, L. M.

— Eu sunt stăpânul, Carol. Nu-ţi rămâne decât să revii. Nu mai opune rezistenţă. Va trebui să-mi ceri iertare, *în faţa copiilor,* pentru că m-ai părăsit. Haide! Te văd destul de pasivă pentru a găsi satisfacţie chiar în mărturisirea de a fi fost învinsă. E hotărât! Vom începe prin a face dragoste chiar acum, acolo sus, şi pe urmă lucrurile se vor petrece ca mai înainte: vei fi a mea, mi te vei supune. Vor mai fi poate unele femei în casă, din când în când…

Vocea îi era insinuantă şi blândă, cu slabe rezonanţe metalice, doar ici colo, la câte-o întorsătură a frazei. Carol nu se putea împiedica să-l asculte. Dincolo de această nonşalanţă bărbătească ştia că se concentrau o forţă redutabilă şi o funestă, dăunătoare energie. Pentru o clipă se simţi tentată să accepte, fără să încerce să-şi lămurească dacă era vorba de-o mare oboseală sau de acea atracţie sexuală căreia i se supusese prea mult timp.’Refuză o ţigară şi-l văzu pe Laurent aprinzându-şi una şi suflându-i încet fumul în faţă.

— Dacă nu mă întorc, Laurent, n-o să-mi dai copiii?

Rosti calm:

— Dacă nu te întorci *îmi voi folosi toate resursele, raţiunea mea, relaţiile mele şi voinţa mea pentru a nu-ţi mai fi încredinţaţi niciodată.* Nu ţi-am dezvăluit nici pe departe armele pe care le deţin. Şi tu vei fi cea care în cele din urmă mă vei implora să te reprimesc. Dar s-ar putea ca atunci să fie prea târziu.

Era ultimul cuvânt. O clipă Laurent se lăsă absorbit de fumul albastru al ţigării care se înălţa spre tavan. Fereastra se deschidea spre zgomotele Parisului şi spre umbrarele bulevardului.

Carol ezita. Deschise gura pentru a spune ceva. Se uita

atentă la acela care fusese partenerul tinereții sale, timp de cincisprezece ani, acela care o făcuse să vibreze şi să plângă, acela prin care devenise femeie, acela care surâzând îi sfâşiase inima. Nu încerca să se justifice dinainte. Lăsa pur şi simplu ca sentimentele ei să se desfăşoare în voie, aşa cum un pârâu curge în sensul curentului. *„Cred că i-ar plăcea să mă împingă la sinucidere.*

Este ceea ce-i citesc în priviri. Nu mă îndoiesc că ar fi soluția ideală. Dar nu-i. Pot oferi şi nici nu pot să-mi îngădui această satisfacție. Dominique şi Geoffroy ar fi distruşi pentru totdeauna. Şi mai ales *n-am dreptul să-i încredințez copiii,* pentru că ar fi piaza lor rea. Laurent nu se poate stăpâni să nu distrugă tot ce atinge. Să mă întorc? Puțin îmi pasă că viața mea ar fi un infern. Dar va fi un infern în care vor arde şi copiii.”

II văzu pe Laurent privind-o cu coada ochiului, fumând şi relaxându-se.

„Dealtfel, nu e în întregime vina lui. În ce măsură e el responsabil? Şi responsabil în fața cui?”

Carol se ridică. Foarte firesc, se îndreptă spre scrinul pe care-şi lăsase poşeta. Scotoci ca să-şi ia pudriera.

„Nasul meu luceşte!” murmură pudrându-se. Nu luase încă nicio hotărâre. Se întoarse spre Laurent, ținând poşeta cu vârful degetelor, şi îl privi gânditoare. El îi zâmbi.

— Ai o gură foarte senzuală, puicuța mea, cu buza aceea de sus puțin mai proeminentă! Nu se prea potriveşte cu ochii tăi de zână a prundişurilor, sau de prunc al
Sfintei Maria, nu-i aşa? Nu cunosc nimic mai erotic decât puritatea îmbinată cu senzualitatea.

Se ridică.

— Haide, Carol, lasă-mă să mă ocup nițel de tine…

înaintă puțin spre ea, şi acesta a fost gestul care o decise. Dintr-o singură mişcare, perfect executată, ca de un ins cu experiență, puse la loc pudriera, scoase un revolver din poşetă, azvârli poşeta îndărătul ei.

— Nu mai înainta, Laurent, te rog!

Tonul îi era într-adevăr rugător. Dar Laurent, după o

scurtă tresărire de uimire reprimată pe loc, continua să înainteze.

— Haide, haide dragă, o să te răneşti! Dă-mi-l…

Trebuie să fi observat totuşi pe chipul soției sale o expresie pe care n-o mai văzuse niciodată, căci se opri.

Fără să-şi ia ochii de la obiectul primejdios, de un negrualbăstrui şi de la degetul Carolei care putea să decidă viața sau moartea întrebă, iar vocea lui răsuna puțin răguşită:

— Mai întâi, cum de ți-ai procurat obiectul ăsta?

Ea ridică mâna cealaltă pentru a arăta că faptul n-avea nicio importanță. Laurent mai făcu un pas:

— Opreşte-te!

— Dar în definitiv ce-i, Carol? Ce ți-a venit? Eşti nebună!

îşi scutură capul blond.

— O, nu!

Recăpătându-şi stăpânirea de sine, el simula o bună dispoziție, nu fără a se mai apropia cu încă un pas.

— Ei bine, dacă nu eşti nebună pune obiectul pe scrin, acolo, în spatele tău. Vom sta de vorbă… Ştii, în privința copiilor n-am hotărât nimic definitiv. Tribunalul n-a luat decât o măsură provizorie. Te-am tachinat puțin, recunosc…

Hai, vrei să vorbim, în mod serios, să reluăm discuția de la capăt?

— Nu se poate relua nimic cu tine, Laurent. Eşti de-o răutate absolută, minți aşa cum respiri; nu-i nici măcar vina ta. Dacă n-ar fi fost copiii sau dacă ar fi fost mai mari, m-aş fi dat la o parte. Poate plecând, poate rămânând.

Dar Geoffroy şi Dominique, mai mult Dominique, au devenit de-o nervozitate… Nu înainta, te rog, că trag! De o nervozitate anormală… Mi-ai spus la telefon că mă vor neapărat. Ei bine, am auzit din altă parte, nu încerca să afli de unde, că atunci când sunt la şcoală îşi exprimă neîncetat dorința de a fi cu mine, chiar dacă nu îndrăznesc să ți-o spună şi ție tot atât de răspicat.

— Vorbeşti prea mult, Carol, spuse Laurent calm. Când vorbeşti înseamnă că nu-ți vine la îndemână să acționezi.

Hai dă-mi-l! Nici n-ai vrea să mă împuşti.

Tot vorbind înainta. Când fu la câțiva paşi de Carol, ea trase. O singură împuşcătură şi Laurent se dădu înapoi, lovit. La înălțimea umărului său, pe vesta bej, se contura o floare roşie iar brațul drept îi atârna inert.

— Carol!

Se schimonosi de durere încercând să rămână în picioare.

— Ce-ai făcut, Carol? *Ai tras*... (Tonul bărbatului dezvăluia, în acelaşi timp, suferința fizică şi imensa lui surprindere.) Nu, Carol, nu mai trage, te rog, voi face tot ce... te implor!

De astă dată teama îl copleşea. Împleticindu-se se clătină şi-şi întinse înainte cele două mâini desfăcute, ca două mici scuturi derizorii. I se oglindea în ochi spaima, descifrând ceea ce se putea citi acum pe chipul Carolei. O şuviță de sânge îi curgea din urmărul rănit. Fără să spună nimic, Carol începu să tragă până ce goli încărcătorul, în timp ce el se dădea înapoi cu ochii ieşiți din orbite, cutremurându-se la fiecare împuşcătură. Îl văzu ducându-şi mâinile la steaua înroşită de pe piept, împroşcând sânge într-o contracție spasmodică, reluându-şi pentru o clipă echilibrul, apoi prăvălindu-se într-o parte fără să încerce măcar să se sprijine în cădere. Zgomotul acestei prăbuşiri i se păru cumplit. Trupul omului răpus sugera o totală nimicire. Zăcea pe pântece cu mâna rănită acoperită de corp iar cu cealaltă întinsă ca brațul unei cruci. Unul dintre picioare mai tresări, şi aceasta a fost tot. Carol nu-şi putea desprinde privirea de la trupul teşit care ocupa atât de puțin loc.

CAPITOLUL VI

în salonul negru şi alb, Carol, ghemuită într-o berjeră spațioasă, se lăsa trup şi suflet copleşită de buimăceala care pusese stăpânire pe ea.

Azvârlise cu oroare revolverul, ca pe o vietate veninoasă. Şi acum ştia exact unde se găsea arma: în stingă, pe azuriul delicat al covorului chinezesc presărat cu dragoni galbeni. Instinctiv, Carol îşi căutase refugiul într-un loc de unde nu

se zărea trupul soţului ei. Simţea însă în nări mirosul de sânge care acum devenise pătrunzător. Aruncă o privire spre fereastva cea mai apropiată, prin care soarele pătrundea din plin. Chiar atunci auzi bâzâitul dezgustător al unei muşte.

„Laurent… ah, musca asta! Numai de n-aş vedea-o…
Şi-acum? E aproape patru şi jumătate, copiii sunt la lecţii…
O să trebuiască să merg până la telefon pentru a anunţa poliţia. Ah, şi musca asta!”

încerca să-şi vină în fire, să-şi adune şi să-şi pună în ordine gândurile care o luau razna. „Sunt scăldată în sudoare!” şopti, trecându-şi mâna peste frunte.

„Cum de-am putut? Cred că am tras la început o dată… pe urmă am mai tras până ce a făcut clic!… Aveam impresia că mii de oameni vor alerga imediat… nimeni!

E ora la care vecinii sunt plecaţi la serviciu sau prin magazine… Dumnezeule ce-am făcut?”

Cedând unor imbolduri contradictorii, nu putu rezista pornirii morbide, nestăpânite, de a-l vedea pe Laurent.
Fără a părăsi berjera pe care se ghemuise, se înălţă puţin:
masa şi un fotoliu o împiedicau să distingă mai dar trupul teşit, dar îi vedea lucind creştetul, înconjurat de părul negru care se zbârlise nefiresc. Faţa mortului era turtită pe azuriul marelui covor chinezesc. Carol mai întrezărea unul din picioarele celui întins pe jos, cu partea posterioară a gambei mai deschisă la culoare între şoseta maro şi manşeta pantalonului suflecat. Fotoliul ascundea însă parţial trupul, lăsând să se vadă doar o mână bronzată cu palma sprijinită pe covor. Arăta ca un obiect ciudat, aducând cu o insectă mare, uscată şi nemişcată, mai veche decât moartea.

Carol se ridică. Pentru a ajunge la telefon trebuia să înconjoare cadavrul bărbatului ei. Simţi şi mai puternic mirosul sângelui. Nu putu evita să audă şi să vadă cum musca se rotea în jurul cheliei lui lucioase.

înfrângându-şi dezgustul, găsi numărul de telefon al comisariatului din cartier, nu cu prea multă uşurinţă pentru că mâinile îi tremurau iar privirea îi era înceţoşată.

— Alo! Aş vrea să vorbesc cu domnul comisar… da…

din partea doamnei Mansigny… doamna Laurent Mansigny. Dacă nu mi-l dați chiar pe domnul comisar închid. Este vorba de un asasinat… da, de un asasinat. Eu am ucis… Chiar acum mi-am ucis soțul.

în aparat se auziră şuşoteli, pe urmă răsună o altă voce, o voce calmă şi gravă care avu efectul de a mai atenua puțin tulburarea care-i stăpânea mintea.

— Aici comisarul principal Manneville. Vă ascult.

— Mi-am… ucis soțul. Mi-am… Este pe covor… O, da, sunt sigură că e mort… Eu…

Vocea gravă nu se schimbă deloc, cerând cu simplitate interlocutoarei să-şi repete numele, adăugând adresa şi etajul unde se găseşte apartamentul.

Carol, cu un glas stins care-i rămăsese totuşi dar, îi dădu toate indicațiile. Pe urmă închise telefonul şi se ghemui din nou în berjeră. Închise ochii.

Foarte curând sau după foarte mult timp – nici nu-şi mai dădea seama – soneria apartamentului zbârnâi. Încercând să nu se uite la trupul căzut, Carol ieşi din salon.
Mergea încet, mecanic. În fața oglinzii venețiene, care împodobea vestibulul, se opri să se privească; abia îşi recunoscu figura palidă şi încremenită care i se înfățişa.
După ce îşi netezi părul, cu un gest obişnuit şi maşinal, îşi aranjă o şuviță rebelă şi-şi puse în ordine ținuta. Privea fix spre uşă şi o deschise, în fine, chiar în momentul în care soneria zbârnâi din nou. Un bărbat înalt o salută, din prag.

— Sunteți doamna Mansigny?

Carol încuviință din cap. Omul intră urmat de alte două persoane îmbrăcate civil, apoi de un polițist gradat şi de mai mulți agenți în uniformă.

— Comisar principal Manneville. Aceşti domni sunt colaboratorii mei, ofițeri de poliție. Agenții şi comandantul lor aparțin Secției operative de poliție pentru intervenții urgente. Puteți să ne arătați?

Carol se îndreptă spre salon urmată de întregul grup.
Cufundată într-o stare anormală, păstra în adâncul ființei ei impresia confuză că pusese în mişcare o maşinărie colosală.

O mai încerca şi un alt sentiment: obsedanta certitudine că avea ceva important de făcut. „Dar ce?"

Cu acelaşi pas automat se îndreptă direct spre berjeră din salon, se ghemui şi nu se mai clinti de acolo, întrezărind doar siluete confuze care se agitau, înregistrând frânturi de fraze care nu însemnau nimic pentru ea deşi le auzea foarte dar şi rămâneau agățate în memoria ei ca nişte muşte pe o pânză.

— E mort, mort de-a binelea, şefule… a încasat patru gloanțe… unul în dreptul inimii… sângerare din plin…
trebuie să mai fie două gloanțe primprejur… încărcătorul a rămas gol… este un revolver cu butoiaş, opt milimetri, şase focuri, fără piedică de siguranță.

Omul înalt se afla în fața ei. De data aceasta Carol îl *văzu.* Privirea ei, care când se limpezea când se tulbura, înregistră imaginea fugară a unui chip bărbătesc grav, leonin, cu părul de un blond-auriu pieptănat spre spate. Vru să se ridice. Printr-o apăsare blândă dar fermă el o determină să se reaşeze. Şi de astă dată reuşi să-şi fixeze mai îndelung atenția asupra lui. Gura omului exprima generozitate, ridurile erau profunde. Ochii căprui aduceau, în masca sa dură şi energică, expresia unui amestec de curtoazie şi de curiozitate care făcea ca această figură bărbătească să fie deosebit de atrăgătoare. Prezența lui persistă, un moment, în spiritul amorțit al Carolei.

— Să nu vă mişcați de aici, doamnă. Mai am de dat acum două-trei telefoane şi mă întorc.

Comisarul se îndepărtă, dispăru.

O clipă mai târziu cuvintele reapărură, răsunând brusc nu se ştie de unde: o incantație bizară din care tânăra femeie continua să înregistreze anumite silabe:

„Tocmai am telefonat la P.J. 1… Serviciul comandantului Merlin… Brigada de criminalistică o să apară îndată…
cu tehnicieni, fotograf şi desenator… În timp ce eram acolo am telefonat la Procuratură… Ați găsit încărcătorul?
Şi gloanțele din încăpere? Bine."

„Gloanțele din încăpere, gloanțele din încăpere…"

Mai auzi vocea comisarului răsunând scurt, poruncitor.

— Nu vreau să văd aici picior de ziarist. S-a înțeles?
Rațiunea Carolei se voală din nou, ca o oglindă care se abureşte. Nu se clintea, ghemuită în berjeră protectoare.
Pe urmă îl revăzu pe comisar stând în fața ei şi înțelese că-i vorbea.

— Mă ascultați, doamnă? Aş vrea să vă interoghez.

Vom sta de vorbă în linişte.

îşi trecu mâna peste frunte şi-l privi țintă, cu ochii ei luminoşi.

— Dumnezeule… l-am ucis, nu-i aşa?

— Da.

Comisarul Manneville îşi trase un fotoliu pentru a se instala în fața ei; deschise un carnet.

— Numele şi prenumele, vă rog.

Vocea calmă, chipul leonin, ochii autoritari prin care răzbătea o lucire care aducea a compasiune o liniştеau pe tânăra femeie şi-i inspirau o ciudată dorință de a vorbi, de a se explica.

— Sunt doamna Laurent Mansigny.

— Prenumele dumneavoastră?

— Caroline, Virginie, Anne, Laure.

— Numele dumneavoastră de domnişoară?

— Rivon-Segrees.

— Vă rog, dacă vreți silabisiți-mi-l.

întrebările se succedau şi Carol continua să răspundă supusă. Pe urmă se auzi gălăgie în vestibul. Comisarul se ridică:

— Scuzați-mă, trebuie să fie cei de la secția judiciară de identificiare, împreună cu inspectorii brigăzii de criminalistică. O clipă…

Redobândindu-şi liniştea şi claritatea spiritului, privea pentru prima dată cu ochi de artistă, de sculptoriță, obişnuită să aprecieze volumele, să evalueze forța vitală. Manneville era foarte înalt, avea poate un metru nouăzeci, şi era îmbrăcat cu un costum de sport al cărui pantalon nu fusese cu siguranță călcat în dimineața aceleiaşi zile. Umerii săi largi, ceafa puternică îi dădeau aspectul unui atlet cu o

uşoară tendință spre îngrăşare dar care-şi mişca trupul masiv cu un fel de grație primitivă. Carol îl urmări cu privirea. După puțin timp el se întoarse. II însoțeau doi inşi destul de puşi la punct, potrivit de înalți. Aceşti polițişti îi reamintiră, într-un fel dezagreabil, de inspectorii care o surprinseseră, într-o dimineață devreme, împreună cu Rene Damiens, în vila din Câte Montespan.

— Doamnă Mansigny, domnii aceştia vor să asiste la discuția noastră.

— Nu-i cunosc, răspunse Carol, arătându-i cu mâna.

Unul dintre intruşi oftă şi spuse:

— Comberat, Lemur, ofițeri de poliție de la P.J… Numele şi prenumele dumneavoastră, vă rog!

Carol păru surprinsă. Se întoarse către comisar.

— Dar abia…

II văzu pe Manneville schimbând cu inspectorii o privire insistentă.

— De acord, spuse el. Vom relua pur şi simplu discuția de unde am întrerupt-o.

Scoase din nou carnetul aşezându-se în fața ei. Şi cei doi bărbați, pe care Carol nu-i învrednicea nici c-o privire, rămaseră în picioare. Prezența lor o făcea să resimtă o ostilitate organică.

— Aş vrea să văd pe unul dintre prietenii mei, domnul
Rene Damiens, spuse Carol cu o voce neobişnuită pe care nici ea însăşi nu şi-o mai recunoştea, o voce monocordă, lipsită de inflexiuni, ce-i înlănțuia frazele ca în motetele unui recitativ.

Comisarul clătină din cap.

— Mai târziu, vă’rog! Deocamdată vom vorbi între noi.
Recunoaşteți că v-ați ucis, soțul?

— Da.

— L-ați ucis folosind revolverul cu butoiaş pe care oamenii mei l-au găsit pe covor?

— Da.

— Ați tras de saşe ori?

— Da, odată mai întâi… pe urmă, după, n-am numărat.

Am tras până când...

— Până când s-a golit încărcătorul?

— Da, cred că aşa a fost.

Unul dintre poliţişti socoti de cuviinţă să întrebe, cu o voce care Carolei îi displăcu.

— Aţi venit aici cu intenţia de a-l ucide? x

Ea nu-l privi. Spuse de-a dreptul uitându-se fix la comisarul Manneville:

— Nu vreau să vorbesc eu aceştia doi.

Pe urmă îşi rezemă capul de spătarul berjerei şi-şi închise ochii.

Auzi dar discuţia purtată în şoaptă de cei trei bărbaţi;

— Cred că aţi face mai bine să mă lăsaţi pentru moment singur cu ea, spunea Manneville.

— Poate că aveţi dreptate, dar e neplăcut. Cu atât mai mult cu cât comandantul Merlin nu va putea veni. Chemat într-alt loc... trebuie să se ocupe, cu prioritate, de atacul banditesc de săptămâna trecută, în legătură cu care nu se întrezăreşte nicio pistă. Noi doi, Comberat şi cu mine, rămânem aici la dispoziţia dumneavoastră, domnule comisar. Avem, în orice caz, de făcut şi noi un raport!

Carol deschise ochii şi văzu, aplecat asupra ei, capul masiv al comisarului Manneville. Îi adresă un zâmbet straniu, îndepărtat.

— Vă mulţumesc.

Pe urmă se nelinişti.

— În ce fel trebuie să mă adresez dumneavoastră atunci când vă vorbesc?

— Spuneţi-mi „domnule”, draga mea.

Vocea calmă a acestui om o liniştea în continuare.

— Nu eram hotărâtă... este... este greu de explicat.

— De unde aveţi revolverul? Dealtfel e un obiect foarte greu pentru dumneavoastră. Folosiţi mâna dreaptă?
Bine, daţi-mi dreapta dumneavoastră. Este destul de învineţită, nu? Dar de unde provine, draga mea, acest revolver?

— N-o să vă spun.

— De ce?
— Pentru că nu vreau.
— Ăsta nu-i un răspuns...
— Ei şi, atâta pagubă! Nu vă ajunge să ştiţi că mi-am ucis soţul? Aţi găsit aici tot ce voiaţi. Sunt gata să declar că l-am ucis de câte ori voi fi întrebată. Ce vă mai trebuie în plus?
— Aş vrea să ştiu de ce l-aţi ucis... ascultaţi-mă, draga mea, veţi fi judecată. Dar justiţia trebuie să cunoască motivele, chiar dacă ar fi numai pentru a vă acorda, eventual, circumstanţe atenuante. Vedeţi: nu vă fac să înghiţiţi mai uşor hapul dar nu vă persecut. Nu-s eu vrăjmaşul dumneavoastră. Mi-aţi cerut să îndepărtez ofiţerii brigăzii de criminalistică: au plecat. Daţi-i drumul, dragă, trebuie să-mi spuneţi cum stau lucrurile. Vă veţi simţi dealtfel mai uşurată.
Puţin câte puţin ceda puternicului farmec al acestei voci. În acelaşi timp însă nu voia să spună că Rene Damiens îi impusese să ia acest revolver şi o cutiuţă în care erau gloanţe, învăţând-o cum să-l mânuiască. (Se temea pentru Carol, din pricina relativei izolări din Câte Montespan.)
— De ce v-aţi ucis soţul? repeta vocea comisarului.
Deodată, câteva blitzuri se declanşară în încăpere.
Carol, care încetul cu încetul îşi redobândea nu numai acuitatea vizuală dar şi facultatea de a raţiona, căuta să câştige timp pentru a reflecta. „Acest om este cuviincios dar este un poliţist. Nu i-a alungat pe ceilalţi doi tipi de dragul ochilor mei frumoşi. Dealtfel, este cu atât mai primejdios cu cât este mai simpatic. Am fost stupidă închipuindu-mi că e de ajuns să mărturisesc; îndată îmi vor scormoni viaţa cu de-amănuntul, vor încerca să mă determine să spun ceea ce vreau să ascund. Nici gând să-l compromit pe Rene... Şi mai ales nici gând să las ca Laurent să fie târât în noroi... cu gazetarii care abia aşteaptă să înşface asemenea ocazii! Nu vreau s-ajungă copiii să se ruşineze de tatăl lor.”
O scânteiere de luciditate îi limpezi gândurile: ştiu în fine ceea ce în mod obscur o nelinişte în starea uitării de sine, a ameţelii şi a pierderii contactului cu realitatea, în care o

cufundase nenorocirea sa:

„Copiii!” îşi privi ceasul de la mână: „cinci şi jumătate, în trei sferturi de oră vor fi aici...”

Stând în fața ei, comisarul Manneville o urmărea cu privirea. În ochii lui adânci Carol citea, ca într-o carte deschisă, semnele unei răbdări aproape fără limită. Simți că trebuia să-şi exprime gândurile imediat şi cât mai repede căci spiritul i se tulbura din nou.

— Domnule, vă rog! Am doi copii, un băiat de treisprezece ani, Geoffroy, şi o fată de unsprezece ani, Dominique. Luasem cu mine revolverul dar nu ştiam încă ce va urma. Am dejunat aici la soțul meu, împreună cu el. Sântem, în fapt, despărțiți de mai multe luni şi locuiesc singură în Câte Montespan. Ce spuneam? Da, copiii stau aici...

Cu tatăl lor... îşi iubesc tatăl: dacă-i văd trupul plin de sânge, pe jos... Vă rog!

Ochii calmi ai lui Manneville se înduioşară.

— Aşa!

Pe urmă un gând îi trecu prin minte.

— Şi personalul de serviciu? Soțul dumneavoastră avea servitori?

A fost nevoie să repete întrebarea de două ori până ce Carol putu să-i răspundă.

— Laurent le-a dat liber azi după-amiază. Nu ştiu când se vor întoarce.

Manneville aruncă o privire în jurul său.

— Ei bine, cred că băieții de la secția judiciară de identificare aproape că şi-au terminat treaba! Liniştiți-vă.

Imediat agenții vor lua cadavrul şi duba poliției îl va transporta la Institutul medico-legal, aşa încât ne vom afla în curând singuri, dumneavoastră şi cu mine.

— Aş vrea ca ceilalți doi să plece şi ei.

Pradă unei amețeli care o împiedica să-şi adune gândurile, rostea cuvintele cu o voce ştearsă.

— De acord, spuse Manneville. Dar va trebui să mergeți deîndată cu mine la comisariat, doamnă.

— Unde adică? Nu, eu vreau să-mi aştept copiii.

Vreau când vin să se ducă să-şi facă lecțiile, şi vreau să telefonez unui prieten, Rene Damiens.

— Silabisiți acest nume, vă rog.

Carol se execută. Expresia comisarului se modificase brusc. Nu mai era decât vânătorul care voia să-şi surprindă prada şi tânăra femeie sesiză schimbarea în mod instinctiv.

— Acest Rene Damiens vă este deci prieten? N-a fost între dumneavoastră nimic altceva decât prietenie?

— Atât!

Obrajii palizi ai Carolei se aprinseră pentru o clipă.

— Scuzați-mă, doamnă: trebuie să-mi fac meseria, şi aceasta constă în a servi adevărul. Vorbiți-mi despre prietenul dumneavoastră… Câți ani are?

Carol răspunse mai multor întrebări. Privindu-l fix pe Manneville i se adresa cu glas aproape stins. Redevenise de o paloare nefirească şi nările i se subțiaseră. Şuvițe din bretonul ei rotunjit i se lipiseră de frunte ca nişte frunze de aur. Şi frumusețea Carolei rămăsese impresionantă chiar şi în această stare de parțială rătăcire a minții.

Comisarul se străduia să-şi întoarcă privirea de la gura cu buze puțin cam cărnoase şi de la acea aluniță, acel bob de piper, care dădea o notă de picanterie chipului marcat de suferință.

— Vreau să-i telefonez lui Rene Damiens, repeta Carol pe un ton de copilărească îndărătnicie.

Comisarul îi surâse, se ridică şi-i regăsi, în celălalt capăt al încăperii, pe cei doi ofițeri de poliție de la Brigada de criminalistică. Arătau destul de morocănoşi.

— Ei, ce-i de făcut? spuse Comberat, aprinzându-şi o țigară.

— Ascultați-mă, răspunse comisarul în şoaptă. Nu mi-a fost greu s-o fac să mărturisească. Va trebui să-mi dea îndată o declarație şi să-şi semneze depoziția. Ceea ce complică puțin lucrurile este că din când în când o ia razna, deraiază. După tot ceea ce i s-a întâmplat e normal. În orice caz o simt gata să-mi destăinuie mult mai multe şi vreau să profit de ocazie. Dar un nimic poate acum s-o facă să devină

reticentă, s-o blocheze. Ați simțit-o, desigur, şi dumneavoastră înşivă. Aş propune s-o iau cu mine la secție.
Va fi ținută sub supraveghere la noi, asta-i tot. Din moment ce şeful vostru are multe pe cap, ar fi o soluție convenabilă. O să dispun să fie transportată seara la Comisariatul central pentru a rămâne acolo peste noapte şi mâine o aduc înapoi. Duceți-vă acum să dați o raită. Douăzeci şi patru de ore ne vor fi prea de ajuns. Chiar mâine seară se va prezenta pentru o primă înfățişare înaintea judecătorului de instrucție. Trebuie ca până atunci să ne relateze cât mai mult, şi iau asupra mea această obligație.
Parchetul este anunțat. După asta, presupun că P.J. Va prelua cazul şi, în ceea ce mă priveşte, aş vrea să-l mai urmăresc în continuare.

Acceptând propunerea cu destulă răceală, inspectorii plecară. Însoțit de agenți, cadavrul lui Laurent Mansigny era transportat, câteva minute mai târziu, pe o targă. Apoi subalternii comisarului, tehnicienii, desenatorul şi fotograful îşi împachetară lucrurile şi părăsiră, la rândul lor, locul.
Comisarul Manneville rămase singur cu Carol.

— Vreți să le deschideți copiilor când vor suna? întrebă tânăra femeie. M-am răzgândit: *nu vreau să-i văd.* Nu astă seară… Copiii sunt semiinterni. Spuneți-le că tatăl şi mama lor au ieşit să-şi petreacă seara în oraş. Cu siguranță că nu vor veni în salon ci se vor repezi drept în camera lor de studiu pentru a pune la cale Dumnezeu ştie ce… Mi-e foarte teamă să nu profite de ocazie pentru a nu-şi face temele şi că n-o să-şi învețe nici lecțiile… Oricum, Laurent i-o fi supravegheat puțin. Geoffroy are dificultăți mari cu limba engleză. Pentru Dominique, ar fi mai degrabă mai…

Glasul slab al Carolei se stinse. Deveni şi mai palidă, îşi duse mâna la piept şi, pe nerăsuflate, lăsă din nou să-i scape câteva cuvinte:

— Doamne, ce-am făcut?

Imediat Manneville se repezi la ea.

— Sunteți pe punctul de a leşina, draga mea! Cu un gest patern şi hotărât o pălmui.

— Hai! reveniți-vă! Țineți-vă firea.

Vocea omului se îmblânzi.

— Gândiți-vă la copiii dumneavoastră care vor veni imediat… Aveți aici ceva băuturi alcoolice?

Ea întinse mâna:

— În barul din colțul camerei…

Manneville îi aduse coniac. Aplecat asupra ei îi dădu să bea ca unui copil. O clipă îi clănțăniră dinții pe cupa ovală. Pe urmă puterile îi reveniră şi, apucând paharul, îl goli până la ultima picătură. Comisarul o bătu pe umăr cu mâna sa mare.

— Să mergem! Va trebuie să vă luați o valiză. Veți dormi în noaptea asta la Comisariatul central. O să vedeți:
nu-i chiar atât de rău… V-ați lăsat aici destule lucruri pentru…

— Desigur!

Carol se ridică şi-l conduse pe comisar până în camera pe care, ani de zile, o împărțise cu Laurent. Încăperea era insolită şi fastuoasă: o îmbinare de biblioteci moderne cu mobile vechi din lemn de trandafir. Carol cuprinse totul dintr-o privire.

— Vedeți, am tot ce-mi trebuie…

Laurent nu se atinsese de nimic din ceea ce lăsase acolo soția lui, pe a cărei revenire conta, şi Carol îşi luă ce i se păru necesar. În baie, vreo câteva articole de toaletă rămase acolo erau neatinse. Dar una dintre acele cămăşi de noapte ultrascurte, denumite „nuisette” de femeile care obişnuiesc să le poarte, fusese agățată în cuierul fixat pe un perete, şi Carol o vedea atunci pentru prima oară.
O pornire bruscă o făcu să examineze materialul străveziu al cămăşuței care, era vădit, fusese folosită de mai multe ori. O luă între două degete, o mirosi şi-o aruncă pe jos, schițând un zâmbet dur. Comisarul, care o urmase pe Carol până în pragul uşii, îi observă gestul.

— Cred că trebuie să plecăm, dragă.

Carol încuviință din cap şi îl urmă fără să-i mai răspundă. Mersul său oarecum mecanic, privirea goală şi fixă îl

neliniştiră pe Manneville. „Nu mai lipseşte decât să-mi facă şi o criză de nervi!”

Câteva clipe mai târziu, aşezat lângă ea în maşina de serviciu, polițistul se lăsă atras pe panta unor considerațiuni sumbre, fapt care, deşi nu i se potrivea, îl făcea să descopere uneori partea întunecată a profesiei lui.

„Pentru ce şi-a ucis soțul fata asta? Mai găseşte resurse să fie frumoasă după grozăvia prin care abia a trecut… Treizeci şi patru de ani! Oare ce-a putut să-i facă celălalt? S-ar putea afla că… soțul a fost o lepădătură!

Cât despre ea, mă tem să nu-mi scape printre degete; jumătate din timp este lucidă, aproape prea lucidă, şi cealaltă jumătate în nori. Iar asta nu-mi place deloc. *„Copiii mei îşi iubesc tatăl”:* iată ce găseşte de spus despre individul pe care tocmai l-a lichidat. Este câteodată mult mai greu să interoghezi o mică ucigaşă întâmplătoare… Şi şase gloanțe! în orice caz n-a mers cu jumătăți de măsură.

Odată pornită, *a vrut să ucidă…* îmi dau seama ce ne aşteaptă: îmi va repeta cele mărturisite refuzând să spună mai mult. Din „pudoare” şi din „respect pentru intimitățile conjugale…” Am mai auzit de-alde astea! Ceea ce nu înseamnă că n-ar exista în sinea acestei fete ceva tainic şi că nu ne va fi uşor să-i dăm de rost. Iar justiția va trece peste toate ca un foarte vechi tăvălug condus de ceata unor orbi…”

Carol îşi puse brusc mâna pe brațul lui.

— Cât e ceasul? întrebă ea.

— Şase şi ceva.

Tânăra femeie întoarse spre comisar o privire de copil hărțuit. Vocea ei deveni ca a unei fetițe care ar fi pierdut totul:

— Şi ceasul meu care a stat! L-am spart…

Abia atunci începu să plângă.

Carol plânse aproape tot timpul cât dură drumul.

Alături de ea, comisarul nu scotea o vorbă. Pe urmă se hotărî brusc să-şi stăpânească lacrimile, îşi scoase batista din

poşetă, scrâşni din dinți. În fine, murmură ca pentru sine însăşi:

— Asta-i! S-a sfârşit.

Uimit, Manneville se întoarse către tânăra femeie. Ea privea drept înainte, fără să pară că ar lua în seamă prezența lui.

La comisariat Carol, atentă să se domine, percepea în mod vag că însoțitorul ei era salutat de nişte agenți îmbrăcați în uniforme şi de nişte civili. Auzi răsunând de mai multe ori cuvântul „şef", urcă un şir de trepte şi, fără să ştie prea bine cum, se pomeni în funcționalul şi modestul birou al comisarului. El chemă pe unul dintre colaboratori, căruia îi dădu în fața ei ordine scurte şi precise.

Carol îşi concentra întreaga voință în jurul unui punct vulnerabil. *„Nu mai trebuie să mă vadă plângând."*

— Aşadar, doamnă, nu sunteți prea obosită? Vom putea să mai stăm puțin de vorbă?

Ea reuşi să surâdă.

— Ba da, sunt obosită.

Chiar atunci observă, nu fără o ciudată iritare, că pe haina comisarului erau pete şi că era prost înnodată cravata sa bleumarin. Soarele, care cobora spre apus, scotea necruțător în evidență aceste aspecte neplăcute.

— Iată ce vom face acum, spuse Manneville. Eu vă voi pune câteva întrebări foarte simple şi dumneavoastră îmi veți răspunde pe loc tot atât de direct… O țigară?

Ea acceptă.

Fumară câtva timp în tăcere şi norii albăstrui aduceau o notă de intimitate în această încăpere mobilată cu jilțuri austere şi clasoare neînsuflețite.

— Mi-ați spus mai înainte că v-au murit părinții şi că nu aveți nici frați, nici surori. Dar trebuie să aveți prieteni, bărbați şi femei, în afara faimosului Rene…

— Prieteni?

Carol avusese, pe când era necăsătorită, mai multe prietene pe care le iubea din toată inima. Două dintre cele mai intime deveniseră amantele lui Laurent. Şi Carol, care

putuse îndura aproape orice, nu fusese totuşi deloc genul de soție care se face că nu observă. Se apropiase după căsătorie de o femeie tânără, doar cu câțiva ani mai mare decât ea, pe care Laurent, nesățios cum era, căutase s-o seducă, fără succes de rândul acesta. Dar prietena credincioasă crezu de cuviință să se îndepărteze. Cât despre bărbații cu care fusese prietenă Carol, ei dispăruseră de asemenea, unul după altul, pe măsură ce atmosfera din bulevardul Foch devenea tot mai sufocantă. *„Laurent a creat un gol, un gol aproape total, în jurul meu...”*

— Nu, domnule, nu am prieteni în afară de Rene Damiens, spuse în sfârşit plecându-şi fruntea cu obstinație.
Din această cauză v-am rugat, în mai multe rânduri...

— Bun, vom vorbi despre asta mai târziu. V-am spus, doamnă, că este nevoie să ştiu pentru ce v-ați ucis soțul.
După cum vedeți, suntem singuri. Foarte curând voi chema pe unul dintre oamenii mei care vă va dactilografia declarațiile. Pentru moment nu suntem decât dumneavoastră şi cu mine în acest birou, şi cred că nu aveți, deocamdată, de ce să vă plângeți... Vedeți dumneavoastră, justiția nu se mulțumeşte să afirme în mod stupid: *a ucis un om, iată şi tariful!* Nu. Justiția vrea să puteți spune tot ceea ce vă este de folos pentru a vă apăra. Ar fi mai bine să mărturisiți imediat, draga mea. Altfel vom sta aici până poimâine.

O uşoară amenințare se strecură pentru prima dată în cuvintele comisarului, ai cărui ochi căprui se înăspriră aproape imperceptibil.

Carol îl privi drept în față.

— Vreau să telefonez prietenului meu Rene Damiens, spuse cu o voce care începea să devină fermă. Mi-ați promis.

— V-am promis, sunt de acord, v-am promis! Dar am contat pe puțină bunăvoință din partea dumneavoastră.

Carol îşi stinse fără graba țigara într-o scrumieră.

— Nu voi spune nimic dacă mă împiedicați să-l chem pe Rene.

— Adevărat?

Comisarul Manneville îşi pierdea legendara răbdare.

Făcu un nou şi vizibil efort.

— Ascultați-mă, în timp ce erați pe jumătate inconştientă, am dat dispozițiile de rigoare pentru ca unul dintre oamenii mei să se ocupe de copiii dumneavoastră, după venirea lor de la şcoală. Am luat măsuri pentru a vă asigura hrana de seară, pe care o veți lua cu dumneavoastră într-un coş când veți merge la Comisariatul central. O să recunoaşteți că am făcut tot ce-am putut! în acest moment trebuie să vă spun că – şi sunteți destul de matură pentru a înțelege – veți fi pusă în curând sub stare de arest, asta înseamnă că veți intra în închisoare…

Aveți un avocat, o persoană pe care s-o cunoaşteți şi pe care s-o indicați judecătorului?

— Nu, domnule, am avut un avocat pentru divorț, dar…

— În acest caz vi se va numi un apărător din oficiu.

Acum ascultați bine întrebarea pe care urmează să v-o

pun: *Vreți să le puteți purta din nou de grijă copiilor, şi asta cât mai curând posibil?*

— O, desigur!

Carol simțea că-şi recâştigase în bună măsură stăpânirea de sine. Dar îi era teamă ca nu cumva s-o mai cuprindă brusc stările de sfârşeală care se făcuseră resimțite în urma dramei; se temea de acele devieri subite, de acea alunecare în abis.

— Ei bine, spuse comisarul, judecătorul de instrucție vă poate pune în libertate provizorie, înainte de a se judeca procesul, dacă apreciază: *primo,* că o meritați, *secundo,*. Că este într-adevăr în interesul copiilor dumneavoastră… Iată de ce discuția pe care o purtăm în astă-seară este hotărâtoare. Vă ascult.

„Mă asculți! gândea Carol. Dar sunt lucruri pe care nu le vei auzi niciodată… De ce l-am ucis pe Laurent?

Da, va trebui să găsesc o explicație satisfăcătoare. Ştiu că nu voi mai plânge…”

îşi alungă toropeala care, când o cuprindea, când se risipea. Regăsi impresia că un imens mecanism se pusese în

mişcare şi că una dintre rotițe, care se afla în fața ei, se numea comisarul Manneville. Se găsea singură înaintea acestei rotițe şi a acestui mecanism. Dispuneau de ea, de copiii ei, de timpul ei, de noaptea aceea, de cele mai neînsemnate momente şi de cele mai neînsemnate gânduri.

„închisoarea, ÎNCHISOAREA!”

„Ce-am făcut? Şi ce mi se întâmplă?”

„Laurent e mort. Copiii nu mai au tată!”

„Ce le vor spune copiilor?”

„Am ucis un om! L-am ucis pe Laurent. Am ucis...”

„închisoarea îşi trecu mâna peste fruntea jilavă şi nu-şi putu îndepărta un gând răzleț: „Trebuie să fiu îngrozitoare, cu fața asta lucioasă!”

— Aşadar, draga mea, ați înțeles cum stau lucrurile?

— Da, domnule.

— Aici puteți să-mi spuneți: domnule comisar.

— Da...

— Ei bine, vă ascult.

îi observa capul masiv, lo cal urfi cu buze groase şi ridurile profunde, ochii căprui m, nimeni (. Nora se aprinsese acum o uşoara:. Clipire dui.i. v urină nu se putu împiedica sa nu remarce, din nou, ca haina comisarului „era plină de pole”.

Carol trase aer în piept mai înainte de a vorbi:

— Mi-ați promis că aş putea să telefonez...

Manneville schiță gestul, repede reprimat, de a se lua cu mâinile de cap.

— Vă asigur că-mi voi ține promisiunea. Şi acum, pentru numele lui Dumnezeu, răspundeți-mi!

Dar neîncrederea îşi făcuse iarăşi loc în sufletul foarte feminin al Carolei care simțea, din ce în ce mai mult, că n-avea nicio contingență cu sistemul polițienesc în încercuirea căruia abia pătrunsese. Nimic din ceea ce era, nimic din substratul cel mai intim al eului ei nu se afla la adăpost în această maşinărie. Pe viitor va trebui să stabilească absolut singură o ierarhie între diferitele ei îndatoriri, cântărind atât binele cât şi răul în balanța cumpănirilor ei de femeie. „N-am dreptul să întinez pe tatăl copiilor mei, nici numele copiilor

mei. Şi trebuie să fiu alături de ei de îndată ce va fi posibil, de îndată ce va fi posibil...”

Se decise.

— Nu puteam să mai trăiesc cu soţul meu... Numiţi asta nepotrivire de caracter, dacă vreţi. El se înstrăinase de mine şi reciproc... Până la urmă am părăsit domiciliul conjugal luând cu mine copiii şi am intentat divorţul. Pe urmă a avut loc o descindere a poliţiei la mine, în Câte
Montespan, unde prietenul meu Rene Damiens îşi petrecea sfârşitul de săptămână. Dormea în camera de oaspeţi.
Eu n-am avut niciodată... cu el... niciodată! Nimic... Constatarea făcută de poliţişti a lăsat totuşi să se înţeleagă că aveam... relaţii intime. A fost o ticăloşie! Şi în ziua în care ne-am prezentat în faţa judecătorului, pentru conciliere, soţul meu i-a înmânat, el însuşi, această detestabilă constatare. Nu m-au lăsat să vorbesc, i-au încredinţat lui Laurent copiii, *mi-au luo, t copiii mei!*

Ascultând-o pe Carol, Manneville se simţea cuprins de remuşcări de-i venea să-şi muşte mâinile. Şi brusc chipul său viril căpătă o expresie ciudat de copilăroasă.

— Văd, spuse el. Soţul dumneavoastră întocmise un dosar bun: abandonarea domiciliului conjugal, nereprezentarea intereselor copiilor, constatare de adulter sau ceva asemănător... Puneţi-vă puţin în locul judecătorului, doamnă.

Carol nu simţea nevoia să se apere. „Dacă nu erau copiii n-aş fi spus o vorbă şi i-aş fi lăsat să facă ce vor.
Nu, nici n-aş fi deschis gura. Nu merită osteneala. În tot cazul cei ce mă interoghează sunt bărbaţi, cei care mă vor judeca vor fi tot bărbaţi *şi pentru ei femeia este lipsită de drepturi.”*

Reflectă o clipă luptând cu o amărăciune nemărginită care o făcea să devină din nou vulnerabilă: „Puţin îmi pasă, oh, cât de puţin îmi pasă!”

Cu toate acestea, îmboldită de sentimentele ei materne şi din respect pentru adevăr, se strădui să-i descrie comisarului sentimentul de totală neputinţă care pusese stăpînire pe ea,

tot mai exasperant, pe măsură ce treceau zilele.
Zilele în care era lipsită de copii.

Manneville lovi biroul cu latul palmei.

— Dar îi puteați vedea la sfârşit de săptămână, joia, în vacanțe, nu-i aşa?

Carol îl privi fix în timp ce obrajii i se îmbujorară.

— Vizite? Pentru o mamă? La copiii ei?

— Vă înțeleg, mai spuse Manneville. Şi n-ați încercat să reluați viața în comun?

— Laurent ar fi vrut. Eu nu vream.

— De ce?

— Pentru că nu puteam.

— Nu-i un răspuns, vă rog!

— Ei bine. Viața în comun cu soțul meu devenise atât de dificilă, de-o parte şi de alta, încât copiii nu mai puteau suporta. Se îmbolnăviseră de nervi… Puteți să-nțelegeți asta?

— Da.

Urmă o tăcere îndelungată. Manneville îşi regăsise răbdarea sa de vânător. În fine spuse, după ce-şi aprinse o altă țigară:

— Da, pot să-nțeleg. Dar uciderea soțului dumneavoastră nu cred să fie o metodă bună pentru vindecarea stării nervoase a copiilor.

Suflă fumul.

— Hai, draga mea, înaintăm puțin câte puțin. Aveați un motiv temeinic să-l ucideți, nu-i aşa?

Carol mai cedă o ultimă dată, hotărâtă în mod categoric să nu mai meargă mai departe pe calea mărturisirilor.

— Da. Aveam un motiv: *nu mai nădăjduiam nimic.*
Laurent şi-a dat osteneala să-mi explice, în cele mai mici detalii, de ce n-aveam nicio posibilitate să-mi recapăt copiii, decât după foarte mulți ani, în cazul în care n-aş fi acceptat să reluăm viața în comun. Mi-a spus, de asemenea, că niciodată nu va consimți să divorțeze. Eram încolțită, *prinsă în capcană.*

Manneville reflectă o clipă. Împovărat de experiențe amare şi lipsit de iluzii, se simți îndemnat să se oprească aici,

„pentru moment”. Numai că o scenă îi răsări brusc în minte. Carol, în sala de baie din bulevardul Foch, desprinzând o cămaşă de noapte, neagră şi lejeră, care era dar că nu-i aparţinuse niciodată, ţinând-O’ între degete şi lăsând-o să cadă cu un fel de dezgust batjocoritor.

— Spuneţi-mi, draga mea: cămaşa aceea de noapte aşa-i că nu era a dumneavoastră?

Surprinsă de întrebarea care-i fusese pusă pe neaşteptate dar înţelegând imediat despre ce era vorba, se lăsă atrasă o secundă de înclinarea sa spre sinceritate.

— Nu, se înţelege!

— Cui aparţinea, după dumneavoastră?

— Nu ştiu. N-o să vă mai spun nimic altceva.

„Obişnuită să se stăpânească, să se înfrâneze, să tacă, gândi Manneville. Ce absurditate! Deci gelozia s-o fi determinat şi pe ea, ca pe altele, să comită crima?”

întrebă cu cea mai gravă şi frumoasă voce:

— Ştiaţi că aşa-numitel’e crime „pasionale” beneficiază de o indulgenţă destul de… surprinzătoare?

Carol îşi muşcă buzele. Rămase tăcută.

— Haide, draga mea, mărturisiţi-mi în sfârşit ce vă stă pe inimă.

Un uşor îndemn sclipi în sufletul Carolei, ca un fulger într-un peisaj nocturn. Dar hotărârea ei era acum prea fermă şi alegerea prea profundă. Îi adresă comisarului un slab surâs ostenit.

— V-am spus de astă dată totul. Nu vă mai cer nici măcar să căutaţi să mă înţelegeţi. Eu pricep că aveţi în faţa dumneavoastră pe ucigaşa soţului ei şi că trebuie „să vă faceţi meseria”, cum spuneaţi. Iar în legătură cu acea faimoasă cămaşă de noapte, vreau să vă mai destăinui ceva:
de fapt este a mea. Când am luat-o în mână m-am simţit jenată, iritată de prezenţa dumneavoastră. Femeile au asemenea pudori, cum bine ştiţi. De aceea, n-am vrut săi recunosc, faţă de dumneavoastră, că un veşmânt… atât de intim…

Manneville îşi scutură coama.

— Aşa o fi! Nu găsiţi totuşi că explicaţia este cam trasă de păr?

— E adevărul, domnule comisar.

— Adevărul... Spuneţi-mi, aţi putea să-mi descrieţi amănunţit această cămaşă de noapte, care vă aparţine?

O strălucire de triumf trecu prin ochii limpezi şi clari ai Carolei.

— Desigur! Este din dantelă neagră în pliuri, dublată cu nailon şi cu o bordură roz la gât şi la mâneci!

îşi aplecă într-o parte capul, observându-l pe Manneville dindărătul perdelei de gene lungi coborâte pe jumătate.

— Trebuie să mai recunosc că n-am dat dovadă de prea mult bun gust în ziua în care am cumpărat cămaşa asta.

„Ia te uită! gândea Manneville, cuprins de mânie. Nici nu se sinchiseşte de mine. Mai că-mi râde în nas. Ei, femeile astea de treabă! Acum se va închide în sine şi nu va mai spune nimic în plus. De-ai crede că are pe cineva de apărat...”

Se simţea el însuşi obosit după o zi care fusese lungă şi grea. „în definitiv o priveşte! Nu-i pot scoate la liman pe toţi cei care vor cu tot dinadinsul să se înece. Doar nu eu sunt Sfântul Cristofor. Nu sunt decât un poliţist!”

Fără să-şi dea seama, schiţă automat, faţă de Carol, gestul spălării pe mâini, eternul gest al celui ce renunţă la lumină. Pe urmă chemă pe unul dintre colaboratorii săi, îi ordonă să se aşeze în faţa unei mese pe care trona o veche maşină de scris şi, de data aceasta, o interpelă pe Carol cu o anumită asprime solemnă:

— Bine! Vă cer să repetaţi ceea ce mi-aţi spus până acum, doamnă. Vă veţi reciti declaraţia înainte de a o semna. Vom reîncepe prin a vă cere să-mi declaraţi datele identităţii. Reamintiţi-mi, vă rog, numele, prenumele...

„Şi acum, gândea Carol din adâncurile disperării şi dezgustului ei, *va trebui să învăţ cum să mint.*”

PARTEA A DOUA

Femeia constituie cea mai importantă categorie umană care a cunoscut umilința încă de la origini.

DANIEL MAYER

CAPITOLUL VII

A doua zi, către orele şapte seara; Carol simțea că devine un fel de mic automat uman, bun numai să repete aceleaşi vorbe, să-şi declare identitatea, să vorbească despre copilăria ei, de liceu, de studiile universitare, de profesorii săi, de situația modestă a părinților, pe care-i pierduse când era încă foarte tânără, şi de prietenii pe care nu-i mai vedea. Mai trebuia să descrie, cu de-amănuntul, scena uciderii soțului ei, să îndure întrebări, la care nu răspundea dar care o făceau să se cutremure, referitoare la intimitățile ei conjugale; pe urmă să evite cursele şi capcanele în care căutau s-o atragă polițiştii, vizând relațiile cu Rene Damiens şi sentimentele pe care le nutrea față de el.

Au mai fost: spitalul unde i s-a luat sânge, noaptea amară de la Comisariatul central, trista deşteptare, drumurile în diverse vehicule, reconstituirea crimei, repetarea continuă şi obositoare a interogatoriilor, revenirea neîndurătoare a brigăzii de criminalistică şi a inspectorilor
(unul dintre polițişti îi răcnise în obraz, tutuind-o şi ordonându-i să „stea lungită", întrebând-o cu un rânjet „de când trăieşte cu individul Damiens...")

Şi în timpul celor douăzeci şi patru de ore, legal constituite pentru ținere sub observație, suportase scandaloasa privațiune a oricărui sfat, a oricărei prezențe prieteneşti.
Carol fusese în aceste douăzeci şi patru de ore lăsată, trup şi suflet, pe mâinile poliției. „Ce s-ar întâmpla acum dacă nu mărturiseam de la început?"

Nu putuse vorbi cu Rene Damiens şi acest simplu fapt o contraria mai mult decât orice. Credincios promisiunii lui, Manneville se străduise, o dată sau de două ori, să-l prindă la telefon dar fără să reuşească. Cât despre ofițerii de la P.J., ei se mărginiseră să-i râdă în nas când, puțin mai târziu, îşi exprimase iar această dorință.

Purtată dintr-un loc în altul ca o vită lipsită de voinţă, lăsată la cheremul impersonalului angrenaj al acestei maşinării, torturată de inşi specializaţi în a răsuci cuţitul în rană, privată de orice iniţiativă proprie, umilită până în cele mai intime fibre, trecea alternativ prin stări de resemnare şi de revoltă. În acest timp însă, instinctul ei feminin rămânea de-o acuitate foarte vie, şi lumina vieţii ei interioare – lipsită de credinţa în Dumnezeu dar strălucind intens printr-o lungă experienţă a martiriului – se menţinea absolut neatinsă. Tăia între aceşti doi poli: feminitatea care izbucnea năvalnic şi chibzuinţă cu care se domâna. Stăpânindu-şi starea de inconştienţă şi de ameţeală provocată la început de şocul suferit, îşi recăpăta, încetul cu încetul, puterile. Incurabila tristeţe care o învăluise era lăsată într-o oarecare măsură pe mai târziu, îndepărtată de trăirea momentană, căci trebuia să reziste fără să-şi îngăduie nicio slăbiciune, salvându-şi libertatea interioară… Nu le voi da voie să mă sfâşie. *Vreau să rămân eu însămi!*

I

Aşteptarea în mizerabilul şi sinistrul arest al Palatului, secţia femei. Scurta prezentare în faţa unui magistrat, căruia trebuia să-i spună „Domnule procuror” şi care era un mărunt loctiitor chel, îmbibat de jurisdicţie, cu ochi trişti şi piele roşcovană. Drumurile interminabile pe care, însoţită de un gardian în uniformă, impasibil ca un robot, le parcurgea de-a curmezişul subsolurilor acestui lăcaş vechi şi murdar, numit atât de impropriu „Palat”; rapida trecere printr-un loc infernal, de-a lungul unor uşi cu gratii oxidate, acoperite de o crustă slinoasă, plasate unele lângă altele pe trei niveluri şi prin care se zăreau forme omeneşti şi mâini agăţate de zăbrele, totul într-o duhoare de grădină zoologică prost întreţinută…

— Aici e capcana bărbaţilor! spusese îngerul păzitor al Carolei, fără niciun alt comentariu.

Din calea lor, de-a lungul coridoarelor mai mult sau mai puţin mucegăite şi a scărilor mai mult sau mai puţin roase de carii, fugeau şobolani. În drum se încrucişaseră cu câţiva

bărbați, prizonieri purtați în lesă de gardieni, străduindu-se cu greu să-şi țină pantalonii care alunecau în jos, neavând nici bretele, nici curele…

Carol reuşi să iasă din acest coşmar şi se trezi într-un birou sumbru, în fața unui om de cincizeci de ani, îmbrăcat civil, cu o figură deschisă şi ochi mici, pătrunzători.

— Luați loc, doamnă. Sunt judecătorul de instrucție Thirel, însărcinat cu cercetarea cazului dumneavoastră. Dosarul dumneavoastră se află aici pe masă: iată-l.

Magistratul izbi uşor cu palma o mapă subțire de carton. Pe urmă arătă spre un colț al lamentabilei încăperi, care avea pereții scorojiți şi cenuşii, în direcția unui personaj cu fața trandafirie, încununată de un păr alb ca neaua.

— Domnul Honore Ponthieux este grefierul meu. Astăzi, doamnă, n-o să vă pun întrebări asupra fondului. Țin să vă aduc la cunoştință drepturile pe care le aveți, în special în ceea ce priveşte asistența de către un avocat. Puteți să-mi spuneți pe cine ați ales?

Tonul magistratului era simplu şi direct. Aplecmdu'-se în față, Carol răspunse;

— Pe nimeni, domnule judecător.

— Nu cunoaşteți, nici măcar din auzite, vreun avocat care să vă convină?

— Nu cunosc.

— Doriți să cer decanului să vă numească un apărător din oficiu?

Lucidă dar istovită, Carol urmărea cu greutate acest limbaj care nu-i era cu siguranță familiar.

— Da, vă rog.

În acelaşi timp, tânăra femeie nu putu să nu se gândească la felul în care arăta: „rochia mea a ajuns într-o stare mizerabilă. Trebuie să se simtă că nu m-am spălat ca lumea. Trebuie să arăt îngrozitor”.

— Ascultați-mă atent, spunea judecătorul, interogatoriul foarte simplu la care vă voi supune acuma se numeşte „de primă înfățişare”. Nu se axează, în principiu, decât pe stabilirea identității dumneavoastră. Veți decide mai apoi

dacă vreți să-mi dați chiar astăzi explicații cu privire la actul pe care l-ați comis şi cauzele care v-au determinat...
Este limpede?

— Cred că da.

Carol îşi regăsise „cumpătul, dar nu reuşea decât cu greutate să se concentreze. „Acest judecător, gândea ea, nu pare antipatic, în orice caz seamănă cu unii medici care țin cu orice preț să-ți explice amănunțit de ce boală suferi!” Această asociere o făcu să zâmbească.

— Ei, dar de ce zâmbiți? întrebă judecătorul mai mult surprins decât iritat.

— Nu ştiu.

Tăcere. Judecătorul Thirel tuşi uşor.

— Bun. Acum îmi veți declara: numele, prenumele, situația familială...

— A, nu, în niciun caz!

Maşina de scris a grefierului, care începuse să țăcăne, se opri. Cât despre judecătorul Thirel, deconcertat, se mulțumi să întrebe fără a încerca să-şi atenueze solemnitatea severă a vocii:

— Ce spuneți?

O vedea în fața lui pe această tânără femeie blondă, într-o rochie de vară mototolită, cu brațele goale şi aurii, chipul pur, chinuit şi bretonul care-i dădea un aer copilăresc dezmințit de înverşunarea privirii.

— Identitatea mi-am „declarat-o” de-o sută de ori, începând de ieri: comisarului Manneville şi subalternilor săi, ofițerilor de nu ştiu unde, la arestul unde mi-am lăsat lucrurile, „domnului procuror”. Faceți ce vreți cu mine!
Dar nu sunt un fonograf, nu sunt un automat...

Vorbise pe nerăsuflate, fără insolență, ca un copil pedepsit pe nedrept. Judecătorul Thirel căuta să câştige întotdeauna încrederea celor pe care îi numea „clienții săi”.
Făcu un efort pentru a-i răspunde Carolei cu blândețe, schițând un mic gest liniştitor.

— Fie, vă înțeleg oboseala. Justiția este o bătrână doamnă puțin cam surdă. Nu e mai puțin adevărat însă că

dumneavoastră ați comis o crimă în fața legii şi că eu sunt împuternicit să reprezint legea. Nu putem niciunul, nici celălalt să schimbăm nimic. După toate probabilitățile, ne vom ’ântâlni de mai multe ori. Nu vă spun că vă sunt prieten dar vă jur că nu vă sunt nici duşman. Nu încerc să vă întind capcane... Bun, aşadar vom proceda altfel:
vă voi citi propriile dumneavoastră declarații, cu privire la identitate, cele care figurează în procesul verbal întocmit de P.J. Şi rechizitoriul introductiv al Parchetului. Mă întrerupeți în cazul în care s-ar fi strecurat vreo greşeală.
Honore, te rog...

Carol era, în acelaşi timp, surprinsă şi întrucâtva cucerită de cumsecădenia judecătorului. Cu toate acestea, rămânea reticentă pentru că observase în ochii mici, negri şi strălucitori ai lui Thirel o amenințare, un pericol.

După ce termină de citit declarația, judecătorul tuşi, dădu la o parte câteva hârțoage şi, pe un ton mai oficial, enunță capul de acuzare: „omucidere voluntară a soțului, domnul Mansigny Laurent”, nu fără a recurge la articolul
295, din Codul penal.

Apoi, reluându-şi tonul familiar, Thirel îşi cmtinuă expunerea cu dezinvoltura îndelungatei sale rutine, în timp ce maşina de scris continua să zdrăngăne:

— Sunt silit, doamnă, să vă emit un mandat de arestare.
Incepând din această seară veți intra deci în închisoare, fiind supusă unui regim de detențiune provizorie. Vă reamintesc, în sfârşit, că nu sunteți obligată să faceți, de acum înainte, nici cea mai neînsemnată declarație în lipsa avocatului dumneavoastră. Doar dacă, dimpotrivă...

Lăsă fraza în suspensie. Carol părea uimitor de tânără şi vulnerabilă în rochia ei verde şi bleu, cu acea meşă care-i prindea în creştet părul blond, cu chipul chinuit de oboseală. Dar judecătorul se obişnuise să observe privirea inculpaților; ochii Carolei erau de-o claritate surprinzătoare reflectând echilibru mintal, forță spirituală şi stăpânire de sine. Spontan, primul diagnostic al lui Thirel se şi formula: voință, continuitate în idei împinsă până la a nu ține seama de

conjuncturi, senzualitate refulată...”

— Aş vrea să mă explic imediat, spuse Carol. N-am nimic de ascuns.

Judecătorul consultă cu o privire de expert micul dosar deschis în fața lui.

— Vă ascult.

Carol oftă: era obligată să reia, într-o altă formulare, declarațiile pe care i le făcuse comisarului Manneville, cu aceleaşi minciuni prin omisiune.

— Ei bine, domnule judecător, trebuie să vă declar că viața în comun cu soțul meu devenise insuportabilă.
Am explicat-o, de nu ştiu câte ori, polițiştilor. Laurent nu era de acord nici să divorțeze, nici să-mi încredințeze copiii. Tribunalul i-a acordat tot ce şi-a dorit. El alcătuise
„un dosar”, ceea ce eu n-aveam. Un dosar!

îşi trase sufletul. Observându-l pe judecător, ea remarcă atenția cu care o asculta, apoi îşi continuă, cu voce calmă, explicațiile:

— Am considerat că decizia de a mi-i smulge pe Dominique şi pe Geoffroy nu era favorabilă copiilor şi am socotit că nu era dreaptă. În ziua... dramei, adică ieri... ieri, am luat masa cu Laurent, în bulevardul Foch, pentru a-i spune că refuz reluarea vieții în comun, pentru a-l implora să mi-i redea pe Geoffroy, pe Dominique şi să mă lase să plec. Mi-a râs în nas dându-mi o mulțime de amănunte în privința complicațiilor şi tărăgănării procedurii.
Da, cred că s-a întâmplat când l-am văzut râzând...

— Ați luat cu dumneavoastră o armă. Deci ați premeditat fapta. De acord?

— Nu, domnule judecător. Revolverul îl țineam acasă, din prudență, de când am început să locuiesc singură. L-am luat cu mine la Laurent, fără să fi ajuns la nicio hotărâre.

— Sper, pentru dumneavoastră, doamnă, că o astfel de versiune îi va convinge pe jurați. Dar mă îndoiesc. Acest revolver, dacă vă înțeleg bine, nu era decât o ipoteză de lucru.

Umorul lui Thirel, puțin cam macabru, făcea ca victimele

sale să-şi piardă uneori cumpătul. Carol se mulțumi să ridice din umeri. Vocea judecătorului răsună din nou, fermă şi viguroasă.

— De unde ați făcut rost de revolver? N-ați răspuns la această întrebare…

— Şi n-o să răspund nici acum.

— Rău faceți. De *unde ați făcut rost de revolver?*

Tăcere.

— Poliția va afla foarte repede, doar ştiți…

Tăcere.

— Regretați ceea ce ați făcut?

Privirea Carolei se tulbură.

— O, da, domnule judecător! N-aş mai vrea, pentru nimic în lume, să retrăiesc acele momente…

Vocea i se frânse. Adăugă, trecându-şi mâna peste frunte.

— Dar n-am putut… să-i las copiii. Nu trebuia. *Cu niciun preț.*

— Gândiți-vă, doamnă: pot, foarte uşor, să nu trec acest ultim răspuns în procesul verbal al interogatoriului.
Vorbiți poate, în clipa de față, dominată de o anumită emoție…

Carol îşi scutură capul blond.

— Găsesc c-a fost îngrozitor… Dar de ce-a refuzat să-mi dea copiii? Nu puteam să accept ceea ce îmi pretindea. *Nici să las în seama lui, copiii.* Şi când l-am implorat a râs…

— Da. Mi-ați mai spus-o, doamnă.

Maşina de scris nu scotea niciun sunet. Carol văzu că bătrânul chip alb şi roz al grefierului se întorsese spre
Thirel şi judecătorul îşi ridică brațul:

— O clipă, te rog… Honore, vrei să scrii: *„la interogatoriu,* inculpata declară că regretă actul fatal; declară, de asemenea, că a acționat în interesul copiilor…” Sunteți de acord?

— Da, spuse Carol.

— Aş dori să-mi precizați acuma în ce consta pericolul pe care considerați că l-ar fi reprezentat pentru copii soțul dumneavoastră?

Carol își mușca buzele.

— Ei bine, Laurent, care avea o foarte bună situație ca om de afaceri, era mai presus de orice un artist, o ființă rafinată. Pretindea să nu-și fi găsit idealurile de viață și de gândire decât în Renașterea italiană. Spunea, prefăcându-se că glumește: „Nu voi fi niciodată un bun burghez înconjurat de familie! Am un suflet de condotier, de aventurier, de ucigaș, de seducător și de Mecena”. Dar nu glumea deloc.

Pentru a cita fraza lui Laurent, Carol luase înfățișarea unei fetițe care recită o lecție. Vorbise închizând ochii, ca și cum ar fi vrut să se pătrundă de-o amintire pe care n-ar fi vrut s-o mai ’uite. Reacția lui Thirel fu spontană:

— Vă iubeați soțul, doamnă!

Nu întreba, afirma.

— Da, domnule judecător. Nu se putea să rămâi indiferent față de el. Da. Îl iubeam.

— Și-l mai iubiți, spuse judecătorul.

— Da.

Tăcură. Pe urmă judecătorul își ridică mâinile, mâini de om curat, cu unghii pătrate.

— Ei bine, doamnă, permiteți-mi să vă spun: nu sunt deloc convins că argumentele pe care le invocați au provocat actul funest. Dacă de fiecare dată când un mare burghez cultivat ar mărturisi că simte nostalgia unei frumoase epoci și-ar determina soția să-l ucidă…

Nările Carolei fremătau.

— Bineînțeles, nu sunt în stare să mă exprim! Laurent nu se mulțumea să spună lucruri bizare. Lui îi plăcea extravaganța. Făcea chiar să domnească în jurul său o atmosferă stranie care zdruncina nervii copiilor. Nimic, niciodată nu se desfășura în mod normal, nici cu continuitate. Laurent nu ținea seama de un anumit program și nici atât de morală; fantezia lui era… cum să spun?… urzită, calculată, adesea bolnăvicioasă. Chiar și prin vorbele sale, în timpul mesei de exemplu, îi plăcea să șocheze. Făcea și spunea orice în fața oricui… Aveți copii, domnule judecător?

— Da, am trei! Dar eu sunt cel care pune întrebări.

— Eu… scuzați-mă! În orice caz ştiți şi dumneavoastră, copiii sunt făpturi imaginative şi-şi formează obiceiuri;
sunt foarte vulnerabili la ambianță. Îşi dezvoltă capacitățile în ordine, într-o viață bine organizată. Consider că ar putea fi asemuiți, într-un anumit fel, cu lenjeria din şifoniere: dacă aşezi neatent lenjeria, atunci formează cute, şi şervețelele, cearşafurile, îşi mențin aceste încrețituri până când sunt călcate din nou, dându-ți chiar bătaie de cap pentru a le face să dispară… Copiii, vreau să spun, prezintă tocmai această similitudine: păstrează urme.

Un zâmbet lumină chipul dur al lui Thirel. Carol adăugă:

— Laurent era o ființă de excepție. Este dealtfel ceea ce m-a şi atras la el. Dar cu toți cei din jur, bărbați, femei, copii el se juca – era adeseori crud cu jucăriile sale —

şi cred că această trăsătură făcea parte din firea lui. Consider, de asemenea, că nimeni nu-i responsabil de nimic.

— În Dumnezeu nu credeți, doamnă?

— Nu.

— Păcat.

Judecătorul îşi întoarse capul spre grefierul său, cu care schimbă o scurtă privire. Şi din pură malițiozitate îi făcu o recomandare absolut inutilă:

— Să nu consemnezi, te rog, în procesul verbal acest schimb de opinii!

Honore nu-şi dădu osteneala să răspundă. Şi judecătorul Thirel reluă interogatoriul cu glas binevoitor.

— Aveați dese neînțelegeri cu soțul dumneavoastră?

— Da, dar numai când era vorba de copii. Într-o zi se arăta dispus să le satisfacă toate capriciile, într-altă zi îi ignora. Făurea în legătură cu ei planuri ciudate – ca acela de a-i expedia, pentru câțiva ani, în străinătate – şi eu mă opuneam cu străşnicie acestor capricii. Laurent îi iubea pe copii, îi răsfăța, dar nu-i suporta.

— Soțul dumneavoastră a mers până acolo încât să vă lovească?

— Nu, niciodată. Nu era deloc genul lui.

— Ce forme luau atunci disputele dintre dumneavoastră?

— Aş zice că încerca să mă jignească. Laurent avea, împinsă până la extrem, acea trăsătură de caracter pe care americanii, cred, o numesc cruzime cerebrală. Ceea ce cu timpul devine de nesuportat. Încercam să-mi păstrez sângele rece. De felul meu sunt destul de violentă…

— Ştiu.

— Până la sfârşit mi-au cedat nervii. Este dealtfel ceea ce-şi dorea Laurent. În rest îi toleram orice, domnule judecător. În privința copiilor însă i-am ținut întotdeauna piept. Opinia mea este că un copil care creşte fără mamă pierde jumătate din şansa de a reuşi în viață. Vă asigur că nu o afirm cu orgoliu, mă refer la toate mamele. Cât despre viața în comun, pot să declar că devenise încordată, primejdioasă, insuportabilă…

— Ați spus: *„în rest îi toleram orice.*

Carol închise ochii pentru o clipă. Vocea îi tremura de oboseală când formulă răspunsul:

— Mă supuneam voinței lui, îi înduram mustrările şi insultele fără să mă apăr, am renunțat la sculptură, mi-am părăsit prietenii când mi-a pretins-o, cu excepția lui Rene…

— Cu excepția lui Rene, repetă judecătorul ca un ecou.

Atitudinea părintească a magistratului se schimbă brusc. Se înclină în față, îşi îndreptă degetul spre tânăra femeie şi în privirea sa Carol văzu ceea ce mai observase în privirile polițiştilor: neîndurătoarea pasiune a vânătorului… De-a lungul vieții Carol fusese supusă la un lung antrenament de autoapărare. Redeveni circumspectă.

— Procesul-verbal întocmit de poliție, doamnă, mai semnalează două elemente pe care nu mi le-ați menționat:
unul se referă la cămaşa de noapte pe care ați găsit-o în sala de baie a soțului dumneavoastră, în prezența comisarului Manneville. Cât despre celălalt fapt omis, acesta se referă tocmai la prietenul dumneavoastră, domnul Damiens Rene, despre care am vorbit chiar acum. Vă repet că nu sunteți obligată, în absența…

— N-am nevoie de avocat pentru a vă răspunde, domnule judecător! în privința cămăşii am pus lucrurile la punct spunându-i comisarului că, de fapt, îmi aparține.
L-am mințit la început din pudoare. Ştiți, n-am fost obişnuită să dau amănunte în privința lenjeriei mele intime…
adresându-mă unor persoane pe care nu le cunosc!

— Manneville găseşte această explicație puțin cam „trasă de păr”. Este menționat în raport. Sunt de aceeaşi părere… Şi în ceea ce îl priveşte pe acest Damiens, doamnă?

— Rene Damiens este singurul meu prieten. Eram absorbită de necazurile din căminul nostru. Nu mai vedeam pe nimeni, în afară de el şi de două sau trei prietene ori verişoare, mai mult sau mai puțin îndepărtate. Dealtfel prin Laurent l-am cunoscut pe Rene… Tatăl său era în relații cu familia soțului meu… Aş putea să-i telefonez, domnule judecător?

Surprins, Thirel ezita. Îşi înclina capul într-o parte ca un câine bătrân care a pierdut urma.

— Nu, bineînțeles că nu… Dar dacă-mi dați adresa lui, pot. Să-l anunț că vreți să-l vedeți, să-i spun unde vă veți afla începând din seara aceasta şi să-i indic ce trebuie să facă pentru a vă vizita.

— Vă rog, domnule judecător.

Magistratul o privi drept în față.

— Ați afirmat că între dumneavoastră şi acest domn Damiens…

— Da!

— Persistați în declarația dumneavoastră?

Carol nici nu încerca măcar să-şi înfrâneze furia. Ochii ei virau spre verde.

— Da, închipuiți-vă! Am spus adevărul chiar dacă n-am fost crezută de comisar, chiar dacă dumneavoastră nu.mă credeți, chiar dacă nu voi fi crezută denimeni!
Recunosc că sunt vinovată de uciderea soțului meu… dar nu recunosc nimănui dreptul să mă întineze.

Chipul judecătorului se înăsprise.

— Vă rog să vă controlați cuvintele! Aş putea…

Atunci Carol schimbă tonul. II întrerupse pe magistrat cu aceeaşi voce albă, monotonă, lipsită de timbru, pe care o adoptase în supliciul primelor interogatorii.

— Mi-e absolut indiferent ce mi-ați putea face. Puțin îmi pasă! Şi dacă întrebările dumneavoastră sunt grosolane şi jignitoare nu vă răspund. Şi puteți să-mi faceți ce vreți, tot voi continua să spun că n-aveți dreptul să mă insultați.

îl privea – fără indignare de data asta – cu un aer gânditor.

— Dacă ați şti cât de puțin îmi pasă acum de ce mi s-ar mai putea întâmpla!

Fără să dispară cu totul, neîncrederea judecătorului se mai risipi.

— Draga mea, (şi el îmi spune *draga mea,* gândi nedesluşit Carol) sunt obligat să vă atrag atenția asupra respectului pe care mi-l datorați – nu în calitate de om, nu, desigur – în calitate de reprezentant al justiției.

— Justiția!

Carol imprimase acestui cuvânt o atât de profundă amărăciune, un atât „de adânc dispreț, încât judecătorul rămase încremenit câteva secunde. Ea ținu să mai adauge:

— Justiția care înțelege sfi 1 priveze pe copii de mama lor şi pe mamă de copiii ei?

îşi lăsă pentru o clipă capul în jos, apoi il privi pe magistrat, drept în ochi.

— Aş dori atât de mull: ; a tac! De ieri mă fac să vorbesc, să vorbesc... Dar trebuie neapărat o spun, să *vă* spun odată pentru totdeauna: „justiția” voastră n-o să mă mai impresioneze nicicând.

CAPITOLUL VIII

Pe când se profilau primele umbre ale nopții de vară, gardianul o ducea pe Carol în arestul Palatului de justiție.

Ea umbla ca un automat, cu ochii pe jumătate închişi, fără să vadă nimic. Abia dacă îşi da seama că, de-a lungul coridoarelor interminabile, ca şi atunci când urca şi cobora scări ale căror trepte scârțâiau sub paşi, drumul i se încrucişa ici, colo cu al unor fantome păzite şi de, care se pierdeau în nesfârşitul labirint. Pentru o clipă i se păru că

recunoaşte locurile sinistre pe care le mai traversase venind şi unde se auzeau zgomotele confuze ale oamenilor închişi în cuşti. Dar de câteva ceasuri ea trecea printr-o stare anormală pe care nu reuşea s-o depăşească decât pe moment în timpul interogatoriilor.

în arest revăzu vasta sală care, într-o frântură de secundă, îi păru asemănătoare cu o tarabă de bâlci. Se concentra din nou. Observă stâlpi masivi şi un fel de adâncituri în zid care erau suprapuse şi închise cu uşi. De-a lungul acestor amenajări bizare şi oribile se deschideau galerii strâmte; pe fiecare uşă, un număr înscris cu alb. O
călugăriță cu privire meditativă o întâmpină spunându-i „micuțo”. O supraveghetoare tăcută şi rece ca un robot 1
făcu să urce o scară şi să parcurgă o galerie. În dreptul numărului 101 supraveghetoarea se opri, scoase o cheie din buzunar, deschise celula şi, împingând-o pe Carol cu o mână experimentată, închise uşa grea. În locaşul sordid şi afundat în întuneric, captiva sesiză imediat că avea o companie:
mirosul. La drept vorbind, era ceva mai mult decât un miros; era o sursă de infecție şi de duhori dezgustătoare răspândite de chiuvetă, latrine, pereți, de acel lucru greu de definit care trebuie să fi fost salteaua; era calda emanație a murdăriei corpurilor şi sufletelor, a disperărilor, a răsuflării unor guri bolnave; era izul mizeriilor adunate care se propaga.

Până la urmă un bec se aprinse, răspândind puțină lumână. Carol văzu pe pereți scrijelituri obscene sau tandre, împodobite uneori cu câte un desen: *„Mado te iubesc”* şi semna „Rita”. O altă înscripție avea, ca accesoriu, un falus şi provenea de la *„femeia fără bărbat”.*

După trecerea a cât timp, se deschise uşa? Carol nu-şi da seama. Rămăsese în picioare, hotărâtă să nu se atingă de nimic din locaşul abject. Ieşi pe jumătate sufocată fiindcă se străduise să-şi rețină prea mult timp răsuflarea, să nu aspire această umilință. Supraveghetoarea, fără suflet şi fără chip, închise din nou uşa, şi zdrăngănitul cheilor răsună ca o rememorare a decăderii. Exact în acel moment, un urle’t scurt izbucni din direcția uneia din celule.

Răsună în cuprinsul sălii de detenţiune – ca ţipătul unui copil în cochilia unei scoici de mare – şi se stinse. Fără îndoială că o deţinută îşi răcnea singurătatea sau nebunia.
Supraveghetoarea nici măcar nu tresări.

în urma îngerului ei păzitor, Carol coborî o mică scară îngustă. Pasivă, cu gândurile aiurea, reintră în posesia poşetei, a valizei şi a diverselor lucruri pe care fusese nevoită să le depună mai înainte de a se prezenta în faţa judecătorului. O revăzu pe călugăriţa ai cărei ochi profunzi îi luminară, pentru o clipă, sufletul. Trebui să semneze şi să contrasemneze hârtii. Apoi un bărbat în uniformă – lipsit şi el de inimă şi de chip – o conduse într-o curte a Palatului, unde erau garate diversele vehicule ale poliţiei.
Câteva femei, a căror ţinută bătea la ochi, aşteptau acolo, tăcute. Una dintre de plângea înăbuşit. Să aştepţi: Carol pătrundea, ceas de ceas, tot mai profund în universul aşteptării. Stelele străluceau deasupra capului ei, suspendate în eternitate. Să aştepţi. În fine, o voce bărbătească viguroasă, care părea o rostogolire de bolovani, tună:

— Femeile să urce în dubă. Repede!

Una câte una, pasive, femeile se supuseră. La rândul ei, Carol se căţără, împovărată, de lucrurile pe care le ducea cu sine, într-un vehicul înalt, al cărui interior era alcătuit dintr-un fel de coridor îngust şi scurt cu pereţii de fier;
în dreapta şi în stânga, erau uşi. Una dintre de se deschise şi Carol se smuci pe moment înapoi. Suprafaţa delimitată de pereţi metalici era atât de strâmtă încât claustrarea lua, de la început, forma unei presiuni insuportabile. Împinsă în această cavitate care se închisese, Carol a trebuit să se aşeze pe o bancă foarte mică şi genunchii ei atingeau latura din faţă. Resimţi chiar atunci o zguduitură care o aruncă în peretele metalic şi o izbi; duba penitenciarului demara. Carol nu mai păstra nici cea mai slabă noţiune a trecerii timpului. Izolată de lume, cufundată în beznă, zgâlţâită în această închisoare mobilă care se oprea, frâna, accelera, pornea din nou, fără ca ea să poată intui manevra următoare şi să

pareze lovitura, Carol suportă un timp îndelungat, părând că nu se mai sfârşeşte, supliciul ciudatului recipient în care era sucit şi răsucit un adevărat talmeşbalmeş uman. Zgomotul era asurzitor, ca în adâncul unei tobe de fier. Cu o cruzime care părea calculată, zguduirile o scoaseră, pentru o vreme, din starea ei de pasivitate. Azvârlită în dreapta, în stânga, în faţă, lipită iar cu violenţă de peretele de care încerca să se sprijine, în disperarea ei resimţi o furie copilărească: „De ce atât de des, la Paris, semafoarele semnalizează stopul?"

O ultimă zdruncinătură, un fel de hârâit suprem, păru să concentreze într-o singură secundă toată zgomotoasa brutalitate a acestui traseu.

Pe urmă vehiculul se opri. Carol se simţea mai mult decât ostenită; depăşise zonele oboselii şi ale amărăciunii.

Un nou zgomot de chei, această muzică revoltătoare şi familiară a închisorilor. Carol coborî din dubă şi fu izbită în faţă de-un val de aer cald care aducea o duhoare nouă, cu neputinţă de analizat. Regăsi cireada însoţitoarelor sale.
nu departe de dubă şi, pentru o clipă, i se aprinse curiozitatea ca sclipirea pâlpâitoare a unei lumânări. Se găsea într-o curte pavată, sumbră, mărginită de ziduri înalte, de a cărei formă puteai să-ţi dai seama datorită conturului schiţat pe cerul luminos al nopţii de vară. Apăru o femeie a cărei bluză albă o făcea să semene cu un spectru, dar un spectru bine hrănit şi de-o constituţie robustă.

— Şase! Vine şefa! murmură una dintre vitele cirezii.

Femeia cu bluză se apropie, îndreptă o mică lampă electrică spre noua sa marfă şi dintr-o dată strigă:

— Ine-o grămadă de lepădături! Eu sunt Doamna şefă.
Aşa să-mi spuneţi. Asta-i pentru ălea „începătoare" că ălelalte au învăţat să mă cunoască. Vreau disciplină şi curăţenie. Tu, vagaboando, nu puteai să te speli puţin, ai?
Puţi de la trei kilometri. Hai luaţi-o din loc! Ştiţi cât e ceasul? Dacă vă închipuiţi că grefa n-are altă treabă decât să le servească pe nişte cucoane ca voi!

Alte două supraveghetoare, îmbrăcate în bluze de culoare închisă, împinseră cireada spre birourile închisorii.

Carol se clătina, simţi un gol foarte dureros în stomac şi abia atunci îşi dădu seama că nu mâncase nimic de la prânz. „Mi-e foame!” spuse cu voce tare, fără să stea pe gânduri.

— Ce? Cine-a vorbit?

Una dintre supraveghetoare hămăise întrebarea.

Carol nu ştia nici să tacă, nici să dea înapoi. Răspunse cu vocea ei clară:

— Eu. Carol Mansigny. Am spus că mi-e foame.

— ”Şi nouă, şi nouă, s-a sărit peste masă!” bolborosiră dintr-o dată câteva din rândurile turmei, care abia trecuse pragul închisorii.

Cu paşi măsuraţi şefa îşi inspectă din nou cireada. Păstra o tăcere ameninţătoare. Ajungând în faţa Carolei îi făcu semn să se apropie. Era o femeie voinică, fără vârstă, cu faţa rumenă, sâni planturoşi, păr blond şi decolorat răsucit în bucle şerpuitoare, cu ochi autoritari.

— Aşadar am şi început să facem tevatură?

— Nu, doamnă, mi-e foame. N-am mâncat nimic de...

— Spuneţi-mi „Doamnă şefă”! Şi tăceţi! O să vi se dea ceva de mâncare imediat, dacă o să se poată. Şi vă sfătuiesc pe dumneavoastră, în mod special pe dumneavoastră, să treceţi neobservată.

Şefa afişează galoane aurii, stele aurite la reverele bluzei şi multă mulţumire de sine. Pe lângă ea, cele două supraveghetoare se agită ca nişte câini ciobăneşti. „La grefă!” Strigate pe nume, vitele din cireadă se perindă una câte una. Carol se trezeşte deodată în faţa unei persoane de sex feminin, cu chip neutru, cu privire neutră, cu voce neutră. „N-aveţi avocat?” – „Identitatea!” – „Puneţi degetul acolo”...

„La ghişeu!”

Defilarea continuă. Carol trebuie să se despartă de lucrurile ei mărunte; ţigări, brichetă, ceas, inele, ruj de *huze,*

pudrieră. Dar verigheta, neputând fi scoasă de pe deget, i-a fost pentru moment lăsată, şi ea resimte o bucurie confuză,

tainică...

Recăzuse în vechea stare de buimăceală, de inconştienţă. Stomacul ei gol era ros încontinuu de-o foame chinuitoare. Între timp, Carol primise de la administraţia penitenciarului un număr, care urma să fie de-acum înainte singurul său nume de fiinţă captivă: 389.

„La percheziţie!”

Una după alta...

Când îi vine rândul, Carol este izolată într-o încăpere de lângă ghişeu şi se vede îndemnată de supraveghetoarea „prepusă”, o slăbănoagă cu priviri neliniştite, să se dezbrace în întregime. Supraveghetoarea poartă o bluză albastră şi are privirea plictisită dar ageră; observă trupul Carolei fremătând în nimicnicia lui.

— Urcaţi-vă piciorul pe taburet... Da! îndepărtaţi puţin celălalt picior... Tuşiţi! Tuşiţi, ce-i asta! Nu suntem aici ca să ne distrăm.

în locurile acestea ciudate, glasurile sunt stridente. „Cu totul inutil stridente, ca în manej!” gândeşte Carol, simţind cum se acumulau ruşinea şi indignarea. Tuşeşte. Supraveghetoarea inspectează pântecele tinerei femei, sexul, în care pot fi ascunse hârtii sau chiar obiecte. Pe urmă se roteşte în jurul Carolei.

— Tuşiţi! Aplecaţi-vă!

Celălalt orificiu face obiectul aceleiaşi neîncrezătoare vigilenţe.

— Îmbrăcaţi-vă!

Carol îşi spune: „Nu există nicio limită a umilinţei’1, îşi fixează privirea în ochii supraveghetoarei, care şi-i întoarce şi Carol gândeşte: „Fata asta e o laşă...”

Duhoarea este atotstăpânitoare. Se simte pretutindeni: târându-se pe jos, pe zidurile răpănoase, pe trupurile acestor femei iritate; a năpădit închisoarea; se revarsă şi, trecând pe sub porţi, străbătând chiar şi prin ziduri, se întinde până în curţi, până în birouri. Carol resimte din ce în ce mai mult această insultă. Căci este vorba, desigur, de o insultă personală adresată fiecăreia dintre deţinute; nu există nimic

mai dezonorant, nici mai abject pe lume, decât extrema intensitate a acestei duhori care, depăşind cu mult simțurile, pare să atingă şi să polueze chiar şi sufletele.

La repezeală, deținutelor li se distribuie: o supă grasă şi rece, pâine veche şi cireşe pe jumătate putrede. Carol refuză să mănânce. Mirosul fetid este într-adevăr atât de stăruitor în această noapte caldă, încât pare să emane chiar şi din hrană.

Cealaltă supraveghetoare în bluză albastră a preluat acum grupul deținutelor. La capătul puterilor, Carol abia dacă-şi mai poate ține ochii deschişi. Pentru a rezista, caută să-şi omoare timpul cât e nevoită să mai aştepte – o aşteptare care se adaugă unui nesfârşit cortegiu de aşteptări – analizând *mirosul* care, puțin câte puțin, se defineşte: aduce întrucâtva cu izul unui stârv, al verzei, al excrementelor şi urinei stătute. Iar valurile acestei miasme trece prin aer ea ceva viu şi înfiorător. Este mirosul infect al locurilor din totdeauna detestate. Carol mai respirase un asemenea amestec de putreziciune şi de teamă;
îl cunoscuse în arest şi în sumbrele meandre ale Palatului. Dar aici în închisoare, încălzită de trupuri şi de aerul verii, duhoarea suie, se lipeşte, se împrăştie cu o intensitate surprinzătoare. „Nicio apă „-0 să mă mai spele vreodată…”

Cât despre celelalte însoțitoare ale ei, după câ'teva rîsete nervoase, şuşoteli şi glume deşucheate, tăcură îndobitocite. Cea cu capul mare şi privire opacă te duce cu gândul la o vacă sacră. Lângă ea, o brunetă mărunțică, cu ochi împietriți şi gura încleştată într-un zâmbet neliniştitor, se uită la Carol, fără măcar să clipească, într-un fel insistent şi agresiv. Buzele ei schițează un sărut care, în tăcerea din jur, răsună ca un plescăit. Lângă uşă, o țață, trecută bine de patruzeci de ani, se smiorcăie din când în când; femelă opulentă şi burlescă; lacrimile i-au prelins fardul şi rujul îi mânjeşte obrajii.

O alta, înțepenită într-o atitudine stoică, îşi expune figura lungă, pudrată de parcă ar fi fost dată cu făină;
masca unui Pierrot sexagenar, cu ochi arzând de pasiune şi

revoltă. Pleoştită într-un colţ, o cerşetoare cu pielea coaptă şi roşiatică, într-o murdară etalare a pulpelor bătând în cenuşiu, împânzite de vinişoare sângerii şi de va-

rice proeminente, se scarpină între picioare fără ruşine. „Prostituate şi vagaboande”, îşi spune Carol, revoltată până-n adâncul sufletului. Se uită fugitiv spre brunetă care, surprinzându-i privirea, îi aruncă un lung surâs parşiv. Şi mai este apoi această micuţă roşcată, cu mutrişoară necăjită, cu nas de veveriţă, cu părul ciufulit…

— Duceţi-vă în celule. N-o să. Stăm aici pân'la sfântu-aşteaptă!

Supraveghetoarele, în ajutorul cărora mai veniseră încă două, îşi împart cireada. Fiecare dintre deţinute trebuie să-şi ducă bagajele şi, în plus, o cuvertură şi două cearşafuri curate dar destul de peticite. Carol este îndemnată ca, împreună cu mica brunetă care avea faţă de ea o atitudinea provocatoare şi cu roşcata zbârlită, să urmeze un fel de femeie herculeană, în bluză albastră şi cu un aspect dintre cele mai bizare: era cioplită ca un cufăr blindat; gura mare, accentuată, părea să aibă proporţiile umerilor ei laţi; părul ţepos era strâns într-un coc de culoarea ciupercilor proaspete; dinţii mici, neregulaţi şi foarte albi ieşeau în afară ca la buldogi; ochii albaştri aveau o privire fixă şi puţin rătăcită.

9 – Acuzata

Carol o urmează împreună cu celelalte două care o însoţesc. Începe acum o ciudată explorare, în timp ce *duhoarea* devine din ce în ce mai puternică. „N-aş fi crezut că ar putea fi mai rău ca adineaori! Dar e cu mult mai rău”, gândeşte Carol. Coridor lung, construit de-a lungul parapetului prevăzut cu zăbrele înalte. Stelele strălucesc pe cer şi terenul este negru. O pasarelă trece peste o mică scurgere de apă, al cărei iz este atât de înţepător încât cele trei deţinute se retrag printr-o mişcare bruscă, involuntară, mai înainte de-a trece. „Phi! Asta putoare!” murmură bruneta. Se zăreşte o curte în care se profilează arbori negri,

strâmbi şi încremeniţi. În mijlocul curţii apare ceva nedefinit care trebuie să fi fost o fântână. Şi de jur împrejur se înalţă, ca nişte faleze de umbră, zidurile unei construcţii nedesluşite: zidurile închisorii. Mai mulţi şobolani fug chiţcăind. În penumbră, ochii lor mici au sclipiri fugare. Trepte, gratii, răsuciri de chei (Carol începe să urască zgomotul cheilor învârtite în vechi ferecături); o scară tocită, încă o uşă. Iată un cotlon în care veghează o sobă mare, neagră, ca o umbră gheboasă. Pe urmă se întinde un nou culoar pe peretele căruia se conturează uşi prevăzute cu bare de fier şi, în plus, cu câte două broaşte suprapuse.

— Fără gălăgie! spune supraveghetoarea.

Deschide în sfârşit una din uşi şi le face pe tăcute semn cu mâna, îndemnându-le pe cele trei femei să intre în ceea ce urma să fie, de acum înainte, celula lor. În trecere,
Carol a reţinut „nr. 15” înscris deasupra intrării. Pe urmă cheia mai scârţâie o dată şi zăvorul, închizându-se, scoate un zgomot înăbuşit. Supraveghetoarea a plecat lăsându-şi
„clientele” într-o încăpere, de 3/4,50 m., pe care o şi stăpâneau miasmele. Carol face o rapidă inventariere: trei paturi ocupau aproape în întregime trei dintre laturile încăperii. Trei taburete de lemn. Trei mici dulapuri metalice pentru lucrurile personale. O masă. O tinetă cu capac. Şi răspândită peste tot, mai nelipsită ca oricând, *duhoarea.*

Cu un surâs vesel, care lua aici forma unei provocări, fata cu părul zbârlit şi mutrişoară necăjită le îndeamnă arătând spre becul care spânzura de plafon:

— Daţi zor, copii, ăsta o să se stingă curând.

Bruneta îşi înclină capul vioi şi, pe urmă, în calitatea lor de vechi puşcăriaşe, fără să mai fie nevoie să se pună de acord, de două aleg paturile aflate pe pereţii laterali, lăsându-i cu generozitate Carolei pe cel care se găsea chiar în faţa uşii masive, prevăzute cu o ferestruică. În grabă, mai ocupă’ două dintre dulăpioare, despachetează puţinele obiecte şi lucruri care li se lăsaseră şi se dezbracă într-o clipită. Complet goală, bruneta se întoarce spre Carol cu mâinile pe sânii viguroşi, depărtaţi între ei, improvizând pe loc un dans lasciv,

etalându-şi pântecele neted, de un brun-auriu, pe care se detaşa triunghiul de păr negru. Încetă brusc să se mai mişte şi micul ei chip aspru, deveni tandru:

— Pe tine, frumoasă blondină, cum te cheamă?

— Mansigny, răspunde automat Carol, pe care purtările fetei o bagă în sperieți şi o dezgustă de i se face părul măciucă.

— Oh! Numele ăsta ține-l pentru tine! Numele mic mă interesează...

— Carol.

— Carol? CA-ROL? E puțin caraghios dar îmi place;
Mai să zici că e un nume de gagiu...

— Haide, las-o în pace! spune cu drăgălăşenie fata zbârlită.

Bruneta ridică din umeri, trage pe ea o cămaşă de noapte destul de grosolană, a cărei curățenie nu mai era nici măcar îndoielnică.

— Dacă iei cu tine lenjerie fină, ți-o şterpelesc după ce cotrobăie, ca s-o pună la conservat! Şi n-o mai vezi decât la ieşire. Boarfele mele nu sunt de la casa de mode!
Carol, ai face bine să dai puțin din coate. Ia zi, ştii că arăți bine despuiată? Ți-au lăsat asemenea țoală? Aşa lenjerie mai zic şi eu! Se vede că e târziu şi că astea de la pârnaie sunt sătule până peste cap! îmi dă prin gând că d-aia n-am fost nici măcar la duş...

Fetele s-au şi culcat, fără să-şi fi făcut o cât de sumară toaletă – măcar cu colțul unei batiste. „N-avem niciun strop de apă” afirmă micuța roşcovană pe un ton mucalit. Cât despre brunetă, fără s-o slăbească din ochi pe
Carol, care era pe jumătate dezbrăcată, părea că ține să facă prezentările.

— Eu sunt Roşie şi colega mea roşcovană este Juliette.
Lucrăm în tandem şi suntem victimele unei erori judiciare.
Să sugi paralele clienților într-un automobil închis, nu poate fi nicidecum un atentat la pudoare!

Râse uşor. Pe urmă, dintr-o dată, înlemni.

— Da, ia spune! Mansigny... cazul Mansigny... nu cumva-i

vorba despre tine?

— Ba da, răspunse Carol, aproape fără să-şi descleşteze dinţii.

— Mansigny! îţi dai seama, cu faţa ei, să fie cu două feţe? O criminală, dragă… Asta nu-ţi spune nimic, Juliette? Camarada noastră este fotografia din *France-Soir,* acum îmi dau seama. Dar cu hârtia lor cum vrei să recunoşti pe cineva? Phi! Ţi-ai curăţat bărbatul, odorule?

Avocatul meu mi-a strecurat ziarul în timp ce aşteptam…

O *tânărî femeie din cea mai bună societate îşi ucide soţul împuşcându-l, pe bulevardul Foch. Crimă din gelozie…* Nu eşti de acord, dragă? N-a fost din gelozie? Păsările cântătoare, ştii tu, spun vrute şi nevrute. Ce mă uimeşte este că n-ai încercat s-arunci nici măcar o privire pe ziarul meu

France-Soir. Pentru că dacă vreai, era simplu! Se vede că nu eşti curioasă deloc…

Carol ascultă uimită. „Au şi început gazetele! Nu mă gândeam… Cum aş putea să ştiu dacă au citit ceva copiii?”

îi rămăsese, ca prin minune, un flacon cu apă de colonie. Procedând ca de fiecare dată după ce se spăla, îşi umezeşte mănuşa de toaletă pentru a-şi şterge gâtul şi l’aţa. Pe urmă ia capacul de pe tinetă, ceea ce sloboade o puternică duhoare, care-i năvăleşte în plin obraz ca o fiară. Mai înainte de a-şi face patul îşi scutură salteaua cu o mână experimentată. Salteaua era murdară şi simplul l’cst al tinerei femei fu de ajuns pentru a degaja un nou iniros infect, un amestec de sudoare şi de murdărie îndelung macerate.

Terminând în fine de îndoit cearşaful sub privirile amuzate ale camaradelor ei (era prea cald în încăpere, pentru a putea fi suportată cuvertura) Carol se culcă.

Capul îi este gol, inima goală, sufletul gol. O mai aude pe brunetă, adresându-i-se cu vocea ei răguşită: „Dacă eşti n (’satisfăcută, Carol, ne putem combina amândouă!” Nu-i răspunde. Şi pentru prima dată, de foarte mult timp, l’rământându-se să dea un sens revoltei sale, în această teribilă nefericire care o azvârlise mult peste limita disperării, în mod confuz caută un punct de sprijin.

CAPITOLUL IX

În timp ce răsfoia dosarele aşezat în faţa unei mese, grefierul Honore Ponthieux părea morocănos. La intrarea în birou a judecătorului de instrucție Thirel, se ridică în picioare.

— Bună ziua, domnule judecător.

— Bună ziua, Honore!

Ochii mici şi negri ai lui Thirel scrutară chipul colaboratorului său.

— Merge?

— Da, domnule judecător.

— Şi-atunci?

— Nimic…

— Haide, Honore! Ai o mutră! Ce nu-i în regulă?

Fără să spună nimic, Honore se aşeză la locul lui şi-şi reluă lucrul cu un aer îndârjit. Pe urmă, dintr-o dată, în timp ce judecătorul îşi aşeza pe umeraş haina în dulăpiorul din perete care-i servea de vestiar, grefierul izbucni:

— Profesiunea noastră s-a dus pe copcă! spuse el direct.

Thirel însuşi era foarte îngrijorat. Centrul de pregătire pentru concursul de secretari-grefieri tocmai afişase, în sala paşilor pierduţi, o încunoştiinţare alarmantă, constatând obişnuita lipsă de asiduitate a elevilor. Iar insuficienţa cadrelor căpăta, în lumea tribunalelor, proporții dramatice;
greoiul şi vetustul aparat judiciar scârţâia îngrozitor. Grefierii cu experienţă cum era şi Honore Ponthieux – care-şi făceau o onoare din a se şti chezaşi ai tuturor pieselor de procedură – începuseră să resimtă aversiune faţă de titlul acesta de „secretar” care se adăugase ridicol denumirii funcţiei lor. Continuau să fie plătiţi cu salarii atât de mizerabile încât lipsa de entuziasm a tinerilor putea fi uşor înţeleasă, cu atât mai mult cu cât mai erau privaţi chiar şi de cele mai elementare mijloace tehnice şi materiale, într-o
Franţă cu sistem juridic subdezvoltat.

De aici această inimaginabilă stagnare a desfăşurării lucrărilor, de care se plângeau victimele cu o amărăciune mereu crescândă. Trebuia să se admită în mod deschis:

având prea puțini magistrați şi încă şi mai puțin personal ajutător, tribunalele îşi desfăşurau din ce în ce mai lent activitatea! Dovadă că cea mai mare parte dintre preşedinții secțiilor judiciare renunțaseră să mai fixeze termene. În timp ce altădată anunțau „peste opt zile” sau
„peste cincisprezece”, acum se mulțumeau, cel mai adesea, să declare că judecata va avea loc, „la o dată ulterioară”.
Thirel cunoştea tot atât de bine realitatea ca şi grefierul său. El ştia că, din pricina acestui angrenaj depăşit, victimele unei întâmplări nefericite erau nevoite să aştepte îndelung soluționarea situației lor – despărțiri, divorțuri – în timp ce deținuții în detențiune provizorie vedeau cum li se prelungeşte captivitatea într-un fel abuziv, ba chiar scandalos. „Degeaba lucrăm mult peste puterile noastre, gândea magistratul, justiția actuală nu este altceva deqât un car de luptă de-al regilor trândavi, 1 lăsat în voie pe circuitul automobilistic „Vingt-Quatre Heures du
Mans!”

El declară cu glasul cel mai cordial:

— Dragul meu Honore, mă zbucium tot atât de mult, din perspectiva treptei pe care mă aflu, pe cât te frământi din punctul dumitale de vedere. Dar garantez că asociația noastră n-o să se lase cu una cu două. Fără îndoială că oamenii politici vor fi nevoiți până la urmă să ia în seamă reforma globală care se impune. Ştii doar că preşedintele
Saint-Galaix lucrează la un proiect, destul de vast, care ar putea fi depus de un grup parlamentar…

Honore îşi ridică bătrânii săi umeri căzuți.

— Măcar să folosească la ceva!

Dar Thirel ripostă imediat:

— Haide, bătrâne, puțină răbdare! Viața nu m-a răsfățat nici pe mine prea mult dar îți pot spune un singur lucru: *nu există efort inutil…*

1 Regii trândavi: poreclă a ultimilor regi din dinastia merovingiană, care au domnit în Franța între anii 639 şi 751.

Honore Ponthieux dădu din cap şi judecătorul văzu cum i se luminară ochii albaştri, care exprimau în egală măsură candoare şi malițiozitate.

— Din punct de vedere teoretic, declară grefierul cu vocea sa calmă, spusele dumneavoastră pot fi adevărate, în practică se confirmă însă, din ce în ce mai puțin, rezultatele eforturilor noastre! Barem aici…

Spunând „aici”, grefierul desemnă, cu un gest larg,
Palatul sonor şi gol, coridoarele, birourile, sălile de audiere şi toată maiestuoasa lor prăfăraie.

Thirel oftă:

— Honore, aş vrea să-ți mai spun ceva: cu excepția preşedintelui Saint-Galaix, nu mai e nimeni în afară de dumneata cu care aş putea vorbi. Cunoşti, la fel ca mine, afacerea de la Societatea franceză de investiții…

— Se poate! spuse, cu destulă duritate grefierul. Dar nu pricep mai nimic. Eu sunt un om de şcoală veche, iar scandalurile aveau pe vremuri, orice s-ar spune, alt aspect.
Şi mai ales, între două mari escrocherii puteam respira câțiva ani buni. În zilele noastre se succed la câte cincisprezece zile! în plus, bandiții noştri au devenit experți, tehnocrați. Ca să spun lucrurilor pe nume, asta mă plictiseşte şi mă dezgustă.

— Şi pe mine, Honore, şi pe mine. Dar în aceeaşi măsură mă şi interesează…

— Aveți noroc!

— N-aş crede! Iată, acest caz privitor la investiții nu este altceva decât o tentativă frauduloasă de acoperire, favorizată de uimitoarea carență a legilor noastre. S-a creat un vid şi, în acest spațiu gol, a dat buzna, timp de mai mulți ani, o clică întreagă, cuprinzând afacerişti şi politicieni, funcționari şi liberi-profesionişti, hoți de înaltă clasă şi escroci de mâna a doua, ca şi indivizi din „lumea mare”.
Analiza rece, obiectivă şi publică a fenomenului ar da în vileag: neajunsurile a ceea ce continuăm să numim
Drept; încetineala experților, parlamentului şi ministerelor de resort, care aveau calitatea să treacă la contramăsuri, *din moment ce situația era cunoscută;* frânarea acestor

contramăsuri tardive, exercitată de către cei interesați şi de acoliții lor, uzând de o vastă gamă de complicități; în fine, vinovăția unor persoane de categorii atât de diferite încât această afacere aruncă o lumină asupra tarelor sistemului şi asupra corupției moravurilor noastre…

— Trebuie, nu-i aşa, să ne iubim meseria? spuse încet grefierul.

— Da, bătrâne! O, da! Mi-e greu să mă regăsesc în acest labirint şi în fața unor astfel de escrocherii. Incetîncet, de Societatea franceză de investiții s-a alipit un mare număr de întreprinderi paralele şi perpendiculare.

De câte ori, în cursul instrucției, îmi apare un nou satelit descopăr noi serii de vinovați, de vinovați pe jumătate şi de vinovați numai pe sfert… îți imaginezi ce pot face cu toate astea: un extraordinar dosar al epurărilor. Da, dar în realitate nu se va întâmpla nimic! De două sau de trei ori pe săptămână, uneori şi mai des, mi se atrage insistent atenția asupra caracterului secret al cercetării cazului. Ca şi cum n-aş şti! Sunt redus la tăcere. Înțeleg că vor înăbuşi tot ce se va putea! Din fericire există jurnaliştii care se descurcă întotdeauna când e vorba să adulmece şi să dibuie tocmai ce li se ascunde. Poate n-ai să crezi: eu care nu încetam să mă plâng de ei am ajuns să-i binecuvântez!

Grație instinctului lor de scormonitori, oricum, nu vor scăpa unii şobolani; cei care vor fi mai uşor de observat, aceia despre care se va vorbi. Cât despre ceilalți…

Se făcu tăcere. În linişte, grefierul termina de examinat corespondența, făcând o triere meticuloasă. Îi reținu atenția o scrisoare purtând antetul şi semnătura Secretarului de stat al Organizației regionale.

— Domnule judecător, ați primit o scrisoare de la ministru.

— Adevărat? Da cum aşa?

— Ni se recomandă cazul Mansigny.

Honore Ponthieux era tot atât de ponderat în mişcări pe cât era de rapid şi de eficient în lucrările sale. După ce stârnise curiozitatea şefului său, pentru a-şi atenua mohorâta sa stare de spirit protestatară, îi duse scrisoarea

cu o exasperantă încetineală, ştiind că aceasta îl irita pe judecător. „Parcă s-ar mişca într-un acvariu bestia asta de Honore”, gândi Thirel, iritat. Cu un gest nervos, puse mâna pe hârtia întinsă de grefier. În timp ce Ponthieux sta lângă el, citi textul mişcându-şi buzele în tăcere.

„Domnule judecător,

Aflând de la Domnul Procuror al Republicii că aţi fost însărcinat cu instruirea tristului caz al asasinării prietenului meu Laurent Mansigny, îmi permit să vă adresez această scrisoare, ca o mărturie de care doresc să se ţină seama.

Laurent Mansigny era un om remarcabil, şi în activitatea sa bancară trecea drept una dintre tinerele speranţe ale lumii financiare. În plus, cultura sa era deosebit de originală. I-am fost profesor de ştiinţe politice iar inteligenţa sa vie şi pătrunzătoare, adecvată atât analizei cât şi sintezei, m-a uimit. Toată lumea îl asculta, atunci când îşi da el osteneala să vorbească, deşi era în stare să stea tăcut o seară întreagă, în cazul în care anturajul nu-i era pe plac. Înzestrat cu umor, independent, câteodată distant cu semenii săi, era exigent şi în acelaşi timp binevoitor faţă de oamenii mărunţi…

Pot afirma, după câte am reuşit să-mi dau seama, că niciodată succesele nu l-au făcut să fie înfumurat. Ştia «să-şi păstreze cumpătul», deşi era plin de fantezie. În rarele sale momente de destindere, îşi lăsa prietenii să înţeleagă că pregăteşte «o operă originală». Pentru ce a trebuit ca mizerabila sa consoartă să rupă firul acestei vieţi şi din ce impuls de josnică gelozie, cu siguranţă neîntemeiată? Laurent Mansigny abia împlinise patruzeci şi cinci de ani.

Domnule judecător, atunci când o mână criminală stinge flacăra unei vieţi încă tinere şi luminoase, ca aceea a lui Laurent, justiţia trebuie să-şi spună cuvântul. Prietenii mei şi cu mine, care-l iubeam şi-l admiram pe Laurent Mansigny, contăm pe remarcabila dumneavoastră competenţă profesională pentru a întocmi, cu deplină severitate, dosasul acestei drame profund dezolante. Voi fi mulţumit să vă dovedesc, într-un viitor apropiat, recunoştinţa mea.

Primiţi… înaltă consideraţiune…”

Judecătorul Thirel îşi freca, gânditor, bărbia.

— Ei bine, Honore, ce spui de asta?

Dar grefierul refuză onoarea care i sefăcuse. *

— Eu, nimic. Dar dumneavoastră domnule judecător, dacă pot să-mi permit?

— Cum să nu, poţi! Mă gândesc, prietene, că această scrisoare are pondere. Şi încep să cred că Mansigny era un Cineva! „Mărturia” în cauză, ca să folosesc termenul autorului scrisorii, va îngroşa acum colecția panegiricelor pe care le-am primit mai înainte. Ei, drăcie! Tare aş vrea totuşi să ştiu de ce această ciudată micuță femeie şi-a omorât soțul! Ne face cele mai ample mărturisiri, nu pretinde ca la primele ei depoziții să fie asistată de un avocat, are aerul că ar spune totul, fixându-te cu cea mai limpede privire pe care am văzut-o vreodată. Este frumoasă fără să fie provocatoare, impresionantă fără lacrimi, convingătoare fără să joace teatru. Dar dacă reciteşti procesele verbale, în afara faptului că recunoaşte să fi făcut „bumbum” în direcția soțului ei legitim, nu spune nimic, nu explică nimic, nici nu se sinchiseşte de noi. Şi acest Damiens ce rol afurisit o fi jucat, de fapt? O, el – s-o recunoaştem – nu ne-a făcut niciun fel de greutăți, la interogatoriu. L-ai ascultat: mai degrabă trebuia oprit. Dacă e să-l credem, Laurent Mansigny era un seducător de profesie dublat de un soi de călău. Îşi înşela soția în dreapta şi-n stânga, străduindu-se s-o facă să sufere. Damiens ne-a dat multe detalii în privința asta dar nu găsim pe nimeni care să confirme ceea ce înşiră el. Şi ce valoare ar avea mărturia lui în fața oricărui juriu? Din moment ce partea civilă face caz de constatarea de adulter, el o să fie țintuit la stâlpul infamiei ca amant al frumoasei noastre Carol?

Ei? Nu voi oferi Camerei de punere sub acuzare decât ce-mi va fi adus la-cunoştință, fir-ar să fie! Desigur că aş putea să mă mulțumesc cu ceea ce am obținut chiar şi până acum dar ceva îmi spune că acest mizerabil dosar este incomplet. Vezi dumneata, Honore, e sigur că micul

Le Hucheur nu va face față părții civile, care l-a ales pe

maestrul Rennenski! îl cunosc pe acest Rennenski: frumos, cu o mână sumbră, în vârstă de patruzeci de ani, cu tâmple argintii; ştie să jongleze de minune cu rezonanța numelui lui, cu vocea sa catifelată şi cu răutatea sa înnăscută. Îi place să pledeze de partea acuzării, îi place să pedepsească. Este un adept al inchiziției, şi pe tânăra noastră ucigaşă o văd, mai degrabă, pornită prost…

137

Cu un aer absent, judecătorul ținea scrisoarea ministrului între degetul mare şi arătător. O lăsă să-i cadă pe birou. Pe urmă spuse, schimbând tonul şi pironindu-l pe

Honore cu privirea ochilor săi mici şi negri:

— În rest, această zdreanță de hârtie cade din punctul meu de vedere destul de prost în acest moment, ținând seama de situația în care mă aflu. M-am săturat până peste cap de felurite intervenții. Nu ți se pare că această epistolă ministerială reprezintă o micuță capodoperă de şantaj care-mi amenință cariera?

Sub părul alb, un surâs scrijeli atunci chipul trandafiriu al grefierului Ponthieux.

— Ați ajuns la vorba mea, domnule judecător. Eu aveam deci dreptate: profesiunea noastră s-a dus pe copcă!

— 339 la avocat!

Dintr-o dată tăcerea se aşternu în sala atelierului.

Carol, care se afla în cea de-a treia dimineață a detențiunii sale, îşi ridică nasul din carte. Celelalte deținute îşi întrerupseră lucrul şi o priveau cu un amestec de simpatie şi de curiozitate.

— Clănțăul tău, puicuțo! E pentru tine… du-te!

— Poate se teme să nu fie violată!

— Nu faceți pe tâmpitele, vedeți bine că tot mai e pe juma' cu capul în nori…

Cea care vorbise era Juliette, mica prostituată roşcovană cu părul zbârlit. Pă.'ea să se fi ataşat de Carol şi, cel puțin în ceea ce-o privea, fără nimic echivoc. Puțin câte puțin, Carol

îşi revenise din şocul suferit, ca urmare a primelor încercări pe care le trăise, dar era adeseori absentă, privea fix în gol şi nici n-auzea ce îi spuneau fetele. De două zile încoace, se încadrase în programul închisorii, care se desfăşura după un anumit tipic. Dimineață, deş-*-
teptarea la ora 6,30. Pe urmă, spălatul cu apă rece într-unul din cele două lavabouri ale secției, curățirea closetelor şi celulelor; la ora 7, atelierul. Carol, care nu fusese condamnată încă, nu era obligată să lucreze. Ea folosea această scutire pentru a citi. Biblioteca era sărăcăcioasă şi cărțile extrem de terfelite. Cât despre deținute, sub supravegherea calmă şi tăcută a unei călugărițe având puteri depline în atelier, de nu făceau altceva decât să treacă sfori prin nişte etichete, cu o încetineală care provoca uimirea Carolei. „Nici măcar nu încearcă să le învețe o meserie!"

La ora 7,30 supraveghetoarea aducea o cafea dezgustătoare, căreia puțin lapte cu bromură îi dădea o culoare nedefinită. Pe urmă deținutele îşi reluau munca lor prostească, mărturie a stupidității seculare de oare da dovadă administrația penitenciarului. Puțin mai târziu, un subofițer împărțea corespondența şi fetele pălăvrăgeau în jurul scrisorilor aşa cum ciripesc vrăbiile în jurul unui băligar proaspăt. La „,30 dejunul: o supă transparentă, morcovi cu sare, praz fibros sau fasole atacată de gărgărițe, fără unt, fără ulei, fără oțet; o bucată mică de carne care era de nemestecat şi reuşea să fie, în acelaşi timp, tare şi fezandată. Totul li se da într-o singură gamelă, un talmeş-balmeş la care se mai adăuga nişte brânză mirosind a amoniac şi cireşe putrede. De fapt deținutele aveau dreptul să cumpere de la cantină, în contul sumei de bani confiscate la intrarea în închisoare, produse aproape comestibile. Toate se petreceau în aşa fel în acest uluitor loc de parcă însăşi administrația ar fi recunoscut calitatea mizerabilă a hranei care era distribuită: „Ştim prea bine că este de neconsumat. Cumpărați-vă altceva, dacă puteți.

Dealtfel, cantina în cauză era în acelaşi timp mediocră şi din cale-afară de costisitoare.

Intre orele 12 şi 13 fetele puteau ieşi în curtea mizeră în care şobolanii porneau să se încaiere, încă din zori, ducând cu corbii lupte aprige şi zgomotoase. „Vii să te bronzezi?” Pe urmă continuau să lucreze până la 18,30. Masa de seară o luau în atelier: supă chioară, mâncare de legume fără carne. La ora 19, deținutele urcau, din nou, în celule. În mod reglementar, lumina se stingea la ora 21.
Numai că, la pâlpâirea margarinei care, procurată legal de la cantină, ardea fără fitil într-o cutie de conserve, discuțiile continuau.

— Aşadar 389, va trebui să fii dusă pe sus?

Carol se smulse din gândurile ei, închise cartea şi se ridică. Supraveghetoarea, în bluză albastră, care o aştepta era cunoscută printre deținute sub o poreclă: „Marmita”.
Carol îşi aminti imediat de ea: era femeia herculeană care, în prima seară, o condusese până la celulă, odată cu
Roşie şi Juliette.

— Tot mai visezi cu ochii deschişi?

Dar tonul cu care-i vorbise nu era răutăcios. Marmita scoase un fel de hârâit, mai înainte de a-şi lăsa mâna gălbejită, grea, pe umărul Carolei. Gura ei mare, cu dinți mărunți, albi şi proeminenți, schiță o grimasă ce aducea a zâmbet. Şi cele două femei părăsiră atelierul, una împingând-o pe cealaltă.

— Mai întâi percheziția, spuse Marmita. Înainte de tribunal, înainte de avocat, după avocat... ăsta-i obiceiul, !

Pe urmă coborî vocea, observând-o pe Carol-cu ochii ei ciudați:

— Dar, între noi fie vorba, o să fie bine. Ai să vezi...

Acestei femei rudimentare şi puternice părea să-i fie mereu frică. „Aici tuturor le e frică!” gândi Carol. Uşi, un culoar strâmt, pasarela, o scară. Multe gratii şi asprul cânt al cheilor. Percheziția s-a rezumat la forma ei cea mai simplă. Carol n-a ridicat piciorul, tuşind, şi abia dacă a simțit, pe corpul ei gol, alunecând privirea Marmitei. Puțin mai târziu se afla în „culoarul avocaților”, mărginit de celule în care erau amenajate vorbitoare.

Acolo o aştepta un bărbat tânăr, cu nasul puțin cârn, cu ochii de un verde-cenuşiu şi cu o şuviță brună răvăşită pe frunte. Inaintă prevenitor, îmbujorându-se.

— Doamna Mansigny? Sunt avocatul Michel Le Hucheur, stagiar la Curtea...

Pe urmă se înclină în fața Marmitei, care păru încântată.

— Omagiile mele, doamnă!

Supraveghetoarea deschise unul dintre vorbitoare şi domnul Le Hucheur întră urmând-o pe Carol. Uşa se închise în urma lor. Acest loc era acceptabil dar grozav de auster: pereții albi, spoiți cu var, o masă rustică din lemn de culoare închisă, taburete.

— Am fost numit apărătorul dumneavoastră din oficiu. Vă pot da veşti bune în privința copiilor: vara dumneavoastră, doamna Niel, i-a luat la ea. Am trecut ieri pe-acolo. Desigur că cer cu surle şi tobe să fiți alături de ei. Dar aproape că s-au obişnuit cu noua lor existență. Totuşi trebuie să vă spun...

Se opri brusc, contemplând-o cu o expresie gânditoare.
Carol îi prinse mâna:

— Haideți, vă rog, spuneți-mi!

— Ei bine, micii lor prieteni de la şcoală le-au adus ziarele în care se vorbea despre dumneavoastră. Le-au spus aproape totul. Dar copiii le-au strigat că sunt mincinoşi, mai înainte de-a le smulge ziarele, pe care le-au rupt în mii de bucăți. Au privilegiul copilăriei, doamnă, refuză să creadă, resping ceea ce este evident; şi deocamdată este mai bine aşa. Dealtfel, directoarea le-a interzis elevilor să abordeze acest subiect, amenințându-i cu eliminarea... Copiii dumneavoastră vă îmbrățişează, doamnă.

Carol îi puse o mie şi una de întrebări, iar tânărul avocat îi răspunse cum se pricepu mai bine. Pe urmă îl însărcină să-i transmită verişoarei sale instrucțiuni precise, privitoare la condițiile de viață, de activitate şi la felul în care copiii trebuie să-şi petreacă timpul.

Le Hucheur începea s-o învăluie pe Carol cu privirile.
Ea însăşi îl găsea destul de plăcut cu ochii lui verzi, sfioşi,

vocea bărbătească şi şuvița de păr răvăşită. Părea foarte tânăr.

— Doamnă, aş vrea acum să vă spun ceva: nu sunt un avocat cu experiență dar am şi început să-mi iubesc prea mult meseria pentru a nu face, pe cât voi fi în stare, tot ce-i omeneşte posibil. Nu vă cer decât o singură favoare:
să-mi acordați deplina dumneavoastră încredere. Un avocat căruia nu i se spune totul e *dezarmat.*

Sublinie acest ultim cuvânt. Carol îl întrebă cu blândețe:

— Câți ani aveți?

Tânărul se îmbujoră, ezită un moment şi răspunse rostind cam prea accentuat cuvintele, ceea ce îl făcu să roşească şi mai mult.

— Am douăzeci şi cinci de ani!

Carol nu-şi putu înăbuşi un zimbet.

— O, n-are importanță vârsta, doamnă! Dealtfel şi dumneavoastră…

Ea surâse din nou, aplecându-şi într-o parte capul cu extraordinară grație.

— Sunt şi eu foarte tânără, desigur. N-am decât cu nouă ani mai mult decât dumneavoastră.

Michel Le Hucheur ridică din umeri. Pe urmă, îndepărtând şuvița de păr care-i căzuse din nou pe frunte, adoptă cel mai serios ton.

— Povestiți-mi ce s-a întâmplat, doamnă. Avem tot timpul.

Carol clătină din cap:

— Ați citit fără îndoială gazetele, maestre. Eu nu vreau să le citesc. Cu toate acestea ştiu, de la fetele care sunt cu mine, că s-a scris aproape totul în privința… celor întâmplate.

Vocea Carolei se frânse.

— Aveți dreptate, doamnă. Dar nu asta aştept s-aud de la dumneavoastră. Ceea ce-mi va da posibilitatea să vă apăr nu va fi decât cunoaşterea vieții dumneavoastră. A
vieții dinainte.

„Iată că am ajuns iar aici! gândi Carol. Toți vor să-mi smulgă tainele…”

— Haideți! O să fiu acum puțin mai dur, pentru a vă ajuta.

Poate că nu ştiţi că poliţia vă suspectează de a vă fi ucis soţul, urmărind un singur scop: căsătoria cu amantul dumneavoastră, Rene Damiens. Lăsaţi-mă să termin!
Nu eu o spun: figurează în procesele-verbale întocmite de ofiţerii poliţiei judiciare. Comisarul Manneville crede că este vorba de o dramă banală, având ca mobil gelozia. Cămaşa de noapte „din material străveziu”, găsită în baia din bulevardul Foch l-a traumatizat pe bietul comisar. Nu crede, în ruptul capului, că v-ar fi putut aparţine. Dealtfel nici eu nu cred.

— De ce?

— Uite-aşa! Nu vă pot imagina într-o cămăşuţă din dantelă neagră... Scuzaţi-mă!

Carol lăsă să-i scape caracteristicul ei râs gutural, scurt, pe care Le Hucheur îl găsi adorabil.

— Te iert... Dar să vorbim serios: Rene Damiens n-are niciun amestec. N-a fost niciodată amantul meu...

— Şi asta o cred.

— A, da! Şi de ce, mă rog?

— Pentru că, până acum, nu mi-aţi cerut să vă spun ce mai face, în timp ce *el* mi-a şi telefonat de aproximativ şase ori.

„Cam tatonează terenul, gândi Carol. Dar pentru un băiat de vârsta lui este, oricum, destul de bun psiholog.”

— Ştiţi dumneavoastră, doamnă, că unul dintre inspectorii de la P.J., un anume Comberat, a mers până acolo încât să emită ipoteza că Damiens este cel care l-ar fi ucis pe Laurent Mansigny şi că dumneavoastră îl acoperiţi în speranţa că veţi reuşi să scăpaţi la judecată mai uşor decât el? Această ipoteză este ridicolă; pe revolver s-au găsit, în mod indubitabil, amprentele dumneavoastră şi trebuie să vă spun că procurorul nici n-a reţinut această supoziţie.
Dar mi-e foarte teamă că, până la urmă, o să fie hărţuit acest nenorocit de Damiens.

Carol căzu pe gânduri: „Da, i-adevărat, îşi spuse, după arestarea mea vream să-l văd pe Rene pentru că aveam nevoie de el! De atunci nici n-am mai întrebat ce face...”

— Ascultaţi-mă cu atenţie, doamnă: nu l-am putut vedea

singur pe judecătorul Thirel decât un sfert de oră.
Este în acelaşi timp şiret ca o maimuţă şi curajos, sincer, cel puţin în măsura în care situaţia sa i-o îngăduie! Şi iată că prima sa impresie despre dumneavoastră şi în privinţa dramei dumneavoastră este confuză. „îmi lipseşte un element pentru a o putea înţelege pe această tânără femeie!”
Reproduc ce-a spus el. Depoziţia dumneavoastră spontană i-a plăcut, deşi a rămas convins că umblaţi cu ascunzişuri.
Altceva: părinţii soţului dumneavoastră s-au constituit parte civilă. Cred că sunt aşteptaţi astăzi sau mâine la
Thirel, iar avocatul lor îmi este profund antipatic, un anume Joseph Rennenski, celebritate a baroului, lipsit de caracter dar plin de talent.

— II cunosc, spuse Carol.L-am văzut la şedinţa de conciliere.

— Doamnă, să fiţi pregătită, deoarece veţi fi convocată la judecător pentru o foarte serioasă confruntare. Este vorba de interogatoriile asupra fondului, care vor dura ore în şir şi cărora va trebui să le faceţi faţă. Dar o să vedeţi:
Thirel nu-i un ins rău. Dealtfel voi fi şi eu acolo.

Văzând atitudinea categorică a foarte tânărului său apărător, Carol îşi stăpâni un zâmbet care trecu neobservat.
Le Hucheur era prea adâncit în gânduri şi preocupat de felul în care avea să-şi dirijeze, cu abilitate, propriul său interogatoriu.

— Doamnă, judecătorul are impresia că-i daţi explicaţii inexacte, că-i ascundeţi ceva. Mie trebuie să-mi spuneţi totul.
Aşadar: *de ce v-aţi ucis soţul?*

Tăcere.

— Nu vorbiţi acum cu judecătorul, doamnă. Sunt apărătorul dumneavoastră. Şi credeţi-mă, vă sunt de pe-acum prieten. Vă rog…

Tăcere.

— Doamnă, în prezent noi, poliţia, procurorul, judecătorul, partea civilă, eu însumi, întocmim un dosar: *dosarul dumneavoastră.* Încercaţi să vă transpuneţi în situaţia celor care vă vor decide soarta, la Curtea cu juri. Vor examina

dosarul dumneavoastră, în toate detaliile, vor interoga martorii, vă vor răsuci pe frigare, pe dumneavoastră însevă. O să fie: rechizitoriul, pledoariile. Pe urmă veți fi judecată de trei magistrați şi de nouă jurați, traşi la sorți de pe o listă... Toți aceştia nu se vor gândi decât la dumneavoastră, nu se vor ocupa decât de dumneavoastră, timp de trei-patru zile cât vor dura audierile... Se vor întreba. *„Pentru ce şi-a ucis soțul?* Ce i-a făcut acest om?”
Dacă nu vom putea da acestor întrebări un răspuns care să aibă ponderea necesară, vă vor pedepsi într-un fel neîndurător... Mă urmăriți?

— Da.

— De ce v-ați ucis soțul?

Carol suspină; se aplecă în față şi răsuflarea ei dezmierda obrajii avocatului.

— De ce? Doar am mărturisit polițiştilor, judecătorului, Dumnezeu mai ştie cui!

— Am citit procesul-verbal al primului interogatoriu.
Ați consimțit să dați di clarații în absența unui avocat dar n-ați spus nimic în legătură cu mobilurile. Ei, hai! Nu este ucis un om numai pentru că nu-i bun educator. Nici chiar pentru că n-a lăsat să vi se încredințeze copiii. Acestea sunt doar măsuri provizorii, doar o ştiți... Ce naiba v-a făcut?

Le Hucheur strigase articulând aceste ultime cuvinte şi Carol tresări. Răspunse:

— N-o să vă imaginați totuşi că după ce l-am ucis voi necinsti memoria tatălui copiilor mei dând publicității jalnica noastră poveste? Şi totul numai pentru a merita indulgența a doisprezece oameni pe care nici nu-i cunosc!

Le Hucheur oftă. „Deci asta era! până la urmă s-a decis să-mi spună...”

— Ei bine, zise, ne aflăm într-o situație în care nu putem face nimic, nici dumneavoastră şi nici eu. Ziariştii se ocupă de pe-acum de acest caz. Ei născocesc situații care se aseamănă cu cele presupuse de poliție. „Dreptul cetățenilor de a fi informați”, asta-i! Cât despre dezbaterile de la Curtea cu juri, ştiți foarte bine că vor fi publice!

Carol îşi ridică visătoare capul, scuturându-şi şuviţele bretonului blond.

— Da, ştiu! Nimeni nu se mai ocupă astăzi decât de scandaluri. Oh! îmi închipui tot ce vor spune şi pe ce ton… Dar, din moment ce-am mărturisit, ce-or mai fi vrând de la mine? Să organizez o conferinţă de presă? Să vând jurnalelor confidenţele mele intime în privinţa felului în care făceam dragoste cu Laurent, de exemplu?

Carol nu striga. Vorbea calm, privindu-şi în ochi avocatul.

— Publicul va fi oricum informat, doamnă. Ziariştii îşi vor face mai mult decât meseria. Judecătorii de asemenea. Poliţia la fel. Încă o dată: puneţi-vă în locul lor. Chiar şi în zilele noastre, nu poţi ucide un bărbat aproape celebru, cu focuri de revolver, fără să atragi puţin atenţia. Eu am misiunea să vă apăr, să vă ajut. Trebuie să înfrunt poliţia, pe judecători, partea civilă. Mai trebuie să caut martori în favoarea dumneavoastră, pentru că împotriva dumneavoastră vor exista…

— Cum asta? Eram singură cu Laurent, când…

— Vorbesc despre cei care vă vor lăuda bărbatul. O, ce de discursuri funebre vom avea de auzit! Dacă-mi veţi face mărturisiri – avocatul este ca un fel de preot — atunci îmi voi putea face datoria. Ascultaţi-mă: tribunalele şi publicul manifestă, în prezent, indulgenţă în oazul crimelor pasionale. Această faimoasă „cămăşuţă de noapte1’ a fost uitată de una dintre amantele soţului dumneavoastră.

Chiar dacă a fost prevăzător ca un şarpe, în viaţa lui particulară, tot vom ajunge să aflăm câte ceva! mai avem şi depoziţiile lui Rene Damiens. Nu vor convinge poate juriul. Pe mine însă m-au convins! în situaţia la care am ajuns, ce importanţă mai are dacă ne spuneţi tot adevărul, acest adevăr pe care-l ghicesc: soţul dumneavoastră vă înşela într-un fel jignitor şi adăuga trădărilor sale cruzimea minţii unui Malatesta7, păstrând proporţiile… Da sau nu?

---

[7] în traducere literală : „cap rău“. Poreclă dată seniorului

Dacă mă veți asculta, dacă acceptați să-i relatați judecătorului elementele esențiale pe care trebuie să le ştie, aş reuşi poate să fac să vi se acorde o libertate provizorie. Cu siguranță că aş putea să vă obțin, în fața Curții cu juri, o pedeapsă mai puțin aspră. Şi cine ar beneficia de toate acestea? *Copiii dumneavoastră.*

Carol se închisese însă în taina ei care-i ținea loc de adăpost. Se ascundea în această taină ca un soldat în tranşee, ca vulpea în vizuină, ca mortul în cripta sa. Alesese calea tăcerii pentru ca nimeni să nu poată profana memoria lui Laurent. „Am ucis un om primejdios, dar n-am ucis dragostea. E ceea ce--mi rămâne. Nimeni n-o să se atingă de tatăl copiilor mei.” încet dar sigur, în cele două zile de închisoare îşi alesese calea, ajungând la concluzia că de-acum înainte ea va fi o povară şi că destinul ei urma să fie pecetluit. O povară chiar – şi mai ales – pentru copii, care nu vor putea să mai fie, în mod decent, „crescuți” de ucigaşa tatălui lor. „Vor afla, ştiu deja; va trebui ca odată şi odată să dea la o parte blocajul de care vorbea tânărul avocat...”

— Copiii mei nu-mi mai aparțin. V-aş ruga ca, la rândul dumneavoastră, să vă imaginați ceva: viața noastră în trei, mai târziu; tăcerile sau plânsul pe ascuns în fața fotografiei tatălui lor, care se află la ei în cameră şi pe care desigur că n-o să le-o iau niciodată... Contați pe consolarea pe care o aduce trecerea timpului, pe uitare? Dar eu nu vreau ca ei să-şi uite tatăl şi nici eu să-mi uit soțul.

Abia atunci, dezorientat de acest ciudat dialog, care se rotea într-un cerc închis, Le Hucheur simți toată povara inexperienței lui apăsându-i umerii. În deruta sa, întrezări o idee: „Vreau să mă duc la maestrul Senard-Baliviere. El îmi v-a spune... Ce nătărău fără pereche şi ce incapabil sunt!” Chipul sangvin, cutezător şi brăzdat de riduri sub părul încărunțit i se arătă pentru o clipă. Şi
Michel Le Hucheur murmură: *„El îmi va spune!”*

Verucchio, originar din Rimini (1212—1312).

— Poftim? De cine vorbiţi? întrebă Carol, intrigată.
— Nu, nimic! Reflectam, doamnă. Scuzaţi-mă.
Luându-şi inima în dinţi, tânărul avocat îşi mai încercă, pentru o ultimă dată, norocul:
— N-aveţi dreptul să decideţi viitorul copiilor dumneavoastră în felul acesta. Ascultaţi-mă: *n-aveţi dreptul.* Din moment ce vă spun că vă vor…
Carol se ridică şi, la rândul său, Le Hucheur. Venind foarte aproape de el, zise:
— Îmi pare rău, maestre, trebuie să mă credeţi. N-am ce să vă mai spun. Copiii nu vor mai putea trăi alături de mine. Vor fi crescuţi bine în casa verilor mei Niel, în care am deplină încredere… Cât despre mine, dacă aţi şti ce puţin îmi pasă de tot şi de toate…
Michel îi cuprinse umerii.
— Şi eu vă spun că n-aveţi dreptul. Cum? Vreţi să rămână copiii orfani nu numai de tată ci şi de mamă, prin propria dumneavoastră voinţă? Se agăţau de mine ştiind că în curând vă voi vedea…
— Tăceţi! Fac ceea ce trebuie să fac. Dar, pentru Dumnezeu, tăceţi odată! spuse Carol cu o altă voce, cu vocea sa albă de la interogatorii.
îşi înclină capul spre avocat şi aproape că-şi ascunse faţa în umărul tânărului. Pe urmă începu să plângă cu disperare, cutremurată de hohote convulsive. Plângea de parcă toate lacrimile din lume şi-ar fi găsit izvorul în inima ei.
Judecătorul Thirel se interesa îndeaproape de „cazul Mansigny", bucuros că Parchetul îi propusese să se ocupe de acest dosar care reprezenta pentru el o variaţie după veşnicele „escrocherii diverse" şi alte scandaluri din lumea finanţelor. Dealtfel, nu-şi făcea iluzii: dosarul Mansigny punea o problemă anevoioasă. „Este chiar cazul tipic al falsei situaţii uşor-de-rezolvat", îi spunea el grefierului. Ar fi vrut „să aprofundeze lucrurile". Pentru a lăsa în seama poliţiei unele aspecte mai puţin importante, recursese la un anumit număr de comisii rogatorii. Dar îşi rezervase ceea ce el numea „partea leului".

— Honore, vor veni în după-amiaza asta părinții lui Laurent Mansigny, însoțiți de domnul Rennenski?

— Da, domnule judecător... şi chiar acum aşteptați un gazetar.

— Ei, da! Doamne, pe ăsta-l uitasem de tot. Ia să vedem... E vorba de un anume Louis Mannendorfer. Am auzit vorbindu-se despre el; un reporter destul de valoros şi bine cotat. De ce astfel de indivizi simt nevoia să vorbească despre noi, vrute şi nevrute? Unde naiba i-am pus articolul? Iată-l...

Pentru a citi „editorialul”, Thirel adoptă tonul său de zile mari.

„În scandaloasa afacere a Societății franceze de Investiții este acuzată, într-o măsură, şi Puterea politică.
Acesteia nu-i va fi deloc greu să triumfe, tăinuind adevărul, cu complicitatea unui Parchet supus prin firea lucrurilor ordinelor sale şi a unui judecătoraş obscur însărcinat cu instruirea cazului, care n-are altceva de făcut decât să se plece şi a cărui carieră depinde doar de docilitatea sa.
Este nevoie de foarte multă lume pentru a înăbuşi la Palatul de Justiție, ca pe un prunc în leagăn, o afacere care, cu *toate acestea, ascunde una dintre cele mai mari escrocherii ale secolului”.*

Vocea lui Thirel deveni mai clară.

— Încă nu ți-am citit aceste rânduri, Honore? Bine, iată c-am făcut-o acuma. Şi în plus tipul mai are tupeul să-mi ceară o întrevedere!

Câteva minute mai târziu, un gardian îl introduse la judecător pe „domnul Louis Mannendorfer”. Thirel văzu apărând în fața lui un vlăjgan în pulover bej cu guler răsfrânt, cu părul de un blond-pai, tuns scurt, cu surâs ştirb, cu ochi foarte îndepărtați bătând în galben, care nu clipeau.
Chipul său brut, ras, era împodobit în plin obraz cu un neg.

Thirel, care de felul său era foarte amabil, nu se mişcă de pe fotoliu şi nu-i întinse mâna.

— Aşezați-vă, domnule. Judecătoraşul obscur vă ascultă.

— Oh! făcu gazetarul, adresând judecătorului cel mai

frumos surâs al său, în creneluri. Sper să nu fi dat prea multă importanță foiței mele! Am vrut doar să atrag atenția publicului asupra afacerii de la S.F.I… Asta-i tot.

— Asta-i tot, repetă cu voce gravă Thirel. Dar mimați adus învinuirea de-a nu avea mare lucru de făcut şi de-a lăsa să fie înăbuşite cercetările cazului care mi-a fost încredințat. Nu-i aşa?

— Şi asta, scumpe domn…

— Âscultați-mă, îl întrerupse Thirel, m-ați rugat să vă primesc. Aici îmi veți spune: „Domnule judecător”, aşa ca toată lumea, dacă nu vă deranjează prea rău.

— Desigur, se înțelege… Numai să ştiți că eu căutam şi prilejul de a fi pus în temă, discutând cu dumneavoastră.
În ceea ce mă priveşte, n-am încercat să vă jignesc. Dealtfel, ca să spun drept, habar n-am de toate astea!

— Atunci, domnule, de ce naiba vă apucați să mai vorbiți?

— Pentru că asta-i Actualitatea! Ce vreți să vă spun eu? Regina noastră e Actualitatea. Mai e nevoie să şi selectezi iar, dacă încerci să orientezi publicul, să-i reții puțin atenția, trebuie să ținteşti cu grijă. Trântesc articole mai mult sau mai puțin bune, de acord, dar în privința alegerii subiectelor se împlinesc zece ani de când nu m-am mai înşelat.

Vlăjganul avea o voce plăcută, o jovialitate comunicativă, o vulgaritate sănătoasă căreia francheța îi dădea culoare. Thirel începea să se amuze.

— Unde vreți s-ajungeți?

— Ei bine, miros eu că mefcanismul juridic este ieşit din uz. Aşadar, domnule judecător, aş vrea să-mi bag nasul aici. Ceea ce-mi doresc este să depăşesc limitele unui cronicar judiciar, captivat de însăşi succesiunea faptelor diverse ce se perindă prin fața instanțelor. V-o spun pe şleau, ca să nu încep prin a mă pierde în amănunte: Vreau să mă orientez, vreau să pătrund esențialul şi vreau să se termine prin ducerea bătrânului mecanism la fiare vechi!

De astă dată judecătorul Thirel se lămuri. Intui că interlocutorul său era un ziarist autentic, animal prețios şi redutabil a cărui rasă este în zilele noastre pe cale de

dispariție.

— N-am, din păcate, prea mult timp să vă consacru, declară el. Vreau cu toate acestea să vă „orientez”, aşa cum ziceți, răspunzând cum voi putea mai bine afirmațiilor gratuite cuprinse în articolul dumneavoastră…

Un carnet minuscul, un creion aproape invizibil se materializaseră în mâna viguroasă, docilă, a jurnalistului.

— Îmi permiteți să fac câteva însemnări, domnule judecător?

— Bineînțeles! Doar pentru asta sunteți aici. Primul răspuns: Am de lucru până peste cap, ca toți colegii mei.
E o mare lipsă de magistrați în Franța şi, dacă nu se ia seama, vom fi în curând nişte condamnați la galere. Am şi ajuns să fim… Ştiți dumneavoastră că un singur judecător trebuie să instruiască, în acelaşi timp, mai multe zeci de cazuri? Că judecătorilor nu li se acordă niciodată decât jumătate din vacanțe? Că lucrează douăsprezece ore pe zi? Ceea ce facem în acest timp este pasionant, dacă-ți iubeşti meseria aşa cum o iubesc eu, dar este şi extenuant, în cazul în oare vrei să aprofundezi lucrurile. Aşadar dimineața: drumul până la birou, corespondența, clasarea dosarelor, expedierea comisiilor rogatorii; supervizarea anchetelor întreprinse de poliție; redactarea diverselor mandate şi decizii; convocarea avocaților la termenele stabilite; respectarea riguroasă a nenumăratelor formalități reglementare, acțiunile devenind în caz contrar nule;

numirea şi controlul experților – n-ați avut niciodată de-a i’ace cu experții noştri? – comunicarea pieselor de la dosar: Parchetului, apărării, părții civile; întocmirea răspunsurilor către Procuratură, care poate să intervină în orice moment al cercetării; obligația de a redacta, la începutul fiecărui trimestru, două dări de seamă asupra tuturor cazurilor în cercetare: una destinată Camerei de punere sub acuzare şi alta procurorului general; fără să mai vorbim de situația specială privind inculpații aflați în detențiune provizorie… Iată cum îmi petrec diminețile, prietene, iar uneori şi mai şi!

După-amiază, între orele 14 şi 20, judecătorul de

instrucție are fixate audieri, primeşte inculpații şi martorii, trece de la un caz la altul practicând o dificilă gimnastică a minții pe care ar trebui s-o execuți tu însuți pentru a o aprecia la justa ei valoare, fiind fără încetare întrerupt de avocați, ofițeri de poliție, telefoane primite de la Parchet, mai ştiu şi eu? Iar seara, ca şi la sfârşitul săptămânii, ia dosarele cu el acasă. Oare vă ajung toate astea, tinere? Nu mă plâng, dar vă autorizez să publicați că la Palatul de Justiție eu, Thirel, prestez munca a trei sau patru magistrați, care ar avea un program normal şi care ar primi un salariu obişnuit. Bineînțeles că există şi la noi leneşi, ca pretutindeni. Dar, în profesia mea, eu nu reprezint o excepție. Rețineți că nu avem secretare steno-dactilografe, nici posturi telefonice directe şi nici mijloacele materiale adecvate unui birou modern; că singurul nostru colaborator direct este un grefier, prost remunerat, copleşit el însuşi de numărul mare de lucrări şi că încetineala de care se plâng cei care au de-a face cu justiția ne nemulțumeşte deopotrivă şi pe noi...

— Asta el spuse simplu Mannendorfer.

Gazetarul făcuse numeroase însemnări în caiet. Thirel se aplecă spre el, sprijinindu-şi mâinile de birou.

— Dacă vreți să aprofundați puțin lucrurile, atunci adresați-vă din partea mea consilierului Saint-Galaix. Este unul dintre cei doi preşedinți ai Curții cu juri din Paris. El lucrează la un proiect de reformă judiciară. O să vă spună că modul în oare o ființă omenească este adusă în fața justiției mai păstrează, până în zilele noastre, ceva barbar şi inexplicabil. Vă va mai spune că n-am intrat încă în era legalității. Vă va spune şi că magistrații francezi cunosc pe deplin această situație. În fine, dacă-l găsiți bine dispus şi dacă nu-i veți pune întrebări stupide, o să vă mai spună că guvernele şi parlamentele care s-au succedat în Franța de cincizeci de ani încoace şi-au asumat, în privința carențelor sistemului juridic, responsabilități copleşitoare.

în ochii judecătorului Thirel mai persista puțină severitate când îşi privi interlocutorul.

— În privința Societății franceze de investiții şi scandalului

pe care l-a provocat, nu pot desigur ca, pentru dumneavoastră, să violez secretele instrucției. Dar voi putea, fără îndoială, să vă satisfac unele curiozități, clarificând puțin câteva din datele publicate în presă…

Gazetarul intră dintr-o dată în miezul problemei: puse întrebări esențiale şi percutente, în ciuda lipsei sale de experiență în domeniul juridic. Şi Thirel, cântăririd fiecare cuvânt, îi răspunse în felul cel mai dar posibil. Pe urmă judecătorul îşi privi ceasul şi se ridică.

— Satisfăcut de interogatoriu? întrebă el, şi privirile îi scânteiară.

Mannendorfer îşi scărpină claia de păr.

— Domnule judecător, e de la sine înțeles că nu voi amesteca numele dumneavoastră în această anchetă. Aveți prea multe de dus în spinare, permiteți-mi să v-o spun, mult prea multe pentru ca un ziarist, demn de acest nume, să vă compromită! Nu vă neliniştiți. Va mai trece destul timp până să ajung la capăt dar voi tăia în carne vie.

Thirel, care se aruncase cu capul înainte ca urmare a exasperărilor îngrămădite în timp, se simți foarte plăcut surprins.

— Domnule Mannendorfer, vă mulțumesc pentru bunele dumneavoastră intenții. Îmi mai rămâne doar să vă spun că într-adevăr „cariera” mea depinde de Puterile despre oare am vorbit. Numai că, în ceea ce priveşte umila mea persoană, n-am ținut niciodată seama de această dependență. Mai pot să vă spun. De asemenea, că înnoirile prevăzute în Cod ne-au eliberat parțial de Parchet, pe noi judecătorii. Doar că faptul nu are mai multă eficacitate ca o cauterizare pe un picior de lemn. Singura adevărată reformă ar constă în triplarea – pe puțin – a numărului de judecători. În aşteptare, îmi asum zilnic responsabilități copleşitoare, fără să cruț altceva decât propria mea conştiință de magistrat…

— Şi veți rămâne simplu judecător de instrucție! spuse Mannendorfer, ridicându-se în picioare, iar vocea sa era pătrunsă de respect.

Atunci când grefierul introduse în cabinet pe domnul şi

doamna Mansigny, însoțiți de maestrul Rennenski, Thirel întâlni privirea isteață a grefierului său.

Doamna Mansigny, mama lui Laurent, foarte bine îmbrăcată cu un taior negru, era o femeie măruntă, uscățivă, subțire, cu trăsături pronunțate, părul alb, ochii duri şi trişti. Soțul ei, care arbora o cravată îndoliată, era de talie mijlocie, avea un frumos cap pleşuv ca al lui D'Annunzio, nasul coroiat, gura senzuală. Rennenski, avocatul lor, îşi purta mai semeț ca oricând părul negru dat pe spate şi argintat pe la tâmple. Se instalară lângă biroul judecătorului suspinând cu gravitate.

— Vă mulțumesc că ați venit la mine, spuse judecătorul Thirel, şi vă prezint cele mai sincere condoleanțe.
Doamnă, aveți ceva de declarat în privința căsniciei fiului dumneavoastră, Laurent Mansigny?

— Bineînțeles! răspunse bătrâna doamnă îndoliată cu voce înăbuşită. Aş vrea mai întâi să vă spun, domnule judecător, în ce condiții s-a căsătorit, cu această creatură, fiul meu…

— Draga mea, te rog! spuse Mansigny.

îşi privi soțul în tăcere. Apoi îşi întoarse din nou spre judecător figura osoasă dar bine cizelată, răvăşită de o amărăciune fără leac.

— Scuzați-mă, domnule judecător, Laurent…

Vocea i se frânse. Schiță un gest spre soțul ei.

— Continuă tu, Leopold, te rog.

Chelul îşi drese vocea.

— Ei bine, spuse el cu o anumită solemnitate în glas, fosta noastră noră făcea parte dintr-o familie acceptabilă dar lipsită de anvergură şi de mijloace materiale. Tatăl ei avea o situație modestă la căile ferate. Foarte frumoasă, bine crescută, tipul caracteristic de falsă candidă – în

teatru cred că o astfel de femeie este numită „ingenuă perversă” – fosta noastră noră s-a ținut, pur şi simplu, după Laurent. Trebuie să spun că atracția pe oare el o exercita asupra femeilor i s-ar fi urcat la cap unui alt bărbat, mai puțin elevat din punct de vedere spiritual şi afectiv. N-o

spun, credeți-mă, pentru că este vorba de fiul meu… Dealtfel puteți lua informații în privința lui.
Nu mă tem că aş putea fi dezmințit.

Soția sa aproba dând din cap.

— Fosta noastră noră…

— În fața legii ea continuă să fie nora dumneavoastră, spuse judecătorul Thirel, pe care aceşti oameni îl iritau în ciuda milei pe care o resimțea.

Craniul lui Mansigny se înclină.

— N-are nicio importanță, nicio importanță! Ei bine, pentru a simplifica lucrurile s-o numim Carol, dacă doriți.
Când l-a cunoscut pe fiul meu, au trecut de-atunci cincisprezece ani, Carol era, chiar de pe-atunci, o mică intrigantă. L-a vrut pe Laurent şi a reuşit. Cum vă puteți imagina, nici soția mea şi nici eu n-am fost prea entuziasmați de această căsătorie! Eu însumi administrez societăți importante şi gândesc – lăsând de-o parte, se înțelege, orice snobism care astăzi ar fi ridicol şi depăşit – da, gândesc că acele căsătorii care sunt potrivite din punct de vedere social dau cele mai bune rezultate. Laurent era strălucitor, n-aş ezita să spun: excepțional. Diplomele sale şi relațiile mele i-au îngăduit să pătrundă în lumea bancară pe uşa din față. În acelaşi timp, n-a fost decât o simplă distracție pentru el să-şi ia licența în litere şi cunoştea trei limbi…

Panegiricul se desfăşură aşa timp de mai bine de-o jumătate de ceas. Thirel considera această audiere ca fiind de-o importanță capitală. Nevrând să-i scape nimic şi impresionat de admirația aprinsă pe care cu greu şi-o puteau stăpâni aceşti părinți ce-şi trăiau ultimii ani întreținând cumplitul cult al unicului lor fiu asasinat, îl obliga pe bietul Honore să consemneze, aproape cuvânt cu cuvânt, orgolioasa şi jalnica lor mărturie. Apoi domnul şi doamna Mansigny ajunseră la acuzații mai degrabă confuze împotriva
Carolei, care părea să devină ținta unei un dezlănțuite, împinsă până la paroxism.

— Ce-i reproşați mai exact, doamnă, nurorii dumneavoastră? întrebă judecătorul după un moment de

tăcere.

Doamna Mansigny închise ochii încercând să se domine, să vorbească destul de calm pentru a fi convingătoare.

— Vă jur pe amintirea fiului meu Laurent că această creatură l-a făcut nefericit chiar de la începutul căsniciei lor.

Imperceptibilul tremur al vocii dădea acestei afirmații o ciudată solemnitate. Judecătorul se aplecă înainte pentru a-i repeta întrebarea.

— Doamnă, ce-i reproşați mai exact nurorii dumneavoastră?

— Era față de el ca o lipitoare! Oamenilor de felul lui Laurent nu le plac manifestările excesive. Îmi pare rău că n-ați văzut-o pe Carol cu cincisprezece ani în urmă cramponindu-se de logodnicul, apoi de soțul ei…

— Asta nu-i o vină, doamnă.

— Era exclusivistă, posesivă. Am observat-o bine: calmul ei aparent, supunerea de soție ascundeau orgoliu şi ambiție.

— N-o puteți învinui că a fost calmă şi supusă, spuse cu răbdare judecătorul.

— Nu, fără îndoială. Dar ştiu că era geloasă din pricina dragostei pe care i-o purtau lui Laurent copiii.

— De unde ştiți?

Pentru câteva secunde, bătrâna doamnă rămase deconcertată de întrebarea magistratului. Pe urmă îşi ridică mâna palidă pe care strălucea un rubin.

— O ştiu! Mi-a spus-o Laurent. Mai ştiu că ea nu ne-a iubit niciodată. Nu-mi făcea, de exemplu, niciodată confidențe…

— Carol Mansigny şi-a pierdut părinții mai înainte de a se căsători, nu-i aşa?

— Da! Este exact.

— O chemați la dumneavoastră, doamnă, mergeați s-o vedeți, îi arătați o anumită afecțiune maternă?

— A nu, cum adică?

Doamna Mansigny îşi muşcă buzele. Şi maşina lui Honore continua să țăcăne în tăcerea care se aşternuse.

— Faţă de copii, cum se comporta nora dumneavoastră?

— Ei bine, se ocupa de ei, desigur. Se ocupa chiar prea mult! Vă jur că încerca să-i îndepărteze de tatăl lor. Am auzit-o spunând că Laurent exercita asupra copiilor o influenţă proastă… el, propriul lor părinte.

Până atunci, maestrul Rennenski nu intervenise: fremăta. Făcând un gest semnificativ îşi deschise, cu un „clic” discret, mapa din care scoase un dosar apreciabil ca volum.

— Dacă-mi permiteţi, scumpă doamnă, aş vrea să prezint câteva documente domnului judecător.

Depuse pe biroul lui Thirel un anumit număr de scrisori adresate de Laurent părinţilor săi şi judecătorul le parcurse cu privirea. Una dintre de îi atrase, în mod deosebit, atenţia şi o reţinu pentru a fi citită.

„Scumpii mei părinţi,

Sper că sănătatea voastră se menţine bună. Vă scriu de pe această plajă unde, începând de-acum, vom petrece împreună cu copiii cincisprezece zile. Plată şi aurie, Dominique arată ca o mică «limbă de mare» aşezată pe un platou. Geoffroy începe să ştie cum se înoată craul altfel decât înghiţind marea şi peştii. Carol nu-i părăseşte nicio clipă, şi meticulozitatea programului ei ne indispune întrucâtva pe toţi. Ce păcat că n-are capacitatea de a înţelege rostul vacanţelor, al trândăviei, al înstelatei fantezii. Cu atât mai rău pentru mine, cu atât mai rău pentru noi. Îmi face mutre închipuindu-şi că aş cocheta cu tinerele fete şi femei din hotel, iar gelozia asta îmi strică toate concediile…”

— Vă mai pot arăta astfel de scrisori, spuse domnul Rennenski, vă pot arăta zece, vă pot arăta douăzeci. Acest om nu era fericit, domnule judecător. Şi dacă n-ar fi decât aceste epistole ale lui Laurent Mansigny! Iată doar o mică selecţie de mărturii, alese dintr-o sumedenie de mesaje adresate domnului şi doamnei Mansigny, după asasinarea fiului lor. Veţi constata dumneavoastră înşivă că depăşesc pe departe nivelul unor simple condoleanţe. Această scrisoare, de pildă:

„De mult timp Laurent se plângea de neînţelegerile sale conjugale. Soţia lui îl chinuia cu o gelozie morbidă care, ne

spunea el, se baza de fapt atât pe inegalitatea dintre familii, cât şi pe succesele profesionale şi mondene ale fiului dumneavoastră; pe relaţiile dealtfel onorabile pe care le întreţinea, în mod inevitabil, cu multe femei, ca şi pe afecţiunea foarte puternică a copiilor faţă de tatăl lor.

Şi-apoi mai era acel prieten al Carolei, acel Damiens, de care fiul dumneavoastră ne vorbea adeseori: un soi de ratat. Prezenţa lui continuă îl exaspera pe Laurent. Este foarte probabil să fi fost ceva între Carol şi Damiens. În orice caz vă pot asigura, cu toată buna-credinţă, că Laurent suferea din pricina acestei promiscuităţi.. / 1

Domnul Rennenski făcu o pauză. După ce suspină, conchise cu frumoasa-i voce gravă:

— Aş putea desigur, domnule judecător, să vă remit şi alte mărturii de acelaşi fel. Noi considerăm, clienţii mei şi eu însumi, cazul Mansigny ca lămurindu-se sub un aspect destul de sinistru. Am dori să ştim, de exemplu, exact rolul pe care l-a jucat acest… Damiens în drama care s-a petrecut. În ceea ce ne priveşte, întrezărim o mizerabilă premeditare…

Rennenski avea un fel al său propriu de a tărăgăna anumite cuvinte: părea să înşire, în tăcere, pun te de suspensie. Dar între timp, în jurul judecătorului Thirel iţele faptelor şi mobilurile se încâlceau. Judecătorul spuse atunci cu acel glas dârz pe care ştia să-l adopte de câte ori îl stăpânea iritarea:

— Să vorbim deschis, maestre. Vă mulţumesc că ne-aţi adus aceste declaraţii. Ne vor ajuta în ancheta pe care o întreprindem, fie chiar şi prin insuficienţa lor; căci, permiteţi-mi să remarc, toate provin fie de la însuşi Laurent, fie de la prieteni care transmit afirmaţiile lui Laurent. Până acum nu văd să existe mărturii, într-adevăr directe, care s-o implice pe Carol şi conduita ei *de dinaintea* dramei.

Frumosul chip al lui Rennenski se îmbujoră, şi avocatul nu se putu reţine să nu schiţeze cu braţele, în mod instinctiv, un gest care să producă efect.

— Domnule judecător, vom merge deci îndată şi mai departe. Printre scrisorile pe care-mi permit să vi le las,

pentru a figura la dosar, veți găsi cel puțin patru – dacă memoria nu mă înşală – în care se fac aluzii la acest Rene Damiens. Vom mai păstra altele care au un cuprins ase-

mănător. Şi mai deținem ceva în plus: atunci când nora clienților mei a părăsit domiciliul conjugal luând cu ea copiii s-a instalat în Câte Montespan, unde a fost vecină cu o oarecare doamnă Basturel. Aceasta, din proprie inițiativă, a scris doamnei şi domnului Mansigny pentru a relata vizitele nocturne ale lui Damiens, plângându-se chiar de zgomotul pe care-l făcea cu mica sa maşină 'atunci când pleca dimineața devreme. O parte a dosarului se referă dealtfel la constatarea de adulter, ca urmare a descinderii poliției care, cu câteva săptămâni înaintea crimei, a surprins-o pe
Carol Mansigny împreună cu micul ei Damiens. Câte Montespan este un sat de sticlă: poliția va strânge cu siguranță şi alte mărturii interesante. În această situație, înțelegeți, domnule judecător, *dorința noastră de a fi puse în lumină eventuala complicitate a acestui Damiens la comiterea crimei şi evidenta premeditare a asasinatului.*, Departe de noi gândul de-a pretinde să vă indicăm, cât de cât, sensul anchetei în curs. Nu vrem nimic altceva decât să ajutăm justiția, pe cât omeneşte ne va sta în putință…

— Vă mulțumesc, maestre, spuse judecătorul Thirel pe cel mai sec ton.

Leopold Mansigny, vădit satisfăcut de consilierul său, se adresă judecătorului pe care-l privea' drept în față. Şi în timp ce vorbea, marcând cuvintele prin mişcări ale capului său pleşuv, Thirel găsi că avea înfățişarea unui vultur.

— Subscriu, domnule judecător, celor spuse puțin mai înainte de domnul Rennenski şi îmi permit să vă cer ca dorința exprimată de el, în numele nostru, să figureze dar în depoziție.

Judecătorului Thirel nu-i plăcea să i se spună ce avea de făcut.

— Vor fi consemnate toate acestea, domnule, dacă vor fi exprimate chiar de dumneavoastră. Vă ascult.

Mansigny repetă, de bine de rău, spusele avocatului său, ajutat de acesta în alegerea mai precisă a cuvintelor.
Intre timp, judecătorul observa familia Mansigny cu o atenție puțin ostenită dar pătrunzătoare. Rețìnu că sub efectul pornirii lor duşmănoase cei doi îşi uitau suferința.
Pe chipurile bătrâne şi ridate, ochii lor străluceau de-o pasiune care devenea tot atât de intensă ca şi bucuria.

*

Către sfârşitul zilei, tânărul avocat Michel Le Hucheur bătea la uşa cabinetului de instrucție. Judecătorul îl primi, îl pofti să se aşeze şi se minună revăzând acest chip tineresc de Gavroche 1 abia maturizat.

— Ei, cum merge? întrebă judecătorul care se prăbuşi oftând în fotoliul său.

— Ați avut o zi lungă, nu-i aşa, domnule judecător?

— Da, destul! Ai reuşit să-ți vezi clienta?

— Bineînțeles. Ieri... A plâns. Cred că, mai presus de orice, simțea nevoia să plângă.

Thirel tuşi uşor.

— Înțeleg. Dar fii atent: mi se pare că farmecă puțin pe toată lumea, cu aerul ei candid, bretonul scurt, ochii mari. Inclusiv pe bunul comisar Manneville.

Le Hucheur zâmbi, ridicmd din umeri.

— Domnule judecător, între noi fie vorba, care-i opinia dumneavoastră?

Thirel, care se destinsese fără nicio reticență după trecerea acestei zile, redeveni stăpân pe sine.

— N-am ajuns la nicio concluzie, tinere! Ce-ți închipui? Doar ai consultat dosarul, nu-i aşa? Ei bine, mai ai multe de văzut! Părinții victimei şi avocatul lor au fost aici, puțin mai înainte, pentru a face o primă depoziție şi te asigur că nu şi-au pierdut timpul. N-ai decât să revii peste două-trei zile. Lui Honore i se vor face fotocopiile scurtei noastre şedințe. Sper, cel puțin. Toate mărturiile coincid, dragă maestre, şi nu pot interveni cu nimic:
constatare de adulter...

— Prezumție de adulter care rămâne foarte discutabilă,

replică încet Le Hucheur, ridicându-şi mâna.

— Dacă vrei. Dar eu n-aş fi atât de optimist ca dumneata. Şi-apoi vin o grămadă de scrisori, procese-verbale ale interogatoriilor care converg în acelaşi sens, şi clienta dumitale pare să fi comis cu premeditare, în mod deliberat, crima, cu sau fără micul ei prieten Damiens. Pentru moment, nu există nimic altceva în dosar în afara prezumțiilor potrivnice ei, dacă fac abstracție de depoziția favo-

[1] Tipul ştrengarului parizian, personaj creat de Victor Hugo în romanul *Mizerabilii* (1862).

rabilă clientei dumitale depusă de familia Niel, care le-a oferit un cămin copiilor. Bineînțeles că avem şi declarațiile lui Damiens. Le ştii: el era un obişnuit al casei
Mansigny, ceea ce-i dă posibilitatea să-l atace pe Laurent în modul cel mai direct, mai categoric. Şi ai notat desigur că merge până la a indica mai multe amante, sau aşa-zise amante, ale lui Laurent, inclusiv o anume Laetitia pe care numitul Laurent a adus-o sub acoperişul său, fapt care ar fi determinat-o pe Carol să plece. Bun! Din nefericire,
Rene Damiens este singurul care ne furnizează aceste date.
Şi chiar dacă spune adevărul, cum am putea spera că adoratoarele lui Laurent Mansigny vor veni să-şi mărturisească păcatele la bară? Nu miza pe asta! Desigur că vom face verificări de rutină. Dar toate acestea, din punct de vedere juridic, sunt ca şi nimic.

— Şi eu care tocmai venisem să vă întreb, domnule judecător, când am putea spera să fie pusă în libertate provizorie Carol, vreau să spun clienta mea, doamna
Mansigny…

Judecătorul surâse în fața acestei naivități, a inexperienței, a extremei stângăcii, care-i erau pe plac.

— Ei bine, pentru un prim secretar al Reuniunii avocaților stagiari găsesc că nu-ți drămuieşti prea mult efectele. Nici nu poate fi vorba să acord ceva clientei dumitale. Îți închipui ce s-ar întâmpla? Parchetul ar face imediat apel şi ar câştiga fără doar şi poate. În afara faptului că nu-mi plac ucigaşii, nici ucigaşele, maestre, şi nu apreciez deloc pe cei care-şi fac

dreptate singuri. Fie că au sau n-au breton!

Dintr-un salt, Le Hucheur fu lângă biroul lui Thirel.

— Ah, domnule judecător, dumneavoastră cunoaşteţi acest caz mai bine ca oricine! Şi aveţi prea multă experienţă, prea multă onestitate pentru a vă lăsa indus în eroare de aparenţe, fie de chiar şi zdrobitoare! Clienta mea, o ştiţi prea bine, a fost prinsă într-o capcană pregătită, din timp, de un om inteligent pe care-l iubea, care avea cu zece ani mai mult decât ea şi care – dacă e să-l credem pe Damiens – trebuie să fi fost un tip îndeajuns de diabolic… După ce ai ascultat-o pe Carol o singură dată vorbind despre copiii ei, alcătuind planuri pentru viitorul lor, sacrificându-se pe ea însăşi, nu poţi să mai concepi că ar fi fost capabilă de abila „premeditare1' despre care se vorbeşte.

Le Hucheur se linişti. Se aşeză deîndală, îşi îndreptă cu un gest maşinal şuviţa de păr, se îmbujoră şi-l privi pe magistrat.

— Scuzaţi-mă, domnule judecător, dar ştiu că această femeie nu ne-a spus nici pe departe totul. Este absolut deznădăjduită. Apără memoria soţului ei. Nu vrea ca jurnalele… Iată, îngăduiţi-mi să fac o afirmaţie categorică:
dacă aţi hotărî să fie chiar mâine pusă în libertate provizorie, sunt sigur că n-ar vrea să iasă din închisoare.

Se ridică, întinse mâna. Judecătorul Thirel îl privea încercând să-l înţeleagă pe deplin.

— Haide, Le Hucheur, nu te mai ambala! Cât despre opinia mea, să nu uiţi niciodată ceea ce îţi voi spune:
pentru public un mort ca Laurent Mansigny nu este decât un cadavru oarecare. Pentru un poliţist este o problemă de rezolvat. Dar pentru un judecător acest mort este, în primul rând, un om viu care a fost ucis.

Michel Le Hucheur era nemulţumit şi nu se simţea în apele lui. Telefonul sună strident şi tânărul avocat ridică receptorul cu aversiune.

— Ce este?

— Sunt eu, Sophie, scumpule! Aş vrea…

— Ascultă-mă, am de lucru. Nu ies în oraş. Nu stau de

vorbă, pricepi?

— Ticălosule! spuse Sophie, cu vocea ei melodioasă.
Şi mâine ai de lucru, nu ieşi în oraş, nu stai de vorbă?

— Nu.

— Şi la noapte, când nu e nici măcar nevoie să vorbeşti, ce faci? Cocoşei de hârtie?

Puse încet receptorul în furcă. Pe urmă se hotărî să se prefacă plecat. 'Se învârtea prin cele două mici încăperi ale locuinței sale ca un leu în cuşcă. Arunca priviri ostile spre biblioteca sa austeră care cuprindea culegeri de legi şi lucrări juridice defel remontante. Lângă *Micul ghid pentru uzul juraților de la Curtea cu juri* de Chapon se afla *Procedura penală* de Ştefani şi Levasseur, în timp ce *Statutul magistraților* îşi etala cele două tomuri de dimensiuni care dădeau de gândit.

— La dracu! bombănea Michel.

Filele răspândite pe masă demonstrau că-şi terminase o teză năstruşnică despre *„Lacunele procedurii inchizitoriale în cercetarea crimelor comise în Franța."* împrăştie paginile cu un gest larg care-i plăcu, fiind totodată atent să nu risipească sau să rupă ceva.

Maestrul Le Hucheur, sub apăsarea vârstei de douăzeci şi cinci de ani, nu se. Mai gândea decât la clienta sa: Carol
Mansigny, ucigaşă. Sufletul şi spiritul său se învârteau în jurul ei, străduindu-se să nu se lase ispitit de imaginile care-i răsăreau în față. Carol cu brațele goale, îmbrăcată în rochie ae vară. Carol scuturându-şi bretonul blond. Carol privindu-l cu tandrețe, da, se poate spune tandrețe, pe avocatul trimis de destin, uitându-se la el printre zăbrelele genelor coborâte, vorbindu-i, plângându-i pe umăr, surâzând printre lacrimi, lăsându-l, în fine, îmbibat de parfumul şi de respirația ei. Carol, fără rochie – ombilicul Carolei, mică planetă necunoscută – pântecele uşor bombat care trebuie să fie auriu, acoperit cu puf ca o piersică şi pe care, fără îndoială, n-o să-l vadă niciodată. Carol îmbrăcată iar, în grabă, de acelaşi spirit copleşit de ruşine care o dezbrăcase.
Carol refuzând să-şi acuze soțul mort. Carol sacrificându-se

pentru copiii ei şi pentru memoria celui pe care tocmai îl ucisese. Carol, ai cărei sâni modulau rochia de vară, rochia verde şi bleu ce-i lăsa braţele dezgolite. Carol dezbrăcată de rochie…

— Dificultatea constă în a mă concentra.

Michel murmură acest adevăr emoţionat. Pe urmă îşi impuse ca, încetul cu încetul, să facă să dispară toate imaginile tulburătoare pentru a rămâne numai cauza pe care o avea de apărat. Regăsi pe loc sentimentul nepriceperii, al neputinţei sale. „întrezăresc ceva şi nu sunt în stare nici să clarific situaţia şi nici să-mi impun punctul de vedere.

Cu Thirel m-am comportat sub orice nivel. Thirel nu-i băiat rău, dar nu glumeşte! Nu-i place să-ţi faci singur dreptate, nu-i place să curgă sânge şi nici s-audă de cadavre. «Domnule judecător, cunoaşteţi acest caz mai bine ca oricine! Aveţi prea multă experienţă şi onestitate.. »

Puţin îmi pasă de onestitatea, de experienţa lui! Judecătorul Thirel este la fel ca ceilalţi colegi ai săi: la el nu contează decât dosarele şi documentele pe care le cuprind.

După toate astea vor urma nu ştiu peste câte luni: Camera de punere sub acuzare, apoi audierile la Curtea cu juri:

trei oameni echipaţi în roşu şi alţi nouă îmbrăcaţi fiecum;

două-trei zile pentru ca cei doisprezece să-mi judece clienta. Pare-se că Rennenski este de o răutate împinsă până la sadism. Ceea ce şi-ar dori ar fi s-o trimită la ghilotină. În lipsa acestui frumos eşafodaj va căuta să obţină zece sau cincisprezece ani de închisoare şi, dacă-i va obţine, se va bucura să ştie că încă o femeie de pe lumea asta va fi definitiv distrusă, întinată, stigmatizată!”

îşi privea, cu ură, electrofonul super-stereo, divanul super-confortabil, micul său cuib de super-amoruri care-i părură deodată ridicole. „E limpede că fetele care vin aici nu sunt prea pretenţioase!”

— O voi salva pe Carol, chiar împotriva voinţei sale.

Există în această conjunctură fapte esenţiale pe care judecătorul Thirel le ignoră sau le neglijează şi dacă las să-i scape, dacă o las pe Carol să tacă, nu le va şti niciodată.

Pe o măsuță joasă o pudrieră emailată trona indecent, uitată de o vizitatoare de seară. Văzând-o, Michel o azvârli furios undeva prin cameră. Obiectul se izbi apoi de mica bibliotecă, umplând de pudră *Statutul magistraților.*

— Iată faptele: o tânără femeie, în aparență blândă şi bună, şi-a ucis soțul. Pare distrusă. Mărturiseşte. Jurnalele acaparează ştirea, desigur pentru că femeia pare blândă şi pentru că este foarte frumoasă. Ziariştii noştri se dau în vânt după contraste. Şi iată că ajung câteva săptămâni ca să se formeze un dosar zdrobitor, a cărui greutate nu constă atât din declarațiile făcute de tânăra femeie, de vreme ce ea n-a negat niciodată comiterea actului fatal, ci mai ales din însumarea a nu ştiu câte mărturii nefavorabile: „Era geloasă pe soțul ei", „nu-i ajungea nici până la degetul cel mie", „nu l~a făcut fericit pe acest om", „căuta să-i îndepărteze pe copii de tatăl lor", „copleşită de calitățile excepționale ale soțului ei, a încercat să se răzbune, ucigându-l", „în fond, n-a vrut niciodată să-şi accepte rolul de soție iubitoare şi supusă", „dealtfel îşi înşela soțul cu acel Damiens..."

Michel străbătea mica sa locuință, de-a lungul şi de-a latul, şi din timp în timp izbea pereții. „Asupra bărbatului care-şi înşală soția planează umbra măgulitoare a lui Don Juan, în timp ce, de când lumea, se aruncă în femeia adulteră cu pietre!"

îşi întrerupse acest du-te-vino.

— Şi pe deasupra ea nici măcar nu l-a încornorat. Aşa-zisa constatare de adulter cu Damiens miroase a incompetență şi rea-credință. Ca şi cum o femeie tânără nu poate primi la ea un prieten fără să se culce cu el! în fața mai multor ipoteze, oamenii să se simtă oare îndemnați s-o aleagă pe cea mai rea? Presupun ce-o să urmeze, din moment ce totul alunecă pe acest făgaş: o să mai curgă puzderie de mărturii în favoarea lui Laurent provenind, de fapt, atât de la prima sa secretară cât şi de la ultima lui metresă, de la factor ca şi de la deputat, de la portar ca şi de la preşedintele-director-general. Fără să mai pomenim nici de vecinele Carolei şi nici de țațele din Câte Montespan care-şi

vor face o crudă plăcere din a o țintui la stâlpul infamiei. Tuturor acestora eu, jalnicul ei apărător, nu le pot opune, practic vorbind, nimica. Acum înțeleg ce ne spunea bătrânul Senard-Baliviere: în conformitate cu legile noastre, potrivit moravurilor noastre, femeia este prezumtiv inferioară şi vinovată. Suntem foarte bucuroşi s-o punem sub acuzație! Şi în primul rând, se asmut împotriva ei celelalte femei, întocmai ca găinile care cu ciocul îi dau păsării rănite lovitura de grație. Eu nici măcar nu pot să invoc viața desfrânată a lui Laurent Mansigny, cu toate că până la urmă Carol m-a lăsat să înțeleg că a înşelat-o pe toate drumurile. Dar oficial nu vrea să declare nimic. Nu-mi va furniza nici cea mai mică dovadă a nemulțumirilor ei conjugale, nu va face nici măcar o mărturisire patetică în fața juriului! Dealtfel puțin îi pasă!

Vrea să cruțe memoria soțului ei. Cât despre depoziția lui Damiens, Thirel are dreptate: nu poate fi în niciun fel folosită. Ah, n-am nevoie de cine ştie ce experiență pentru a-mi imagina cu ce ochi o vor privi pe Carol jurații!”

încetul cu încetul Michel Le Hucheur se linişti, căutând un fir conducător.

„Ceea ce va trebui să cunosc şi să fac să fie cunoscută este viața intimă a acestui ticălos de Laurent. Am spus bine: „ticălos”. Cum să numesc altfel un individ care se înverşunează în a despărți o mamă de copiii ei? în primul rând pe acest fapt o să pun accentul față de judecătorul Thirel. Pentru că am picat peste un judecător de instrucție cu suflet şi nu vreau să pierd această şansă.

Câteva ore mai târziu, se întâlnea cu Rene Damiens, pe care-l invitase să bea cu el un păhărel într-un bar din Faubourg Saint-Germain. Se uita la băiatul lung şislab, îi observa părul spălăcit, mărul lui Adam care se tot mişca şi aspectul său ridicol de nefericit bard galic.

— Deci dumneavoastră o veți apăra pe Carol? spuse Rene, privindu-l insistent.

— Păreți dezamăgit…

Rene îşi strângea, între degetul mare şi arătător, rădăcina osoasă a nasului.

— Ei bine nu, nu sunt dezamăgit, maestre, doar că… nu vă credeam atât de tânăr!

— N-ați văzut-o încă pe Carol?

— Nu. Ca un iditot, am făcut destul de târziu cererea, fiindcă am vrut să mă ocup mai întâi de copii… Ea a primit scrisorile mele?

— Nu cred, spuse Le Hucheur, ridicând din umeri:

— Cum se poate? am scris de îndată ce…

— Prietenii propun, închisoarea dispune. Scrieți-i fără a uita să menționați numărul matricol: 389. Altfel există riscul ca scrisorile dumneavoastră să fie aruncate la coşul de hârtii. Le place să facă treaba asta, celor de acolo!

Pe dată, tânărul avocat zugrăvi pentru interlocutorul său un tablou real şi dezolant al situației.

Descrise calma tristețe a Carolei, detaşarea ei care-l neliniştea mai mult ca orice!

— Iată, acuma ştiți tot ceea ce ştiu şi eu! Cred că în adâncul ființei ei Carol continuă să iubească viața. Cu un astfel de echilibru interior, ar fi trebuit să-şi depăşească starea depresivă. Dar gândindu-mă mai bine am ajuns la concluzia că ceea ce o dezgustă este lumea de astăzi. O legislație care îngăduie ca un om abil să-şi poată permite orice, o justiție care consideră că n-are nimic să-şi reproşeze tratându-i pe cei condamnați ca pe nişte animale, în închisori care au fost transformate într-un infern metalic şi în cloacă, o societate care nu ştie încă să apere cele mai elementare drepturi ale femeii şi această procesiune de oameni de treabă însetați de prefăcătorii.

— Pledați, maestre, spuse Rene fără să surâdă.

Michel rămase mut câteva secunde. Rene Damiens îl privea cu simpatie.

— Dar cred că vedeți situația aşa cum se prezintă de fapt. Carol este revoltată, în adâncul inimii ei.

Ezită o clipă.

— Aş fi vrut să vă vorbesc şi despre Laurent Mansigny.

— Vă ascult, spuse repede Le Hucheur al cărui chip se îmbujoră.

Rene Damiens lăsă să-i scape un oftat.

— Nu-mi face prea multă plăcere, ştiţi… în fine! L-am cunoscut foarte bine pe Laurent şi cred că vă pot spune cum era acest ticălos: un tip captivant, complex, periculos, pe care nu-l poţi descrie în câteva cuvinte. Desigur, veţi crede că sunt în acelaşi timp judecător şi parte interesată, că nu rămân obiectiv…

— Nu spun aşa ceva, declară Michel.

— … Şi că mărturia mea nu valorează nimic, de vreme ce sunt îndrăgostit de Carol, îndrăgostit fără speranţe, v-o mărturisesc de la început. Pentru Carol n-am însemnat niciodată altceva decât o companie agreabilă, un fel de frate mai mic care declanşa în ea un inepuizabil simţ matern… Oh, nu trebuie să mă luaţi în râs.

— Nu vă iau în râs, spuse Michel.

— De toate acestea i-am vorbit şi judecătorului Thirel, care mi-a opus un chip de nepătruns. Ar fi inhibat chiar şi mărturisirile unei fecioare sau ale unui martir. Pe scurt, îl cunoşteam pe Laurent. Şi chiar el mi-a prezentat-o pe
Carol. Eu sunt agent de asigurare; îmi câştig pâinea zilnică obţinând contracte şi sunt convins că limbuţia mea l-a amuzat pe Laurent, pe lângă care am fost dealtfel introdus de prieteni comuni. Vedeţi înlănţuirea? Devenisem, într-un anumit fel, camaradul său. Apoi m-am îndrăgostit nebuneşte de Carol şi nu prea văd cum aş fi putut rămâne nepăsător. Permiteţi-mi să nu vă ofer detalii, ar fi prea urât! Dar vă asigur că Laurent a încercat totul pentru a ne arunca, pe Carol şi pe mine, unul în braţele celuilalt. Asta-l amuza. În acelaşi timp se prefăcea gelos:
inocent, cum vedeţi, ca un copil mare! Din nefericire,
Carol a rămas ireproşabilă. Sunt în măsură să pot face o astfel de afirmaţie…

îl fixă cu privirea pe Michel Le Hucheur.

— O să vedeţi ce înseamnă să te ataşezi de Carol, scumpe

maestre! în orice caz, dacă mă întrebați care a fost cel mai inteligent tip pe care l-am cunoscut vreodată o să vă spun că era, fără îndoială, Laurent Mansigny. Realmente omul acela m-a uluit. Îşi dădea aceeaşi osteneală cu un băiețandru de soiul meu, cu o păpuşă de lux sau cu

un politician de vază. Laurent dorea, cu orice preț, să cucerească şi vă asigur că reuşea. Cădeai cu atât mai uşor în mrejele lui cu cât se străduia să-ți fie pe plac. Şi, de fapt, eu ce reprezentam pentru el? Un fel de vânzător de aspiratoare. Altminteri îşi urmărea scopurile şi nu numai o singură persoană cu renume, indiferent de mediu, fie femeie fie bărbat, a trebuit să treacă prin experiențe amare.
Nu oricine ar fi vrut putea să-i intre în grații. Iar în privința femeilor, metodele sale se dovedeau uluitoare. Şi nu puteți să vă imaginați în ce măsură profita! vorbitor talentat, bancher, poliglot, estet, mare senior al rafinamentului şi al eleganței, totul era în avantajul său. Totul în afară de adevărata ambiție. V-am spus-o: cu viața se juca împărăteşte, periculos. Vedeți, maestre, tocmai aici am vrut s-ajung: Laurent Mansigny ar fi putut atinge orice nivel şi în domenii destul de diferite. Dar şi-a ales o altă cale: cruzimea. Lui Laurent îi plăcea să provoace suferința aşa cum altora le plac distracțiile ori bucuriile. Aveai întotdeauna impresia, când îl vedeai luând un aer avid, că are sânge în vârful limbii. Or, legile noastre care şchioapătă şi societatea noastră de aparențe înşelătoare – e straniu dacă stai să te gândeşti – pare să fie concepute tocmai pentru acest gen de fiare. Laurent ar fi fost capabil să pună la cale o colosală escrocherie bancară şi cred că până la urmă o şi făcea. Nu, desigur că nu de dragul banilor, ci de dragul minciunii! Da, lui Laurent Mansigny îi plăcea să seducă şi să mintă. Era, în toate sensurile, un escroc.

— Ei bine, spuse Michel Le Hucheur surâzând, izbiți în plin.

— O, n-am terminat cu Laurent! Dacă ar fi fost mai puțin lucidă, nu atât de perfect credincioasă, nu aşa de calmă,

dacă n-ar fi avut această privire… această privire pe care nimic n-a putut-o schimba şi pe care amândoi i-o ştim… cred că Laurent nu s-ar fi dezlănţuit cu atâta înverşunare împotriva ei. *Ea l-a iubit,* numai Dumnezeu ştie cât l-a iubit, cu fiecare fibră a sa. Dar Laurent n-a putut s-o distrugă, n-a putut niciodată să spargă oglinda pe care i-o oferea ochii Carolei şi în care încă de mult timp el se reflecta sub adevărata lui înfăţişare. Cred că a ajuns s-o urască şi să facă în aşa fel încât societatea însăşi, în care vieţuiau amândoi, să devină complicea urii sale.

Rene Damiens îşi netezea gânditor mustaţa de-un blond pal.

— Tocmai acest fapt – alianţa dintre un escroc şi o societate pe măsura lui – până la urmă a stârnit dezgustul Carolei, până într-atât încât însăşi starea ei de echilibru a impus moartea lui Laurent. Asta şi chinuitoarea îndepărtare de copii. Laurent s-a străduit cincisprezece ani să-i distrugă echilibrul. El nu ştia că oamenii calmi, împinşi la capătul răbdării, sunt câteodată cei mai periculoşi. A murit pentru că n-a ştiut-o.

Michel Le Hucheur aproba, cu gravitate, dând din cap. Intuia că Rene Damiens găsise în el singurul martor căruia putea să i se destăinuie în pustietatea sa. „Bietul băiat, m-a ales pe mine ca să se descarce!” gândea el. Dar sosise timpul să părăsească speculaţiile gratuite. Michel dorea să treacă la acţiune. „Pentru judecător puţină psihologie şi pentru juraţi multe fapte exacte”, obişnuia să repete fostul său conferenţiar, bătrânul Senard-Baliviere.

— Ascultaţi-mă cu atenţie, spuse Le Hucheur. Mai am înaintea mea câteva luni disponibile pentru a-l ajuta pe judecătorul de instrucţie să întocmească dosarul. După aceea mă voi prezenta în faţa juraţilor, la Curtea cu juri, şi va trebui ca în două zile să-i conving. Dar n-am nimic în dosarul meu: zero! Aproape toată lumea este împotriva clientei mele şi s-a constituit contra ei o parte civilă implacabilă. Tocmai am aflat la tribunal, printr-o indiscreţie, că un ministru în funcţiune, prieten cu Laurent

Mansigny, cere cu multă vehemență „cea mai promptă și severă judecată”, așa încât cred că această afacere va ajunge la deznodământ mai repede ca oricare alta. Trebuie deci să mă grăbesc și eu. Va fi necesar să se știe mult mai multe despre viața privată a lui Laurent! Și „se spune” nu-mi va folosi la nimic. Am nevoie de dovezi solide și precise…
Ia să vedem, ce puteți face ca să mă ajutați?

— Carol v-a destăinuit adevăratul motiv al retragerii ei în Câte Montespan?

— Pe legea mea, nu, spuse Le Hucheur. Dar cunosc situația din propria ’ dumneavoastră mărturie depusă la Thirel.

— În acest caz sunteți informat că a plecat pentru a scăpa dintr-un cămin în care Laurent își instalase, de curând, ultima sa amantă din timpul acela, o brunetă splendidă. La ei acasă, uite-așa, în camera de oaspeți. Oh, în fața copiilor se ascundeau cu grijă. Dar Carol n-avea cum.
să nu-și dea seama de propria sa nenorocire! De două sau de trei ori am fost martorul, nu al unor scene amoroase, bineînțeles, dar al unor mici gesturi, semne din ochi și aluzii străvezii.

Le Hucheur clătină din cap.

— Singurul inconvenient este, bietul meu Damiens, că ați fost complicele așa-zisului adulter comis de Carol, în
Câte Montespan. Nu-mi veți putea, în niciun caz, folosi ca martor. Parcă și aud reaâția acuzării, și nu vreau cu niciun chip să-i dau apă la moară!

Rene Damiens își încreți fruntea.

— Nu văd, din nefericire, pe nimeni altcineva care să poată confirma că această secretară particulară era amanta lui Laurent, Mai sunt, desigur, copiii, care nu pot să-mi dau seama ce interpretare ar da faptelor. Oricum ar fi, tot n-aș vrea ca judecătorul de instrucție să-i interogheze în această privință, și Carol nu mi-ar ierta-o niciodată. Nu ne rămâne decât frumoasa brunetă, în persoană, dar grozav mă îndoiesc că o să ne ajute. De ce s-ar implica ea însăși?
Pentru ochii noștri frumoși? Oricum își adora

amantulpatron; se vedea cât de colo. Şi iată cum acest afurisit de
Laurent ştia să procedeze pentru a nu lăsa nicio urmă.

Se făcu tăcere.

Dintr-odată, Damiens se aplecă înainte.

— Aşteptaţi! Ar fi poate o scrisoare...

Tânărul avocat tresări.

— O scrisoare? O scrisoare de-a lui Laurent? Adresată cui?

Dar trecătorul entuziasm al lui Rene Damiens se şi potolise.

— Nu... nu merge. Mă gândeam la o scrisoare pe care i-a expediat-o Carolei, în Câte Montespan. Mi-a citit-o ea într-o seară, îmi amintesc acum foarte bine. Laurent o numea „draga mea”, îi cerea „să revină la domiciliul conjugal cât mai repede”, îi spunea că „suferă îngrozitor din cauza absenţei ei”, o asigura de dragostea ce-i poartă. Nu-i nimic ce ne-ar putea fi de folos, ba dimpotrivă!

— Văd, spuse suspinând Michel.

Damiens îşi termină de băut whisky-ul, observându-l
pe avocat.

Michel Le Hucheur părea copleşit de soartă. Şi pe urmă, brusc, figura sa juvenilă se lumină. Îşi potrivi cu un gest hotărât şuviţa de păr care-i cădea pe frunte şi în ochii lui cenuşii-verzui se aprinse o sclipire.

— Ascultaţi-mă, Damiens. Chiar acum m-am gândit la ceva. Mai presus de toate, în nicio situaţie nu trebuie să disperi. Poate că e stupid dar cred că aţi putea să mă ajutaţi...

Carol nu se mai lăsa cuprinsă de mânie. Reuşea chiar, de cele mai multe ori, să-şi înăbuşe disperarea, aşa cum se aşază în fundul unui scrin anumite obiecte pentru a le regăsi mai apoi. Numai vara sa, Valerie Niel (care-i vorbea mult despre copii), Rene Damiens (reuşise până la urmă să obţină de la judecător autorizaţiile necesare) şi avocatul
Le Hucheur veneau s-o viziteze. În prezenţa lor nu se simţea

stânjenită, n-o încerca nicio ruşine din pricina stării în care se afla.

încărcate de frământări şi de umilințe, zilele petrecute la închisoare treceau ca valurile unei mărunte furtuni înspumate şi dezgustătoare. Într-o seară, o deținută începuse să urle, zgâriind cu unghiile, însângerându-şi mâinile de uşa celulei. Sau captivele se încăierau pe neaşteptate, pornind o sângeroasă bătălie în timpul căreia toate loviturile erau permise. Şi peste fiecare dintre scenele acestui teatru amar, plutea atotstăpânitor mirosul de varză, de sudoare, de urină şi de şobolan mort.

Dar dominantele psihologice rămâneau aici moliciunea, lenevia şi frica, stări care se cultivă în puşcării ca plantele în ghivece. „Dacă n-ai intrat depravată în această închisoare ieşi depravată", îi spuneau Carolei camaradele sale.

Cele mai multe dintre supraveghetoare erau tot atât de laşe ca şi deținutele: tremurând pentru calificativul lor profesional şi pentru postul lor, periind directoarea şi pe şefă, denunțându-şi colegele, brutalizând deținutele, confundând răutatea cu interesele de stat, având grijă ca, pentru a se pune la adăpost, să se slujească atât de evanghelie cât şi de sancțiunea disciplinară. Le alegeau să fie astfel, le formau astfel. Cât despre Marmita, cu sufletul ei de aur şi ochii ei îndepărtați, ea era lipsită de viitor în meseria asta.

— Dacă măcar ar desființa vechile ziduri, vechile porți şi vechile mirosuri – îi spunea Carolei tânărul avocat Le Hucheur – amenajând peste tot închisori ultra-moderne, n-ar mai rămâne decât să se treacă la reforma esențială: schimbarea de sus şi până jos a sistemului de formare şi de recrutare a cadrelor din acest sector…

Carol evita pornirea de-a se lăsa cuprinsă de-o furie neputincioasă; afronturile, jignirile stupide o lăsau nepăsătoare. Constatând pasiunea ei pentru lectură, supraveghetoarea care se ocupa de bibilotecă refuza să-i dea cărțile cerute – cu toate că figurau pe listă – pretextând, cu arțag, că fuseseră împrumutate, că erau deteriorate sau că se pierduseră. Dar, în mod evident, titlurile solicitate ar fi

trebuit să se găsească acolo fără nicio greutate. Măruntul supliciu al refuzurilor se repeta zi de zi şi Carol încetă să mai citească în atelier, dedicându-se muncii stupide a condamnatelor care manevrau etichete. „într-o măsură e ca şi cum ai tricota”, gândea ea, făcându-i plăcere să-şi folosească mâinile atunci când se hotărî să mediteze.

Pentru Carol, meditația juca aici un rol important.

„Geoffroy va împlini paisprezece ani pe 12 februarie, anul viitor. Michel Le Hucheur pretinde că până atunci nu voi fi judecată dar că poate o să fiu pusă în libertate provizorie. Nu-mi vine să cred. Ce se va întâmpla? La început credeam că nu voi mai putea trăi alături de copiii mei din cauză că le-am ucis tatăl. Dar Valerie Niel, bietul Rene, avocatul meu, toată lumea pare să fie de acord în privința asta: copiii mă vor din toată inima. Dar cum să procedez?

Să le vorbesc despre tatăl lor, să nu le vorbesc niciodată, cu toate că prezența şi spiritul lui Laurent ne impregnează viața, a mea şi a copiilor? Laurent, care nu se va lăsa nicicând dat uitării, Laurent pe care nu-l voi uita niciodată! Fotografiile lui au rămas acasă, ca şi portretul pe care i l-a făcut Waroquier.

Ştiu că în ziua în care Geoffroy îmi va pretinde să-i relatez în ce fel a murit tatăl său – căci el mă va întreba mai întâi – eu o s-o fac: Dar nu voi spune nimic din ceea ce ar putea să-i întunece memoria. Şi-atunci? Se vor putea scurge câțiva ani, în care fiecare dintre noi va evita subiectul tabu. Mai devreme sau mai târziu, copiii îmi vor pune întrebări şi n-o să pot, n-o să vreau să mă eschivez. Pentru mine – chiar dacă ar fi numai pentru mine – vreau să-l păstrez pe Laurent. Nu vreau ca el să dispară...”

Rămânea calmă. Şi cu toate acestea disperarea devenea câteodată obsedantă, oricât ar fi căutat să se detaşeze. Dar salvarea ei consta în posibilitatea de a se gândi – aşa cum fac toate femeile – la o mulțime de amănunte a căror însumare reprezintă culoarea şi ponderea vieții!

„Mă întreb cum o fi scoțând-o la capăt cu copiii, biata Valerie Niel. Geoffroy este atât de bun la franceză, îmi arăta întotdeauna compozițiile! Avea nevoie să-l încurajez. Sunt

sigură că nu va apela, în privința asta, la mătuşa lui, în afara cazului că ea s-ar arăta mai dinainte dispusă, ceea ce cu siguranță nu va face. Cât despre matematică, socotesc că ea va ține şi mai greu pasul. Până la urmă am reuşit să înțeleg matematicile moderne dar a trebuit totuşi să fac un mare efort. Dominique preferă să se descurce singură, exceptând pregătirea lecțiilor. În privința ei sunt perfect liniştită. O să pună, cu de-a sila, cartea de geografie şi vocabularul limbii engleze în mâinile resemnate ale mătuşii Niel, pentru a-i enumera munții Pirinei sau ca să repete cu ea verbele neregulate. O s-o oblige pe această nefericită să-i lipească decupajele în „Caietul cu animale". O va sili să-i transcrie cu cerneală roşie figurile geometrice, fără să-i lase nicio portiță de scăpare. Şi Valerie o va lua în serios. Fără să mai vorbesc de părul ei atât de lung, atât de frumos şi aşa greu de îngrijit, pe care biata
Valerie va fi nevoită să-l descurce dimineața şi seara. Fără să mai vorbim nici de aşchiile, de spinii şi de coşurile fetei

— Care are întotdeauna în rezervă un mare punct negru sau un mic panarițiu – şi pe care mătuşa Niel va trebui să-l extirpeze, să-l stoarcă sau să-l panseze cu grijă"...

— Cu grijă maternă! spuse Carol cu glas scăzut, pentru a-şi încheia gândul..

II revedea în minte pe fiul ei Geoffroy, cu ochii săi limpezi, chipul de înger uşor bucălat, cu obrajii roz şi gura atât de minunat conturată încât toate misterele copilăriei se refugiaseră în zâmbetul lui. Treisprezece ani şi jumătate. Invenții nostime („anti-pătratul alb" lipit jos, în dreapta ecranului de la televizor, sau profilul mamei lui, decupat, pe care-l țintuise pe uşa camerei sale cu recomandarea: „Duceți-vă toți s-o vedeți pe Lulu astă seară la Folies-Bergere!"); un ascuțit simț al mistificării (îşi
„trăgea pe sfoară" sora mai mică şi profesorii în toate felurile posibile şi imposibile...); un farmec nemaipomenit de care se folosea cu inocență dar şi cu o inconştientă şi tulburătoare siguranță de sine. Părul de un blond-închis, cu şuvițe tivite de soare; o voce care-i rămăsese feminină şi clară, fără

asperități, atât de melodioasă î’ncât îi mergea
Carolei la inimă (da, inima mea îl ascultă), aşa că îl striga adeseori pe Geoffroy fără motiv, simțindu-se fericită să prindă din zbor aceste sunete („Poftim?” întreba Geoffroy. „Nu, nimic”, răspundea Carol şi acest „Poftim?”
care străbătea casa o făcea pe Carol să simtă plenitudinea unui neobişnuit sentiment de bucurie). Da, Geoffroy, privirea lui, surâsul şi această voce de. Copilandru, încă neschimbată, această voce pe de-a întregul pură şi atât de fragilă, care-i era şi mai dragă ştiind că timpul n-o s-o cruțe.

Apoi în fața ochilor Carolei reapărea brusc şi Dominique, fetița de unsprezece ani, fetița cu păr lung, care venea şi pleca înaripată ca un elf. Câtă grație în cel mai neînsemnat gest, în cel mai mic pas pe care-l făcea această viitoare femeie, în sinea căreia feminitatea răzbătea aşa cum răzbate cu ciocul un pui ieşind din ou. Şi câtă varietate de aspecte poate imprima chiar acestei feminități absoluta inocență a copilăriei, care ştie totul şi care nu ştie nimic, acestui trup auriu în care au şi înmugurit sânii dar care rămâne protejat de copilărie ca de-o armură! Cu toate acestea, încă de mult timp o malițiozitate provocatoare se aprindea în ochii sălbatici şi strălucitori ai fetei – ochii tatălui ei —
atunci când privea un bărbat, fără să țină seama de ridurile şi de vârsta acestuia, de frumusețea sau urâțenia, de vulgaritatea ori de prestanța lui. Dominique, viitoare femeie, deja femeie aureolată de un vis care nu voia să se destrame, mişcându-se în zgomotul izvoarelor de mici bucurii care asaltează copilăria din zori şi până-n seară, ba chiar şi în timpul somnului cald al nopții. Dominique, cu nasul ei uşor turtit, cu surâs echivoc de l’aun; Dominique pură ca o sălbăticiune, scuturându-şi pletele lăsate pe umeri; Dominique, stăpânită până în adâncuri de demonul dezordinii şi, în acelaşi timp, străduindu-se să lipească

— De preferință cu mâna altora – imagini decupate, Dumnezeu ştie de unde, pentru faimosul ei „caiet cu animale”
plin de forme ciudate şi de aripi întinse, de felurite coarne şi

de boturi, de coame aurii ca lanurile de grâu copt. Dominique, sinceră, şireată, distrată, silitoare, serviabilă şi de-o irascibilitate frenetică stârnită brusc, fără un motiv anume, cu zvârliri năbădăioase şi mlădierea mătăsoasă a unui pursânge.

— Honore, m-am săturat până peste cap!

— Vă înțeleg, domnule judecător, spuse grefierul fără să ridice capul. R

Thirel se întinse ca un motan bătrân.

— Istoria asta de la Societatea franceză de investiții putea fi pasionantă! Dar simt cum, puțin câte puțin, îmi scapă tocmai esențialul. De ce l-au lăsat pe unul dintre suspecți, de la care puteam să scot cel mai mult, să fugă peste hotare? De ce au încredințat unui alt magistrat afacerea paralelă a Fondului de investiții garantate? De ce exercitarea activității juridice şi căutarea adevărului se izbesc, fără încetare, de intervenții politice? De ce trebuie – sub pretextul faimosului „secret al instrucției" —

să mă fac, în fața opiniei publice, complicele unui veritabil camuflaj al scandalului? Şi de ce nu sunt lăsat să pun în discuție cutare sau cutare personalitate care duhneşte, de la distanță, a pucioasă?

— Pentru că Sistemul e Sistem, spuse calm, grefierul.

Thirel se ridicase.

— Honore, ai putut să-ți dai seama că nu-mi neglijez din cauza asta nici afacerile în curs de desfăşurare. Şi

Dumnezeu ştie că nu ne lipsesc tot felul de scandaluri.

Cât despre afurisita noastră de Carol Mansigny, chiar dacă m-aş face că am uitat-o, îşi dau alții osteneala să-mi reamintească mereu de ea.

Ridicându-şi capul încărunțit, grefierul spuse simplu:

— Această micuță doamnă nu ne destăinuie prea mult.

Thirel clătină din cap.

— O, nu! Ştii, Honore, mi-ar plăcea să mă ocup o vreme numai de acest caz. Tânărul nostru avocat Le Hucheur este lipsit de cea mai elementară experiență, dar tocmai stângăcia sa e' convingătoare. Şi nu putem trece cu vederea depoziția

lui Damiens. Pentru a şti tot adevărul trebuie scormonit cu migală trecutul acestui Laurent
Mansigny, pe care familia şi prietenii săi aproape că ni-l prezintă ca pe un geniu dublat de un sfânt. Eu nu i-am aflat punctul vulnerabil. Manneville este un bun polițist

— Nu lasă niciodată să se întrevadă nimic din substratul ascuns al gândirii lui – dar sunt sigur că nu vrea decât să mă ajute. Părinții victimei îl cam agasează, şi eu înțeleg…

Tăcere.

— Mergeți la preşedintele Saint-Galaix, domnule judecător?

— Chiar aşa, Honore… Spune-mi îmbătrânind nu devii puțin vrăjitor?

— Ba da, domnule judecător.

Thirel isprăvi de aranjat câteva dosare, fluierând încet aria din Pisica neagră.

— Îmi pot permite să vă întreb ceva? spuse Honore.

— Bineînțeles!

— Aş vrea să ştiu: credeți că va vedea lumina zilei reforma judiciară la care lucrează preşedintele Saint-
Galaix? Că preşedintele Saint-Galaix, după ce se va fi pensionat, va lansa o campanie şi va obține să-i fie prezentată lucrarea în fața Parlamentului, cu oarecare şanse de reuşită? Sau nu este decât jocul unui sfârşit de carieră, un fel de himeră?

Judecătorul Thirel îşi potrivi cravata.

— Honore, am totală încredere în realismul şi în curajul lui Saint-Galaix. Dar nu cred în onestitatea Puterii politice, când e vorba să-şi restrângă propriul imperiu, şi am şi mai puțină încredere în înțelepciunea Parlamentului.

Câteva momente mai târziu, după nesfârşite ocolişuri prin cochilia întortocheată a Palatului, judecătorul Thirel îl regăsi pe preşedintele Saint-Galaix în bârlogul său, aflat în spatele sălii de deliberare a juraților.

— Pare-se că nu prea merg treburile, dragul meu!

spuse preşedintele după ce-i strânse mâna.

— Pe legea mea, nu!

Thirel făcu, în termeni amari şi concişi, o rapidă prezentare a ceea ce el numea „întunecatul tablou al situației”. Saint-Galaix îi oferi o țigară, şi-o aprinse pe a sa şi cei doi bărbați, instalați confortabil, se destinseră în atmosfera prieteniei de seară care se statornicise între ei.

— Iată ce-i, spuse Thirel închizându-şi pe jumătate ochii negri şi strălucitori, aşa nu se mai poate! Cabinetele de instrucție sunt aglomerate ca o vulgară circulație urbană, şi situația devine din ce în ce mai gravă. O ştii tot atât de bine ca mine, poate chiar şi mai bine, dar astă-seară simt nevoia să mă descarc: dacă nu se multiplică numărul de magistrați, ne paşte stagnarea definitivă. Ni se reproşează că-i pasăm poliției ceea ce este de competența noastră.
Ce-i de făcut? în privința mea, e simplu, am depăşit de mult timp faza alertei; îmi dau duhul sub povara dosarelor. Oh, ştiu că nu sunt singurul! Şi-atunci, în fapt, poliția ne uzurpă din ce în ce mai mult atribuțiunile. Practică, în stilul ei propriu, meseria noastră: interoghează cetățenii, îi constrânge, reținemartorii la secțiile de poliție, face percheziții, totul cu deplina desconsiderare a libertății. Ca urmare, profesiunea noastră se devalorizează şi se degradează văzând cu ochii. Cât despre Parchet, acesta procedează exact ca noi. În lăudabila sa grijă de a ne mai degaja, încredințează poliției judiciare aceste anchete „oficioase”, ceea ce în principiu este absolut ilegal dar prezintă avantajul de-a ne face să câştigăm timp, lăsându-i pe ei să trieze, ca nouă să nu ne revină decât cazurile cu adevărat importante. La drept vorbind asta înseamnă dezordine, şi astfel noi nu respectăm drepturile cetățenilor care în cele din urmă îşi dau seama de situație, cu atât mai mult cu cât întârzierile ajung să fie cu adevărat scandaloase. Şi vezi urmarea: sunt huiduite poliția şi magistratura, *când de fapt niciuna, nici cealaltă nu au nicio vină. Răspunzător* este Sistemul.

Atent şi prietenos, Saint-Galaix, fuma pufăind.

— Ai dreptate. Dar e şi mai grav, Thirel. În umbră se află oameni avizi de putere care nu vor să țină seama nici de prestigiul, nici de procedeele magistraturii. De câtva timp, sub privirile blajine ale cetățenilor, vedem cum în Franța – încetul cu încetul, Poliția acaparează justiția.

Thirel se simțea învăluit în calmul acestei încăperi intime şi modeste care era impregnată de-o atmosferă de muncă.

— Deci, dragul meu preşedinte, nu mai crezi în frumoasa dumitale reformă?

Saint-Galaix se mulțumi ca, în loc de răspuns, să apuce un dosar gros şi să i-l întindă prietenului său.

— Cred, bineînțeles!

Preşedintele îşi închise ochii pe jumătate.

— Ştii, principalele mele rubrici au şi fost schițate.
Hai, uite-te!

Deschise dosarul pe masa învechită care-i servea de birou, şi amândoi se aplecară asupra lui.

Thirel parcurgea cu privirea temele fiecărui capitol şi, după obiceiul său, citea cu glas scăzut, murmurând neîntrerupt.

— ”Asigurarea independenței magistraturii şi înființarea unei adevărate «puteri juridice» inexistente în actuala situație.”

— ”Numirea în fruntea sa nu a unui aşa-zis «ministru de justiție», ci a unui magistrat suprem al Franței, inamovabil, asistat în activitatea pe care o desfăşoară de consiliul suprem al magistraților.”

— ”Ameliorarea recrutării şi pregătirii magistraților.”

— ”Creşterea substanțială a numărului lor.”

— ”Simplificarea inextricabilului labirint al procedurilor.”

— ”Consolidarea dreptului de apărare, prea adeseori desconsiderat sau periclitat, organizându-se mai judicios supravegherea în primele douăzeci şi patru de ore, timp în care un justițiabil este cu desăvârşire lăsat la discreția poliției, dezarmat, îngrozit, privat de cei care-l susțin şi de asistența unui avocat.”

— ”Căutarea, mai corectă şi mai activă a probelor provenind din exterior, în afara cercetării acuzatului, pentru

a prelua ceea ce este mai bun din sistemul englezesc şi pentru a abandona, în parte cel puţin, sinistrele metode folosite de o procedură absolut inchizitorială.”

— ”Renovarea, de la un capăt la altul, a penitenciarelor, ale căror clădiri sunt sechelele celei mai vechi barbarii. Să li se dea deţinuţilor o ocupaţie conformă cu exigenţele demnităţii umane; să se facă deosebire între «criminalii întâmplători» şi delicvenţii nerecuperabili; să

fie întreprinsă o schimbare esenţială în privinţa recrutării, instruirii şi formării mentalităţii gardienilor şi supraveghetorilor din acest sector. Să se ia deci toate măsurile pentru a evita actuala apariţie în serie a inadaptabililor şi a recidiviştilor.”

Saint-Galaix părea uşor intimidat, atitudine care nu i se potrivea.

— Nu este, se înţelege, decât o schemă! spuse el. Dezvoltând rubricile se va ajunge la prevederea mai multor dispoziţii noi, la care ştiu că aderi: întărirea independenţei judecătorului de instrucţie faţă de procuratură;introdu cerea unui adevărat *Habeas corpus* 1 în chiar textul Legii constituţionale; reglementări mai liberale în cazul detenţiunii preventive; prescripţia secretului cercetărilor, care este astăzi perimat; desfiinţarea tribunalelor excepţidnale; promovarea categorică a drepturilor femeii… Vezi dumneata, Thirel, legea trebuie aplicată de către cei în drept cu deplina respectare a libertăţii de gândire şi a libertăţii de conştiinţă.

Saint-Galaix închise dosarul.

— Da, dragul meu, în deplină libertate! Fără să mai simţi, în fiecare clipă, nevoia să deschizi multiplele umbrele ale codului sau să te pui la adăpost prin intermediul procedurii.

Thirel se reaşeză în fotoliu. Oftă.

— Bun! O să avem, cu siguranţă de discutat anumite puncte, în privinţa cărora vor exista divergenţe între noi. Dar, în mare, ştii foarte bine că suntem de acord. Partea proastă e însă că nu mai am încredere. Şi nici dumneata nu ai mai multă decât mine…

— Cum asta? spuse Saint-Galaix, arcuindu-şi sprâncenele.

— Ştii în ce fel califica, acum câtva timp, un bătrân magistrat, justiția noastră? „Un dispozitiv excesiv ornamentat, pretențios, care scârțâie, şchioapătă şi pe care societatea l-a construit pentru a asigura – de bine de rău — funcțiile juridice!” E ceea ce spunea, în esență, chiar dacă nu garantez să fi reprodus cuvânt cu cuvânt. Ei bine, mi-ar

1 Să ai trupul...” (lat.) Denumeşte o lege a sistemului juridic englez prin care se dispune prezentarea în fața instanței a deținutului în persoană, pentru a se constata validitatea sa corporală.

plăcea să-mi citezi un singur proiect de reformă judiciară profundă, serioasă, care să fi fost dezbătut în Parlament de la sfârşitul războiului încoace... Inutil să te străduieşti:
n-o să găseşti niciunul. Nu s-au discutat decât reforme de mică importanță. De ce ai vrea ca acum să fie altfel?
Nu vine Moş’Crăciun pe coşul ăsta, dragul meu preşedinte!
De fapt, majoritatea colegilor noştri se alătură ei înşişi politicienilor, pentru a se crampona de Sistem. Cât despre cetățeanul obişnuit, chiar dacă i se atrage atenția, el are un nivel atât de ridicat în stupiditate „ignoranță, lene sau laşitate încât n-aştept nimic din partea lui.

Thirel făcu o pauză. Pe urmă, pentru a-şi încheia spusele, luă o înfățişare misterioasă.

— *Nu ne rămân decât tinerii!* Perfect. Căci aceşti indivizi adulmecă orice carențe ale aparatului juridic, aşa cum încearcă să descopere şi carențele Învățământului, considerat cia literă mare. Dar ştii ce devin instituțiile de care tinerii din ziua de astăzi încep să se îndoiască.

Cei doi evocară, în tăcere, această perspectivă.

— Ascultă-mă, reluă Thirel, vânturăm din când în când în faptul serii marile noastre idei pentru a ne elibera de complexe şi pentru a ne smulge din cotidian. Dar ceea ce ne pasionează – s-o mărturisim – sunt amănuntele profesiunii noastre. Tocmai îți închei cu bine ultima dumitale sesiune de dinaintea concediului. Eu însă îmi fac sânge rău gândindu-mă că-mi las dosarele, timp de o lună, pe mâna unui

înlocuitor. Uite, e vorba de fata aceea – despre care ai auzit, cu siguranță, vorbindu-se la Palat şi ai citit în gazete – acea Carol Mansigny care şi-a ucis pur şi simplu soțul, bancher cunoscut, prieten intim cu un ministru în funcțiune şi vedetă a întregului Paris…

Saint-Galaix ridică mâna, afectând multă solemnitate.

— Nu-mi mai spune nimic. E un caz de care va trebui, poate, să mă ocup.

Thirel intră în joc:

— Posibil! Dar linişteşte-te: nu voi încălca regulile profesionale şi mă voi rezuma doar la câteva mici reflecții nevinovate. Apropo de această afacere Mansigny: primesc o grămadă de inşi, poliția interoghează alte persoane, dosarul meu să umflă ca un burduf şi totuşi sunt sigur că

nu mi-am dus la bun sfârşit cercetările. Oh, dacă aş vrea. ar fi foarte simplu să trag concluzii şi să trec la o nouă tărăşenie. Ucigaşa mea şi-a mărturisit crima, a mărturisit-o de la început, am vârât-o în închisoare, ministrul, prieten cu soțul ei, cere răzbunare, Parchetul şi Poliția judiciară s-au dezlănțuit, mărturiile în favoarea victimei abundă, maestrul Rennenski este avocatul părții civile şi toată lumea pare de acord. Ni s-a pus sulița în coastă şi a trebuit să ne dăm toată osteneala. Puteam deci să închei foarte repede cazul pentru a-l trimite Camerei de punere sub acuzare la câteva săptămâni după întoarcerea din concediu. Dar mai este şi acest tânăr avocat Le Hucheur pe care-l cunoşti…

— Le Hucheur, spuse Saint-Galaix, un stagiar? L-am auzit pledând la Curtea cu juri, în procesul lui Le Beignet…

Thirel îşi clătină capul cărunt.

— Da… E un băiat bun care pare să aibă stofă. Atât de impetuos, atât de onest, atât de stângaci încât m-a impresionat. Pretinde că Laurent Mansigny, victima, era un ticălos, că-şi înşela nevasta cu toate femeile disponibile etc. Ceea ce în fața juriului ar putea să prezinte lucrurile într-o altă lumină. Clienta lui însă refuză să se strecoare invocând o dramă pasională pentru a nu întina memoria soțului ei. A

acestui soț pe care totuşi l-a curățat cu frumoasa-i mână albă! Le Hucheur are tupeul să insinueze că de fapt eu însumi -îi împărtăşesc părerea, fără a îndrăzni s-o spun, ceea ce aproape că-i adevărat... Dat naibii Le Hucheur! Dar, vezi şi dumneata, n-am timp să aprofundez cazul, să-l duc la capăt, aşa cum aş dori. Ar fi necesare de trei ori atâtea interogatorii... Închipuieşte-ți că acest caz al micuței doamne, cum zice grefierul meu, mă interesează mult mai mult decât banditii şi escrocii care-mi asaltează în acest moment cabinetul! E tânără şi frumoasă, criminala mea. Îmi dau seama că n-a fost prea fericită. Ar fi meritat poate mai mult decât dreptatea pe care o împărțim noi şi care nu-i altceva decât un fel de idol mumificat, neputincios şi steril ca o femeie bătrână.

— Exagerezi, spuse Saint-Galaix, care auzise destule în viața lui.

Rene Damiens îşi opri D.C.-ul în fața uneia dintre acele faleze locuite care fac onoare arhitecturii moderne, în holul geometric şi sonor, un mare tabel indica mijlocul de a descoperi troglodítul pe care-l căutai. Rene citi pronunțând încet: „Laetitia Matelli, scara A, coridor C, camera 12". Se repezi într-un ascensor, care părea să icnească, urcă până la etajul VI, căută litera C, parcurse un coridor frumos şi practic de un alb strălucitor, apăsă în fine pe soneria camerei cu numărul 12. Apăru o creatură cu trup splendid, cu chip delicat şi ochi întunecați.

— Bună ziua, domnişoară. Sunt Rene Damiens. Nu ştiu dacă vă mai amintiți...

Nu-l văzuse prea des la familia Mansigny dar îl recunoscu imediat.

— Intrați.

Vocea Laetitiei era lipsită de entuziasm. Rene privi în fugă încăperea de o dezolantă banalitate, pe care nu reuşeau s-o facă mai plăcută nici frumoasele afişe fixate pe pereți şi nici cele două-trei covoare indiene.

— Bănuiți despre ce aş vrea să vă vorbesc, domnişoară.
— Da, adică…
— Carol Mansigny este aşadar în închisoare pentru asasinarea soțului ei. Am văzut-o alaltăieri. Închisoarea este cu adevărat abjectă. Carol nu vrea să spună nimic ce-ar putea pângări memoria lui Laurent. În calitate de prieten al Carolei, credința mea este că numai dumneavoastră ați putea-o salva…
— Cine v-a trimis?
Rene nu se putu stăpâni şi roşi ca q fecioară.
— Dar… nimeni, vă asigur!
Laetitia îşi scutură buclele brune.
— Mințiți foarte prost.
Tăcere.
— Ei bine, spuse Rene, v-am întâlnit de mai multe ori în bulevardul Foch, după ce ați venit să vă instalați la familia Mansigny. Nu vreau să merg pe ocolite: ați fost amanta lui Laurent, nu-i aşa?
Fata se ridică în picioare.
— Ieşi afară, spuse ea, fără să ridice tonul.
Rene se îmbujoră şi mai rău dar rămase nemişcat.
— Ascultă-mă, Laetitia. Sunt stângaci, nu-mi dau seama pe ce cale ar trebui s-apuc pentru a face acest demers… delicat… şi mă transpun în situația dumitale, crede-mă! Dar este vorba de libertatea Carolei.
Privirea întunecată a fetei se voală.
— Nu țin deloc să te ajut ca s-o eliberezi pe ucigaşa lui Laurent.
Rene începu atunci să strige:
— Ucigaşă? Spune mai bine: o femeie pe care ai împins-o la disperare prin prezența dumitale în căminul ei, prin concubinajul cu soțul ei, sub ochii ei, prin această provocare continuă pe care a îndurat-o atât cât a putut, mai înainte de-a fugi ca o ciumată!
— Ieşi afară! Altfel telefonez la poliție.
Deveni lividă. Rene îşi evalua înfrângerea. Se ridică.
— Nu ştiu la ce nivel se găseşte la dumneata ceea ce îți

serveşte drept inimă. Dar e ceva ce-ți pot spune, Laetitia: dacă n-o să vorbeşti la procesul Carolei Mansigny n-o să mai poți niciodată dormi liniştită, nici n-o să te mai poți privi vreodată în oglindă fără să vomiți.

: k

În atelierul închisorii, Carol, îndeletnicindu-se cu stupida mânuire a etichetelor albe şi verzi, singura treabă care i se propusese, rămânea întrucâtva izolată de camaradele sale, preferind să se gândească, să reflecteze. Discuțiile celorlalte deținute îşi urmau cursul, fără ca ea să le ia în seamă. Doar din când în când câte o vorbă, câte o frază, rămânea agățată undeva în mintea ei.

„Cantina e din ce în ce mai scârboasă!"

„Când voi ieşi din închisoare îmi voi cumpăra o mică garnitură de la Galerii..."

„De cât timp nu te-ai mai dus la Palat?"

„E mai curând bine făcută noua asistentă! Ar fi trebuit să..."

Prin fața Carolei se perindau sculpturi imaginare:
Dominique sub formă de sirenă, cu torsul gol, visătoare, contemplând solzii din coada sa de peşte; profilul lui Laurent conturându-se pe un medalion de marmură neagră;

Geoffroy sub aspect de faun cu picioarele bifurcate; un bust: Juliette cu copcile nițel descheiate. Sau asamblarea non-figurativă a acelor sfere şi bule al căror echilibru variază după starea de spirit. Carol îşi închipuia planuri de case, pe care reuşea să le proiecteze în minte, până în cele mai mici detalii: *vedea,* ca pe schița „albastră" a unui arhitect, o casă pe gustul ei, care se înălța etaj cu etaj.

„Acolo o bucătărie mare unde, mai târziu, voi agăța pe pereți farfurii de Rouen, pentru că vreau să fie una dintre cele mai frumoase încăperi ale locuinței. Acolo un coridor. Aici sufrageria, biblioteca, salonul – câte o scară de fiecare latură a parterului – la naiba cu avariția!" Planul se forma şi se schimba; casa scării se înscria într-un volum perfect...

— *Neagra!*

Carol fu adusă brusc la realitate de acest cuvânt prins din

zbor şi care era însoţit de un soi de larmă. Ascultă, lăsă deoparte lucrul, privi. Un zgomot surd străbătu acum atelierul, se împrăştie ca o undă printre femeile care lucrau, o atinse în treacăt pe călugăriţa neclintită ai cărei ochi cenuşii stăteau la pândă. Din priviri, Carol îşi căută camarada, pe Juliette, mica prostituată roşcată cu nas de veveriţă. O văzu stând chircită, lângă uşă. Era foarte palidă şi nici măcar nu încerca să-şi şteargă lacrimile care-i curgeau de-a lungul obrajilor uşor supţi. Carol se grăbi s-o ridice.

— Ce ţi s-a întâmplat?

Juliette îi răspunse cu vocea gâtuită:

— Roşie iese de la pretoriu! O colegă care se dusese la latrină şi care tocmai s-a întors, a văzut-o. Ştiam c-o s-o încaseze dar vacile alea i-au ars cinşpe zile de carceră.

Repetă cu glas mai ridicat:

— Cinşpe zile, lepădăturile…

Discuţiile erau admise în atelier, cu condiţia să nu fie prea zgomotoase şi să n-aibă nimic subversiv. Dar un zumzet de stup în stare de alarmă se înălţa acum în atelier.
Căci dacă deţinutele erau de cele mai multe ori egoiste, formând mici bisericuţe, indiferente faţă de cele cu care nu erau intime, redeveneau de-o solidaritate aprigă atunci când era vorba de barbaria „negrei”, adică a celulei obscure în care deţinutele erau tot timpul singure.

Puţin câte puţin Juliette îşi veni în fire. Reîncepu să vorbească pe şoptite, aproape fără să-şi mişte buzele, aşa cum procedează deţinutele cu experienţă.

— Ştii, Roşie a ocărât-o pe subşefă din cauza mâncării.
Două muşte şi un cărăbuş într-o supă, nu putea să nu i-o zică! Trebuie să spun că Roşie se pomenise fără leţcaie, aşa şi eu, deci n-am putut merge la cantină o săptămână întreagă. N-am îndrăznit să-ţi cerem. De cele mai multe ori parcă ai fi pe lumea ailaltă. Pe scurt, după asta ne-am descurcat. Dar vezi şi tu ce poate ieşi, când n-ai de ros decât de la cazan. Roşie ţine la tabieturile ei, nu merge la ea gamela spurcatei ăsteia de închisori! Nu suntem cerşetoare, ce naiba… Ba încă Roşie, după ce a ocărât-o pe subşefă, i-a

făcut şi aşa semn cu mâna. Subşefei nu i-a căzut bine. Atunci Roşie s-a ales cu pretoriu... ’ ~

— Pretoriu? întrebă Carol.

— Aşa-i, tu eşti o începătoare, n-ai cum şti. Pretoriu este un soi de tribunal unde eşti singură în fața grangurilor de la pârnaie, o adevărată mică judecată „a casei”.
Cu limbarița ei de pomină, că aşa-i e năravul, a fost vârâtă la neagra. Nimic nu-i mai greu de îndurat ca asta!

Juliette întepă o etichetă.

— Pe la neagra am trecut şi eu. O dată. Sunt gata să mă târâi, să ling, ca să nu mă mai duc acolo. Am poate aerul că sunt o adevărată puşcăriaşă fără pic de ruşine, da eu nu mă simt aşa grozavă ca Roşie. Mai întâi ți se pune faimoasa „rochie de dimie”, o țoală neplăcută, din pânză groasă care-ți zgârâie trupul, îți atârnă până la glezne şi are mâneci enorme. Vârâtă în asta, arăți ca o călugăriță rătăcită. Pă urmă te pomeneşti într-un fel de celulă foarte înaltă, aflată la parter, prost aerisită. Ai o ferestruică dar e atât de murdară încât nu vezi decât dalele. Nu primeşti poştă, nimeni cu care să vorbeşti; nicio cărțulie, nici de lucru, douăzeci de minute de plimbare prin curte, da tot singură. Şi aş vrea să vezi zăvorul: n-ar avea scăpare niciun elefant. Şi niciun şoarece, dealtfel... Haleala e de zece ori mai infectă, ca lăturile care ni se dau aici. Poți crede?
Asta oficial. Şi încă te mai fac, din când în când, să sari peste câte~o masă aşa, în glumă. Un animal ar plesni. Sunt fete care au crăpat... Uite-o pe călugărița de-aici care ne priveşte în clipa asta. O cunosc eu: nici mai bună, nici mai rea ca altele. Dar ştiu că nu-i place neagra. De la şase şi jumătate dimineața la cinci şi jumătate seara ți se ia salteaua de paie şi cuvertura. Atunci ai d-ales: sau te întinzi pe beton şi eşti sigură că te căptuşeşti c-un reumatism – cunosc o puşcăriaşă care, după ce a stat la neagra, s-a pricopsit pe toată viața cu o nevralgie facială şi e oribilă – sau rămâi în picioare încercând să faci câțiva paşi.
Dar te trezeşti iute că te prind cârceii. Pe scurt, un adevărat paradis. Iarna, niciun pic de căldură şi n-ai decât o pătură.

Eu când am ieşit de la neagra, unde n-am stat decât o săptămână, abia dacă-mi mai recunoşteam camaradele.
Pe lângă pârnaiele de azi, închisorile din evul mediu erau curate petreceri! Iar dacă-ți trece prin minte că exagerez, n-ai decât să-ncerci... Şi nici acuşi n-o să mă crezi: pentru o tentativă de evadare din temniță *te poți alege cu trei luni petrecute la neagra.* După asta o să-ți spună că scumpa noastră Franță este o țară evoluată. Lui Rosi-e ar fi trebuit să-i dea opt sau zece zile. Adăugând că a făcut mişto de subşefă – arătându-i uite aşa cu cotul – se fac cinsprezece zile. Ai de ce s-o iei razna...

Juliette începu iar să plângă. În jurul ei, roiul de femeicontinua să zumzăie de furie. Călugărița nu se clinti. Nu încă.

Tânăru. L avocat Le Hucheur îşi vântura prin Paris ciuful rebel şi pistruii. Hoinărea de-a lungul cheiului, în timp ce Sena sclipea în soare ca spinarea unui peşte. În depărtare, pe fundalul cerului, pe fundalul de azur, catedrala Notre-Dame încerca parcă să se smulgă din parâme, tinzând să se avânte în freamătul vântului.

— Să se ducă? Să nu se ducă?

Le Hucheur stătea în cumpănă neştiind dacă era cazul să-l viziteze pe ilustrul şi bătrânul avocat Senard-Baliviere, care fusese unul dintre maeştrii lui. „Pe Carol (n-o numea în sinea sa decât folosind prenumele) n-o pot lăsa în voia totalei mele lipse de experiență, imboldurilor, timidității mele şi a altor neajunsuri! Cât am putut fi de stupid față de judecătorul Thirel! Singura mea idee bună:
să-i acord încredere comisarului Manneville, al cărui raport figurează în partea introductivă a dosarului de instrucție, acestui Manneville care mi se pare un om cu suflet şi cu rațiune. Eu, *a priori,* n-am nimic contra polițiştilor.

Le Hucheur îşi amintea anumite buclucuri studențeşti care puteau să se termine mai rău. Cu o grimasă, se gândi şi la unele manifestații care s-ar fi putut sfârşi cu mult mai bine. Dar activitatea polițiştilor, îşi da seama, devenea aproape cu neputință de exercitat într-o lume insolită, în

care dispozițiile primite oscilau, atât de ciudat, de la cea mai pripită brutalitate la cea mai scandaloasă toleranță.

„Manneville nu mi-a făcut greutăți pentru a-mi furniza adresa pe care i-am cerut-o. Oamenii aceştia sunt foarte bine organizați. Laetitia Matelli. Fără îndoială o corsicană, în tot cazul o fiică a soarelui. Mansigny trebuie să-şi fi ales amantele pe sprinceană! Cred că am făcut bine trimițându-l pe Rene Damiens la fată. Păcat că tentativa lui a eşuat…"

Repetă visător: „Laetitia Matelli1'. În sinea lui, el tot mai considera că tânăra femeie ar putea fi martora sa trăsnet. Şi din moment ce Damiens nu realizase nimic, hotărârea era luată: o va vedea chiar el pe Laetitia, pentru a-i smulge mărturisiri… „Fără îndoială că toate acestea nu sunt tocmai reglementare, dar prea puțin îmi pasă. Dealtfel, nu văd de ce apărarea n-ar avea, când e voba de investigații, aceleaşi drepturi ca procuratura. Există o lacună în acest blestemat dosar, ceea ce tot repet pisându-l pe judecătorul Thirel! Problema se limitează la a şti dacă noi suntem puşi să aplicăm orbeşte legea sau să servim justiția.

Câteva ceasuri mai târziu, fu primit de domnul Senard-
Baliviere. Acest maestru celebru accepta, la fel ca şi cei mai mulți dintre avocați, să acorde o întrevedere imediat ce era soliciat de un confrate, fie el şi simplu stagiar. Le
Hucheur, destul de emoționat, cerceta vastul salon în care tocmai fusese introdus. Luxul în care trăia Senard-Baliviere era de foarte bun gust şi fusese dobândit prin muncă.
Dealtfel, nu făcea niciun secret din asta. Pe pereți figurau câțiva impresionişti care filtraseră cu osârdie efectele solare. Sub patina vremurilor regeşti diversele mobile, stil Ludovic al XV-lea, luceau discret prin bronzuri şi marchetării. Fără a fi numeroase, bibelourile chinezeşti erau de bună calitate. Michel savura această ambianță, care era pe gustul lui. Se aşezase pe marginea scaunului, cu mâinile pe genunchi, într-o atitudine pe care subit o găsi ridicolă. Prea târziu! Deschizând repede uşa, Senard-Ba-
1ivi ere intră cu mersul său sprinten, întinse amândouă mâinile şi întrebă cu frumosul său glas grav:

— Ce mai faceți?

Le Hucheur sări în picioare. Îl salută pe maestru şi-l urmă într-un birou spațios, tapisat cu țesături închise la culoare, pe care-l găsi foarte auster: o masă masivă de mahon, fotolii stil Empire, bibliotecă. De-a lungul unui perete erau orânduite, într-un fel destul de bizar, mai multe busturi reprezentând jurişti sau rectori celebri şi vădit preocupați: d'Aguesseau, Malesherbes, Monmerque, Rol lin. Şi două generații ale grupării lui Berryer, se alăturau

J *Antoine Berryer* (1790—1868), avocat şi orator legitimist, adversar al celui de-al doilea imperiu.

astfel, aliniați pe un singur rând. Pare-se că nu ştiau de glumă.

— Aşadar, tinere? Dați-mi voie să vă scutesc de introducere. Sper că sunteți perfect sănătos, eu de asemenea,

Mulțumesc! Vă ascult.

Michel Le Hucheur observa figura maestrului care exprima forță, fața colorată, ochii albaştri ale căror pleoape se alungeau spre tâmple când era furios sau când glumea, chipul sensibil şi aprins, virând uşor spre roşu-violet, gura accentuată care ştia să pronunțe cuvintele dând verbului, după loc şi după caz, o înaripare desăvârşită sau o greutate strivitoare. Michel se simți ca în frumoasele zile ale cursurilor de drept, fascinat de această sursă de elocvență, de misterul acestei voci care te purta mai spre înălțimi şi mai departe decât altele. Îşi luă inima în dinți:

— Ei bine, maestre, am nevoie de dumneavoastră. Vă cer scuze... Permiteți-mi să vă întreb: ați auzit vorbindu-se despre cazul Mansigny?

Urechile ascuțite şi păroase ale bătrânului avocat se înroşiră.

— Se înțelege! Dar n-o să-mi spui... N-o să-mi spuneți... Bine! O să te tutuiesc7de acord?

— De acord, răspunse Michel, înseninându-se.

— N-o să-mi spui că ți s-a încredințat cazul?

— Ba da, maestre... Hm! Da, maestre, sunt... la drept

vorbind… apărător din oficiu!

— Ia te uită? Frumoasa doamnă al cărei bărbat era bancher, dacă nu mă înşală memoria, n-a găsit printre relațiile ei un cât de neînsemnat avocat?

— Nu… de fapt pare ciudat. Dar veți vedea: face parte din caracteristicile personajului…

— Ei bine, atunci pentru un debutant ai un noroc de încornorat! Te-ascult.

Michel Le Hucheur se lansă într-un elogiu ditirambic la adresa clientei sale, improviză în onoarea ei o predică excesivă şi pe chipul său tânăr pistruii se accentuară. Vorbi despre frumusețea Carolei, despre singurătatea Carolei, martiriul şi nevinovăția Carolei. Se complăcu în a descrie „insuficiențele grave din dosarul de instrucție”, „apatia judecătorului Thirel”, „atitudinea sa negativistă în fața evidenței”, „denegarea de dreptate care se punea la cale”.

Deplânse eşecul demersului făcut de Rene Damiens pe lângă Laetitia, secretara-amantă (dar păstră tăcere în legătură cu hotărârea de a stărui la rândul său). Căpătând mai mult curaj, ajunse să declare că domnul Rennenski, avocatul părții civile, este „un destul de mare ticălos”, mai înainte de a conchide printr-o perorație care spulbera, ca pe un fir de pai, metodele şi efectele procedurii inchizitoriale.

Domnul Senard-Baliviere ştia să asculte. Îşi aplecă într-o parte capul sangvin cu păr cărunt tăiat foarte scurt şi, de bucurie, îşi închise pe jumătate ochii. Cu toate că năvala tânărului său coleg îi încurcase programul, se ferea să-l întrerupă. „Nu s-a dus de râpă meseria noastră!” gândi el.

Le Hucheur tăcu pentru a-şi mai trage sufletul şi chiar atunci un valet intră discret pentru a anunța „din partea doamnei” că „invitații sosiseră şi că se va servi masa”.

îl alungă cu un gest energic însoțit de un zâmbet. În locul său veni aproape imediat stăpâna casei, o frumoasă doamnă în vârstă, cu păr violet, care dădea semne de nerăbdare. Michel se ridică, se repezi, îi sărută mâna care avea pielea uscată şi bronzată.

— Gaspard, n-aş vrea să te deranjez în timp ce lucrezi dar musafirii sunt aici.

Vocea bătrânei doamne tremura uşor, melodios. La rânaui sau, Senard-Baliviere se ridică în picioare, îşi îmbrățişă soția şi, cu delicatețe, o îndemnă să plece.

— Vin, vin! încearcă să-i faci să aibă răbdare. Dacă mai zăbovesc, aşezați-vă la masă. O să le spui că e vorba de viață şi de moarte.

Doamna Senard-Baliviere surâse şi plecă.

— E minunată, spuse maestrul.

îşi privi tânărul discipol cu severitate.

— Bine! Ți-ai vărsat amarul. Te-am lăsat să vorbeşti.
Am şi început s-o îndrăgesc pe această Carol a dragostei.
Cum s-ar fi putut altfel după ce te-am auzit vorbind? Pe de altă parte, trebuie să te cred pe cuvânt. Sper că nu te-ai lăsat antrenat de entuziasmul tău şi că ai cântărit bine lucrurile mai înainte de a-ți stabili convingerile intime. Bagă de seamă că adeseori este nevoie ca noi avocații să cre-

dem, fără a avea cea mai mică dovadă dar părându-ne drepte şi adevărate, afirmațiile celor pe care am acceptat să-i apărăm. Asemenea risc reprezintă chiar o parte din farmecul meseriei noastre. Bun! Să sintetizăm puțin situația. Îmi spui că această clientă a ta a fost înşelată, umilită. Persecutată în decursul anilor de către bărbatul ei, un om deosebit şi deloc violent dar capabil de cruzime cerebrală, care a făcut în aşa fel încât să nu lase nicio urmă a ticăloşiilor sale. În aleasa noastră societate burgheză asemenea caractere şi astfel de comportamente în viața conjugală sunt mai răspândite decât am crede. Ah! De-aş putea eu, bătrân avocat, să-mi scriu memoriile fără să violez secretul profesional!... Dar ascultă-mă: nu ştiu dacă ți-ai dat bine seama unde-i hiba. Iată: dosarul tău este gol ca balonul unui copil! Clienta nu invocă nimic, ceea ce este o situație destul de obişnuită în împrejurări de acest fel. În plus, ea mărturiseşte tot ce vrei, după care dă crimei sale un fel de fals mobil intelectual, ceea ce e exact tipul de explicație ce poate să displacă unui juriu!

Toată lumea face depoziții care-i sunt defavorabile. Carol a ta nu cunoaşte pe nimeni, n-are nici chiar o biată scrisoare cu care să probeze ceva. Şi-mi mai spui că nici nu vrea să-şi dezvăluie nefericirile conjugale pentru a nu întina memoria bărbatului ei? Oare n-o fi o pornire de orgoliu pe care o împodobeşte cu o excesivă fidelitate? Să arunci mănuşa dar, chiar şi după ce ai ajuns în poziție de apărare, să nu te recunoşti încornorat…

Acest mod de-a vorbi, lipsit de menajamente, îi displăcu grozav lui Michel Le Hucheur care nu mai suporta acum să-i fie atins idolul. Tânărul avocat se arătă decis să se închidă într-o tăcere posacă. Intre timp valetul, tăcut şi dezolat, îşi făcu iar o scurtă apariție.

— În orice caz clienta, această Carol a inimii tale, te asigur că va fi total desființată dacă mai persistă în inepțiile ei. Vrea sau nu vrea să scape cât mai uşor? Asta-i toată problema. Am cunoscut acuzați – şi mai ales femei —
care, în mod mai mult sau mai puțin conştient, doreau să se pedepsească…

13 – Acuzata-

Le Hucheur tresări nițel, deschise gura să vorbească dar, până la urmă, se hotărî să tacă.

— Cele spuse te-au pus totuşi un pic pe gânduri, nu-i aşa? Bine. Orice ar fi, văd de pe acum ce capete vor face jurații când partea civilă le va citi constatarea de adulter contra clientei tale. Ea e cea care înşală, ea e cea care ucide… Bineînțeles că la audiere vei avea prilejul să pui în discuție constatarea, adresându-te ofițerilor de poliție care au făcut descinderea, dar impresia proastă va rămâne.
Şi Rennenski îşi cunoaşte meseria. Dă-ți seama, micuțul meu, că în societatea noastră burgheză, pe oricare treaptă socială, *femeia nu şi-a găsit adevăratul ei loc* nici în fața legii care e făcută de bărbați pentru bărbați, nici în fața cetățenilor conştienți şi organizați care continuă să le claseze printre ființele inferioare. Despre un bărbat care-şi înşală nevasta se spune că este „un băiat de viață” sau
„un armăsar de soi”. Dar când o soție îşi încornorează

bărbatul, atunci e „o târâtură” sau „o femeie de două parale”! în fața unui juriu obişnuit o ucigaşă nu poate scăpa decât servind, cât mai fierbinte, o frumoasă dramă pasională, foarte patetică şi foarte palpitantă. Nici vorbă de aşa ceva în cazul nostru! Această nefericită Carol se va mulțumi să le spună domniilor lor: „Pentru a-mi salva copiii de la o decădere spirituală, pur spirituală, le-am ucis tatăl”.
Asta-i situația. Ei bine, nu! îți repet: dacă ea se menține pe această poziție cavalerească şi dacă tu nu vei găsi o soluție (este îngăduit întotdeauna avocatului să-şi salveze clienții chiar împotriva voinței lor, ceea ce am făcut şi eu nu numai o dată, ce dracu!) atunci, băiete, o să încaseze maximum de pedeapsă.

Printre pleoapele întredeschise privirea bătrânului maestru strălucea albăstruie ca un ghețar. Căci Senard-
Baliviere era furios. Puternic stăpânit de pasiune pentru profesiunea sa, simțea că turbează din cauza acestei nefericite Carol. Cum de-şi permitea ea sa zădărnicească, numai din încăpățânare, un caz atât de promițător? Şi în plus, maestrul încerca un sentiment de simpatie pentru avocățelul stagiar, „tu ciuful său rebel, care-şi iubea atât de mult clienta.

— Nu-ți spun nimic nou afirmând că amanta-secretară rămâne unicul atu în mâinile tale. S-o lăsăm însă baltă din moment ce demersul a eşuat. Dealtfel sunt sigur că trimisul tău special – acest Rene nu mai ştiu cum – nu s-a des-

curcat cum trebuia! Ar fi vrut să-i reuşească tentativa purtându-se dur. Parcă-l aud: „Datoria dumneavoastră”… „Dacă nu sunteți cea mai josnică dintre lepădături…”

’ Senard-Baliviere se ridică, lovi cu mâna mahonul biroului.

— Iată ce-ți propun: vino să iei masa de prânz aici poimâine şi adă-mi dosarul. „ voi ține la mine patruzeci şi opt de ore. Mă voi ocupa de acest caz împreună cu tine, dacă nu voi găsi ceva care să-mi displacă şi care ar fi putut să-ți scape ție. Te voi însoți la judecătorul de instrucție ori de câte

ori vei vrea. La Curtea cu juri voi fi alături de tine pentru a interveni în cursul dezbaterilor, dacă-mi vei îngădui…

Le Hucheur emise un soi de orăcăit:

— Cum, maestre, dumneavoastră…

— Da, da, eu… Dar ia aminte: *tu vei pleda.*

în închisoare, noaptea de vară era mai apăsătoare decât oriunde.

Lungită în patul ei, Carol nu dormea. Se gândea. Cu trecerea timpului îşi regăsise o anumită linişte care-i risipea coşmarul. Dar acesta era calmul disperării, al unei disperări acceptate mai întâi ca un oaspete inevitabil şi pe care acum încerca s-o îndepărteze, cu tot ceea ce avea mai bun în sinea ei.

„Dacă n-ar fi mirosul de hazna, nici vocile stridente şi aspre ale supraveghetoarelor, nici răutatea asta răspândită peste tot…

Mă doare stomacul. Şi totuşi cantina lor e foarte costisitoare. Dar orice ne dau *de* e de proastă calitate, inclusiv hrana!

Cum să suporți această mizerie fizică şi morală rămînând intact? *Să-mi văd copiii chiar şi o singu'ă clipă!*
Copiii sunt atât de luminoşi. Copiii au un miros plăcut. Îmi apropiam fața de gura lor, atât de pură le este respirația.
Miroase a cireşi şi a frunziş fraged, a flori de câmp şi a fân cosit. Dominique are corpul plămădit ca al unei micuțe nimfe a pădurilor, şi cu ce plăcere aş sculpta-o în marmură. De ce nu m-au lăsat *de* să mă îndeletnicesc cu sculptura, sub supraveghere, cu toate controalele pe care *de* mi le-ar fi impus? Ce le păsa? Ghicesc aici o intenție destructivă. Nu există pe lume semn de corupție mai elocvent decât răutatea gratuită… Laurent… Nu cred să fie totuşi chiar atât de rele ca Laurent, pentru că el le-ar fi strivit cu inteligența şi cu intuiția sa. Restrânsese la propriile interese limitele malignității sale. Răutatea lui aprigă şi răbdătoare în acelaşi timp, sadismul, incomparabila aptitudine de a distruge…”

în bezna celulei, Carol începu să regrete aşa de amar geniul rău şi profund admirat încât subit o gâtui spaima. „Dar, dacă am ajuns eu însămi anormală?” Şi pe urmă, din adâncurile ei, o voce care nu-i aparținea îşi impuse murmurul obsedant pe care Carol reuşise până atunci să-l reprime:

— De ce l-ai ucis?

Repeta pentru ea însăşi aceleaşi argumente pe care le invocase în fața celorlalți atunci când îşi motiva crima. „Laurent reprezenta răul, o formă a răului complexă şi vie. I-a despărțit pe copii de propria lor mamă! I-ar fi distrus aşa cum a vrut să mă distrugă pe mine, puțin câte puțin, fără scăpare. I-ar fi destinat în mod irevocabil dezordinii, în toate sensurile. I-ar fi făcut să trăiască în ambianța concubinajelor sale succesive, simțind satisfacția de a tulbura apele pure. Nu puteam accepta aşa ceva.
N-aveam dreptul!”

— *De ce l-ai ucis?*

Carol îşi amintea, mai des decât ar fi dorit-o, chipul
Laetitiei, secretara cu păr negru instalată în domiciliul ei conjugal şi care dormea în „camera de oaspeți”. Trăsăturile acestei fete erau delicate, avea o gură ca de copil şi ochii trişti. Față de Carol manifesta un respect sfios. Laurent îi spunea „dumneavoastră” fără să greşească vreodată. Se comporta cu ea aşa cum se cade să se poarte un stăpân de viță aleasă. Dar parfumul subtil al fetei plutea în jurul său, degajându-se din ființa lui şi din îmbrăcăminte. Într-o zi după cină, când secretara abia urcase în camera ei, Laurent se apropiase de Carol luând cu un gest studiat, de pe haina lui de culoare deschisă, un superb fir de păr brun.
Sub lumina lămpii, el examinase îndelung acel fir de abanos.

Copiii îşi iubeau tatăl. Geoffroy îl admira dincolo de orice limită iar Dominique se freca de el ca o pisică. Şi cu toate astea, niciodată ei nu manifestaseră față de Laurent acele efuziuni tainice pe care copilăria – nesigură în privința sentimentelor, precisă în alegeri – le acordă celor care o respectă. Tatăl lor îi fermeca, îi surprindea şi, mai mult încă,

îi distra. Dar copiii se purtau cu el de parcă acasă ar fi fost un musafir privilegiat. „Laurent, matematician, literat, plin de îndrăzneală şi competenţă în profesiunea lui, strălucitor, dur şi profund în acelaşi timp ca un diamant. Laurent mincinos, himeric, plăsmuitor, în afara meseriei sale. Pentru mine era fascinant, aşa cum fascinantă a fost la început chiar şi perversitatea lui care-l
investea, în ochii mei, cu o dimensiune nouă. Dar eu, care nu stăpâneam nici a zecea parte din-calităţile lui, eram mai artistă decât el în dublu sens: al gustului şi creativităţii.

O ştia şi, ca să se apere, s-a opus cu îndârjire să sculptez...

Acest geniu precoce al finanţelor era mai degrabă, în profunzimea eului său, un soi de artist ratat? în străfundurile fiecăruia există întotdeauna un beci umed, cu tavan scund, în care se află împrăştiate lucruri moarte şi şobolani foarte vii care să le mănânce. Laurent avea dealtfel un foarte pronunţat germene de nebunie. /'

Juliette, care devenise de o nervozitate excesivă de când Ros'ie fusese pedepsită şi lipsea, începu să geamă prin somn. În celulă mirosea urât. Prin fereastra brăzdată de gratii, luna, care ieşise din nori, proiectă o clipă spectrul unei raze.

„I-am acceptat latura de perversitate, m-a desfătat chiar până la pierzanie. Rene nu ştie în ce hal m-am depravat. Nu-mi vine să cred că nu se vede. Şi totuşi, dacă n-ar fi fost decât asta..."

— *De ce l-ai ucis?*

„Dacă n-ar fi fost decât asta, mi-aş fi asumat răspunderea: într-o zi aş fi spus «nu»! M-aş fi smuls de lângă
Laurent, eliberată fizic şi moral. Şi aş fi reînceput să sculptez cu sau fără voia lui. Sau poate n-aş fi făcut nimic, n-aş fi spus nimic. Niciodată. Ori poate că el ar fi pus capăt mai întâi iubirii noastre fizice, singura care-mi mai rămăsese, de care nu mă săturasem încă, simplu, aşa cum ai trânti o uşă. Dar...

Dar oricum, Laurent reprezenta o primejdie pe care nu puteam s-o accept: distrugerea copiilor... O distrugere pur

spirituală, altminteri, de care însuşi Laurent fără îndoială că nu-şi dădea seama. Distrugerea poate deveni un fel de funcție. De atâta timp Laurent se distra sfărâmând suflete
(aşa cum unii copii, care dau de gândit, se amuză torturându-şi jucăriile) încât acest fel de-a fi îi intrase în sânge.
Cred că atinsese limita. Fără mine, doar cu el, copiii ar li fost iremediabil pierduți...”

— Nu, nu! strigă Juliette, din celălalt capăt al celulei, fără să se trezească.

Prin întuneric, Carol îşi întinse oasele.

„N-am îmbătrânit încă. Pielea mea, figura, sunt tinere.
Dar dacă privirea n-arată vârsta de o mie de ani, e pentru că ochii unei ființe omeneşti nu-i exprimă în niciun fel adevărurile. Aşa cum sunt, Laurent m-ar fi putut iubi încă mult timp, în felul lui. Un lucru e sigur: dacă aş fi continuat viața în comun aş fi fost pierdută. Instinctul de conservare, iată că există! Instinctul de conservare poate acționa în afara noastră, peste limita de control a voinței?
Ah, bruna aceea parfumată, la mine acasă, luând parte la mese în fiecare zi, cu ochii ei de oaie râioasă. La douăzeci şi patru de ani ajunsese lată în şolduri...”

Carol se sculă, găsi prin întunericul care se aşternuse din nou mica lanternă deținută fraudulos, pe care o ținea ascunsă într-o spărtură a vechii sale saltele mucegăite, şi se apropie de Juliette. Îndreptă spre tânăra prostituată o foarte slabă rază de lumină pe care o acoperi cu degetul.
Despuiată în căldura umedă, fata îşi azvârlise cuvertura iar trupul alb, cu multe alunițe şi sâni foarte depărtați, se etala cu un fel de inocență. Schițând un gest matern,
Carol trase cuvertura peste ea. Apoi se aplecă. Şi pentru că cealaltă dormea, făcu ceea ce nu mai făcuse niciodată până atunci: o sărută pe frunte.

„Ce se va întâmpla cu mine de acum înainte? Măcar de mi-aş mai dori ceva pe lume! Dacă ies din închisoare, copiii – care până acu. M nu şi-au pierdut încrederea – nu mă vor mai putea suporta multă vreme. *Geoffroy, Dominique! La*

masă! Şi care mâini le vor fi pregătit mâncarea? Ale mele, acelea care le-au asasinat tatăl. După cum îi spuneam micului Le Hucheur, n-am nevoie de prea multă imaginaţie pentru a evoca viitoarele scene de familie! Să mă recăsătoresc, să le dau un alt tată? N-am nici cel mai mic curaj, nici cea mai mică dorinţă. Rene, cu trupul său deşirat, mărul lui Aaam atât de vizibil şi pantalonii lui de velur. Dealtfel, ceea ce este posibil în anumite cazuri într-al nostru ar însemna o provocare. Şi atunci, admiţând că *ei* m-ar elibera mai înainte ca Dominique să aibă părul încărunţit, să trăiesc alături de copii până când nu mă vor mai putea suporta? Să le risc la întâmplare echilibrul, să mizez pe mai bine atunci când mereu mi se întâmplă tot ceea ce poate fi mai rău? Dumnezeule!

Câtă nevoie am de aceşti copii, de glasurile lor, de micuţele lor guri!”

PARTEA A TREIA

în timp ce murmura ultima frază se aprinse becul din tavanul celulei. Un uşor scârţâit semnala deschiderea vizetei: rondul de control. „Rondul de noapte”, 1 gândi Carol surâzând amar. Aşteptă să se stingă lumina pentru a se adânci din nou în gânduri. Juliette nu se trezise.

Iar am spus: *Dumnezeule!* Cum poate fi invocat atât de des ceva ce nu există. Suntem turnaţi într-un acelaşi tipar? Juliette mi-a spus că ea crede în Dumnezeu. Dumnezeul târfelor? Dumnezeul bărbaţilor care-şi distrug soţiile, încetul cu încetul? Dumnezeul femeilor care ajung în stare să ucidă pe cei pe care-i iubesc? Sau Dumnezeul copiilor a căror răsuflare este atât de pură? Dar nu există
Dumnezeu, şi nimeni nu răspunde. Gel mai bine ar fi să stau cât mai mult timp posibil în închisoare, laolaltă cu paznicele şi gamela, cu etichetele, cu tot putregaiul. Sau mai nimerit ar fi, de vreme ce tot nu mai pot să fiu nimănui de niciun folos, să mă suprim într-o bună zi la fel cum eu...

— De ce *l-ai ucis?*

Dacă am şti, n-am mai judeca.

ANDRfì MALRAUX

După şaisprezece luni de la uciderea soţului ei, în luna octombrie, Carol Mansigny se prezentă în faţa Curţii cu juri din Paris.

De când avusese loc drama şi până la judecarea procesului trecuse destul de mult timp dar, cu toate acestea, avocatul Le Hucheur afirma că durata fusese relativ scurtă.
În închisoare, Carol suferise de foame, chiar dacă beneficiase de cantină; mirosul de hazna, de urină şi de şobolan mort o pătrunsese în întregime; confecţionarea periilor şi a plaselor pentru cumpărături luase locul jocului cu etichete verzi şi albe; trecuseră zile, anotimpuri; în timpul unei nesfârşite ierni suferise de frig în aceste locuri prost încălzite, în care nicio sobă nu funcţiona cum ar fi trebuit.
Şi sufletul îi era îngheţat. Surghiunită din dimineţile ei luminoase şi din serile ei tihnite, căutând în van câteva vrăbii

înfoiate pe ramura unui arbore răsucit, nici nu şi-a mai dat seama când a sosit primăvara. Pe urmă, odată cu căldura, în lunile iunie, iulie, august, *mirosul* închisorii devenise mai pătrunzător, mirosul care se clocea pe îndelete în lunile de vară, plesnind ca un cu stricat. Mai târziu, urmându-şi ciclul neîntrerupt, zilele se scurtară din nou, după-amiezele deveniră mai puţin călduroase, în timp ce altundeva, foarte departe, pădurile erau poleite cu aur, iar şi mai departe, toamna îşi scutura toţi trandafirii.

20 octombrie, orele 13: Louis Mannendorfer intra în sala de audiere a Curţii cu juri din Paris, un vast dreptunghi somptuos şi de un gust cam îndoielnic. Gazetar celebru, Mannendorfer nu se ocupa de cronici judiciare. Dar interesul pe care îl manifesta faţă de problemele juridice îl determinase să urmă-rească vreo câteva „frumoase procese provinciale”. Aici venea însă pentru prima oară.

Tribuna presei era plasată în faţa boxei acuzaţilor, într-un spaţiu rezervat la care publicul, aflat îndărătul unei balustrade, nu avea acces. Mannendorfer vedea în stânga sa masa lungă a completului de judecată, destul de aproape vitrina cu obiecte constituind probe de culpabilitate, iar în imediata sa apropiere, izolată ca o insulă, bara martorilor.

Privirea gazetarului fu atrasă de un bust reprezentând-o pe Marianne, cu o înfăţişare destul de năzdrăvană, plasat pe peretele din fundul sălii într-un fel de nişă din lemn sculptat. Predominau aici stilul pompos şi stilul
„Banca Franţei”. Sala era bogat ornamentată cu muluri iar şase lustre monumentale atârnau de plafon ca tot atâtea ameninţări. Mannendorfer nu putea să-şi desprindă privirea de pe o frescă bizară, care împodobea peretele din faţă şi care era binecunoscută obişnuiţilor Palatului de justiţie. Stând în jilţul pe care de obicei îl ocupa regele în timpul şedinţelor festive ale Parlamentului8, luminat de un câmp azuriu şi cu

---

8 Cea mai înaltă instanţă judecătorească din Franţa (Tribunal)

crini aurii, simbol al monarhiei, regele-copil primea omagiul mamei sale, regina care, stând îngenunchiată, îi oferea însemnele regalității.

în dreapta compoziției, pictorul realizase un triptic:
Hristos pe cruce, Fecioara şi sfintele femei; iar în stânga pictase, în manieră spaniolă, mercenari germani din secolul al XV-lea, în echipament cenuşiu, cu coapse viguroase şi forme răsucite, complicate. Un ogar alb mergea pe lângă ei, mândru şi superb, mai regal decât însuşi regele. Peste toate acestea se profila o coroană de aur în fața căreia se înclina Europa. „Marianne are aerul că nu ştie pe ce lume se află”, gândea Mannendorfer.

Ora 13,15: acuzata, Carol Mansigny, însoțită de gardieni în uniforme şi cu chipiu, purtând revolvere la cingătoare, luă loc în boxă. Era palidă, slăbită, îmbrăcată într-un taior bej şi bluză de croială clasică. Întorcându-şi capul pentru a observa sala cu vădită curiozitate, îşi clătină bretonul. Şi Mannendorfer o găsi „extrem de emoționantă şi simpatică!” în dreptul ei, puțin mai jos, pe o bancă, luă loc un tânăr avocat cu mişcări agere şi un ciuf rebel, care părea să fie deghizat în roba-i neagră cu plastron alb şi cu garnitură de hermină. Louis Mannendorfer nu-l ştia. Imediat, un alt „om în negru” se aşeză lângă colegul său mai tânăr şi de astă dată gazetarul avu o tresărire: „Doi avocați dintre care unul e însuşi Senard-Baliviere! Ei bine, ucigaşa noastră nu-i fieştecine!” în partea rezervată publicului nu mai era niciun loc unde s-ar fi putut sta jos, şi cei neinvitați se îngrămădeau în fundul sălii rămânând în picioare.

Ora 13,25: martorii îşi făcură cu discreție apariția, fiind şi ei însoțiți de paznici în uniformă.

Ora 13,30: avocatul părții civile, în persoana căruia
Mannendorfer îl recunoscu pe maestrul Rennenschi ajuns celebru, îşi făcu intrarea însoțindu-şi clienții, pe tatăl şi pe mama lui Laurent Mansigny. Îi conduse până la locurile lor,

---

de pînă la Revoluția din 1789.

care se aflau în fața completului de judecată, lângă vitrina cu probe de culpabilitate. Le vorbea cu deosebit respect. Bătrâna pereche îi sorbea cuvintele.

Ora 13,35: jurații intrară pe o altă ușă, gravi și tăcuți.

Ora 13,40: răsună o sonerie însoțită de mârâitul ciudat al aprodului:

— *Curtea!*

Și președintele Saint-Galaix, în robă roșie, urmat de cei doi asesori ai săi și de procuror, care purta un guler amplu de hermină, intră în sala de audiere cu pas vioi.

Nici nu se așeză bine și spuse, cu glasul său puternic și răsunător.

— Acuzată, ridicați-vă!

Carol ascultă. Gazetarul îi admiră profilul delicat și grația mișcărilor...

— Numele dumneavoastră.

— Carol Mansigny, născută Rivon-Segrees.

— Profesiunea?

— Sculptor.

La acest răspuns președintele fu ușor surprins. Pe urmă îi adresă celelalte întrebări obișnuite, la care Carol răspunse cu vocea ei clară.

— Așezați-vă, doamnă.

Mannendorfer observă licărind blând ochii negri și calzi ai președintelui.

Ora 13,50: grefierul, cu vocea sa monocordă, făcu apelul juraților care nu erau învoiți sau scutiți. Pe măsură ce fiecare dintre ei răspundea „prezent", un carton cu numele lor era introdus într-o urnă. După ce. Se îndeplini această scurtă formalitate, președintele luă urna, o clătină, o agită, o înclină și extrase cartoanele, unul cile unul, pentru a-i desemna pe cei nouă jurați. Aceia care erau astfel numiți se ridicau și se apropiau cu pași solemni de președinte.

Deodată se auzi: „*recuzat*". Era vocea implacabilă a domnului Senard-Baliviere. Cel care făcuse obiectul refuzului era bancher de profesie, și Mannendorfer mai avusese ocazia să-l întâlnească. „Bătrânul avocat, gândi'

Mannendorfer, îşi cunoaşte meseria. Laurent Mansigny era el însuşi un tânăr pontif al finanțelor şi maestrul Senard-Baliviere s-a temut de o supărătoare reacție de solidaritate profesională.” Pe urmă remarcă, nu fără să se simtă amuzat, un fenomen obişnuit: acest om care era sustras de la ocupațiile sale şi care ar fi trebuit să se simtă mulțumit că nu mai trebuie să-şi irosească prețioasele sale după-amiezi la Palatul de justiție luă, dimpotrivă, un aer profund jignit mai înainte de a se retrage...

Veni, în fine, rândul unei femei destul de frumoase, cu părul grizonant, a cărei figură exprima o maiestoasă severitate. Tânărul apărător al Carolei, Michel Le Hucheur, se ridică având, fără nicio îndoială, intenția s-o recuze.

Cu un gest imperios, Senard-Baliviere îl determină să se reaşeze. Întorcându-se către preşedinte îşi înclină capul, indicând astfel că apărarea o acceptă pe această persoană austeră, ca fiind ultima dintre cei nouă jurați. Procurorul nu făcu uz de dreptul său la recuzare.

Preşedintele Saint-Galaix dădu citire atunci, în fața juraților ridicați în picioare, textului consacrat, al cărui conținut era pe placul sufletului său de catolic fervent, mai bine zis de practicant al cultului.

„Jurați şi promiteți *în fața lui Dumnezeu şi a oamenilor* să analizați cu cea mai scrupuloasă atenție învinuirile care îi vor fi aduse lui Caroline Rivon-Segrees, căsătorită Mansigny, să nu trădați nici interesele acuzatei, nici pe cele ale societății care o acuză; să nu comunicați cu nimeni mai înainte de a vă formula decizia; să nu vă lăsați influențați de ură sau de răutate, de teamă sau de simpatie; să decideți ținând seama de învinuiri şi de argumentele apărării, în conformitate cu conştiința dumneavoastră, cu convingerile dumneavoastră intime – aşa cum se cade să procedeze un om onest, liber – şi să păstrați secretul deliberărilor chiar după ce vă va expira împuternicirea. „

Fiecare dintre jurați depuse jurământul. Şi preşedintele declară: „Juriul definitiv constituit”. Mannendorfer, care-şi

netezea părul galben-pai cu un gest familiar, găsi că ceremonia era de-o solemnitate cu totul neobişnuită.

Apoi grefierul citi lista martorilor convocați de procuratură, de partea civilă şi de apărare, iar vocea lui era cavernoasă ca a unui preot care ar fi pomenit morții din parohie.

După ce răspunseră la apel, martorii se retraseră în încăperea care le era rezervată. Louis Mannendorfer o observa pe acuzată, a cărei privire limpede era tot timpul îndreptată spre instanța de judecată, fixându-i pe cei trei bărbați în robe roşii, pe cei opt bărbați în haine civile şi pe femeia cu păr cărunt care aveau să-i decidă, în curând, soarta.

— Acuzată, spuse preşedintele, fiți atentă la ceea ce veți auzi imediat…

Şi grefierul, cu un glas mai monoton ca oricând, citi actul de acuzare, mai exact relatarea faptelor. Avea aerul că ține un discurs moralizator.

— Inculpata, în cutare zi, la cutare oră, a telefonat comisarului principal Manneville…

Carol urmărea această „prezentare pe tarabă”. Ochii ei reflectau un fel de uimire. Pentru prima oară avea aerul că-şi dă seama de proporțiile nenorocirii sale; pentru prima oară părea să se vadă pe sine, aşa cum era aici:
țintuită *la stâlpul infamiei,* expusă în toată goliciunea întrebărilor instanței, privirilor mulțimii, curiozității gazetarilor, aici în această sală, unde domnea o atât de grea aşteptare. *„Mai mult decât goală,* gândea Mannendorfer, despuiată de secretele feminității ei, de mobilurile ei intime, de demnitatea sa de om. Mult mai rău decât goală: *jupuită de corp şi de suflet.”* Şi îşi mai spunea: „Această femeie pare să aibă tot ceea ce trebuie pentru a i se smulge din adâncuri, în această incintă şi în fața publicului, *maximum de suferință posibilă.*

Grefierul termină de citit fără să fi schimbat tonul:

„Această crimă a fost comisă cu sânge rece. Nu s-au constatat la inculpată anomalii mintale de natură psihepatică ce ar fi putut determina comiterea crimei.

— Acuzată, ridicaţi-vă! Staţi în dreptul microfonului.

Preşedintele Saint-Galaix vorbea categoric dar cu compasiune. Atunci când Carol se ridică, se stârni o agitaţie în publicul îngrămădit în sala de audiere. Căci chiar silueta Carolei, fragilitatea care se oferea privirilor, profilul supt, *aura* de puritate, acel colorit de un *blond aparte* dezlănţuia, în mod irezistibil, cele două instincte predominante în rândurile mulţimii: sadismul şi mila.

— Aţi rămas de timpuriu orfană de tată şi de mamă, îi spuse Saint-Galaix Carolei. Tatăl dumneavoastră, funcţionar la căile ferate din Paris, a murit când nu aveaţi decât doisprezece ani. Aţi fost crescută de mama dumneavoastră pe care aţi pierdut-o la optsprezece ani. Datorită bunăvoinţei unui unchi aţi terminat, între timp, învăţământul secundar. Apoi aţi urmat, vreme de doi ani, cursurile Şcolii de la Luvru. Şi într-o situaţie, şi în cealaltă se pare că v-aţi bucurat de preţuirea profesorilor şi a colegilor. Cât despre unchiul care v-a ajutat, el a fost un sculptor de valoare, dacă nu de renume; de timpuriu, a început să vă înveţe arta sa pentru care, de foarte tânără,

* v-aţi dezvăluit aptitudinile. Cu ocazia unei expoziţii deschise la Paris, acest unchi v-a îngăduit să participaţi cu câteva lucrări realizate de dumneavoastră pe care le-aţi expus alături de creaţiile sale. Aveaţi pe atunci nouăsprezece ani: criticii v-au remarcat şi v-au adus laude. Într-o zi, în expoziţie aţi întâlnit un admirator care era cu zece ani mai în vârstă: Laurent Mansigny, absolvent al Ştiinţelor politice şi licenţiat în litere, tânăr strălucit care lucra la o bancă. Foarte curând pare-se că Laurent a început să se intereseze mai mult de persoana decât de talentul dumneavoastră…

Preşedintele făcu o pauză. Pierdută, Carol gândea: *„Dar ce le pasă lor de toate astea?”*

— Doamnă, în cazul în care mă înşel, nu ezitaţi să mă întrerupeţi, să rectificaţi…

Carol tăcea fixându-şi privirea asupra magistralului, îmbrăcat în robă roşie, care o interpela şi care-i dezvăluia viaţa.

— La rândul dumneavoastră, sensibilă la farmecul lui Laurent Mansigny, care avea reputaţia unui băiat de vii-, tor, captivant, comunicativ, fantezist şi în acelaşi timp capabil de un efort susţinut în activitatea sa, v-aţi îndrăgostit de el. Şi Laurent v-a luat în căsătorie şase luni mai târziu. Prietenii care vă ştiu pe amândoi din perioada de atunci confirmă că reprezentaţi însăşi imaginea cuplului ideal.

Saint-Galaix îşi continuă relatarea. Carol vedea desfă-, şurându-se momentele esenţiale din viaţa ei, revăzute şi corectate de reprezentanţii justiţiei umane. Preşedintele aminti strălucitoarea carieră a lui Laurent Mansigny. Îl arătă oscilând între activitatea politică şi cea financiară, într-un moment de răscruce din existenţa sa. Îl descrise, preluându-i trăsăturile de caracter din anumite piese aflate la dosar: scrisori şi mărturii ale prietenilor lui Laurent.
Vorbi de copii, de grija pe care o manifesta Carol pentru educarea lor. Pe urmă ajunse la climatul de certuri şi de.
tensiune care, încetul cu încetul, se instaurase în cămi-, nul lor.

— Începând din ce moment, aproximativ cam de la ce dată, lucrurile au început să meargă prost?

Carol, pe care închisoarea o sleise din punct de vedere fizic, nu găsi puterea să răspundă. Hăituită, gândi: „Nu se poate! Ce-o să mă mai întrebe? în faţa tuturor… Oare ispăşirea unei greşeli n-ajunge? Mai trebuie să ne şi dezghiocăm, în public, ca nucile?”

O încerca un fel de ameţeală şi, ca să nu se prăbuşească, se cramponă de balustradă.

— Aşezaţi-vă, doamnă, spuse imediat Saint-Galaix cu blândeţe. Odihniţi-vă o clipă. Ştim că aceste şedinţe pot să pună la încercare…

Un fel de freamăt surd străbătu mulţimea. Carol, care se lăsase istovită pe bancă, sprijinindu-şi faţa în mâini, redeveni stăpână pe sine cât putu mai repede. Şi preşedintele repetă întrebarea. De data aceasta Carol vorbi mai tare şi vocea ei răsună în sala vastă, clară ca o trompetă de argint.

— Laurent nu putea fi niciodată, mai mult timp, constant.

Avea calități... excepționale... fantezie... un grăunte de nebunie, poate... o pătimaşă nevoie de schimbare, ca şi cum s-ar fi răzbunat în viața personală de cerințele unei prea mari punctualități pe care i-o impunea meseria.

Dialogul dintre preşedinte şi Carol deveni mai rapid, mai personal şi din ce în ce mai viu.

— Precizați-vă gândurile! Considerăm că este important. Ce înțelegeți printr-o „nevoie pătimaşă de schimbare”?

— Ceea ce am spus, domnule preşedinte.

— Precizați! Era vorba, după dumneavoastră, de o simplă schimbare de viață, de program sau de-o schimbare... de parteneră?

Carol îşi acoperi fața cu mâinile. După o clipă, îşi îndreptă spre Saint-Galaix chipul slăbit care redevenise calm şi privirea ei atât de limpede.

— Nicio femeie nu l-ar fi putut satisface în mod absolut pe Laurent.

— Pe scurt, vă înşela?

— Nu pot răspunde la această întrebare.

— Şi din motive temeinice! spuse atunci încet Rennenski.

Preşedintele Saint-Galaix îşi încruntă sprâncenele şi chipul său, cu trăsături regulate, se aprinse.

— Vă rog, maestre! Veți avea numaidecât ocazia să puneți întrebări acuzatei!

întreruperea părții civile. Fusese total nepotrivită. Dar preşedintele dori să se arate îngăduitor pentru a fi cu inima împăcată. Adăugă:

— Pot să vă cer, totuşi, să vă clarificați gândurile?

încet, solemn, Rennenski se ridică în picioare. Vorbi punând în valoare fiecare silabă.

— Vreau să spun că această femeie care şi-a ucis soțul insinuează – ați auzit-o chiar acum – că el o înşela, în timp ce este absolut incapabilă să prezinte cel mai neînsemnat început de dovadă! mai vreau să adaug că o astfel de atitudine care se rezumă la a întina cu pete mărunte memoria celui ucis în mod laş îmi repugnă, nici nu pot spune în ce măsură!

Un nou murmur străbătu mulțimea. Avocatul schimbă o privire plină de satisfacție cu tatăl şi mama lui
Laurent.

Dar imediat maestrul Senard-Baliviere ceru cuvântul.

— Domnule preşedinte, țin să protestez cu toată energia împotriva aserțiunii confratelui meu! Partea civilă nu poate în niciun fel prezuma probele pe care le vom prezenta sau nu le vom prezenta! Ele depind de mărturiile care urmează. După studierea aprofundată a dosarului, în ceea ce mă priveşte, rămân convis că Laurent Mansigny a înşelat-o în mod ruşinos pe *această*...

Spunând „această”, avocatul o arătă cu un gest pe Carol, care sta în boxa ei, palidă şi dțeaptă, în timp ce soarele îşi cernea razele peste părul ei blond.

— Şi deoarece confratelui meu nu-i place să fâe întinați oamenii, „îmi formulez aici speranța că-şi va alege cu atenție cuvintele, cu mult mai multă atenție în ceasurile care vor urma, fiind vorba, iată, de femeia pe care o vedeți, a cărei viață n-a fost fericită şi care şi-a petrecut până acum şaisprezece luni în închisoare alături de vagaboande şi prostituate!

Mai înainte de a se aşeza din nou, bătrânul chip ridat a.1 lui Senard-Baliviere viră spre roşu iar ochii săi albaştri deveniră glaciali. Adăugă, nu fără a-l privi fix pe
Rennenski!

— Ceea ce îmi repugnă mie – şi nici nu pot să spun în ce măsură – este să jigneşti, în orice chip, pe cel lovit de soartă.

Izbucniră aplauze în rândurile publicului, imediat reprimate de preşedinte care izbi cu mâna în masă.

— Linişte! Domnilor avocați al părții civile şi al apărării, vă rog să vă moderați tonul. Şi vă mulțumesc cu anticipație.

Pe urmă, întorcându-se spre Carol, Saint-Galaix dădu pentru prima oară semne de nerăbdare.

— N-ați răspuns întrebării mele! V-am întrebat de când lucrurile n-au mai mers aşa bine ca la început în căsnicia dumneavoastră. Şi aştept să-mi răspundeți.

— Am fost fericită câteva luni. Apoi...

— Ce s-a întâmplat?

— Laurent s-a îndepărtat de mine. Nu-mi mai împărtăşea emoţiile lui, nici gândurile. Cred că asta a l’ost, s-a înstrăinat.

— Atât de repede? Chiar înainte de împlinirea unui an de la căsătorie?

— Da, domnule preşedinte.

— N-a fost pricinuită această ciudată şi rapidă… neînţelegere şi de unele nepotriviri… fizice?

— Oh, nu!

Preşedintele se aplecă în faţă.

— Vreţi să spuneţi că au continuat să existe afinităţi de ordin fizic între dumneavoastră?

— Da!

— Au persistat tot timpul?

— Da!

Preşedintele făcu o pauză mai înainte de a declara pe un ton ceremonios care nu-i era firesc:

— Doamnă, ceea ce vă întreb este desigur penibil dar de-o importanţă capitală pentru stabilirea adevărului. În dosar figurează depoziţii şi chiar schimburi de scrisori între soţul dumneavoastră şi părinţii săi care ar putea să demonstreze că până la urmă Laurent Mansigny s-a simţit plictisit de… pretenţiile dumneavoastră.

Sub efectul şocului Carol îşi închise pentru o clipă ochii, îi redeschise, examină cu o privire uimitor de îndepărtată sala de audiere, mulţimea, gazetarii, judecătorul şi pe juraţi, apoi lângă tribuna presei, pe procurorul care urmărea dezbaterile cu ochii întredeschişi, atent sub gulerul său de hermină ca un bătrân vultur sub penele-i albe.

— Am fost îndrăgostită de soţul meu până… până la sfârşit. Am mai spus-o judecătorului, comisarului. Nu vreau să fiu acuzatoarea sa. *Dar jur că niciodată nu i-am pretins nimic, în nicio privinţă, exceptând problemele care priveau educaţia copiilor.* Niciodată. Pe orice alt plan, inclusiv al relaţiilor intime, l-am lăsat să facă din mine ceea ce a vrut…

Maestrul Rennenski se ridică.

— Credeți, doamnă, că Laurent Mansigny ar fi vrut să moară?

— Maestre, spuse aspru Saint-Galaix, vă repet că veți avea imediat cuvântul!

— Aş putea să-l cer acum, domnule preşedinte, pentru a atrage atenția juriului asupra unei piese importante care figurează la dosar... Rennenski se exprima cu extremă curtoazie. Şi Saint-
Galaix acceptă atunci, pentru a doua oară în aceeaşi zi, ceea ce nu acceptase în cinci ani de când prezida Curtea cu juri: consimți să-l lase să intervină în dezbateri întrerupându-şi propriul său interogatoriu.

— Maestre Rennenski, aveți cuvântul.

— Vă mulțumesc. Aş vrea să vă citesc o scrisoare a lui Laurent Mansigny. Mi se pare că răspunde, cu destulă exactitate, întrebărilor care au fost formulate cu puțin timp mai înainte, aducând unele lămuriri de care toți avem mare nevoie în urma încâlcitelor explicații ale acuzatei! *„Dragii mei părinți...* (trec peste amănunte... Aşa!)
De ieri, Carol îmi face mutre pe motiv că mi-am petrecut o parte din seară cu o prietenă din copilărie, dealtfel căsătorită legal. Am toate motivele s-o respect pe această veche prietenă, ceea ce ştie şi Carol. Asta n-o împiedică să se uite la mine cu ochii ei limpezi, chipul rămânându-i calm, aşa cum virtutea ar contempla însuşi viciul năvălind din infern. Ah, fără îndoială, Carol are calități dar mă oboseşte cu reproşurile ei mute, cu asiduitatea, pasiunea ei morbidă, exigențele de tot soiul. Niciun soț n-ar suporta...”

Le Hucheur se ridică în picioare şi, printr-un semn, preşedintele îl autoriză să răspundă.

— Dați-mi voie, spuse tânărul avocat, să subliniez în fața dumneavoastră, caracterul destul de trivial al acestei scurte scrisori. Figurează într-adevăr la dosar, cu numărul
„0. Să revenim la termeni. Dacă e să luăm în considerație data, acest bilețel oribil a fost scris după cinci ani de la căsătoria lui Laurent cu Carol. Acest domn s-a plictisit puțin cam prea repede de foarte tânăra sa soție pe care, cu cinci

ani mai înainte, o urmărea eu asiduitate. Nu găsiţi?

Preşedintele ridică mâna pentru a da cuvântul avocatului părţii civile, care-l ceruse cu promptitudine.

— Este nevoie să reamintesc preatânărului meu coleg, respectul elementar pe care îl datorează unui mort? spuse Joseph Rennenski cu voce aspră.

— Şi mai este nevoie ca eu să vă reamintesc respec-
— Tul elementar datorat unei femei care se află aici, în faţa dumneavoastră?

Dar Le Hucheur se linişti imediat. Şi la gestul ferm al preşedintelui, Rennenski consimţi să se aşeze.

— Maestre Le Hucheur, vă rugăm să terminaţi ceea ce aveţi de spus.

— Ei bine, reluă potolit Michel, să examinăm împreună scrisoarea. Despre ce ne vorbeşte, de fapt? Descrie „chipul calm”, „ochii limpezi1* ai acuzatei. Se plânge de „reproşurile ei mute”. Ar fi trebuit, pentru ca Laurent să se simtă mulţumit, ca atunci când îi făcea curte unei alte femei, Carol să înceapă să zbiere? Dacă sunteţi de acord, să revenim la termenii folosiţi la urmă. Care sunt acuzaţiile aduse de acest ciudat soţ? Ei bine, se referă la asiduitatea soţiei sale, iar asta după cinci ani de căsnicie!
Şi despre ce soţie este vorba? De aceasta pe care o vedeţi în faţa dumneavoastră! În sală se află cu siguranţă bărbaţi pe care i-ar putea surprinde o asemenea comportare în viaţa conjugală. Cât despre conţinutiil şi forma în care a fost compusă această scrisoare, mi se par destul de nedemne pentru a mai fi nevoie să insist. E vorba de o fiinţă vie pe care o judecaţi, doamnă şi domnilor juraţi. Celor morţi, chiar lor, nu le datoraţi decât adevărul.

în sala de audiere se aşternu o tăcere penibilă şi prelungită. Părinţii victimei persistau în atitudinea lor impasibilă. Domnul Mansigny se mulţumea să-şi clatine din când în când capul chel. Dar chipul bătrân al doamnei
Mansigny, pe care suferinţa lăsase urme, părea să se fi alungit acum sub efectul mâniei.

— Să continuăm, vă rog, spuse preşedintele adresându-se

Carolei. Ați afirmat puțin mai înainte că vă supuneați voinței soțului dumneavoastră, exceptând situația copiilor. Ce-ați vrut să înțelegeți prin asta?

Carol nu ezită nicio clipă:

— Laurent nu respecta nicio ordine. Nici în viața sa şi nici când era vorba de viața pe care o impunea celorlalți. Cedam, în ceea ce mă priveşte, tuturor fanteziilor sale. Pot chiar să spun: tuturor nebuniilor sale. Dacă-mi veți cere şi alte amănunte în privința aşta, nu voi răs-

punde. Am comis o crimă şi-mi merit pedeapsa. Dar mai sunt încă o ființă omenească, o *femeie,* şi indiferent de ceea ce mi s-ar putea întâmpla n-o să dau pe față viața mea intimă.

Carol spusese ceea ce gândea cu voce egală, dintr-o suflare, pe nepregătite. În sinea sa nu mai putea să-şi domine indignarea şi emoția provocată de acest exhibiționism forțat. În zadar maestrul Senard-Baliviere, susținându-l pe Le Hucheur, o păvățuise. Pentru moment, ar fi preferat zece ani de închisoare acestor dezvăluiri publice.

Adăugă cu vocea ei proaspătă şi simplă, schimbată de un imbold:

— Nu vreau să pară că-mi dau prea multă importanță.
Ştiu bine că nu înseamnă cine ştie ce biata mea poveste…

— Moartea unui om reprezintă, în ochii noştri, ceva cât se poate de important, replică imediat cu severitate preşedintele.

— Înțeleg, spuse Carol cu voce mai slabă, lăsând capul în jos. Şi aş da orice pentru ca…

— Haide! spuse Saint-Galaix a cărui privire redevenea binevoitoare.

— Pentru a nu fi tras…

Carol mai adăugă câteva cuvinte care o condamnau şi care răsunau ciudat în sala imensă.

— *N-ar fi trebuit să trag. Iubea atât de mult viața.*

Se făcu deplină linişte. Pe urmă interogatoriul continuă. Hotărât să nu mai tolereze nici cea mai mică întrerupere,

preşedintele reluă, cu acelaşi calm prevenitor, relatarea vieții Carolei, nu fără a pune întrebări care să ducă la limpezirea situației. Carol dădu răspunsuri clare în legătură cu educația copiilor, Geoffroy şi Dominique, despre relațiile pe care le întrețineau cu tatăl lor, relativ la lupta dusă de ea, cu bune rezultate, pentru a-şi apropia copiii şi pentru a combate ideile fanteziste nutrite de Laurent în ceea ce-i privea, ca şi pentru a le asigura un minimum de ordine şi de linişte. Îi răspunse cât putu mai bine preşedintelui, care cunoştea dosarul în cele mai mici detalii şi care nu trecea nimic cu vederea comportându-se în acelaşi timp politicos şi blând.'Când sosi momentul să descrie amănunțit cum se desfăşurase drama, Carol se prăbuşi; imediat însă îşi redobândi stăpânirea de sine, ajungând fără să se mai piardă la capătul teribilei destăinuiri. Dar nu consimți să invoce decât două motive ale crimei: cruzimea cerebrală a lui Laurent şi salvarea copiilor.

— Dacă ar fi ucişi oamenii sub pretextul că nu sunt buni educatori n-ar mai rămâne nimeni în tot Parisul! îi spuse cu vioiciune preşedintele, repetând în felul său remarca pe care o făcuse judecătorul de instrucție.

Carol nu răspunse. Insuficiența mobilurilor declarate săreau în ochi tuturor, şi Senard-Baliviere lupta contra pornirii de a se lua cu mâinile de cap! Cât despre Michel Le Hucheur, el aprecia, urmărind expresia juraților, efectul dezastruos produs de ceea ce bătrânul maestru numea „atitudinea nesăbuită a Carolei”. Existau cu toate acestea două excepții: aşezat în partea dreaptă a principalului asesor, primul jurat – un bărbat de cincizeci de ani, masiv, care avea pe suprafața nasului mici protuberanțe – n-o slăbea din ochi pe Carol; făcuse însemnări atunci când Michel se avântase în critica scrisorii şi alte însemnări când Carol îşi exprimase refuzul de a calomnia memoria soțului ei. Cealaltă excepție fericită era femeia-jurat.

Părea că urmăreşte dezbaterile fără a pierde un singur cuvânt şi, în timp ce ea o observa pe Carol, Michel surprinse de mai multe ori o expresie de simpatie luminând chipul

calm al acestei femei. Aşa că, schimbându-şi starea de spirit, se simţi îndemnat să se aplece spre Senard-Baliviere şi să-i şoptească la ureche:

— Aţi avut dreptate să n-o recuzaţi.

Senard-Baliviere înţelese imediat. Îi făcu cu ochiul tânărului său coleg murmurând:

— Ba bine că nu!

Preşedintele, care terminase de luat interogatoriul Carolei, întrebă dacă aveau întrebări de pus acuzatei. Rennenski se ridică şi se întoarse spre Carol.

— Nu vreţi să ne spuneţi deschis dacă soţul dumneavoastră vă înşela sau nu? De vreme ce am ajuns unde-am ajuns, de ce să nu ne mărturisiţi tot adevărul, nouă care suntem aici pentru a se face lumină şi dreptate.

— Mi-am ucis soţul dar vreau să-i respect memoria.

— Vorbe, spuse atunci Rennenski.

Şi Senard-Baliviere, mereu atent, ceru cuvântul.

— Am o lungă experienţă în materie de audieri la Curtea cu juri. Niciodată însă n-am auzit ca vreun alt confrate să fi manifestat o asemenea îndârjire de prost gust, asemenea violenţă îndreptată sistematic împotriva unui acuzat, bărbat sau femeie. Iar noi suntem departe, foarte departe de a fi făcut totală lumină în privinţa actului fatal comis de inculpată. Consider că, cel puţin în cursul acestor dezbateri şi pentru a nu coborî prea mult nivelul lor, s-ar fi impus un minimum de respect faţă de Carol Mansigny. N-am venit aici decât pentru a-mi ajuta tânărul coleg care va pleda singur. Dar un anumit ton al părţii civile mi se pare *indecent.* O vedeţi pe această femeie stând în picioare în faţa noastră, slăbită, istovită dureros de cele şaisprezece luni petrecute în închisoare. Şi nu este o figură retorică, dragul meu coleg! A, permiteţi-mi această paranteză, doamnă şi domnilor juraţi: aş fi vrut că dumneavoastră să fi vizitat, de la un capăt la altul, fie şi numai o singură dată, închisoarea în care a stat această femeie; să vă fi impregnat de mirosul oribil pe care-l emană; să fi înţeles ce poate să însemne promiscuitatea;

să cunoaşteţi, într-un cuvânt, barbaria sistemului penitenciar pe care l-a suportat mai mult de un an acuzata. În curând, doamnă şi domnilor, acestei fiinţe va trebui să-i cumpăniţi pedeapsa sau absolvirea de pedeapsă, după cum veţi aprecia. Mai reţineţi că femeia aflată în faţa dumneavoastră şi pe care ne-am asumat sarcina s-o apărăm nu ne ajută niciun pic pe noi avocaţii. *„Vorbe!”* i-a strigat, pe moment, confratele meu, reprezentantul părţii civile, ca şi cum i-ar fi scuipat în obraz! Cu toate acestea vedeţi bine că, în loc să se apere, ea protejează memoria cuiva.
Cu siguranţă că e lipsită de abilitate şi poate chiar puţin puerilă, ţinând seama de ceea ce vor dezvălui aceste audieri.
Dar atitudinea ei este, în orice caz, *generoasă,* dragul meu confrate, şi acest fapt ajunge pentru a o situa mai presus de sarcasmele dumneavoastră!

Senard-Baliviere se întoarse, pentru o clipă spre Carol. Emoţia îi răvăşise bătrânul chip mobil şi sensibil, îi coloră faţa şi-i îmblânzi albastrul plivirii. Vocea lui, fără a fi nevoie s-o forţeze vreodată, străbătea până în fundul sălii şi până în substraturile cele mai obscure ale nepăsării omeneşti. Dar el ştia foarte bine că şocul pe care îl produsese nu putea să aibă multă vreme efect asupra juraţilor, magistraţilor, gazetarilor şi nu era de natură să impună punctul de vedere al apărării. *Însăşi tăcerea Carolei era pe cale s-o piardă.*

Saint-Galaix nu crezu că e cazul să refuze „dreptul de a răspunde’* pe care-l revendica avocatul părţii civile.

Maestrul Rennenski se ridică deci, nepăsător ca o fiară şi frumos ca însuşi simbolul ispăşirii. „Individul ăsta este diavolul în persoană**! şopti o mică jurnalistă de la rubrica judiciară care, stând alături de Louis Mannendorfer, fremăta de admiraţie…

— Am penibila impresie spuse pe îndelete Rennenski, că apărarea adoptă poziţia acuzatei: amină fără motiv dezbaterile. Cu talentul său obişnuit, pe care astăzi îl stăpâneşte cu mai puţină iscusinţă, ilustrul meu confrate se crede, cu siguranţă, ajuns în faza pledoariei. Nu m-a somai el, în mod foarte serios, să acord acuzatei – acestei femei care

bravează instanța ae-o bună bucată de vreme —
toate semnele respectului care i se pare că l-ar merita?
Nu, nu mă voi lăsa impresionat de acest soi de… cum să spun… de invitație la galanterie! Refuz să mă rătăcesc printre nuanțele dumneavoastră salonarde. Pentru că eu, dragul meu confrate, nu încerc să transform o vulgară ucigaşă într-o eroină a lui Corneille. Mă aflu aici pentru a-i asista, în durerea lor, pe tatăl şi pe mama unui fiu unic şi preaiubit pe care această femeie l-a ucis. Dar acuzata, ați constatat-o dumneavoastră înşivă, refuză să răspundă invocând nu ştiu ce inviolabilitate a vieții sale private. Viața dumneavoastră însă şi-a pierdut caracterul privat, doamnă, de când asasinarea soțului dumneavoastră a făcut-o publică. Existența dumneavoastră ne aparține de când ați dispus de a sa – de când l-ați ucis, cu sânge rece, pe Laurent Mansigny – vă amintiți: *pe el care iubea atât de mult viața…*

Senard-Baliviere vru să se ridice pentru a mai răspunde. Preşedintele îl opri. Un fel de strigăt scurt se făcu auzit din partea unde era vitrina cu probe de culpabilitate şi Saint-Galaix se aplecă într-acolo: era doamna Mansigny, cu chipul împietrit şi părul alb, care abia îşi înăbuşise un hohot de plâns.

Începând de la ora 16, martorii defilară prin fața barei, ceea ce făcea parte din ciudatul spectacol al Curții cu juri, ca vânturarea capelor într-o coridă. Ei îşi declinau identitatea, declarau dacă o cunosc sau nu pe acuzată, dacă nu erau rude apropiate sau mai îndepărtate, dacă fuseseră sau nu în slujba ei. Pe urmă jurau: *„să vorbească fără ură şi fără teamă, sit. Spună adevărul şi numai adevărul*ân fața tribunalului, se desfăşura comedia umană. Cutare martor vorbea cu glas şovăielnic având chiar reacțiile unui vinovat prins în flagrant delict. Un orişicine, încântat că se află acolo, nu accepta să-i fie minimalizată ziua sa de glorie; instalat la bară ca lângă tejgheaua unei cârciumi familiare, atacându-i rând pe rând pe avocați, pe jurați şi chiar pe magistrați, peroi'a simțindu-se ofensat atunci când preşedintele se arăta lipsit de curtoazie readucându-l

pe făgaşul esenţial al dezbaterilor. Iar un altul, agresiv, părea să se răfuiască personal cu *femeia* pe seama Carolei, împroşcând-o cu foc, flăcări şi fum...

Printre primii martori chemaţi figurau: expertul în balistică iar după el medicul legist, cel ce-i făcuse lui Laurent autopsia. În faţa Carolei, care-şi acoperi faţa cu mâinile, acesta, un artist al meseriei sale, descrise traiectoria gloanţelor şi amănunţit „fractura deschisă a umărului-l, „leziunile foarte grave de la plămâni" şi „abdomenul perforat". Curând se făcu nevăzut, spre uşurarea tuturor.

Psihiatra, care-i urmă, fu o apariţie scurtă dar cu totul remarcabilă.

— Doamnă, o întrebă preşedintele, aţi examinat-o pe acuzată?

— Da... de două ori!

— Puteţi rezuma constatările pe care le-aţi făcut?

— Domnule preşedinte, ne aflăm în faţa unui subiect care depăşeşte cu mult ceea ce am putea numi „nivel mediu", în privinţa inteligenţei, a energiei şi stăpânirii de sine. Cultura sa artistică şi literară este vastă. Gândeşte coerent. Nu minte, nu se contrazice. N-ar minţi decât determinată de constrângeri care vizează violarea secretelor sale intime. N-am reuşit s-o determin să-mi facă nicio confidenţă privitoare la eventualele infidelităţi ale soţului ei. Dar declară în mod categoric că nu l-a înşelat niciodată.

Mi-a vorbit, fără violenţă sau ură, despre capcanele pe care soţul ei i le-ar fi întins, urmărind să-i smulgă pe copii de lângă ea. Să mai adaug că am crezut-o pe această femeie, că am crezut tot ceea ce mi-a spus?

— Doamnă, zise amabil preşedintele, afirmaţiile dumneavoastră sunt grave şi prea categorice...

Dar doctoriţa, o femeie durdulie cu părul tuns scurt, chip de păpuşă şi ochi miopi, nu se lăsă intimidată.

— Domnule preşedinte, nu vorbesc decât în calitate de psihiatră, doctor în medicină. Experienţa mea, din păcate, nu datează de azi de ieri. Nu cred că în urma unei examinări atente o femeie cum este Carol Mansigny m-ar putea induce

în eroare. Am ținut deci să declar că răspunsurile ei aveau rezonanța sincerității, aşa cum le-au interceptat urechile mele de specialist. O repet. Când nu vrea să răspundă nu scapă prin tangență, nu umblă pe căi ocolite.
Nu! Ci declară în mod deschis că nu vrea să răspundă.
Are conştiința vinovăției sale – n-ar dori, cu niciun preț, să scape de pedeapsa pe care crede c-o merită – nu se gândeşte decât la copii. Mai ales pentru ei Carol Mansigny n-admite să fie atinsă memoria soțului său. Din punct de vedere medical, inclusiv în privința problemelor specifice femeilor, acuzata se bucură de o sănătate bună. Supusă testelor reacționează normal. Nu este de semnalat niciun element nevrotic. O *consider pe deplin responsabilă de acțiunile sale.* Îmi permit să adaug – de astă dată în calitate de femeie – că ea a fost profund afectată, fizic şi moral, de promiscuitățile aberante şi de sordidul regim al închisorii pe care le-a îndurat timp de şaisprezece luni şi despre care lucrul cel mai puțin grav care s-ar putea spune…

Psihiatra, vădit emoționată, îşi lăsă fraza în suspensie.

— N-aveți de pus întrebări martorei? vorbi preşedintele. Doamnă şi domnilor jurați? Domnule procuror?
Domnilor avocați ai părții civile şi apărării?

Maestrul Rennenski se ridică şi se întoarse către psihiatra care rămăsese la bară.

— Doamnă, n-ați făcut acum altceva decât să înlocuiți, şi domnul preşedinte v-a atras atenția, un raport de expert cu un elogiu adus acuzatei, la care ați adăugat atacul împotriva actualului sistem penitenciar. De acord! Ştiu şi eu ce se petrece în închisori şi, pentru a nu fi închis, încep prin a respecta viața aproapelui meu. Acestea fiind zise, rețin din ciudatul dumneavoastră discurs un singur element precis: recunoaşteți că este pe deplin responsabilă criminala, Carol Mansigny.

— Este exact. Ați înțeles bine, maestre, răspunse cu voce calmă psihiatra.

— Atunci, spuse Rennenski, cer instanței să binevoiască a lua act de această deplină responsabilitate…

Martorul următor nu era altul decât comisarul Manneville.

— Dumneavoastră personal aţi vorbit la telefon cu acuzata atunci când a anunţat poliţia despre drama care a avut loc?

— Da, domnule preşedinte.

Comisarul purta un costum corect, gri, fără pete; îşi tunsese părul de un blond-aprins. La bară, stând în picioare în faţa instanţei, părea mai impozant ca oricând. Descrise cu inteligenţă şi concizie locul unde Laurent fusese ucis;

pătrunse în detaliile primelor constatări şi relaţiilor cu tehnicienii, poliţia judiciară, parchetul. Pe urmă relată amănunţit discuţiile purtate cu ueigaşa. Nu omise câtuşi de puţin „cămăşuţa de noapte" neagră, străvezie, descoperită de Carol în sala de baie a lui Laurent. La întrebările precise ale preşedintelui răspunse fără nicio rezervă, exprimându-şi convingerea că obiectul nu aparţinuse Carolei. Nu putu spune nimic nou referitor la motivele care determinaseră comiterea crimei. Adăugă totuşi:

— După afirmaţiile acuzatei, atunci când îşi implorase soţul să-i redea pe micuţii Geoffroy şi Dominique, Laurent Mansigny s-a mulţumit să râdă. Refuzul şi luarea ei în râs a determinat…

— Da, spuse preşedintele. Asta confirmă ceea ce acuzata avea să declare mai târziu judecătorului de instrucţie… Carol Mansigny a încercat, în cursul declaraţiilor, să disimuleze o parte din adevăr?

— Nu… Ba da, domnule preşedinte, o dată! O singură dată: răspunzând unei întrebări directe a afirmat mai întâi, fără să ezite, că faimoasa cămăşuţă nu-i aparţine.

Puţin mai târziu avea să-mi spună exact contrariu, că aceasta îi aparţinea, adăugând chiar că nu dăduse dovadă de prea mult bun-gust cumpărând-o. Convingerea mea intimă este că prima versiune corespunde adevărului.

— De ce?

— Pentru că a fost o replică promptă, necontrolată, iată de ce! Dealtfel, chiar în faţa mea acuzata a lăsat din mâini cămăşuţa cu vădit dezgust, aruncând-o pe dalele din baie…

— Fie, spuse preşedintele. Dar dacă această… cămaşă de

noapte nu-i aparținea acuzatei ar fi trebuit să aparțină, în mod indubitabil, altei femei care să fi fost în relații intime cu victima. Or, cercetările n-au dus la nimic probant în această direcție… Să trecem mai departe şi să revenim la arma cu care a fost comisă crima. Este vorba de un revolver de opt milimetri, şase gloanțe, cu butoiaş. Ați găsit pe el amprentele acuzatei. Expertul în balistică ne-a furnizat, la rândul său, informații cu privire la datele tehnice ale crimei. După constatările făcute de dumneavoastră, acuzata putea să folosească singură această armă?

— Desigur. Amprentele sunt ale ei. Şi mâna sa dreaptă purta, în momentele care au urmat dramei, semnele şocului produs de armă. Carol Mansigny n-a vrut să-mi spună de la cine deținea revolverul; n-a declarat-o, nici pe-atât, ofițerilor de la P. J. Dar numitul Rene Damiens, prietenul acuzatei, n-a căutat să se eschiveze recunoscând că el însuşi a determinat-o pe Carol Mansigny să păstreze acest revolver în locuința din Câte Montespan. El a invocat motivul că în vilă nu era decât ea singură cu copiii şi că mai multe spargeri fuseseră comise în cartier, de doi-trei ani încoace; ceea ce este adevărat. Am verificat. Pe de altă parte, alibiul numitului Rene Damiens nu poate fi pus la îndoială.

Clătinând din cap, preşedintele întrebă:

— Acuzata v-a mărturisit ceva în legătură cu o eventuală premeditare?

— Da, mi-a spus că ducându-se să dejuneze cu soțul ei nu luase încă nicio hotărâre.

— Luase, cu toate acestea una: de-a lua cu ea revolverul!

— Dar nu şi de a-l folosi împotriva victimei, după câte mi-a declarat de la început, domnule preşedinte. Şi ținând seama de spontaneitatea mărturisirilor ei, nu văd niciun motiv…

Preşedintele schiță un gest de întrerupere.

— Vom mai vedea. Vă mulțumesc. Nimeni n-are de pus întrebări, martorului?

Senard-Baliviere se şi ridicase în picioare.

— Maestre, aveți cuvântul.

De pe banca sa din tribuna rezervată presei, Louis

Mannendorfer reținu tonul mai mult decât politicos, aproape condescendent, pe care-l folosea preşedintele când se adresa ilustrului avocat...

— Domnule preşedinte, spuse Senard-Baliviere, consider mărturia domnului comisar principal Manneville esențială şi, după cum mi s-a părut, tot atât de concludentă ca şi depoziția psihiatrei care l-a precedat la bară. Deşi nu ştiau nimic despre acuzată mai înainte de a fi avut loc drama, amândoi cred în lealitatea, sinceritatea şi nefericirea ei. În declarațiile sale domnul comisar Manneville se bazează pe o vastă experiență de polițist. Iar el afirmă categoric: *primo* – că acuzata nu l-a mințit decât o singură dată, *secundo* – că această minciună se referea la o cămăşuță neagră, din material ultra-subțire, găsită în prezența comisarului în baia din locuința soțului ei pe care-l
părăsise de mai multe luni. Vedeți dumneavoastră, doamnă şi domnilor jurați, aş vrea să vă atrag atenția:
clienta mea aplică ceea ce aş numi „sistemul ei de a trece sub tăcere”, de îndată ce este în joc reputația victimei.
Pornind de-aici, se poate înțelege tot ceea ce priveşte acest caz, care pare la început atât de încâlcit. Am mai cunoscut astfel de situații – nu des, o dată sau de două ori – în decursul unei foarte lungi cariere! Şi vă spun: *Atenție!*
Această generozitate, chiar dacă vi se pare că aparține unor vremi trecute, nu trebuie să se întoarcă împotriva Carolei
Mansigny. Vă implor, doamnă şi domnilor jurați, să țineți cont de acest lucru! Şi vă cer acuma să nu vă limitați doar la mărturisirile clientei mele. Această femeie spune adevărul, dar nu tot-adevărul. Ea minte prin omisiune! Nu minte decât pentru o cauză bună, sau pentru ceea ce crede ea că ar fi astfel. Fapt este că – şi cuvintele mele pot să sune ciudat în gura unui apărător – ea încearcă să vă înşele pentru a nu lăsa pradă fiarelor memoria soțului ei;
a acestui Laurent, care a persecutat-o, care i-a furat copiii, pe care l-a ucis, pe care l-a iubit! Situația poate părea bizară celor neobişnuiți cu acest lăcaş. Fără îndoială însă că pentru noi, oamenii legii care am îmbătrânit la bară, ea se prezintă

mai puțin complicată. Dar vă atrag atenția:
mai rămân încă de ascultat multe mărturii. Şi problema cămăşuței negre – vreau să spun, pentru a mă exprima dar, a eventualei amante pe care Laurent Mansigny o primea în domiciliul său conjugal – va mai fi pusă pe tapet!

Când vechiul său maestru se aşeză, Michel Le Hucheur îi strânse cu putere brațul în semn de recunoştință şi de bucurie. Îl vedea făcând însemnări pe primul jurat, al cărui nas cu mici protuberanțe se colorase. Şi chipul femeii-jurat câştigase în receptivitate tocmai ceea ce pierduse din calmul ei maiestuos.

între timp, Rennenski se ridicase şi el. Îl cântări câteva secunde pe comisarul Manneville, care se afla la bară.

— Aş vrea să ne întoarcem, spuse el în sfârşit, la problema premeditării. Nu mi se pare să fi fost rezolvată.

— O s-o reluăm când va fi audiat Rene Damiens, răspunse preşedintele. Dar putem să abordăm chiar acum această problemă, care este de fapt capitală, dacă doriți.

Rennenski încuviință din cap şi se întoarse spre Carol.

— Doamnă, i-ați declarat comisarului Manneville că nu luaseți nicio hotărâre ducându-vă la soțul dumneavoastră cu revolverul…

— Da, maestre.

— Ei bine, aş vrea o explicație în această privință…
Domnule comisar, acuzata n-a făcut nicio precizare în legătură cu hotărârea ei de a ucide?

— Nu.

— Mă miră că această problemă… capitală, după cum a spus chiar domnul preşedinte, n-a reținut mai mult atenția anchetatorilor…

— Ar fi trebuit, pentru a merge mai departe, să-i scotocim măruntaiele şi sufletul ceea ce n-ar putea face niciunul dintre noi, îi replică răspicat Manneville.

Rennenski îşi temperă tonul.

— Vă rog să nu considerați spusele mele ca reprezentând o cât de neînsemnată critică la adresa dumneavoastră personal. Mi se pare că trebuie să ne dăm toată osteneala

pentru a face aici deplină lumină. În ceea ce mă priveşte, am datoria să spun că în comiterea acestei crime premeditarea este evidentă şi că trebuie considerată ca atare. Ei, da! Ar fi prea simplu: *„Am luat cu mine revolverul dar nu mă dedsesem încă”*. Iată ce pretinde această femeie pe care o veți judeca. Oricare acuzat poate spune asta. Landru putea zice: „Am atras la mine pe cutare persoană, am aprins un foc infernal sub cazan, este adevărat, dar nu luasem încă nicio hotărâre!” Nu trebuie să judecăm decât faptele, nu să facem speculații în legătură cu intențiile, aşa cum foarte bine a precizat, puțin mai înainte, comisarul. Şi atunci? Atunci, în cazul Carolei Mansigny, *premeditarea este evidentă.* Ia să vedem: acuzata îşi părăseşte soțul, îi ia copiii, îl înşală cu numitul Damiens, intentează proces de divorț; la conciliere, judecătorul condamnă în toate privințele purtarea ei, încredințându-i lui Laurent supravegherea şi întreținerea micului Geoffroy şi a micuței Dominique. Să-mi fie îngăduit ca, în trecere, să subliniez înțelepciunea judecătorului.. Profund rănită, Carol Mansigny îşi ia revolverul, revolverul pe care Damiens, acelaşi Damiens – ca din întâmplare! – i l-a dat. Vom examina numaidecât rolul, destul de dubios, al acestui „mic prieten, „. Carol va lua deci masa la soțul ei, care o primeşte, aşa cum a fost primit ’fiul risipitor. Laurent

— Reiese din dosar – n-a încetat niciodată să-i acorde infidelei, ingratei sale soții iertarea şi posibilitatea de a reveni în căminul conjugal. Nu-i de conceput cum ar fi putut proceda un soț, în situația sa, mai nobil şi mai elegant! Pentru a-l recompensa, Carol acceptă pâinea şi vinul acestui om, apoi îl ucide. Sunt femei care seamănă cu Iuda...

Rennenski făcu o pauză mai înainte de a conchide scandând cuvintele:.

— Faptul că o femeie necredincioasă îşi pune în poşetă revolverul pe care i l-a împrumutat amantul, că merge astfel înarmată să ia masa cu soțul ei şi că-l ucide pe acesta poartă în cod şi în fața legii un nume. Şi dacă acest nume nu este PREMEDITARE, vă întreb ce reprezintă verbul a premedita!

Mannendorfer se uita la preşedinte. Saint-Galaix părea nemulțumit de întorsătura dezbaterilor. „Fără îndoială, gândea gazetarul, ar trebui clarificată problema şi atenuată această ambianță de încordare. Este vădit că publicul se află sub tensiune; la fel şi partea civilă, apărarea, jurații. Nu-i prea văd pe asesori şi pe procuror păstrând ordinea în rândurile vechilor combatanți. Şi dacă preşedintele îi va lăsa pe avocați să se sfâşie pentru orice şi pentru nimic, vom mai fi aici şi peste o săptămână! Dealtfel, spectacolul merită osteneala! Până la urmă Rennenski şi SenardBaliviere se vor încăiera cu adevărat.
Fără să mai vorbim de tinerelul care şi-a ieşit din fire!”

între timp Senard-Baliviere se ridicase.’ Preşedintele vru să-l oprească.

— N-am decât un singur cuvânt de spus, domnule preşedinte!

— Fie. Şi vă rog, maestre: fiți scurt.

— De acord. Nu voi face concurență inepuizabilei elocvențe a confratelui meu, reprezentantul părții civile.
Dar pentru că vorbeşte cu atâta noblețe de îndatoririle sale, îmi permit să le invoc pe ale noastre. În consecință, nu avem dreptul să nu ripostăm împotriva afirmațiilor făcute cu puțin mai înainte. Nu putem fi de acord cu descrierea, în acelaşi timp sumară şi fantezistă, a felului în care s-ar fi desfăşurat drama, fapt pe care-l vom analiza cu de-amănuntul la momentul potrivit „nici cu afirmația, pe care o recuzăm categoric, potrivit căreia Damiens ar fi fost amantul Carolei, şi, în fine, nici cu teza premeditării pe care confratele meu caută s-o impună juriului. Imaginația reprezintă o frumoasă calitate care nu-şi are însă locul în incinta unui tribunal…

— Ei bine, unicul „cuvânt” pe care-l aveați de spus, maestre, nu s-o fi simțit prea singur! remarcă fără nicio răutate Saint-Galaix. Vom continua deci audierea martorilor. Chemați-l la bară pe domnul Rene Damiens, vă rog!

Rene înaintă, depuse jurământul. Apoi îşi răsuci silueta deşirată spre Carol pentru a-i zâmbi. Mustața blondă îi era tunsă cu dichis.

— Ați împrumutat sau ați dat acuzatei, cu două luni înaintea dramei, revolverul care a fost depus îndărătul geamului acestei vitrine? îl recunoașteți?

— Da, domnule președinte.

Rene Damiens dădu toate explicațiile în legătură cu proveniența armei, afirmă că nu poseda permis și expuse motivele care l-au determinat să lase în mâinile Carolei revolverul. Evocă zilele petrecute la sfârșit de săptămână în vila din Câte Montespan. Declară, cu o voce care vibra de indignare și sinceritate, că n-a fost pentru Carol decât un prieten credincios și devotat. „Nu sunt amantul ei, îmi dau cuvântul de onoare. „

întoarse capul spre acuzată pentru a adăuga cu o amărăciune care răsuna ciudat:

— E foarte simplu: *Carol n-a iubit niciun alt bărbat în afara soțului ei.*

Președintele îl observă o clipă, mai înainte de a-i pune întrebarea pe care Mannendorfer o aștepta.

— Carol Mansigny nu v-a spus niciodată nimic din care să reiasă intenția sa de a ucide?

— Nu. Nimic.

— Relatați-ne ce s-a petrecut în ziua în care ați fost surprins în Câte Montespan, la Carol Mansigny, de polițiștii care au făcut descinderea.

Mânia aprinse din nou pomeții proeminenți ai băiatului.

El arătă felul în care se introduseseră polițiștii, spuse fără rezerve tot ceea ce gândea despre interpretările abuzive legate de prezența sa în vilă, adăugând că „procedeele de acest fel dezonorează pe cei care le practică!” La care președintele îi ceru să se rezume la fapte.

— N-aveți’de pus întrebări martorului?

Maestrul Rennenski se ridică de parcă ar fi fost împins de un resort și președintele oftă.

— Aș vrea, spuse avocatul, să dau citire constatării de adulter care a fost întocmită de poliție, după vizita matinală despre care tocmai s-a vorbit. Documentul figurează în dosar cu numărul 23.

Citi deci textul, eu voce tare, pronunţând desluşit frazele şi nescutindu-i pe juraţi de niciun cuvânt. Pe urmă se aşeză şi chipul său exprima o vădită satisfacţie.

Dar Le Hucheur ceru cuvântul.

— Îndrăzniţi, dragul meu coleg, să numiţi acest petec de hârtie „o constatare de adulter"? De fapt ce s-a întâmplat? Rene Damiens este, în Câte Montespan, singurul prieten al Carolei. Îşi petrece sfârşitul de săptămână la ea.
Am avut grijă să vizitez acest loc: ei bine, locuinţa este neîncăpătoare, de tip vechi şi prea puţin practică. La parter, un mic vestiar, o cameră de zi, o bucătărie, două camere care dau dintr-una într-alta şi o singură baie. La primul etaj: două camere şi o încăpere mai mare, care era folosită ea odaie de studiu pentru copii. Ceea ce ştim în această privinţă ne face să credem că, fără doar şi poate, n-au existat relaţii fizice între Carol şi Rene Damiens.
Amândoi au persistat cu *tenacitate* în această versiune.
Poliţiştii au găsit în baie, alături de lenjeria Carolei, un slip bărbătesc. Unde era să-şi facă toaleta Rene Damiens?
Nu există în vilă decât o singură cameră de baie. Şi dacă şi-a uitat slipul, o greşeală de neatenţie ar reprezenta, ea singură, prezumţia de adulter? Poliţiştii au constatat că cele două odăi fuseseră folosite şi cele două paturi erau desfăcute. Au aşteptat la, uşă puţin cam prea mult, după părerea lor. Ne pare rău pentru ei, dar ce dovedeşte asta?
Au notat că Damiens era în pijama şi Carol în halat. În ce ţinută ar fi trebuit să se prezinte – vă întreb – la ora 6 dimineaţa? în rochie de seară şi în smoching? Mi s-a întâmplat adesea să-mi petrec noaptea în micul apartament al bunicii mele. Dacă poliţiştii ar fi sunat, la ora 6
dimineaţa, ar fi trebuit să aştepte mult şi bine la uşă;
ne-ar fi găsit pe mine şi pe ea în rufărie de noapte; s-ar fi putut întâmpla să-mi descopere slipul în singura cameră de baie. Şi cu toate acestea declar aici că nu m-am culcat niciodată cu bunica mea!

în mod vădit preşedintele ezita între zâmbet şi dojană.
Alese prima alternativă. Senard-Baliviere îşi ridică degetul

mare arătându-şi deplina satisfacţie. Şi toată sala izbucni într-un râs nestăpânit, aşa cum se întâmplă la
Curtea cu juri de îndată ce destinderea ia locul unei prea puternice încordări.

Martorii continuară să defileze până la ora opt seara.
Cei citaţi de partea civilă, destul de numeroşi, lăudau meritele şi virtuţile lui Laurent Mansigny. Lăsând să se înţeleagă că nu fusese fericit în căsnicie, îl prezentau ca pe un bun colaborator, bun şef, părinte atent, soţ tandru, pe cât de fidel pe atât de generos. Şi acest ansamblu de elogii, înălţate de inşi atât de diferiţi, devenea copleşitor pentru Carol pe măsură ce orele se scurgeau. În seara aceea nu era acuzată numai Carol: învinuită era chiar *femeia* – ale cărei drepturi rămâneau vagi şi ale cărei îndatoriri erau precise, atât în faţa legii cât şi 'a societăţii —
femeia care era pusă sub acuzaţie cu o satisfacţie răutăcioasă, ca şi cum ar fi trebuit să se împlinească un străvechi blestem.

Rennenski nu mai intervenea; nici nu era nevoie. Le
Hucheur părea foarte neliniştit, fiind dealtfel prea lipsit de experienţă pentru a-şi disimula starea de spirit.'Cit despre maestrul Senard-Baliviere, el se. Mulţumea să stânjenească din când în când câte un martor, lansându-i întrebări eu două tăişuri…

Imitată şi de o altă vecină din Câte Montespan, cetăţeanca Pasturel îşi distila veninul adunat contra Carolei, dând asigurări că „programul ei era ciudat şi că avea obiceiuri ciudate”. Tot puritanismul burghez, toată ipocrizia socială incitau această fiinţă cu sânge cald, cu inimă rece, a cărei mărturisire Rennenski se străduia s-o pună în valoare. Dar momentul vesel al serii a fost prezentat de portăreasa din bulevardul Foeh care avusese „discuţii” cu familia Mansigny. Deţinea informaţii nefavorabile în privinţa lor „de la o vânzătoare angajată la *Jeanne et Jeannette,* unde Doamna se ducea adeseori şi care ştia multe despre acest soi rău!” Ce

ştia? A fost cu neputinţă s-o determine pe martoră să precizeze. Dar portăreasa dezlănţuită declară până la urmă că îi punea pe Laurent şi pe
Carol „în aceeaşi oală”…

— Ei bine, scor egal, spuse *mezzo voce* Senard-Baliviere spre marele haz al gazetarilor.

La urmă fu ascultată însăşi mama lui Laurent Mansigny. Moment greu pentru Carol, neliniştitor pentru Le
Hucheur, penibil pentru toată lumea. Doamna Mansigny, îmbrăcată în taior negru, cu părul său alb, avea o ţinută foarte demnă. Chipul ei, pe care pielea era lipită de oase, reflecta un amestec de iremediabilă amărăciune, tandreţe maternă şi ură.

Această mamă vorbea despre fiul ei în termeni simpli, direcţi, exacţi şi drăgăstoşi. Îi aduse elogii necondiţionate şi nelimitate, care în cazul ei erau fireşti. De data aceasta nu-şi pierdu cumpătul. Vocea îi rămânea fermă, abia marcată de vibraţia armonioasă a vârstei ei. Refuzase să-şi depună mărturia stând jos şi rămăsese foarte dreaptă în faţa barei, înălţându-şi profilul ascuţit: veche zeitate a răzbunării care cerea dreptate. În cele şaisprezece luni de suferinţă neîntreruptă, învăţase să se domine. Tonul era potrivit şi cuvintele alese fără îndurare. Rennenski ştiuse să-l înlocuiască pe preşedintele Saint-Galaix determinând acest suflet însângerat să reverse totul, mergând până la extrema limită a urii sale. Se aşternuse o asemenea tăcere în cuprinsul vastei săli încât creionul unui ziarist căzând pe podea făcu un zgomot ce păru de-a dreptul scandalos.
Juraţii îşi ţineau respiraţia. Dar când Senard-Baliviere se ridică, la rândul său, pentru a se adresa bătrânei doamne, un murmur prelung străbătu mulţimea ca freamătul lanurilor înaintea furtunii.

— Doamnă, spuse maestrul, particip la durerea dumneavoastră. Particip din tot sufletul. Eu însumi mi-am pierdut un fiu care avea vârsta fiului dumneavoastră. Am învăţat deci să îndur fără a-mi manifesta durerea, să-mi.
văd soţia îndurerată fără s-o pot alina. Pierderea unui copil

este o suferință care nu se vindecă.

Dar noi suntem aici, doamnă, pentru a judeca o ființă vie: *pe aceasta.* Îmi imaginez care sunt sentimentele pe care le încercați față de ea. Dar ştiți şi dumneavoastră:
justiția nu-şi propune niciodată ca scop o pedeapsă care să însemne perceperea unui tarif. Pentru a sancționa un anumit delict, ea urmăreşte să pună în balanță toate împrejurările care.au contribuit la comiterea lui. Mâine, cu ocazia depunerii unor mărturii, mă tem că vă voi face să suferiți. Dar dacă dumneavoastră aveți dreptul să pretindeți o răzbunare, noi avem datoria să obținem dreptatea.
Ascultându-vă însă am observat, cu profund regret, că nu-i acordați niciun merit Carolei, nora dumneavoastră: după cum prezentați situația, ea n-ar fi fost în toată viața ei nici mamă bună, nici soție bună, nici fiică bună; n-ar fi avut niciodată decât sentimente meschine, n-ar fi acționat niciodată decât sub impulsul unor motive destul de josnice.
Noi, care nu suntem orbiți de aceeaşi justificată disperare, considerăm că este o imagine neconformă cu realitatea.
Carol nu seamănă, în niciun fel, făpturii descrise mai înainte de dumneavoastră în culori atât de negre, cu aceea pe care pretindeți că o ştiți. Îmi permit, cu tot respectul, să v-o spun. Şi nu cred, doamnă – martor îmi este Dumnezeu – că o nedreaptă şi prea grea condamnare v-ar alina, oricât de puțin, suferința…

Doamna Mansigny, cu distincția sa de bătrână doamnă uscățivă, se întoarse către celebrul avocat pe care nu-l
învrednicise cu nicio privire în timp ce el îi vorbise.

— Maestre, câți copii aveți?

— Nu mi-a mai rămas decât unul.

Vocea doamnei Mansigny căpătă atunci un ton deosebit. Se înălță uşoară, aeriană, trecând prin vasta sală ca un cântec al vântului printre trestii.

— Ei bine, maestre, aşteptați ea el să fie asasinat de propria sa soție, după ce va fi încercat să-i fure copiii.
Aşteptați să vă găsiți în fața ucigaşei lui, care continuă să trăiască! Veți vedea, veți vedea ce mai înseamnă cuvântul

justitie. Şi veți înțelege, poate!...

în fine, vocea ei bătrânească hârâi:

— Veți înțelege atunci că nu mi-a mai rămas nimic altceva.

/

Pentru nimic în lume Louis Mannendorfer n-ar fi vrut să piardă cea de-a doua zi a procesului Mansigny de la
Curtea cu juri. Tocmai îşi terminase masa de prânz, la bufetul Palatului de Justiție când, zărindu-i pe Senard-Baliviere şi pe Le Hucheur, în robele lor cu plastron, făcu în aşa fel încât să le fie prezentat, urmărind să se întrețină cu ei câteva minute.

— După opinia dumneavoastră, întrebă cu franchețe, cum se prezintă situația?

— Rău, spuse bătrânul maestru, care acordase întotdeauna atenție jurnaliştilor. Cât se poate de rău. I-am hărțuit cât am putut ieri, dar nu suntem nici noi vrăjitori!
Nu ne-a stat deloc în putință, chiar şi cu două-trei incidente în cursul audierii, să contracarăm teribila defilare a martorilor care a marcat sfârşitul zilei. Şi mai ales n-am putut umple golul creat de clienta noastră care nu spune nimic în privința aventurilor galante ale soțului ei. Fără îndoială că Rennenski n-a fost prea abil în cursul dezbaterilor şi am încercat să exploatăm excesele sale verbale.
Dar pledează întotdeauna excelent şi nu-mi fac nicio iluzie...

— Ce gândiți dumneavoastră despre cazul în sine, în privința fondului? îmi dau seama că sunt indiscret...

— Da, domnule, spuse Senard-Baliviere cu minunata lui voce gravă, sunteți indiscret. Dar cu toate acestea, vă voi răspunde, pentru că vă numiți Louis Mannendorfer şi pentru că sunt, de zece ani, cititorul asiduu al reportajelor dumneavoastră! Cât despre fond – vă vorbesc atât în numele meu cât şi al tânărului meu prieten Le Hucheur —
convingerea noastră intimă a fost stabilită: Laurent Mansigny era un ticălos, cum nu se mai află! El *a urzit în jurul soției sale, pe care începuse s-o urască de la o vreme, o capcană complicată şi adâncă în care ea s-a lăsat prinsă.*

Dacă avem puțin noroc, dezbaterile vă vor dezvălui adevărul. Dacă nu vom avea, o să vedeți cum se va înfăptui o mare nedreptate în umbra simbolicei Marianne!

Perindarea martorilor continuă în după-amiaza celei de-a doua zi, luminată de un soare tomnatic şi domol. Carol părea absentă. Era dar că n-asculta nici elogiile funebre, acele proslăviri care se înălțau în memoria soțului ei, nici criticile tăioase, atacuri mai mult sau mai puțin directe şi insinuări care o vizau, toate venind din partea unor persoane pe care abia dacă le cunoscuse sau pe care nu le văzuse niciodată. Unul dintre martori merse până acolo încât să afirme că i-a surprins pe Carol şi pe Damiens. „într-o postură care nu lăsa loc nici unui dubiu”. Strâns cu uşa de către apărare, până la urmă retractă. „Domnule, sunteți un calomniator şi un sperjur”, îi strigă Michel Le
Hucheur. Dar impresia favorabilă produsă de această împrejurare se risipi foarte repede, de îndată ce alți prieteni ai familiei Mansigny susținură valoarea profesională şi umană a lui Laurent şi când bătrâna doamnă Mansigny se ridică pentru a mulțumi, unuia dintre ei, cu un tremur în voce.

Procurorul interveni, cerând prietenilor lui Laurent să-şi completeze declarațiile. Încet-încet se contura imaginea unei Carol adulteră, calculată şi prefăcută care premeditase crima pentru a-şi reface viața cu amantul iubit în taină...

Temându-se de dezastru, Senard-Baliviere interveni, în mai multe rânduri, şi schiță – de câte ori i se oferi prilejul – un portret al Carolei cu totul diferit. Dar Rennenski făcea noi eforturi pentru a o compromite. Pe urmă, cutare martor îngroşa pe loc rândurile celor care doreau s-o zdrobească pe Carol, şi Laurent, deşi asasinat, continua să-şi proiecteze umbra pe chipurile bătrâne ale mamei şi tatălui său, care aşteptau acolo copleşiți de ură şi amărăciune.

Louis Mannendorfer se gândea la spectacolul Curții cu juri şi-l găsea extraordinar. „Acest preşedinte uman şi în acelaşi

timp categoric, care dirijează şi descurcă dezbaterile cu dezinvoltura unui virtuos, asesorii tăcuţi, juraţii' care nu au dreptul să-şi manifeste opinia, această femeie-jurat, cu părul cărunt, care ar putea să pozeze pentru o efigie a justiţiei omeneşti. Şi apoi publicul fremătând, perindarea martorilor, ziariştii mai mult sau mai puţin blazaţi, paznicii şi grefierii impasibili. Da, ce mai teatru şi ce spectacol; brutal ca o coridă, ritual ca o ceremonie liturgică, uzat ca un film vechi şi sângerând ca însăşi viaţa!”

în timp ce asculta mai mult decât distrat spusele personajului care perora la bară, un individ mărunt, veninos şi furibund ca o cobră sub capişonul ei, Mannendorfer căuta să-şi clarifice propriile sentimente. Cunoştea teribila farsă a tribunalelor corecţionale. „Aşadar de ce, gândea el, justiţia pare să se fi refugiat la Curtea cu juri ca în ultimul său templu? Fără îndoială, din pricina acestor simpli juraţi, traşi la sorţi şi lipsiţi de orice experienţă.

Nicio intervenţie şi nicio presiune nu sunt posibile! Şi niciun apel împotriva deciziei acestui tribunal care hotărăşte, în mod absolut, viaţa sau moartea, achitarea sau condamnarea. Nu poţi să nu te minunezi!”

La bară, martorul încheiase ce avea de spus. Îşi trase înapoi limba şi se duse ca o reptilă imediat după ce a muşcat.

Atunci veni rândul unei secretare-dactilografe, care fusese citată de partea civilă. Era frumoasă, brună cu ochi albaştri. „Cam prea frumoasă”, gândi Mannendorfer cu plăcere şi neîncredere. Se numea Florence şi-şi spuse prenumele tărăgănând silabele într-un fel languros. Depoziţia ei fu discretă, tămâiată de laude emoţionante la adresa

„domnului Mansigny”.

„Salariaţii de la bancă ţineau mult la el. A fost dealtfel la început delegatul personalului. Era un patron exigent dar uman şi bun. Moartea lui ne-a tulburat pe toţi...”

Frumoasa Florence îşi ştergea uşor, cu vârful degetelor, albastrul ochilor ei care se aburise.

Saint-Galaix întrebă dacă nimeni n-avea de pus întrebări

şi Senard-Baliviere se ridică.

— Domnişoară, ştiţi unde locuia şeful dumneavoastră?

— Da, maestre. M-am dus de mai multe ori la locuinţa domnului Mansigny din bulevardul Foch, pentru lucrări urgente…

— Ce fel de lucrări?

Florence roşi, aparent fără niciun motiv.

— Dar… asta n-are…

— Ce fel de lucrări? întrebă din nou Senard-Baliviere, şi glasul său dur o făcu pe martoră să tresară.

— Nu-mi amintesc… Cred că erau scrisori…

— Pe la ce ore vă duceaţi astfel în bulevardul Foch?

Rennenski se ridică brusc dar preşedintele, printr-un gest, îl determină să tacă.

— Răspundeţi, domnişoară, spuse magistratul.

— Ei bine… Nu-mi aduc aminte… cred că era…

Senard-Baliviere se întoarse spre Carol.

— Doamnă, o cunoaşteţi pe martora, aici prezentă?

Răspunsul fu dar şi categoric:

— Nu, maestre.

Bătrânul avocat, stabilind o legătură între dialoguri, o interpelă pe Florence.

— N-o cunoaşteţi pe acuzată?

— Dar… nu, maestre. Eu…

— Aţi fost deci, în bulevardul Foch, în zilele şi la orele când nu se afla acolo.

— Da. Dar Laurent… Vreau să spun…

Urmă o tăcere.

— Chiar aşa aţi spus: *Laurent?* întrebă Senard-Bâliviere privind-o pe tânără drept în ochi.

Ea îşi plecă fruntea fără să răspundă.

— Domnişoară, vorbi atunci Rennenski cu un glas cât se poate de firesc, nu vă lăsaţi intimidată. Oare nu este ceva obişnuit printre secretare ca într-o întreprindere, aşa cum este banca unde lucraţi, să folosiţi prenumele atunci când vorbiţi despre patronul dumneavoastră? N-ar semăna cumva

cu felul în care soldaţii mareşalului de Lattre îl numeau între ei „Jean”?

Senard-Baliviere schiţă un gest de mânie şi chipul său ridat se aprinse. Vru să intervină. Dar Florence izbutise să recupereze o bună parte din aplombul ei.

— Este exact, maestre. Aşa vorbeam toate…

îşi întoarse capul spre Senard-Baliviere, în timp ce privirea îi deveni batjocoritoare.

— Sper, maestre, să nu vedeţi nimic rău în asta.

— Sunt persoane care văd răul peste tot! spuse Rennenski aşezându-se.

Senard-Baliviere încercă să ia atitudine, adresându-se juraţilor.

— Am sentimentul pe care fără îndoială îl împărtăşiţi şi dumneavoastră – că am asistat chiar acum la o salvare a situaţiei *în extremis.* Poate că folosiţi prenumele patronului, *între dumneavoastră,* domnişoară. Dar aici nu sânteţi într-un birou de dactilografe. Suntem la Curtea cu juri, în faţa instanţei şi aţi jurat să spuneţi adevărul. Nu voi insista mai mult, mulţumindu-mă să subliniez cu tărie, pe de-o parte, că numele „Laurent” a înflorit prea uşor pe buzele dumneavoastră şi, pe de altă parte, că v-aţi dus de mai multe ori în apartamentul din bulevardul Foch, unde locuia *Laurent,* atunci când soţia sa nu era acasă. Şi am luat notă.

Se aşeză, la rândul său, nu mai înainte de a-şi încrucişa privirea cu primul jurat. Cât despre femeia cu păr grizonant, ea n-o scăpa din ochi pe Florence.

Atunci când bătrânul domn Mansigny fu la rândul său audiat, mulţimea se stârni agitându-şi tentaculele sensibile şi nervoase ca ale unei anemone-de-mare. Tatăl lui

Laurent, mic de statură, oferea privirii lui Mannendorfer profilul distins şi chelia. Gura bătrânului era apoasă şi privirea rece. Vorbea încet, cu o voce lipsită de. Timbru, năpădită de-o tristeţe îngheţată.

— Fiul meu *(felul în care pronunţa de două cuvinte,*

deopotrivă dramatic şi posesiv, nu putea să lase nepăsător niciun juriu) avea în fața lui perspectiva celui mai strălucit viitor. N-am avut alt copil şi acesta... Pe scurt, noi n-am fost de acord cu mariajul său şi certitudinea mea este că niciodată fosta noastră noră – vreau să spun
Carol – nu l-a făcut fericit. Eu...

Se întoarse brusc spre boxa acuzaților şi, privind-o în față pe Carol, îi strigă:

— Dar de ce ai făcut asta, nenorocito? Nu ți-a ajuns că l-ai dezamăgit, că l-ai înşelat, că l-ai părăsit? Ce-ți mai trebuia în plus? Viața lui? Dar de ce? Vreau să-mi spui de ce...

Zdruncinată de interminabila tragicomedie care se desfăşura în jurul ei, Carol izbucni în hohote de plâns. Nu se putea opri, gâfâia; şi aceeaşi exclamație i se revărsa ca sângele din gură: *„oh, oh, oh, oh!"* Era prea mult. Tensiunea dintre acest părinte lovit de moarte şi această femeie rănită, care timp de două zile fusese azvârlită de icicolo ca o minge, devenise prea puternică. De acum înainte fiecare dintre spectatori şi fiecare dintre actori încerca sentimentul trăirii în exces, al scufundării acestei drame în zonele disperării şi insuportabilului. Spectacolul îşi depăşise limitele.

— Nu mai aveți nevoie de mine, domnule preşedinte?
vocea stinsă a bătrânului pronunța cuvintele cu greu.

Preşedintele nici nu mai întrebă „dacă avea cineva de pus întrebări". Fără să mai spună nimic, domnul Mansigny se aşeză lângă soția sa care, în tăcere, îl prinse de mână.
Şi bătrâna pereche rămase astfel într-o lume în care nimeni nu mai putea să-i regăsească, nici să-i atingă, nici să-i liniştească.

Se mai perindară încă vreo câțiva martori. Ei se raliară admiratorilor victimei, cu excepția doamnei Niel şi a profesorilor de la şcoala unde învățau Dominique şi Geoffroy.
Cât despre servitorii lui Laurent, laconici şi discreți, ei nu contribuiră cu nimic la Stabilirea adevărului.

Pe urmă preşedintele ceru să fie chemată „domnişoara

Laetitia Matelli”.

Senard-Baliviere şi Le Hucheur schimbară o scurtă privire neliniştită. Mai înainte de a depune jurământul, bruneta care se prezentă la bară îşi declină numele, prenumele şi calitatea. Părea. Neliniştită şi crispată.

— Erați secretara particulară a lui Laurent Mansigny în perioada în care a avut loc drama?

— Da, domnule preşedinte.

— Nu făceați parte din personalul băncii domnului Mansigny?

— Nu.

— Cu cât timp mai înainte a recurs la serviciile dumneavoastră?

— Cu şase luni, aproximativ...

— Cum v-a... angajat?

— Prin intermediul unor prieteni.

— Explicați-mi mai amănunțit. Este important.

Laetitia se arătă încurcată. Trăsăturile delicate, părul întunecat, ochii negri pe care oboseala sau îngrijorarea îi încercănase exprimau, în acelaşi timp, blândețe şi pasiune.

„Ei drăcie! gândi Mannendorfer, ca un cunoscător ce era şi a cărui urâțenie nu-i înfrânase niciodată elanurile.

Iată o secretară pe care aş angaja-o fără să am nevoie de niciun certificat!”

Laetitia Matelli tăcu un anumit timp înainte de a-i răspunde preşedintelui, cu un glas cam nesigur în care putea fi perceput accentul unor regiuni însorite.

— Într-o seară eram într-un mic cabaret unde mă dusese un camarad. Domnul Mansigny lua şi el masa acolo cu nişte prieteni englezi, clienți de-ai băncii sale, cred. Camaradul meu şi domnul Mansigny se cunoşteau puțin. Am.

făcut masă comună. Iată...

— Nu înțeleg prea bine, spuse calm preşedintele. Întâlnirea cu o persoană frumoasă într-un cabaret nu duce prea des la angajarea sa ca secretară particulară!

— Ei bine, da! replică Laetitia, care prinsese puțin curaj. Exact aşa s-au petrecut lucrurile.

— Bun… Şi în ce consta munca dumneavoastră?

— Primeam şi băteam la maşină corespondența particulară, clasam arhiva personală a domnului Mansigny, îi stabileam întrevederile care nu erau strict profesionale…

— Înțeleg. Dar din moment ce nu făceați parte din personalul băncii pe care o conducea, unde vă exercitați activitatea?

— Eu… am lucrat mai întâi în incinta altei întreprinderi pe care o patrona. Pe urmă la el acasă.

— Cum găsea timpul necesar să vă folosească serviciile din plin de vreme ce îşi petrecea nouă-zece ore pe zi la birou?

— Oh! Nu-şi petrecea zece ore pe zi la birou, nici gând! răspunse Laetitia. Domnul Mansigny avea obiceiul să spună că numai imbecilii muncesc atâta. El nu era dispus să consacre afacerilor sale mai mult de câteva ore zilnic. Mai zicea că Talleyrand…

— Bun! spuse prompt preşedintele. Aş vrea să vă pun o întrebare dificilă, penibilă, şi vă rog să-mi răspundeți fără ocolişuri şi fără să uitați jurământul pe care l-ați depus, puțin mai înainte, în fața Curții. Anumite mărturii lasă să se înțeleagă că au existat între dumneavoastră şi Laurent Mansigny relații intime. Aşa este, domnişoară?

Un nou schimb de priviri între Michel Le Hucheur şi Senard-Baliviere. Mannendorfer îi observă o clipă: parcă şi unul şi celălalt ar fi fost cu sufletul la gură.

— *Nu-i adevărat,* spuse în fine Laetitia Matelli, cu voce atât de stinsă încât preşedintele îi ceru să repete răspunsul.

— Nu lăsați ochii în jos, domnişoară. Vreți să vă uitați la mine, vă rog… Vă voi adresa o întrebare importantă: este adevărat că, într-o perioadă care a precedat drama, v-ați instalat în apartamentul familiei Mansigny, din bulevardul Foch, luând masa împreună cu ei şi dormind în camera de oaspeți?

— Da…

— De ce acest… aranjament, mai degrabă bizar şi care

— Permiteți-mi să v-o spun – putea s-o indispună pe soția şefului dumneavoastră?

Laetitia îşi scutură părul negru. Nu-l slăbea din ochi pe preşedinte la care se uita ca fascinată.

— Nu ştiu. Domnul Mansigny mi-a cerut-o. Nu-mi rămânea nimic de făcut decât să-l ascult…

— În activitatea dumneavoastră, fie! Dar în viața dumneavoastră particulară nimeni nu putea să vă constrângă să faceți altceva decât ceea ce doreați!

— Mi-am spus că… în fine, cred că mi s-a părut mai simplu să fiu cât maiaproape de locul unde-mi desfăşuram activitatea, domnule preşedinte.

— Şi familia dumneavoastră?

— Părinții mei locuiesc la Ajaccio. Sunt singură la părinți!

Apoi adăugă, nu fără o anumită nuanță de sfidare.

— Şi majoră!

— Cât timp ați rămas în bulevardul Foch, mai înainte de plecarea doamnei Mansigny?

Laetitia se. Gândi puțin.

— Vreo zece zile, cred.

— Trei săptămâni şi două zile, preciză Carol cu voce calmă şi clară.

Laetitia se întoarse brusc spre ea, schițând un zâmbet sfios.

— Eu… poate… aveți desigur dreptate, doamnă.

Preşedintele adoptă atunci un ton grav, aproape solemn, care contrasta cu obişnuita lui vioiciune.

— Laetitia Matelli, vă rog ca încă o dată să-mi răspundeți la o întrebare al cărei răspuns poate duce, după cum estimează instanța, la elucidarea unor probleme capitale: *n-a fost niciodată nimic, nici cea mai neînsemnată legătură între domnul Mansigny şi dumneavoastră?* Precizez că dacă veți considera de datoria dumneavoastră să retractați afirmația anterioară nu vi se va aplica nicio sancțiune…

Laetitia îşi întoarse spre Saint-Galaix ochii întunecați pe care îi năpădise subit panica. Avea privirea înnebunită a unui cal care se îneacă.

— Eu… Nu, v-am mai spus-o. Nimic. Nu a… niciodată, nimic… între el şi mine… niciodată.

Din nou tăcere prelungită. În fine, preşedintele Saint-Galaix, îşi aplecă ochii asupra hârtiilor sale. Fără să-şi manifeste vreun sentiment, spuse cu o voce neutră:

— Nu sunt întrebări de pus martorei?

Şi atunci, cel care se ridică în picioare fu Michel Le Hucheur.

— Domnişoară, ce reprezintă pentru dumneavoastră un jurământ?

Laetitia îşi înclină capul, de parcă ar fi fost tras în jos de greutatea părului ei. Nu răspunse nimic.

— Vă rog, la rândul meu, să mă priviți în față, domnişoară, spuse Le Hucheur. Aveți douăzeci şi trei de ani.
Eu am douăzeci şi cinci. Pot înțelege ce se petrece în sufletul dumneavoastră. Dar cunoaşteți miza dramei care se desfăşoară aici! Libertatea unei ființe omeneşti. Şi această ființă este o mamă pe care copiii ei o aşteaptă. V-o pot spune în cunoştință de cauză: i-am văzut ieri pe cei doi copii, Geoffroy de paisprezece ani şi Dominique de doisprezece ani. De *şaisprezece luni sunt lipsiți de mama lor.*
li duc din tot sufletul dorul, vă dau cuvântul meu de onoare, şi ştiind că urma s-o văd, au alergat după mine până în stradă strigându-şi toată marea lor iubire, pe care trebuia să i-o împărtăşesc. Aceşti copii spun în numai câteva cuvinte atât de mult, atunci când sunt lipsiți de mama lor, dar nu există nicio carte destul de cuprinzătoare pentru a exprima fie şi numai jumătate din ceea ce simt! *Nu vă cer să spuneți decât adevărul, nimic altceva decât adevărul.* Dar am sentimentul că nu l-ați spus…

— Maestre Le Hucheur, vorbi preşedintele, aveți dreptul să puneți întrebări martorei. Puteți, fără îndoială, să amintiți implicațiile cazului care face obiectul dezbaterilor. Puteți cere, în mod imperios, să fie spus adevărul.
Dar nu uitați niciun moment că nimeni aici nu este autorizat să exercite presiuni asupra martorului, nici să-l intimideze şi, mai ales, n-are dreptul să-i sugereze răspunsurile!

Michel se înclină.

— Îmi dau prea bine seama, domnule preşedinte.

Dar cum Rennenski se ridicase, Saint-Galaix îi dădu cuvântul.

— Doamnă, domnilor juraţi, asistaţi la o încercare disperată a apărării de a determina martora să-şi retracteze declaraţiile! Protestez cu îndârjire faţă de asemenea procedee…

— Tocmai am pus lucrurile la punct şi cât se poate de dar! declară Saint-Galaix pe un ton sec.

— Am luat notă şi vă mulţumim, domnule preşedinte, spuse Rennenski. Aş vrea să adresez martorei o întrebare sau două. Domnişoară, după câte aţi putut constata, domnul Laurent Mansigny era apreciat de colaboratorii săi, de micii funcţionari, de exemplu?

— Da, desigur maestre.

— Cât timp aţi continuat să mai locuiţi la familia
Mansigny după ce a plecat Carol?

— Am părăsit bulevardul Foch a doua zi după plecarea doamnei Mansigny. Domnul Mansigny n-a considerat convenabil ca…

— Vă mulţumesc, domnişoară, spuse Joseph Rennenski aşezându-se.

Michel Le Hucheur rămăsese în picioare arătând, în acest fel, că el însuşi mai avea întrebări de pus.

— Laetitia Matelli, spuse el cu blândeţe, răspundeţi-mi. *A existat o legătură intimă între dumneavoastră şi*

Laurent Mansigny?

Surveni atunci un fapt neobişnuit: fără să spună o vorbă, tânăra fată îl privi pe Michel, iar ochii ei negri se umplură de lacrimi. Şi tăcerea aceasta, în care privirea ei dăinuia aşa la nesfârşit, persista chinuitoare, se amplifica şi cuprindea enorma sală în care nimeni nu mai cuteza nici să vorbească, nici să se mişte. Mannendorfer observa scena: Carol încremenită, palidă şi încordată; preşedintele aplecat puţin înainte; procurorul urmărind ceea ce se petrece cu privirea sa de om care văzuse multe; juraţii mai atenţi ca niciodată;

Michel Le Hucheur, în picioare, cu fața spre Laetitia, şi Senard-Baliviere, stând jos, examinându-şi propriile mâini încleştate ca nişte vietăți; părinții victimei ale căror chipuri se brăzdau mai adânc; Rennenski, în fine, cu figura înăsprită ca a unui alergător la locul de pornire aşteptând semnalul. Această persistență a unei tăceri şi a unei priviri depăşea limitele permise, era împinsă până la imposibil şi până la absurd.

întreaga sală părea vrăjită.

— *Eram de mai multe luni amanta lui Laurent,* spuse în fine Laetitia Matelli, cu voce egală, fără să-i piardă din ochi pe Le Hucheur şi fără să se ostenească să-şi maişteargă lacrimile care începuseră să-i curgă pe obraji.

Apoi fu văzută cramponându-se de bară, ținându-se de ea cu amândouă mâinile, din răsputeri, aşa cum un alpinist cuprins de amețeală s-ar fi prins de ultimul său punct de sprijin.

Preşedintele tuşi, rupând vraja.

— Repetați ceea ce ați spus mai -înainte, vă rog.

— Eram de mai multe luni amanta lui Laurent… Vreau să spun: la data când doamna Mansigny a părăsit bulevardul Foch luând cu ea copiii…

— Bine! spuse preşedintele, cu o voce pe atât de netulburată, de firească, pe cât era posibil. Relatați-ne, domnişoară… Cum a început legătura dintre dumneavoastră şi Laurent Mansigny?

— Din momentul… în care m-a întâlnit la cabaret…
Laurent nu mi-a mai dat pace. Scrisori, trandafiri, telefoane, invitații… Eu ştiam că este însurat pentru că mi-a spus-o din prima seară. Şi n-aş fi vrut… Dar nu i-am putut rezista. Dealtfel cine ar fi putut?

Făcu o mişcare cu mâna.

— Era… însăşi întruchiparea farmecului! Lucram ca vânzătoare într-un magazin de lux. M-a smuls mai întâi, acesta este cuvântul… pentru a mă instala într-un mic apartament din strada Taitbout, nu departe de biroul lui…
Până la urmă… m-a înrobit c-u totul! Eram obiectul lui.

Eu… nu mai trăiam prin mine însămi. Îi aşteptam telefoanele cu atâta ardoare încât nu mai îndrăzneam nici să părăsesc apartamentul pentru… După trei sau patru săptămâni, nu mai ştiu, a început să mă caute mai rar… Invoca tot felul de motive, fără să-şi dea cât de cât osteneala ca explicațiile lui să fie convingătoare sau măcar verosimile… Pe urmă a revenit la mine. Aş fi făcut *orice* pentru a-l păstra, orice! Mi-a spus: dacă vrei să rămân cu tine…

Laetitia nu mai plângea. Vorbea cu o voce înăbuşită care slăbea la sfârşitul fiecărei fraze, şi ceea ce spunea lăsa impresia că-i solicită infinite eforturi. Din când în când era vădit că se silea să-şi recapete suflul, strădanie care făcea să i se taie respirația mai rău, fără îndoială, decât dacăar fi urcat cea mai interminabilă dintre scări. Era ca o personificare a deznădejdii care nu mai aşteaptă nimic, nici de la oameni, nici de la Dumnezeu.

— Mi-a spus: Dacă vrei să mă păstrezi, vino să stai la mine în bulevardul Foch. Vei găsi acolo mica mea familie, pe Carol, soția mea, şi cei doi copii. Vreau să vii pentru că…

— Nu vă grăbiți, domnişoară. Odihniți-vă. Curtea, dacă doriți, admite să stați jos.

Făcu un semn de refuz, fără a mai fi în stare să mulțumească.

— *Vreau să vii tu pentru că vreau ca ea să plece.*

Laetitia tăcu. Se sprijini eu amândouă mâinile desfăcute de bară. Apoi conchise:

— Aşa… Am venit. Ea a plecat cu copiii. Şi după ce ea a plecat, Laurent m-a gonit. Nu l-am mai revăzut. Niciodată.

Privirea preşedintelui era plină de atenție şi de bunăvoință.

— Era deci atât de crud?

— *Laurent era cruzimea însăşi.* Şi-a… torturat moralmente soția atât timp cât m-am aflat în bulevardul Foch…
evitând cea mai mică imprudență în fața prietenilor şi a copiilor dar etalând legătura noastră în fața, sub ochii Carolei, de îndată ce eram împreună numai noi trei… zi de zi… Şi mai apoi pe mine, când am încetat să-i mai fiu de folos, m-a alungat aşa cum a alungat pe atâtea altele.

M-am interesat la prieteni comuni, căci tot ceea ce-l privea pe el mă privea. Cu inimile se juca la întâmplare, aşa cum se joacă la ruletă. Ştiam prea bine că deveneam josnică acceptând să locuiesc în bulevardul Foch dar el o dorea. Cred că aş fi…

Preşedintele nu încercă să afle ce ar fi fost în stare

Laetitia să facă. Dar îi puse o întrebare care-i sta pe buze:

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, domnişoară. Am mai vrea să ştim însă de ce ați refuzat la început – cu puțin mai înainte ca şi în timpul cercetărilor – să recunoaşteți legătura pe care ați întreținut-o şi să ne spuneți adevărul.

— Pentru că era secretul meu.

încă traumatizată de ceea ce abia mărturisise, Laetitia Matelli adăugă, aruncând o privire vagă şi rătăcită spre publicul din sală:

— *Toate femeile de aici mă vor înțelege.*

Preşedintele Saint-Galaix o examină o clipă. Pe urmă se hotărî să nu mai continue.

— Nu mai sunt alte întrebări de pus martorei? Domnişoară, vă mulțumesc. Şi vă rog să rămâneți la dispoziția Curții.

Laetitia fu văzută părăsind bara, scoțând din buzunarul taiorului ei un plic pe care-l întinse preşedintelui mai înainte de a se îndrepta spre fundul sălii…

Plicul nu era lipit. Saint-Galaix scoase o scrisoare pe care o citi mai întâi încet.

Apoi, preşedintele îşi înălță glasul şi, în tăcerea apăsătoare, declară:

— Domnişoara Laetitia Matelli ne-a înmânat, chiar acum, un document de mare importanță. Este o scrisoare pe care i-a trimis-o Laurent Mansigny, cu câteva săptămâni înaintea dramei. Iat-o:

„*Iubito, îmi promiseseşi că vei veni să te instalezi la mine în bulevardul Foch, ieri, luni. O anunțasem pe Carol, care dealtfel nu mi-a răspuns, aşa cum obişnuieşte acum să procedeze de câte ori vrea să mă stingherească. O privire intensă, limpede,*

şi tăcere; acestea sunt, de la o vreme, reacţiile preaiubitei mele Carol. Fără ca ea însăşi să fie conştientă, este puternică şi nu trebuie s-o subestimez. Din fericire, nu ştie nici să prevadă nici să acţioneze.
Laetitia, vreau să vii şi totul să se desfăşoare aşa cum am hotărât: făcând-o martora iubirii noastre, Carol va trebui să plece şi voi putea să mă dedic, în fine, ţie…
Dar fii sigură: nu voi suporta să dai înapoi pentru a doua oară. Vino să te instalezi aici acasă, poimâine, joi, altfel între mine şi tine totul s-a sfârşit; pentru că în acest caz voi avea dovada că m-ai minţit şi că nu mă iubeşti!”
O tăcere profundă urmă acestei lecturi. După câteva clipe întreaga sală începu să fiarbă, fiind imediat chemată la ordine de preşedintele Saint-Galaix. Michel Le Hucheur îl apucase de braţ pe Senard-Baliviere şi îl strângea cu toată puterea. În boxa ei, Carol părea gata să leşine.
— N-aveţi de pus întrebări martorei?
Senard-Baliviere folosi cel mai grav ton al frumoasei sale voci:
— Nu, domnule preşedinte. *Această scrisoare spune îndeajuns.*
Saint-Galaix se întoarse spre tatăl şi mama lui Laurent, îl chemă pe aprod să le ducă scrisoarea şi îi rugă să constate dacă era scrisă ori nu de mâna fiului lor. Bătrânul cuplu citi de două ori acest document. Şi domnul Mansigny, posomorit, distrus, afirmă cu voce tremurătoare că era vorba, „fără nicio îndoială, de scrisul şi de semnătura lui Laurent!”
Atunci, preşedintele se ridică pentru a anunţa suspendarea şedinţei…
Procurorul îl urmă în biroul lui. Preocupat, obosit, se prăvăli cu toată greutatea într-unul din fotoliile stil „Empire”.
— Ei bine, spuse el, cum apreciaţi cazul?
El şi preşedintele Saint-Galaix se cunoşteau de mult şi nu-i îndepărtase faptul că unul dintre ei activa în cadrul Procuraturii.
— După mine, situaţia se prezintă total schimbată,

răspunse simplu Saint-Galaix, ştergându-şi fruntea.

Procurorul se ghemui în el însuşi: bătrână pasăre puternică şi zgribulită.

— Dacă n-ar fi fost decât depoziția fetei, v-aş fi cerut o anchetă suplimentară…

— Şi nu puteam decât să accept! replică Saint-Galaix. *Acum, însă avem scrisoarea lui Laurent.* Dealtfel, nu mă surprinde. Astfel de oameni simt, mai devreme sau mai târziu, nevoia să scrie. Cu toate acestea n-a lipsit mult ca fata să nu vorbească la bară; şi cred că lucrurile au atârnat de-un fir de păr. În fine! Carol Mansigny a şi făcut şaisprezece luni de închisoare… Mai doriți o anchetă suplimentară?

— Pe legea mea, nu! răspunse celălalt oftând.

Cum era de aşteptat din partea sa, pledoaria susținută de maestrul Joseph Rennenski împotriva Carolei a fost neîndurătoare.

— *Această femeie a ucis.* Ştiu prea bine: Laurent Mansigny avea o amantă cu care ar fi vrut să-şi înlocuiască soția legitimă. Apărarea vă va vorbi, de asemenea, despre urzirea unui complot împotriva Carolei, de o capcană machiavelică etc.! Nu vă lăsați induşi în eroare: Laurent — şi nenumăratele scrisori, mărturii, depoziții v-au arătat-o fără nicio ambiguitate – da, Laurent era un om exasperat, care nu mai putea să suporte! „Niciun bărbat n-ar rezista”, scria părinților săi. Şi cine ar îndrăzni să insinueze că e vorba aici de prefăcătorie? într-o scrisoare adresată unui tată şi unei mame? Nici gând! Este sufle-

tul unui om care vorbeşte, care se eliberează, care explodează! Adevărul, iată-l: prin pretențiile ei isterice, prin scenele neîntrerupte pe care i le făcea, prin gelozia sa morbidă manifestată în toate privințele, Carol a făcut ca viața lui Laurent să devină un infern. Laurent, de acord, nu era un sfânt! Nu, era un bărbat încă tânăr, foarte sensibil, crunt

dezamăgit, iritat pe deasupra – mai mulți martori v-au spus-o – de prezența mult prea stăruitoare în propriul său cămin a acestui tânăr, Rene Damiens, care pare-se că-i plăcea atât de mult Carolei!

Să vorbim puțin, cu voia dumneavoastră, despre acest Damiens. În viața Carolei Mansigny pe cine vedem apărând, în prim plan, după ce a fugit de la domiciliul conjugal şi a luat cu ea copiii ca o hoață? Pe Rene Damiens!
Şi cine face obiectul constatării de adulter, document e. Are v-a fost citit, atunci când poliția a surprins-o, în Câte Mantespan, pe Carol într-o companie galantă? Damiens. Şi cine a furnizat arma cu care a fost comisă crima? Iar
Damiens, mereu Damiens! Toate acestea n-ajung ca să prezinte, în fața ochilor dumneavoastră, deosebit de suspecte relațiile dintre Carol şi Rene? Gândiți-vă! Pentru că astfel veți putea reconstitui adevărata față a lui Laurent Mansigny, aceea a unui om abandonat, trădat...”

Pe această temă, Rennenski dovedi o vervă inepuizabilă. El rezumă numeroasele mărturii care-l proslăveau pe
Laurent. Vorbi mult timp: aborda câte un subiect, îl abandona, îl relua, în aşa fel încât anumiți jurați clipeau din ochi ca păsările de noapte surprinse de fascicolele de lumână ale unui far. Pe urmă avocatul părții civile îşi continuă perorația, descriind într-o versiune proprie, impresionantă, înfiorătoare, felul în care fusese comisă crima, imaginând o victimă rănită care se clătina, implora, mai înainte ca necruțătorul revolver al Carolei să-i dea lovitura de grație. „O femeie poate să aibă trăsături pure, un chip luminos şi în acelaşi timp un suflet diabolic. Să goleşti astfel încărcătorul, glonț după glonț, împuşcând un soț, cu trupul acoperit de răni şi care se împleticeşte în fața ta!
Oh, asta nu poate să fie fapta unei femei copleşite de soartă, disperate, distruse... Nu, asta este acțiunea implacabilă şi gândită a une’i ființe voluntare ce şi-a premeditat fapta şi a dus-o la îndeplinire cu sânge rece. Ucigaşa, pe care o aveți în fața dumneavoastră, s-a stabilit că este perfect sănătoasă, având un echilibru mintal mult peste nivelul mediu şi fiind

pe *deplin responsabilă de faptele sale.* Ştiţi acuma ce disimulează privirea sa limpede şi calmul înşelător. Martorii v-au spus-o *şi părinţii victimei sunt aici lângă dumneavoastră.* Doamna Mansigny are şaptezeci şi cinci de ani, domnul Mansigny şaptezeci şi opt, şi v-o declar, cu toată cuviincioasa mea milă: această bătrână pereche, pierzându-şi unicul fiu, nu mai are astăzi nici măcar forţa de a plânge. Ah, doamnă Mansigny, ne-aţi făcut să înţelegem ieri şi în felul cel mai impresionant cu putinţă: pedeapsa pe care o cereţi astăzi, în nenorocirea dumneavoastră, această dreptate pe care v-o datorăm este, de acum înainte, tot ceea ce v-a mai rămas pe lume...”

Rechizitoriul procurorului fu scurt. Vorbind, bătrânul n-o scăpa din ochi pe Carol, al cărei chip era acum şi mai brăzdat. Dar ea, care părea să se fi detaşat, nu-i aruncă nicio privire magistratului cu guler de hermină, care o acuza şi care îşi îndeplinea misiunea îmbinând, într-un fel foarte personal, moderaţia cu fermitatea. Procurorul conchise, după ce prezentă cazul cu multă abilitate:

— În ceea ce mă priveşte, voi fi indulgent. *În acelaşi timp însă, nu trebuie să uităm că viaţa omului este extrem de depreciată în zilele noastre.* Se ucide şi nu se ispăşeşte vina! Această femeie are toate justificările pe care, mai înainte, le-am subliniat. Dar ea s-a răzbunat întrerupând firul unei vieţi care pentru mulţi era preţioasă şi mai ales pentru părinţii săi. Aceştia, lipsiţi de unicul lor fiu, vor fi condamnaţi să îmbătrânească de acum înainte singuri. Să nu uitaţi! Pentru crima comisă, vă cer condamnarea Carolei Mansigny la închisoare, de la cinci până la opt ani.

Michel Le Hucheur care luă la urmă cuvântul, conform dreptului imprescriptibil al apărării, îşi începu pledoaria cu o voce puţin tremurătoare. Senard-Baliviere n-a găsit de cuviinţă să-i mai dea decât aceste câteva sfaturi:

„Vei vorbi după cum îţi va dicta conştiinţa, ţinând seama

de faptele care vin în sprijinul apărării şi pe care le vei sublinia cu tărie. Cum Laetitia a făcut mărturisirile pe care le-am dorit, dă-i drumul: cere achitarea! Dealtfel, n-ai s-o obții. În orice caz nu-l lăsa pe Rennenski să deruteze juriul. Şi mai ales *nu lungi vorba!*

După o scurtă expunere a cazului, rezumându-se la certitudini şi azvârlind peste bord tot ceea ce nu i se părea probant, declarând că nu dorea să urmeze exemplul „confratelui său, avocatul părții civile, cu relatările sale imaginare şi romanțioase ca nişte scene din film", Le Hucheur atacă direct problemele esențiale. Aşa cum se întâmplă în cazul oratorilor înnăscuți, timiditatea i se risipi foarte re-
pede; faptul că alături de el se afla celebrul Senard-Baliviere nu numai că nu-l inhiba dar reprezenta chiar'un ciudat stimulent. Şi, în continuare, pledoaria sa fu însuflețită de un adevărat val de elocvență. II prezentă pe
Laurent sub adevăratul său chip, aşa cum apăruse în lumâna celei de-a doua zi; izbuti s-o zugrăvească pe Carol în contururi clare, obiective; căută şi descoperi în ea *mama,* care supraviețuise „soției trădate', amăgite, atrase în capcană".

„Căci, în fine, doamnă şi domnilor jurați, dacă nu trebuie, desigur, să-i uităm pe părinții victimei pe care în nenorocirea lor îi compătimim din toată inima, de ce se vorbeşte atât de puțin despre copii? Nu au şi ei drepturi?
Carol Mansigny este, repet, o mamă în cea mai minunată accepție a cuvântului! Ați ascultat mărturiile familiei Niel, cele ale unor profesori cu care au învățat micul Geoffroy şi micuța Dominique, mai înainte şi după ce a avut loc drama. *Aceşti copii vorbesc fără încetare de mama lor,* de care nu se pot lipsi fără urmări dintre cele mai grave.
Absența Carolei, care durează de şaisprezece luni, are asupra lui Geoffroy şi Dominique *efecte traumatizante!*
Să nu ne sperie cuvintele: copiii cunosc totuşi, în esență, tragedia care le-a devastat căminul. Dar cine oare s-a ocupat de ei, de când s-au născut? Numai Carol. Pentru

Geoffroy şi Dominiqu; tatăl nu era decât un vizitator captivant. Dealtfel, doamna Niel a putut să vă declare, ceea ce v-o repet eu însumi angajându-mi propria o» oare:
copiii simt, mai mult ca oricând, nevoia de a fi alături de mama lor. Mărturisesc că, în ceea ce mă priveşte, nu mi-ar plăcea să-mi asum un timp prea îndelungat răspunderea de a le refuza prezenţa sa de neînlocuit...”

Michel Le Hucheur combătu în continuare, cu aprindere, faimoasa constatare de adulter; luă apărarea lui
Rene Damiens; înfieră „acuzaţiile lipsite de temei şi desconsiderarea nemotivată”. Pe urmă, pentru a încheia, aminti mărturiile făcute de Laetitia Matelli şi trase, pornind de la acest fapt, cea mai bună dintre concluziile sale:
„Ştiu bine că există libertatea cuvântului, doamnă şi domnilor juraţi. Dar cum de-a putut cineva îndrăzni să vi-l
descrie pe Laurent ca pe un om «exasperat, victima geloziei morbide a soţiei sale»? în scrisorile care v-au fost prezentate, gravele învinuiri aduse Carolei se referă la tăcerea acestei femei, la claritatea privirii sale. Cine este oare tras pe sfoară? Când însă se pune în discuţie viaţa particulară a lui Laurent Mansigny, atunci lucrurile se schimbă.
Am auzit-o pe bruna Florence, cu ochii albaştri, dactilografă care lua Curtea cu juri drept un birou de secretare de bancă, numindu-şi la început patronul cu formula ceremonioasă «domnul Mansigny», mai înainte ca, luând-o gura pe dinainte, să folosească numele mic. După care se bâlbâie, se zăpăceşte, lasă ochii în jos. Iată ce numesc o prezumţie serioasă! Prezumţie pe care tocmai au confirmat-o, printr-o adevărată lovitură de teatru, mărturiile unei alte «secretare», Laetitia Matelli, care declară că a fost amanta lui Laurent, instalată de el în căminul familiei Mansigny. Nu mai e nici măcar nevoie să insist. Este prea evident, prea grav! Şi cum putea Laurent să sfideze astfel respectul cel mai elementar pe care îl datora propriilor săi copii, carne din carnea lui? Vă închipuiţi ce a fost nevoită să îndure Carol Mansigny *timp de douăzeci şi trei de zile?* Vă imaginaţi de câtă josnicie sufletească este nevoie pentru a juca teatru în faţa tuturor,

în afara propriei isoţii pe care dorea s-o ţină la curent cu toate amănuntele nefericirii ei. Şi pentru ce? Ca să plece!
Doamnă, domnilor, nu eu v-o spun. A spus-o Laurent într-o scrisoare pe care părinţii săi au recunoscut-o, puţin mai înainte, ca fiind autentică.' Şi-atunci când, în fine,

Carol pleacă, asmute pe urmele ei poliţiştii unei agenţii particulare: falsă constatare de adulter. Aşa am spus, falsă! Toate aparenţele sunt împotriva Carolei: la şedinţa de conciliere judecătorul îi aplică o sancţiune gravă, şi acestei mame îi sunt smulşi copiii.

Le Hucheur îşi şterse fruntea şi răsuflă puţin. Vocea îi deveni gravă, contrastând cu ciuful rebel şi cu aspectul său tineresc.

— Intre timp Laurent a gonit-o pe Laetitia şi cercul s-a închis. Aş vrea într-adevăr să ştiu din ce aluat trebuie să fie plămădit cineva pentru a urzi un astfel de plan şi pentru a-l executa cu abilitate, punct cu punct, fără nicio ezitare, fără nicio eroare, îngrămădind aşa în joacă victimă peste victimă.

Brusc, glasul lui Le Hucheur deveni mai puternic.

— Şi pentru a-şi satisface din plin, ce fel de sumbră bucurie, ce plăcere solitară, vă întreb? Şi vă mai întreb:
oare această femeie n-a plătit îndeajuns? Cincisprezece ani de viaţă nefericită împreună cu el, o ştiţi! Pe urmă insuportabilul concubinaj şi, mai apoi, în sfârşit, drama. Ca după toate astea, adăugându-se anilor pentru totdeauna pierduţi ai tinereţii ei, să fie silită să-şi mai petreacă încă şaisprezece luni în această cavernă a decăderii şi viciului, denumită penitenciar! Vă întreb iar: nu credeţi că această femeie a plătit până acum prea mult?

Retras în Camera de consiliu, juriul delibera de mai bine de-o oră. Se făcuse şapte şi jumătate seara şi nimeni nu părăsise sala de audieri, nici măcar un gazetar blazat.
Vastul lăcaş fremăta de şuşoteli.

Mannendorfer se întreţinea cu avocaţii Carolei.

— Michel a înduioşat inimile juraţilor, dacă or fi având aşa

ceva, îi spunea cu glas scăzut Senard-Baliviere. Eram sigur că aşteptarea noastră va fi lungă; nu-i semn rău.
Dar nu se ştie niciodată! Dacă o vor trimite pe Carol la închisoarea Centrală – cu o condamnare pentru crimă de şase ani, să zicem – este pierdută iar copiii de asemenea! Şi dați-vă seama: Laetitia n-ar fi mărturisit niciodată, nici n-ar fi arătat scrisoarea fără acest dat naibii de Michel Le Hucheur, căci el şi numai el a determinat-o să mărturisească, ducându-se la ea acasă s-o zguduie, demers pe care, teoretic vorbind, n-ar fi trebuit să-l facă în calitatea sa de avocat! Asta ar fi intrat în obligația poliției şi a judecătorului…

în camera de consiliu, preşedintele Saint-Galaix era tracasat de jurați agresivi care nu reuşeau să cadă de acord. Pe poziția indulgenților se situaseră bărbatul în vârstă de circa cincizeci de ani care avea pe nas protuberanțe şi femeia cu păr cărunt. Dar ei se aflau față în față cu trei alți membri ai juriului, care înclinau spre o extremă severitate. Micul discurs pe care-l rostise la început preşedintele şi sfaturile magistraților-asesori, exprimate cu moderație, nu reuşiseră să potolească spiritele.

— Aşadar nu găsiți, zise primul jurat, că într-adevăr această biată micuță femeie a înghițit destule în viață?
Vreți să mai adăugați ceva? Ce-ați mai dori? Să fie condamnată pe veci?

Principalul său adversar, un bărbat bine îmbrăcat, cu privirea înghețată, replică fără să ezite niciun pic.

— De ce nu? Şaisprezece luni de închisoare pentru uciderea soțului ei, nu, nu-i destul de scump plătit! Ba nici pe departe. Ar însemna prea multă indulgență şi, dacă oricare femeie şi-ar putea ucide soțul oricând i s-ar năzări şi s-ar alege cu felicitări din partea Curții, n-am mai fi nicăieri în siguranță…

Iar unul dintre cei doi camarazi ai săi – un bărbat gras de-o falsă jovialitate care se mândrea că lucrează în domeniul

alimentației publice – făcu imediat front comun:

— Eu aş vota pentru zece sau cincisprezece ani de închisoare...

Saint-Galaix interveni cu fermitate pentru a calma juriul.

— N-am ajuns încă să vorbim despre pedeapsă. Îmi permit să readuc în discuție cele trei întrebări care ne sunt puse. Primo: *„Caroline Rivon-Segrees, căsătorită Mansigny, s-a făcut vinovată – mai exact în departamentul*
Senei şi înainte de trecerea a zece ani – de provocarea voluntară a morții lui Mansigny Laurent, soțul ei?”

La această întrebare s-a răspuns, în unanimitate, „da”.
Secundo: *„Menționata omucidere voluntară, mai sus specificată, a fost comisă cu premeditare?”* Tertio: *„Există circumstanțe atenuante în favoarea acuzatei?”* Avem de răspuns la aceste ultime două întrebări şi cred că...

Femeia-jurat interveni cu vocea ei calmă:

— Cea de-a doua întrebare, ce se referă la premeditare, mi se pare de o importanță capitală. Eu spun că n-a existat premeditare. Închipuiți-vă un Laurent care, în loc s-o amenințe şi s-o ia în zeflemea, s-ar fi lăsat înduioşat măcar o clipă: *Carol n-ar fi tras niciodată.* O privim, trăim de două zile alături de ea. Eu ca femeie afirm că, din tot sufletul ei, Carol dorea chiar să şi uite că ar fi existat revolverul.

— Atunci de ce a tras?

— Pentru că s-a simțit pierdută... prinsă în capcană...
s-a văzut lipsită de copiii ei sau condamnată la alți ani de sclavie. Dacă Laurent n-ar fi înaintat spre ea, dacă ar fi luat în serios amenințările Carolei...

— Dacă, dacă, dacă! replică omul cel gras ridicând greoi din umeri.

— Ei bine, propun să punem la vot cea de-a doua întrebare! spuse preşedintele.

Trei mărunți gazetari, din presa judiciară, se pisiceau pe lângă procurorul general care revenise pentru o clipă în sala de audieri.

Bătrânul le răspundea cu bunăvoință şi aceste scurte dialoguri făceau parte dintr-un ritual la care el ținea foarte mult. Michel Le Hucheur îşi rodea unghiile…

în încăperea învecinată cu sala vastă, acolo unde clienta sa era ținută sub pază în aşteptarea reluării şedinței, Senard-Baliviere discută pe şoptite cu Carol.

— Gândiți-vă numai la copiii dumneavoastră! spunea bătrânul maestru. V-au simțit atât de dureros lipsa încât niciodată nu se vor gândi la altceva în afara bucuriei de a vă avea alături! Copiii sunt ființe posesive. Cât despre imaginile lugubre, de se vor risipi din fața lor ca umbrele la soare.

— La cea de-a doua întrebare, spuse preşedintele Saint-Galaix, după ce desfăcu buletinele scoase din urnă, avem şapte voturi pentru premeditare şi cinci voturi contra. Vă repet că pentru orice hotărâre defavorabilă acuzatei este necesară o majoritate precumpănitoare de opt voturi. Deci premeditarea cade.

Pe la ora opt seara în sala, de audieri răsună clopoțelul, pe urmă mârâitul aprodului.

— Curtea!

Mannendorfer îl auzi ca prin vis pe preşedinte care da citire sentinței Curții cu juri. Nu percepu, în mod dar, decât sfârşitul:

„… o condamnă pe acuzată la cinci ani de închisoare, aplicându-i-se prevederile articolului 734 din Codul de procedură penală. Dacă într-un interval de cinci ani, începând cu ziua de astăzi…”

Louis Mannendorfer clătină din cap, încercând să pătrundă întreaga semnificație a cuvintelor pe care le auzise chiar atunci. Însă toate dubiile sale se risipiră când observă în ce fel se manifestau Le Hucheur şi Senard-Baliviere, care-şi cuprinseseră unul altuia umerii mai înainte de a se întoarce spre Carol pentru a o felicita şi a o îmbrățişa.

— Cinci ani cu suspendare! *Sunteți liberă, vă veți revedea*

chiar astă-seară copiii! strigă Michel Le Hucheur.

Foarte palidă, Carol nu spunea nimic. Toate privirile din (sală se îndreptară spre ea. La cuvântul „liberă” nu reacţionă în niciun fel. Dar când Le Hucheur îi aminti de „copii”, o expresie de mare duioşie lumină, ca licărirea unei raze, chipul ei încremenit. Stătea acolo în picioare, ascultându-şi avocaţii, fixându-i cu ochii ei limpezi năpădiţi de lacrimi. Şi-n încordarea câtorva secunde privirile celor din sală nu se desprinseră de pe faţa ei imobilă. Pe

CUPRINS

urmă, brusc, Carol păru copleşită şi-şi acoperi fața cu mâinile.

Puțin mai târziu mulțimea aplaudă, vag încântată de propria sa generozitate. Şi abia dacă-i mai observă cineva pe părinții lui Laurent Mansigny, care se îndreptau spre ieşire, cu spinările încovoiate, istoviți de parcă bătrânele lor picioare n-ar mai fi vrut să-i poarte.

1 Tabel de avansare întocmit periodic pentru cadrele juridice..

1 Sportiv care foloseşte ambarcația cu vele (iaht).